

*Hebraicam
discit lin-
guam.*

parte didici, & infatigabili meditatione non defero, ne ipse ab eâ deserat, discere voluit, & consecuta est: ita vt psalmos Hebraicè caneret, & sermonem absque vllâ Latinâ linguæ proprietate personaret. Quod quidem vsque hodie in sanctâ filiâ eius Eustochio cernimus: quæ ita semper adhæsit matri, & eius obediuit imperijs, vt numquam absque eâ cubaret, numquam procederet, numquam cibum caperet, ne vnum quidem nummum haberet potestatis suæ, sed & paternam & maternam substantiolam à matre distribui pauperibus letaretur, & pietatem in parentem, hereditatem maximam & diuitias crederet. Non debeo silentio præterire, quanto exultauerit gaudio, quòd Paulam neptem suam, ex Lætâ & Toxotio genitam, imò voto & futuræ virginittatis repromissione conceptam, audierat in cunis & crepitaculis balbutiente linguâ Alleluia cantare, auixque & amitæ nomina dimidiatis verbis frangere. In hoc solo patriæ desiderium habuit, vt filium, nurum, neptem renuntiasse sæculo, & Christo seruire cognosceret. Quod & impetrauit ex parte. Nam neptis Christi flammeo referuatur, nurus æternæ se tradens pudicitix, sorcus operâ, fide & eleemosynis sequitur, & Romæ conatur exprimere, quod Ierosolymis illa compleuit.

*Flammeū
Christi, vir-
ginitatis
insigne.*

CAP. XXIV

*Paula egro-
tat.*

Lucæ 8.

Psal. 43.

*Eustochij
in matrem
pietas.*

Quid agimus anima? cur ad mortem eius venire formidas? Iamdudum prolixior liber cuditur, dum timemus ad vltima peruenire, quasi tacentibus nobis, & in laudibus illius occupatis, differri possit occubitus. Hucusque prosperis nauigauimus ventis, & crispantia maris æquora labens carina fulcauit: nunc in scopulos incurrit oratio, & tumentibus fluctuum motibus præfens vtrique nostrum intentatur naufragium, ita vt cogamur dicere: Præceptor, saluos nos fac, perimus. Et illud: Exurge, vt quid obdormis Domine? Quis enim possit ficcis oculis Paulam narrare morientem? Incidit in grauissimam valetudinem, imò quod optabat inuenit, vt nos desereret, & plenius Domino iungeretur. In quo languore Eustochij filix probata semper in matre pietas, magis ab omnibus comprobata est. Ipsa assidere lectulo, flabellum tenere, sustentare caput, puluillum supponere, fricare pedes, manu stomachum confouere, mollia ltrata componere, aquam calidam temperare, mappulam apponere, omnium ancillarum præuenire officia, & quidquid alia fecisset, de suâ mercede putare subtractum. Quibus illa precibus, quibus lamentis & gemitu inter iacentem matrem & specum Domini discurret, ne pri-

uaretur tanto contubernio, ne illâ absente viueret, vt eodem feretro portaretur? Sed ô mortalium fragilis & caduca natura! & nisi Christi fides nos extollat ad cælum, & æternitas animæ promittatur, cum bestijs ac iumentis corporum vna conditio est. Idem occubitus iusto & impio, bono & malo, mundo ac immundo, sacrificanti & non sacrificanti. Sicut bonus, ita & qui peccat: sicut qui iurat, ita & is qui iuramentum metuit. Similiter & homines & iumenta in fauillam & cinerem dissoluuntur.

Eccli. 3.
& 9.

Quid diu immoror, & dolorem meum differendo facio longiorem? Sentiebat prudentissima feminarum adesse mortem, & frigente aliâ parte corporis atque membro, solum animæ teporem in sacro pectore palpitare: & nihilo minùs quasi ad suos pergeret, alienosque desereret, illos versiculos susurrabat: Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Et: Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Et: Elegi abiecta esse in domo Dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Cumque à me interrogaretur, cur taceret, cur nollet respondere, an doleret aliquid: 22 Græco sermone respondit, nihil se habere molestiæ, sed omnia quieta & tranquilla perspicere. Post hæc obmutuit, & clausis oculis, quasi iam mortalia despiceret, vsque ad expirationem animæ eosdem repetebat versiculos, vt quod dicebat, vix audire possemus: digitumque ad os tenens, crucis signum pingebat in labijs. Defecerat spiritus, & anhelabat in mortem: animaque erumpere gestiens, ipsum stridorem, quo mortaliū vita finitur, in laudes Domini conuertebat. Aderant Ierosolymarum & aliarum vrbium episcopi, & sacerdotum inferioris gradus, ac Leuitarum innumerabilis multitudo; omne monasterium, virginum & monachorum chori repleuerant. Statimque vt audiuit sponsum vocantem: Surge, veni proxima mea, speciosa mea, columba mea; quoniam ecce hiems transijt & recessit, pluuia abijt: sibi læta respondit: Flores vili sunt in terrâ, tempus sectionis aduenit. Et: Credo videre bona Domini in terrâ viuentium.

Psal. 25.

Psal. 83.

*In supremo
spiritu cru-
cis signum
sibi imprim-
mit.*

Cant. 2.

Psal. 26.
Abijt è vi-
tâ.

CAP. XXVI

Ex hinc non vlulatus, non planctus, vt inter sæculi homines fieri solet, sed psal-morum linguis diuersis examina concrepabant: translataque episcoporum manibus, & ceruicem feretro subijcientibus, cum alij pontifices lampades cereosque præferrent, alij choros psallentium ducerent, in mediâ ecclesiâ spelunçæ Saluatoris est posita. TO-

*Honorificè
pontificum
manibus
cum lam-
padibus &
cereis ef-
fertur.*

ta ad funus eius Palæstinarum vrbiū turba conuenit. Quem monachorum latentium in eremo cellula sua tenuit? Quam virginum cubiculorum secreta texerunt? Sacrilegum putabant, qui non tali feminæ vltimum reddidisset officium. Viduæ & pauperes, in exemplum Dorcadis, vestes ab eâ præbitas ostendebant. Omnis inopum multitudo matrem & nutritiam se perdidisse clamabat. Quodque mirum sit, nihil pallor mutauerat faciem: sed ita dignitas quædam & grauitas ora compleuerat, vt eam putares non mortuam, sed dormientem. Hebræo, Græco, Latino, Syroque sermone psalmi in ordine personabant: non solum triduo, donec & subter ecclesiam, & iuxta specum Domini conderetur: sed per omnem hebdomadam, cunctis qui venerant, suum funus & proprias credentibus lacrymas. Venerabilis virgo filia eius Eustochium, quasi ablactata super matrem suam, abstrahi à parente non poterat: deo seculari oculos, hæere vultui, totum corpus amplexari, & se cum matre velle sepeliri.

Testis est Iesus, ne vnum quidem nummum ab eâ filia derelictum, sed vt antè iam dixi, derelictum magnum æs alienum: & quod his difficilius est, fratrum & sororum immensam multitudinem, quos & sustentare arduum, & abijcere impium est. Quid hac virtute mirabilius, feminam nobilissimæ familiæ, magnis quondam opibus, tantâ fide omnia delargitam, vt ad egestatem penè vltimam perueniret? Iactent alij pecunias, & in corbonam Dei æra congesta, funalibusque aureis dona pendentia. Nemo plus dedit pauperibus, quàm quæ sibi nihil referuauit. Nunc illa diuitijs fruitur, & his bonis, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendent. Nostram vicem dolemus, & inuidere potiùs gloriæ eius videbimur, si voluerimus diuitiùs flere regnantem. Secura esto Eustochium, magnâ hereditate ditata es. Pars tua Dominus, & quo magis gaudeas, mater tua longo martyrio coronata est. Non solum enim effusio sanguinis in confessione reputatur, sed deuotæ quoque mentis seruitus immaculata, quotidianum martirium est. Illa corona de rosis & violis plectitur, ista de lilijs. Vnde & in Cantico scribitur canticorum: Fratruelis meus candidus & rubicundus: & in pace, & in bello eadem præmia vincentibus tribuens. Mater inquam tua audiuit cum Abraham: Exi de terrâ tuâ, & de cognatione

tuâ, & veni in terram, quam ostendam tibi. Et per Ieremiam Dominum præcipientem: Fugite de medio Babylonis, & saluate animas vestras. Hæc autem exijt de terrâ suâ, & vsque ad diem mortis suæ non est reuersa in Chaldæam: nec ollas Ægypti & iurulentias carniū desiderauit, sed choris comitata virgineis, cuius est Saluatoris effecta: de paruulâ Bethlehem, cælestia regna conscendens, dicit ad veram Noëmi: Populus tuus, populus meus: & Deus tuus, Deus meus.

Hunc tibi librum ad duas lucubratiunculas, eodem quem tu sustines dolore, dictaui. Nam quotiescumque stylum figere volui, & opus exarare promissum, toties obriguerunt digiti, cecidit manus, sensus elanguit. Vnde & inculta oratio votum scribentis absque vllâ elegantia & verborum lepore testatur.

Vale, ô Paula, & cultoris tui vltimam senectutem orationibus iuuua. Fides & opera tua Christo te sociant: præsens facilius, quod postulas, impetrabis. Exegi monumentum tuum ære perennius, quod nulla destruere possit vetustas. Incidi elogium sepulcro tuo, quod huic volumini subdidi, vt quocumque noster sermo peruenerit, te laudatam, te in Bethlehem conditam lector agnoscat.

Titulus sepulcri:

*Scipio quam genuit, Pauli sudere parentes,
Gracchorum soboles, Agamemnonis inclita
proles,*

*Hoc iacet in tumulto: Paulâ dixere priores:
Eustochij genitrix, Romani prima senatus,
Pauperiem Christi & Bethlemitica rura se-
cuta est.*

In fronte spelunçæ:

*Aspicis angustum præcisâ rupe sepulcrum?
Hospitium Paula est, cælestia regna tenetis.
Fratrem, cognatos, Romam, patriamque, re-
linquens,*

*Diuitias sobolè, Bethlemiti conditur antro.
Hic præsepe tuum, Christe, atque hic mysti-
ca Magi*

Munera portantes, hominiq; Deoq; dedere.

²⁴ Dormiuit sancta & beata Paula, septimo Kalendarum Februariarum, tertiâ sabbati post solis occubitum. Sepulta est quinto Kalend. earundem, Honorio Augusto sexies & Aresteneto consulibus. Vixit in sancto proposito Romæ annos quinque, Bethlehem annos viginti. Omne vitæ tempus impleuit annis quinquaginta sex, mensibus octo, diebus viginti & vno.

NOTA-

Ierem. 50.

Exod. 16.
Num 11.

Ruth 1.

CAP. XX-
VIII.

CAP. XXIX

Inuocat
sanctâ Pau-
lam Hiero-
nymus.CAP. XX-
VII.
Magnum
as alienum
reliquit.

1. Cor. 2.

Isaia 64.

Thren. 3.

Deuota ser-
uitus quo-
tidianum
martyriū.

Cant 5.

Gen. 12.

CAP. XXX.

NOTATIO.

PAVLÆ] *Martyrologium Romanum* XXVI. *Ianuarij*: Apud Bethlehem Iudæ dormitio S. Paulæ viduæ, matris Eustochij virginis Christi. Quæ cum esset è nobilissimo senatorum genere, renuntians sæculo, & facultates suas pauperibus distribuens, ad præsepe Domini se recepit: vbi multis virtutibus prædita, & longo coronata martyrio, ad cælestia regna transiit: cuius vitam virtutibus admirandam S. Hieronymus scripsit. *Nata est Paula Roma patre Rogato, matre Blesillâ, ut hic habes c. II. cuius natalem anno XI. Constantij, Christi CCCLI. ponunt.*

Alia est Paula iunior, huius neptis, ex Toxotio filio & Latâ genita, uti hic habes cap. XXIII.

CAP. II.

2. **FUGIENDO GLORIAM**] *Sallustius in Catilinario*: Itaque quò minùs gloriam petebat, eò magis illam assequabatur. *Nazarius in Panegyrico Constantini*: Nusquam gradum extulisti, quin ubique te gloria quasi umbra comitata sit.

CAP. III.

3. **BLESILLAM**] *Baronius tomo IV. anno Christi CCCLXXXII. Damasi Pape XVI. Gratiani XV I. Valentianiani VII. Theodosij IV. Imp. Quod, ait, pertinet ad Blesillam, tanta hac virtutis fuit, ut viginti annorum vidua à viro relicta, quocum mensibus tantum septem vixerat, magis (inquit Hieronymus) ipsam deplorauerit amissam virginitatem, quam mariti obitu doluerit.*

Hieron.
epist. 25.

At quonam modo ad mundi contemptum hanc idem S. Hieronymus instituerit, ipse ad Eustochium sororem scribens docet his verbis: Memini me ante hoc fermè quinquennium, cum adhuc Romæ essem, & Ecclesiasten sanctæ Blesillæ legerem, ut eam ad contemptum mundi huius prouocarem, & omne, quod in mundo cerneret, putaret esse pro nihilo, rogatum ab eâ, ut in morem commentarioli obscura quæq; dislicerem, ut absq; me posset intelligere quæ legebat. Itaq; quoniâ in procinctu nostri operis subitâ morte subtracta est, &c.

Idem epi-
stolâ 116.

Porro quanta huius adolescentula viduæ virtutes exstiterint, idè S. Hieronymus in consolatione de obitu eius ad Paulam matrem conscripta pluribus docet.

Idem epi-
stolâ 25.

Fuisse autem exultam Græcis ac Latinis litteris, idem affirmat, cum ait: Si Græcè loquentem audisses, Latinè eam nescire putares. Si in Romanum sonum lingua se verterat, nihil omnino peregrini sermo redolebat. *Sed & de eadem subdit*: In paucis non dicam mensibus, sed diebus ita Hebrææ linguæ vicerat difficultates, ut in discendis canendisque Psalmis cum matre contenderet.

Inter quatuor Paulæ filias, nempe Paulinam, Eustochium, Blesillam, atque Rufinam, primam omnium Blesillam contigit ex hac vitâ migrasse, ut idem sanctus Hieronymus ad Pammachium scribens affirmat. De cuius ad Christum conversione exstat eiusdem ad sanctam Marcellam epistola, ubi agit de agrotatione Blesillæ. Hactenus Baronius.

Idem epi-
stolâ 26.

De eius obitu idem Hieronymus ep. x. ad Furiam: Blesillamque prætereo, quæ maritum suum, tuum secuta germanum, in breui vitæ spatio tempora virtutum multa compleuit.

Idem epi-
stolâ 25.

4. **PAULINAM**] *Baronius ibidem. De Paulinâ eiusdem S. Paulæ filiâ, sorore Blesillæ, exstat in eius dormitione S. Hieronymi epistola ad Pammachium. Idè ep. 50. consobrinum S. Marcella, ut idem S. Hieronymus*

Idem epi-
stolâ 56.

Idè ep. 25.

Idè ep. 50.

tradit, qui fuit eius Romæ condiscipulus.

5. **EUSTOCHIUM**] *Baronius ibidem. De Eustochio minores sunt omnes laudes sancto proposito quod suscepit, & vitæ instituto quod arripuit, quas maioribus in dies virtutum incrementis adauxit, ac tandem feliciter consummanit. De quâ ad Pammachium hæc Hieronymus*: Quid Eustochio fortius, quæ nobilitatis portas & arrogantiam generis consularis virginali proposito fregit, & in vrbe primâ primum genus subiugauerit pudicitia? *Hanc altiorum gradum ceteris conscendentem idem S. Hieronymus scripto ad ipsam de custodia virginitatis libello adiunxit. Quidnam autem terribile acciderit Pretextatæ amita, virginem à suscepto proposito abripere conanti, narrat S. Hieronymus epistolâ ad Latam hæc probè scientem, quæ Paulam filiam natam, ex promissione martyris virginem permansuram Deo dicauerat adhuc tenellam.*

Idem epi-
stolâ 26.Idem epi-
stolâ 22.Idem epi-
stolâ 7.

6. **RUFFINAM**] *Baronius ibidem. Quarto loco nata Rufina, nupta est viro clarissimo Aletio: quæ immaturo funere (inquit Hieronymus) pium matris animum consternauit. Huius præclaras virtutes sanctus Paulinus Nolanus episcopus scripsit in consolatione obitus eius ad Aletium virum ipsius. Porro hæc minor natu, nondum nupserat, quando ab Vrbe recessit Paula mater Ierosolymam profectura; sed iam nubilis facta (ut testatur S. Hieronymus) femina matris educatione sanctæ æquè viro sancto coniuncta; de quâ idem Paulinus: Est enim coniux fidei, soror virginitatis, filia perfectionis; cui Paula mater, soror Eustochium, tu maritus.*

Idem epi-
stolâ 27.Paulin.
epist. 31.Hieron.
epist. 27.Paulin.
epist. 31.

7. **TOXOTIVM**] *Baronius ibidem. Toxotius duxit uxorem Latam, Albini filiam, Ethnici hominis, & gentilitiæ superstitionis pontificis, ex quibus genita est Paula iunior. Mirandum planè accidit, ut piâ conuersatione Toxotij atque Latæ, Albinus pontifex, Christianæ religionis hostis implacabilis, admirante præ miraculo vrbe, iam euaserit Christianus, ut idem S. Hieronymus narrat his verbis, scribens ad eius filiam Latam de Paulâ filiâ: Quis, inquit, hoc crederet, ut Albini pontificis neptis de promissione martyris nasceretur? ut præsentem & gaudentem auo, paruula adhuc linguâ balbutiens, Christi Alleluia resonaret? ut virginem Christi in suo gremio nutrirer senex? Et benè feliciterque expectauimus. Sancta & fidelis domus virum sanctificat infidelem. Iam candidatus est fidei, quem filiorum & nepotum credens turba circumdat. Ego puto etiam ipsum Iouem, si habuisset talem cognationem, potuisse in Christum credere. Hæc ipse. Grande sanè miraculum, potuisse senem renasci denuò, atque idolorum pontificem in extremâ fidelium classe profiteri, & incipere discere religionis elementa, qui apud suos sacrorum agebat antistitem, & decrepitem senem à nepte infantulâ balbutiente depromptum reddere Alleluia, quam ipsam mater Lata sanctissima femina cupida despondere virginem Christo, ab eodem S. Hieronymo petiit & accepit de institutione eiusdem filia epistolam paræneticam; quâ ipsa quantum profecerit, illud modo satis sit indicasse, eandem ætate auctam ad aniam Paulam Ierosolymam nauigasse, ibique cum S. Eustochio in sanctâ Deo dicatâ virginitate consensuisse.*

Hieron.
epist. 7.Idem epi-
stolâ 7.

8. **CLINICORVM**] *Malè in quibusdam codicibus, clericorum. Suprà in Vita Fabiola c. v. Quem*

CAP. IV.

nudum & clinicum non Fabiolæ vestimenta texere? Vide Onomasticon.

9. CVMQVE ORIENTIS, &c.] *Baronius tomo IV. anno Christi CCCLXXXII. Damasi Papæ XVI. Gratiani XVI. Valentiniani VII. Theodosij IV. Imperatorum. Orientis & Occidentis episcopos ad Romanum Concilium conuenisse asserit.*

10. EXACTA HIEME] *Baronius ibidem: Non tantum episcoporum aduentus Romam ad Concilium significatur, sed tempus quo Rome manserunt, pariter innotescit, nempe commoratos esse Roma usque ad sequentis anni Veris tempus.*

11. DESCENDIT AD PORTVM] *Baronius tomo IV. anno Christi CCCLXXXV. Siricij Papæ I. Valentiniani X. Theodosij VII. Imp. Hoc anno Paula profectioem, quâ Ierosolymam petiit, ponit. Ut autem, inquit, hac certo cognoscas, quod ad tempus pertinet, illud in primis accipe. Cum idem S. Hieronymus affirmet defunctam esse Paulam Cos. Honorio VI. & Aristeneto; rursumque dicat, eamdem Ierosolymis commorata esse annos viginti: utiq; affirmare necesse est, hoc anno eam Ierosolymam profectam esse, &c.*

Quod autem ad Paula ex vrbe profectioem spectat, dignum planè Christianâ spectaculum Roma tunc vidit, feminam consularem, patriæ parentumque splendorem, diuitias, charaque pignora amplius non reuersuram relinquere, atque vnâ cum filiâ Christo dicatâ ad Christi cunabula per tot maris spatia & vitæ discrimina nauigare, &c.

Quenam, rogo, vniquam gentiliū Romanarum nobilium feminarum tale pro religione specimen edidit? cum alioqui in Ecclesiâ Dei, non vnus solum Paula, sed innumerabilium propemodum dixerim mulierum fortissimarum exempla legantur.

12. AD INSVLAM PONTIAM] *De insulis Ponti Plinius lib. III. cap. VI. Mela lib. II. c. VII. Suetonius in Caligulâ cap. XV.*

13. FLAVIÆ DOMITILLÆ] *Eusebius in Chronico anno Domitiani XVI. Scribit Brutius, plurimos Christianorum sub Domitiano subiisse martyriū. Inter quos & Flauia Domitillam, Flauij Clementis consulis ex sorore neptem, in insulâ Pontiam relegatam, quando se Christianam esse testata est. Idem de eâ histor. Eccl. lib. III. cap. XIX. Vide de eâ Martyrol. Rom. & Annales Baronij.*

14. SEGOR VITVLAM CONTERNANTEM] *Hoc loco conternantem intelligit ætæ, trium annorum. Vide D. Hieronymum in locis Hebraicis in Scora & Baba. Diu apud Isaiam cap. XV. lectum est conternantem. malè.*

15. ERRORE DOSITHEI] *Ex primis hereticis fuit Dositheus, à quo heresis Dositheorum. Vide Hieronymum contra Luciferianos.*

16. NAMQVE CERNEBAT] *Baronius tomo IV. anno Christi CCCLXXXV. Siricij Papæ I. Valentiniani X. Theodosij VII. Imp. His similia narrat S. Hilarius libro de Synodis, necnon S. Paulinus in Natali S. Felicis VII. atque Senerus Dial. lib. III. qui de feminis arrepticiis illud addunt, quod licet pedibus suspensa essent, deorsum capite, nihilominus vestes inhaerent diuino miraculo pedibus, quò femineo esset pudori consultum. De his fortasse Hieronymus Apolog. aduersus Russin. Vidi multa miracula, & quæ prius ad me fama pertulerat, oculorum iudicio comprobauit.*

17. CAMPOS TAPHNEOS] *Ita Surius & Reatinus. Vetus editio: Thaneos sine campis, iungendo cum terram Gessen.*

18. EPISCOPO ISIDORO CONFESSORE] *Huius memoria occurrit in Romano Martyrologio II. Ianuarij: Nitriæ in Ægypto B. Isidori, episcopi & confessoris. Non rectè hic Reatinus intelligit Isidorum Pelusiotam.*

19. ARSATAS] *Vetus editio & Reatinus, Arsenios. Existimo intelligi Arfacium, de quo Palladius Lausiac. hist. cap. VII. ubi Serapionem ei iungit, ut hic Hieronymus. Nisi intelligatur Arsius, de quo etiam Palladius cap. VII. & CXVII. Sozomenus lib. III. cap. XII. & lib. VI. cap. XXX. ubi etiam Serapionis iunctum meminere.*

Henricus Grauius diuinabat Arsenitas. an intelligit Arseniotas? Sed illa gens est integra à loco sic dicta. Non dubito quin particulare alicuius hinc nomen Hieronymus posuerit, quod adiuncta suadent.

20. QVIDAM VETERATOR CALLIDVS] *Baronius tomo IV. anno Christi CCCLXXXVII. Siricij Papæ I. Valentiniani XI. I. Theodosij X. Imp. Sed & Palladius ei (Euagrio) inherens, eiusdem quoque morbi (Origenistarum) contagione contabuit; de quo Hieronymus aduersus Pelagianos agens hæc habet: Palladius feruili nequitie eandem heresim instaurare conatus est, & nouam translationis Hebraicæ mihi calumniam struere: num & illius ingenio nobilitatiq; inuidimus? nunc quoque mysterium iniquitatis operatur, &c. Ob quam etiam causam S. Epiphanius eundem in Palestinâ ista docentem deplorans, ait: Palladium verò Galatam, qui quondam nobis charus fuit, & nunc misericordiâ Dei indiget, caue; quia Origenis heresim prædicat & docet: ne forte aliquos de populo tibi credito ad peruersitatem sui inducat erroris.*

Hæc ipse scribens ad Ioannem Ierosolymitanum episcopum, cum idem Palladius iam deseruisset eremum Nitriæ, & morbi causâ (ut ipse testatur) abiisset in Palestinam; ubi aliquamdiu moratus, hæreses docebat Origenis: quem cauendum Epiphanius Ioannem eius loci episcopum quàm primùm admonuit. Cum verò Origenistarum nullum alium nominet, nisi Palladium: certe & si alij essent eadem labe conspersi, tamen non alium quàm ipsum id muneris subiisse, ut Origenis deliramenta doceret, satis apparet. Quamobrem Origenistam illum, quem S. Paulam tentasse Hieronymus scribit, neminem certè præter Palladium tunc in Palestinâ morantem fuisse conspicio.

21. GLOBOS MIHI STOICORVM] *Consuebant Stoici, bonorum animas post hanc vitam in celestibus globis habitare. Vide Iustum Lipsium Physiologiae lib. 3. Dissert. XIV.*

22. GRÆCO SERMONE RESPONDIT] *Græcè apud Alianum lib. I. I. varia Historia de Gorgia: Οὐδὲν ἐμὸν γέροντα γέρον. Vide & Plutarchum in libro consolatorio ad Apollonium de Diogene.*

23. IURVLENTIAS CARNIVM] *Editi omnes, virulentias. Vide Reatinus, qui hoc conatur interpretari. Sed iurulentia sæpè Hieronymo usurpata. Sic lib. I. in Ioninianum: iurulentias carnis ingestas. & in cap. XI. Ezech. holocaustorum cineres, & carniū iurulentias. Item in cap. IV. Zacharie: Et pro iurulentia carniū varios cœperunt flores gestare virtutum. Celsus lib. II. cap. XXVII. Caro omnis iurulenta. Ut omnino vix dubitandum sit, quin iurulentia ex affinitate iurulentia sit nata.*

24. DORMIUIT] *Baronius tomo V. anno Christi CCCCIV. Innocentij Papæ III. Arcadij & Honorij Imp. X. Paula obitum ponit, ex assignatis hinc consulisbus annum eum Christi colligens.*

CAP. XIII.

Hieron.
proc. m.
aduer. Pe-
lag.Apud Hieron.
ep. 60.Pallad. in
Lausiac.
cap. 22.

CAP. XXV.

CAP. XXVII.

CAP. XXX

VITA SANCTÆ MARCELLÆ 31. JAN.

VIDVÆ

AVCTORE

DIVO HIERONYMO

PRESBYTERO.

Est episto-
la 16. ad
Principiã
virginem.

CAP. I.

ÆPE & multum flagi-
tas, virgo Christi Princi-
pia, vt memoriam sanctæ
feminæ Marcellæ
litteris recolam, & bo-
num quo diu frui fu-
mus, etiam ceteris no-

scendum imitandumque describam. Satis
doleo, quod hortaris sponte currentem, &
me arbitraris indigere precibus, qui ne tibi
quidem in eius dilectione concedam: mul-
toque plus accipiam quam tribuam bene-
ficij, tantarum recordatione virtutum. Nam
vt hucusque reticerem, & biennium præ-
terire silentio, non fuit dissimulationis,
vt malè existimas, sed tristitiæ incredibilis,
quæ ita meum oppressit animum, vt melius
iudicarem tacere in præsentiarum, quam
nihil dignum illius laudibus dicere. Neque
verò Marcellam tuam, imò meam, & vt
verius loquar, nostram omniumque san-
ctorum, & propriè Romanæ vrbs in-
clytum decus, institutis rhetorum prædicabo,
vt exponam illustrem familiam, alti san-
guinis decus, & stemmata per proconsules
& præfectos prætório decurrentia. Nihil
in illâ laudabo, nisi quod proprium est; &
eo nobilius, quod opibus & nobilitate con-
temptâ, facta est paupertate & humilitate
nobilior.

CAP. II.

Maritum
septimo à
nuptijs me-
se amittit.

Orba patris morte, viro quoque post
nuptias ² septimo mense priuata est.
³ Cumque eam Cerealis, ⁴ cuius clarum
inter consules nomen est, propter ætatem
& antiquitatem familiæ, & insignem, quod
maximè viris placere consuevit, decorem
corporis, ac morum temperantiam ambi-
tiosius peteret, suasque longæuis pollice-
retur diuitias: & non quasi in vxorem, sed
quasi in filiam vellet donationem transfun-
dere: Albinaque mater tam clarum præsi-
dium viduatæ domus vltro appeteret; illa

respondit: Si vellem nubere, & non æternæ
me cuperem pudicitie dedicare, vtique ma-
ritum quærerem, non hereditatem. Illoque
mandante, posse & senes diu viuere, & iu-
uenes citò mori, eleganter ludit: Iuuenis
quidem potest citò mori, sed senex diu vi-
uere non potest. Quæ sententiã repudiat, &
exemplo ceteris fuit, vt eius nuptias despe-
rarent. Legimus in Euangelio secundum
Lucam: Et erat Anna prophetissa filia Pha-
nuelis de tribu Aser: & hæc prouectæ æta-
tis in diebus plurimis. Vixeratque cum vi-
ro suo annis septem à virginitate suâ, & erat
vidua annis octogintaquatuor, nec recede-
bat de templo, ieiuniis & obsecrationibus
Domino seruiens die ac nocte. Nec mirum,
si videre meruit Saluatorem, quem tanto
labore quærebat. Conferamus septem an-
nos, septem mensibus; sperare Christum,
& tenere, natum confiteri, & in crucifixum
credere; paruulum non negare, & virum
gaudere regnantem. Non facio vllam in-
ter sanctas feminas differentiam, quod
nonnulli inter sanctos viros & ecclesiarum
principes stultè facere consueuerunt: sed
illò tendit assertio, vt quarum vnus est la-
bor, vnum & præmium sit.

Difficile est in maledicâ ciuitate, & in
vrbe, in quâ orbis quondam populus fuit,
palmaque vitiorum, si honestis detrahe-
rent, & pura ac munda macularent, non
aliquam sinistri rumoris fabulam contra-
here. Vnde quasi rem difficillimam, & pæ-
nè impossibilem optat Propheta potius,
quam præsumit, dicens: Beati immaculati
in viâ, qui ambulant in lege Domini. Im-
maculatos in viâ huius sæculi appellat, quos
nulla obsceni rumoris aura macularit, qui
opprobrium non acceperint aduersus pro-
ximos suos. De quibus & Saluator in Eu-
angelio: Esto, inquit, beneuolus, siue be-
nè sentiens de aduersario tuo, dum es in viâ
cum

Non vult
denuò nu-
bere.

Egregia
eius sen-
tentia.

Lucæ 20.

Anna pro-
phetissa &
Marcella
compara-
tio.

CAP. III.

Psal. 118.

Psal. 14.

Matth. 5.

cum illo. Quis vniquam de hac muliere, quod displiceret, audiuit vt crederet? Quis credidit, vt non magis seipsum malignitatis & infamiae condemnaret? Ab hac primùm confusa gentilitas est, dum omnibus patuit, quæ esset viduitas Christiana, quam & conscientiam & habitu promittebat. Illæ enim solent purpurisso & cerussa ora depingere, sericis nitere vestibus, splendere gemmis, aurum portare ceruicibus, & auribus perforatis rubri maris pretiosissima grana suspendere, & fragrare musco mure, maritos ita plangere, vt tandem dominatu eorum se caruisse latentur, quærantque alios, non quibus iuxta Dei sententiam seruiant, sed quibus imperent. Vnde & pauperes eligunt, vt nomen tantùm virorum habere videantur, qui patienter riuales sustineant; si mussitauerint, illicò proiciendi. Nostra vidua talibus vsa est vestibus, quibus arceret frigus, non membra nudaret: aurum vsque ad annuli signaculum repudiens, & magis in ventribus egenorum quàm in marsupiiis recondens. Nusquam sine matre. Nullum clericorum aut monachorum (quod amplæ domus interdum exigebat necessitas) vidit absque arbitris. Semper in comitatu suo virgines ac viduas, & ipsas graues feminas habuit: sciens ex lasciuia puellarum sæpè de dominarum moribus iudicari, & qualis quæque sit, talium confortio delectari.

CAP. IV. Diuinarum Scripturarum ardor erat incredibilis, semperque cantabat: In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Et illud de perfecto viro: Et in lege Domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte. Meditationem legis non in replicando quæ scripta sunt, vt Iudæorum existimant Pharisei, sed in opere intelligens, iuxta illud apostolicum: Siue comeditis, siue bibitis, siue quid agitis: omnia in gloriam Domini faciètes. Et Prophetæ verba, dicentis: A mandatis tuis intellexi: vt postquam mandata compleisset, tunc se sciret mereri intelligentiam Scripturarum. Quod & alibi legimus: Quia cœpit Iesus facere & docere. Erubescit enim quamuis præclara doctrina, quam propria reprehendit conscientia. Frustraque eius lingua prædicat paupertatem, & docet eleemosynas, qui Cœli diuitijs tumet, vilique opertus pallio, pugnat contra tineas vestium sericarum. Illi erant moderata ieiunia, carniū abstinentia, vini odor magis quàm gustus, propter stomachum & frequètes infirmitates. Rarò procedebat ad publicum, & maximè nobilium matronarum vitabat domos, ne cogeretur videre quod contem-

pererat: apostolorum & martyrum basilicas secretis celebrans orationibus, & quæ populorum frequentiam declinarent: matrintantum obediens, vt interdum faceret, quod nolebat. Nam cum illa suum diligeret sanguinem, & absque filijs & nepotibus vellet in fratris liberos vniuersa conferre: ista pauperes eligebat, & tamen matri contraire non poterat: monilia, & quidquid supellectilis fuit, diuitibus peritura concedens, magisque volens pecuniam perdere, quàm parentis animum contristare. Nulla eo tempore nobilium feminarum nouerat Romæ propositum monachorum, nec audebat propter rei nouitatem, ignominiosum, vt tunc putabatur, & vile in populis nomen assumere. Hæc ab Alexandrinis prius sacerdotibus, & papaque Athanasio, & postea Petro, qui persecutione Arrianæ hæreseos declinantes, & quasi ad tutissimum communionis suæ portum Romam confugerant, vitam beati Antonij, adhuc tunc viuentis, monasteriorumque in Thebaide Pachumij, & virginum ac viduarum didicit disciplinam. Nec erubuit profiteri, quod Christo placere cognouerat. Hanc multos post annos imitata est Sophronia & aliæ, quibus rectissime illud Ennianum aptari potest: Vtinam ne in nemore Pelio. Huius amicitijs fruita est Paula venerabilis, in huius cubiculo nutrita Eustochium, virginitatis decus, vt facilis æstimatio sit, qualis magistra, vbi tales discipulæ.

Rideat forsàn infidelis lector, me in muliercularum laudibus immorari: qui si recordetur sanctas feminas, comites Domini Saluatoris, quæ ministrabant ei de sua substantia, & tres Marias stantes ante crucem, Mariamque proprie Magdalenam, quæ ob sedulitatē & ardorem fidei, & Turritæ nomen accepit, & prima ante apostolos, Christum videre meruit resurgentem: se potius superbiæ, quàm nos condemnabit ineptiarum: qui virtutes non sexu, sed animo iudicamus, contemptæque nobilitatis ac diuitiarum maiorem gloriam ducimus. Vnde & Iesus Ioannem euangelistam amabat plurimùm: qui propter generis nobilitatem erat notus pontifici, & Iudæorum insidias non timebat, in tantum, vt Petrum introduceret in atrium, & staret solus apostolorum ante crucem, matremque Saluatoris in sua reciperet, vt hereditatem virginis Domini, virginem matrem filius virgo susciperet.

Annis igitur plurimis sic suam transegit ætatem, vt antè se vetulam cerneret, quàm adolescentulam fuisse meminisset, laudans illud

Frequens in martyrum basilicis.

Roma tuissimus Christiana communis portus.

Ennius Medcæ.

CAP. V.

Matth. 27.

Ioan. 19. & 20.

Mar. 16.

Ioan. 13.

CAP. VI.

Differentia inter viduitatem Christianam & gentilem.

1. Pet. 3.

Gen. 4.

Sine arbitris, ne clericis quidè & monachis loquitur.

CAP. IV.

Psal. 118.

Psal. 1.

Ardet desiderio scripturarum.

1. Cor. 10.

Psal. 118.

Actor. 1.

Rarè in publico.

illud Platonicum, qui philosophiam meditationem mortis esse dixit. Vnde & noster

1. Cor. 15. Apostolus: Quotidie, inquit, morior propter vestram salutem. Et Dominus iuxta
Lucæ 9. antiqua exemplaria: Nisi quis tulerit crucem suam quotidie, & secutus fuerit me, non potest meus esse discipulus. Multoque
Psal. 43. ante per Prophetam Spiritus sanctus: Propter te mortificamur tota die, æstimati sumus ut oues occisionis. Et post multas atates illa sententia: Memento semper diem mortis, & numquam peccabis. Disertissimi que præceptum Satyrici:
Ecclesi. 7. *Vine memor levi: fugit hora: hoc, quod loquor, inde est.*
Persius Sat. 5.

Sic ergo, ut dicere cœperamus, ætatem duxit, & vixit, ut semper se crederet esse morituram. Sic induta est vestibus, ut meminisset sepulcri, offerens se hostiam rationabilem, viuam, placentem Deo.

Rom. 13. Denique cum & me Romam cum sanctis pontificibus Paulino & Epiphanio, Ecclesiastica traxisset necessitas: quorum alter Antiochenam Syriæ, alter Salaminiam Cypri rexit ecclesiam, & verecundè nobilium feminarum oculos declinarem, ita egit, secundum Apostolum, importunè, opportunè, ut pudorem meum suâ superaret industria. Et quia alicuius tunc nominis esse existimabar super studio Scripturarum, numquam conuenit, quin de Scripturis aliquid interrogaret: nec ut statim acquiesceret, sed moueret è contrario quæstiones, non ut contenderet, sed ut quærendo disceret earum solutiones, quas opponi posse intelligebat. Quid in illâ virtutum, quid ingenij, quid sanctitatis, quid puritatis inuenirem, vereor dicere, ne fidem credulitatis excedam, & tibi maiorem dolorem incutiam recordanti quanto bono carueris. Hoc solum dicam, quod quidquid in nobis longo fuit studio congregatû, & meditatione diurnâ quasi in naturam versum, hoc illa libauit, didicit, atque possedit: ita ut post professionem nostram, si de aliquo testimonio Scripturarum esset oborta contentio, ad illam iudicem pergeretur. Et quia valdè prudens erat, & nouerat illud, quod appellant Philosophi τὸ πέπρον, id est, decere quod facias, sic ad interrogata respondebat, ut etiam sua non sua diceret, sed vel mea vel cuiuslibet alterius: ut in eo ipso quod docebat, se discipulam fateretur. Sciebat enim dictum ab Apostolo: Docere autem mulieri non permitto: ne virili sexui, & interdum sacerdotibus, de obscuris & ambiguïsciscitantibus, facere videretur iniuriam. In nostrum locum statim audiuius te illius adhæsisse consortio, & numquam ab illâ

ne tranuersum quidem vnguem, ut dicitur, recessisse. Eadem domo, eodem cubiculo usam, ut omnibus in vrbe clarissimâ notum fieret, & te matrem, & illam filiam reperisse. Suburbanus ager vobis pro monasterio fuit, & rus electum pro solitudine: multoque ita vixistis tempore, ut ex imitatione vestri & conuersione multarum, gauderemus Romam factam Ierosolymam. Crebra virginum monasteria, monachorum innumerabilis multitudo, ut pro frequentia seruientium Deo, quod prius ignominia fuerat, esset postea gloria. Interim absentiam nostri mutuis solabamur alloquiis, & quod carne non poteramus, spiritu reddebamus. Semper obuiare epistolis, suscipere officijs, salutationibus præuenire. Non multum perdebat absentia, quæ iugibus sibi litteris iungebatur.

In hac tranquillitate & Domini seruitute, hæretica in his prouincijs exorta tempestas, cuncta turbauit, & in tantam rabiem concitata est, ut nec sibi, nec vlli bonorum parceret. Et quasi parum esset, hæc vniuersa mouisse, nauem plenam blasphemiarum Romano intulit portui. Inuenitque protinus patella operculum, & Romanæ fidei purissimum fontem, cæno lutosa permiscuere vestigia. Nec mirû, si in plateis & in foro rerû venalium, fictus ariolus stultorum verberet nates, & obtorto fuste dentes mordentium quatiat: cum venenata spurcaque doctrina Romæ inuenerit, quos induceret. Tunc librorum infamis interpretatio, tunc discipulus & verè nominis sui, si in talem magistrum nõ impegisset. Tunc nostrorum contradictio, & pharisæorum turbata est schola. Tunc sancta Marcella, quæ diu se cohibuerat, ne per æmulationem quippiam facere videretur, postquam sensit fidem Apostolico ore laudatam in plerisque violari, ita ut sacerdotes quoque & nonnullos monachorum, maximeque sæculi homines in assensum sui traheret, ac simplicitati illuderet episcopi, qui de suo ingenio ceteros æstimabat, publicè restitit, malens Deo placere quàm hominibus. Laudat Saluator in Euangelio villicum iniquitatis, quod contra Dominum quidem fraudulenter, attamen pro se prudenter fecerit.

Cernentes hæretici de parua scintilla maxima incendia concitari, & suppositam dudum flammam iam ad culmina peruenisse, nec posse latere quod multos deceperat: petunt & impetrant ecclesiasticas epistolas, ut communicantes Ecclesiæ, discessisse viderentur. Non multum tempus in medio, succedit in pontificatum vir insignis

Rus marcella fuit solitudo.

Monachorum Roma frequentia.

CAP. VIII

Rom. 1.

Lucæ 16.

Sacrarum
litterarum
maximè
sciens.

1. Tim. 2.

CELLA.
Anastafius
Rom. Pon-
tifer.

gnis Anastafius, quem diu Roma habere non meruit, ne orbis caput sub tali episcopo truncaretur: imò idcirco raptus atque translatus est, ne semel latam sententiam precibus suis flectere conaretur, dicente

Jerem. 14.

Domino ad Ieremiam: Ne oraueris pro populo isto, neque depreceris in bonum: quia si ieiunauerint, non exaudiam preces eorum. Et si holocausta & victimas obtulerint, nō suscipiam eas. In gladio enim & fame & pestilentia ego cōsumam eos. Ducas, Quid hæc ad laudem Marcellæ? ¹⁹ Damnationis hereticorum hæc fuit principium, dum adducit testes, qui prius ab eis eruditi, & postea ab heretico fuerant errore correpti: dum ostendit multitudinem deceptorum, dum impia *ὡς ἀρχὴν* ingerit volumina, quæ emendata manu scorpionis mōstrabantur: dum acciti frequentibus litteris heretici ut se defenderēt, venire non sunt ausi: tantaque vis conscientia fuit, ²⁰ ut absentes dānari, quàm præsentis coargui maluerint: ²¹ Huius tam gloriosæ victoriæ origo Marcella est: tuque caput horum & causa bonorum, scis me vera narrare, quem nosti vix de multis pauca dicere, ne legēti fastidium faciat odiosa replicatio, & videar apud maleuolos sub occasione laudis alterius, stomachum meū digerere. Pergam ad reliqua.

CAP. IX.

De Occidentis partibus ad Orientem turbo transgressus, minitabatur plurimis magna naufragia. Tunc impletum est: Putas veniens Filius hominis fidem inueniet super terram? Refrigeratā charitate multorum, pauci, qui amabant fidei veritatem, nostro lateri iungebantur, quorum publice petebatur caput, contra quos opes omnes parabantur, ita ut Barnabas quoque duceretur in illam simulationem, imò apertum parricidium, quod non viribus, sed voluntate commisit. Et ecce vniuersa tempestas, Domino flante, deleta est, expletumque vaticinium prophetale: Auferes spiritum eorum, & deficient, & in puluerem suum reuertentur: In illā die peribunt omnes cogitationes eorum. Et illud euangelicum: Stulte, hac nocte auferetur anima tua à te: quæ autem præparasti, cuius erunt?

CAP. X.

Dum hæc aguntur in Iebus, terribilis de Occidente rumor affertur, ²² obsideri Romam, & auro salutem ciuium redimi, spoliatosque rursus circumdari, ut post substantiam, vitam quoque perderent. Hæret vox, & singultus intercepti verba dictantis. Capitur vrbs, quæ totum cepit orbem: imò fame perit antequam gladio, & vix pauci qui caperentur, inuenti sunt. Ad nefandos cibos erupit esurientium rabies, & sua inuicem membra laniarunt, dum ma-

Roma capta à Gothis.

ter non parcat lactenti infantia, & suo recipit vtero, quem paulò antè effuderat. Nocte Moab capta est, nocte cecidit murus eius. Deus, venerunt gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum, posuerunt Ierusalem in pomorum custodiam. Posuerunt cadauera sanctorum tuorum escas volatilibus cæli, carnes sanctorum tuorum bestiis terræ. Effuderunt sanguinem eorum sicut aquam in circuitu Ierusalem, & non erat qui sepeliret.

Quis cladem illius noctis, quis funera fando Aeneid 2.
Explicit, aut possit lacrymis equare dolorem?
Vrbs antiqua ruit, multos dominata per an-
nos:

Plurima perq̄ vias sparguntur inertia passim
Corpora, perq̄ domos, & plurima mortis
imago.

Cum interim, ut in tantā confusione rerum, ²³ Marcellæ quoque domum cruentus victor ingreditur.

Sit mihi tas audita loqui, imò à sanctis CAP. XX. viris visa narrare, qui interfuere præsentis, qui te dicunt in periculo quoque ei fuisse sociatam. Intrepido vultu excepisse dicitur introgressos: cumque posceretur aurum, & defollas opes vili excusaret tunicā, non tamen fecit fidem voluntariæ paupertatis. Cæsam fustibus flagellisque aiunt non sensisse tormenta, sed hoc lacrymis, hoc pedibus eorum prostratam egisse, ne te à suo consortio separarent, ne sustineret adolescentia, quod senilis ætas timere non poterat. Christus dura corda molliuit, & inter cruentos gladios inuenit locum pietas: ²⁴ cumque & illam & te ad apostoli Pauli basilicam barbari deduxissent, ut vel salutem vobis ostenderent, vel sepulcrum, in tantam lætitiā dicitur erupisse, ut gratias ageret Deo, quod te integram sibi referuasset, quod pauperem illam non fecisset captiuitas, sed inuenisset: quod egeret quotidiano cibo, quod saturata Christo, non sentiret esuriam, quod & voce & opere loqueretur: Nuda exiui de vtero matris meæ, nuda & redeam. Sicut Domino visum est ita & factum est. Sit nomen Domini benedictū. ²⁵ Post aliquot dies sano, integro, vegetoque corpusculo obdormiuit in Domino, & te paupertatule suæ, imò per te pauperes reliquit heredes, claudens oculos in manibus tuis, reddēs spiritum in tuis osculis, dum inter lacrymas tuas illa rideret, conscientia vitæ bonæ, & præmiis futurorū.

Marcella caditur fustibus & flagellis.

Job 1.

Reddit animam.

Hæc tibi Marcella venerabilis, & tibi Principia filia, vnā & breui lucubratione dictaui, non eloquij venustate, sed voluntate in vos animi gratissimi, & Deo & legentibus placere desiderans.

NOTA.

NOTATIO.

ARCELLÆ] *Martyrologium Romanum* xxxi. *Ianuarij*: Romę S. Marcellę viduę, cuius præclaras laudes B. Hieronymus scripsit. *Celebris eius memoria in varijs D. Hieronymi scriptis.*

CAP. II. 2. SEPTIMO MENSE] *Hieronymus epist. x. ad Furiam, hinc etiam comparationem (vbi & hoc ipso capite mox) inter Marcellam & Annam evangelicam instituit: Sufficit tibi sancta Marcella,*

quę respondens generi suo, aliquid nobis de Evangelio retulit. Anna septem annis a virginitate vixerat cum marito: ista septem mensibus. Illa Christi expectabat aduentum: ista tenet, quem illa susceperat. Illa vagientem canebat: ista prædicat triumphantem. Illa loquebatur de eo omnibus qui expectabant redemptionem Israël: hæc cum redemptis gentibus clamitat: Frater non redimit, redimet homo. Et de alio psalmo: Homo natus est in eã, & ipse fundavit eam Altissimus.

3. CVMQUE EAM CEREALIS] *Baronius tomo IV. anno Christi CCCLXVIII. Damasi Papę IX. Valentiniãni & Valentis Imp. XII. Sexto (aut) die post parentis (Valentiniãni senioris) obitum, operã Cerealis anunculi, Valentiniãnus (iunior) tum quadrimus, Iustina filius, Augustus solemniter nuncupatus est.*

Socrat. lib. 4. c. 26.

Quod autem ad Cerealem anunculum spectat, penes quem tanta inesse videbatur creandi novi Imperatoris auctoritas, non alius hic putandus est ab illo, qui sub Constantio præfecturam urbanam gessit, & sub eodem postea consulatum: alius enim ab isto nullus reperitur clarus memoriã hoc tempore Cerealis.

Hieron. epist. 16. Est hæc Vita.

Hunc igitur ipsum esse iure dixerimus, quem nuptias quesivisse sancta Marcella, sanctus Hieronymus meminit.

Romę in ædibus Ceuolis viã Iuliã

4. CVIVS CLARVM INTER CONSVLES NOMEN EST] *Baronius ibidem: Quod autem consulatum hunc gessisse dicat, contigit ille anno Domini CCCLVII. unã cum Daciano collegã. cuius & eiusmodi reperitur inscriptio in basi statuę ipsi dicatę:*

NERATIVS CEREALIS V. C.
CONS. ORD. THERMARVM
RESTITVTOR CENSUIT.

Baron. an. no 353.

Exstat & alia in viã latã eiusdem sententię inscriptio de restitutione thermarum factã per Cerealem consulem; atque alia rursum, quã de eiusdem præfecturã urbanã mentio habetur, superius III. tomo secundã editione suo loco restituta, quã errore posita erat tempore Constantini.

Porro ex amplissimo Cerealis nomine & auctoritate metire sancta Marcella, clarissima femina, excellentem inter omnes Romanas mulieres amplitudinem, quã eò maioribus crevit accessionibus, quò propter Christum ab ipsã magis despecta est: ut verè non in urbe tantum, sed toto Romano orbe effulserit egregium Christiana pietatis exemplum.

CAP. III. 5. FRAGRARE MVSCO MVRE] *Vita Pelagię supra capite I. Totum implevit aërem ex odore musci.*

6. PAPAQUE ATHANASIO] *Baronius tom. III. anno Christi CCCXL. Iulij Papę IV. Constantini, Constantij, Constantis Imp. IV. Quã, inquit,*

proficius fuerit Athanasij Romam accessus, vel ex eo potest intelligi, quòd in urbem inuenerit ipse primus Ægyptiorum monachorum institutionem, Vitamque admirandam Antonij Magni, licet adhuc vivens, a se conscriptam derulerit: quòd vita genus ad omnes evangelicę perfectionis numeros attemperatum, etiam nobilissima Romana femina consecrari ceperunt. Hactenus Baronius.

Non dubium, quin Marcella de Vita Antonij multa ex Athanasij, aliorumque sacerdotum Alexandrinorum relatione didicerit: nondum tamen tunc Athanasius Vitam S. Antonij conscripserat. Vide dicta supra ad Vitam S. Antonij in Præludijs n. 3.

7. QVASI AD TVTISSIMVM RELIGIONIS PORTVM ROMAM CONFVGERANT] *Ita semper olim factum, ut Romam tamquam ad aliarum ecclesiarum metropolim in fidei rebus concursum sit. Vide Athanasij epistolas ad Iulium & Marcum Pontifices. & passim Baronius in Annalibus.*

8. TVRRITÆ] *Unde S. Magdalena Turrita dicta sit, vide Barradium nostrum tomo III.*

9. DENIQUE CVM ET ME ROMAM] *Baronius tomo IV. anno Christi CCCLXXXII. Damasi Papę XVI. Gratiani XVI. Valentiniãni VII. Theodosij IV. Imp. Hoc anno Roma Concilium celebratum est ex episcopis diversarum prouinciarum, nempe Orientis, aliarumque; Catholici orbis regionum, &c. Indicat his sanè verbis Hieronymus, se vocatum à Damaso.*

De toto hoc Hieronymi itinere, & Romam appulsa, vide dicta supra ex Baronio in Præludijs ad librum I. vbi de Hieronymi varijs peregrinationibus actum.

10. CONVENIT] *Quã Marcella discendi cupidissima fuerit, testatur idem Hieronymus præfat. in epist. Pauli ad Galatas: Scio equidem ardorem eius, scio fidem (quam flammam semper habeat in pectore) superare sexum, obliuisci hominis, & diuinorum voluminum tympano concrepante, rubrum huius sæculi pelagus transfretare. Certè cum Romę essem, numquam tam festina me vidit, ut non de Scripturis aliquid interrogaret: neque verò more Pythagorico, quidquid responderam, rectum putabat; nec sine ratione præiudicata apud eam valebat auctoritas: sed examinabat omnia, & sagaci mente vniuersa pensabat, ut me sentirem non tam discipulam habere, quã iudicem. Que facili vel memoria lapsu vel calami exerratione Baronius, loco mox citando, existimauit de Albinã Marcella matre ab Hieronymo dicta. Sed clarum de Marcellã ibi eum agere, cum Albinã esset mortua, ut ibidem habetur.*

Baronius tomo IV. anno Christi CCCLXXXII. Damasi Papę XVI. Gratiani XVI. Valentiniãni VII. Theodosij IV. Imp. Sancta Marcella, ait, non semper cum quid addiscere vellet, eum (Hieronymum) præsens adibat, sed per epistolam id etiam facere consuevit, ut idem S. Hieronymus tradit. Docuit eam inter alia plurima decem voces, quibus apud Hebræos Dei nomen appellatur. Explicauit eisdem dictiones Hebraicas, Alleluia, Maranatha, necnon Diapsalma Gracam vocem; ac tractatum de blasphemia in Spiritum sanctum. differuit & de alijs varijs questionibus.

Hieron. epist. 147.
ep. 136.
ep. 147.
ep. 138.
ep. 147.
ep. 148.

CELLA.

II. NAVEM PLENAM BLASPHEMIARVM]

CAP. VIII. *Intelligit Ruffini Romam appellum. Hieronymus Apolog. lib. II. O tritemem locupletissimam, quæ Orientalibus & Aegyptiis mercibus Romanæ vrbis ditare venerat paupertatem:*

— Tu maximus ille es,

Vnus qui nobis scribendo restituis rem.

Ergo nisi de Oriente venisses, eruditissimus vir hæteret adhuc inter Mathematicos. *Insinuat opinor Macarium Romanum, quem Gennadius Catalogo illustrium Ecclesia Scriptorum cap. XXVIII. ait librum composuisse contra Mathematicos: quique Ruffino per familiaris fuit. & paulò post: Te multo tempore Pharus docuit, quod Roma nesciuit: instruxit Aegyptus, quod Italia hucusque non habuit. Vide hic infra in Præludivs ad librum. II. Ruffini Peregrinationem.*

12. FICTVS ARIOLVS STVLTORVM VERBERET NATES] *Ita legendum, non nates, ut habet Erasmus & Reatinus, & reliquæ editiones. Ipse Hieronymus lib. II. in Iovinianum: In circulis platearum quotidie fictus ariolus nates verberat. De verberere natium habes apud Lucianum in Vita Peregrini.*

13. TVNC DISCIPVLVS OABIOS, ET VERE NOMINIS SVI, &c.] *Baronius tomo V. anno Christi CCCXCVII. Siricij Papa XIII. Arcadij & Honorij Imp. III. Quenam, ait, hæc S. Hieronymi veluti enigmatibus obumbrata locutio? Quid per discipulum οαβιος, & verè nominis sui, si in talem magistrum non impegisset? Alludit planè auctor ad descriptionem illam Ruffini ad Macarium scriptam de adulteratione librorum Origenis, Roma editam, ad sternendam viam eiusdem Origenis erroribus: ad quem etiam præfationem αὐτῶν inscripsit: qui cum Macarius diceretur, verè (inquit Hieronymus) οαβιος iste dicendus, hoc est beatus, nempe Macarius ex nomine, nisi in talem incidisset doctorem. At quisnam iste Macarius fuerit, consule à nobis notata ad Romanum Martyrologium, ut ab alijs eiusdem nominis sanctis viris ipsum scias discriminare.*

dic 2. Ian.

14. TVNC SANCTA MARCELLA] *Baronius ibidem: Immensò tunc quidem periculo Romana fluctuavit Ecclesia, cum hæresum ille thesaurus (libri Origenis αὐτῶν) manibus clericorum circumferretur, ab imprudentibusque laudaretur, exscriberetur, vipereoque fetu multiplicaretur ubique: adeò ut, nisi Christi promissionibus firmissimo fundamento super firmam petram Ecclesia Romana in Petro consolidata fuisset, eius casus iure timeri potuisset: ipsaq; tunc naufragium expansisset navicula Petri, nisi Christus navigaret in eà. Planè accidit, ut sicut cum Christus Phariseorum exagitaretur opprobrijs, extollens vocem quedam mulier magnificare eum intrepidè cæpit; ita Romana femina confessione fides Catholica ab Origenistarum blasphemis vindicaretur illæsa: dum confundens sapientiam sapientum, silentibus iis quorum muneris erat exurgere, & stare pro muro domus Israël, excitavit Dominus spiritum femina. Etenim exurgens tunc mulier, noua Debora, phalanges enertit Chanæeorum.*

Lucæ 11.

15. AC SIMPLICITATI ILLVDERET EPISCOPI] *Baronius ibidem: Sugillat S. Hieronymus Siricij Papa simplicitatem, non dolum. Dum enim non adduci posset, ut crederet, in Christianis adeò famâ conspicuis hæresis occultari venenum, ex probitate animi sui nesciens (ut ait) mala existimare de alijs, haud*

confestim spiritualis gladio potestatis (ut par erat) deforme monstrum exstinxit, neque citissimè damnauit igni versionem illam veneno refertam αὐτῶν Origenis. Licet & aliquà saltem ex parte excusationem illam prætexere iure potuisset, quòd exemplo evangelici patris familias vsque ad messem sinceritè Izania crescere, ne cum eis enelleret triticum; expectans nimirum, ut qui verè essent hæretici, perspicuè maturâ segete, certioribus signis fierent manifesti. Etenim cum eiusmodi hominum genere negotium erat, qui venerant in vestimentis ouium, cum intrinsecus essent lupi rapaces; affectataque sanctitate, nec eà quidem vulgari, sed qua esset toto orbe spectata, aspidum oua fuerent.

Ceterum quòd haud velociter Siricius periclitantè occasione Origenis errorum occurrit Ecclesia: quàm citius, nempe anni sequentis exordio, ex hac vitâ sublatus est: erectusque super cathedram Petri acerrimus oppugnator Origenistarum hæreticorum, Anastasius Papa. Sapè quidem antè pauendis est demonstratum exemplis, ut Pontifices illi, qui causam fidei paulò segniùs tractauerunt, ac remissiùs curauerunt, à Christo primario omnium pastore fuerint quàm celeriter ex hac vitâ subducti: adeò ut manifestè fuerit declaratum, summo inique studio, speciali que diligentia semper inuigilasse super Romanam Ecclesiam diuinam prouidentiam, ne quâ vel leui saltem suspitione heretica contagionis aspergeretur.

16. CERNENTES HÆRETICI] *Baronius supra: Ex paucis his possumus intelligere, Marcellam validè egisse atque restituisse certamen; insuper & hostes in fugam conuertisse. Etenim ipsi ab eà palam detecti, negauerunt Periarcho hæresum promptuarium suâ ipsorum operâ in Latinum esse conuersum, & insidiati sunt pariter se eam cum Origene sentire; atque præferentes Catholicam disciplinam, ut Catholica Ecclesia communicantes, quæsierunt à Romano Pontifice litteras communicatorias, quò earum restitutione se probarent ubique esse Catholicos, ac ita his muniti litteris, ab vrbe probati Catholici discessisse viderentur.*

17. IMPETRANT ECCLESIASTICAS EPISTOLAS] *Baronius ibidem: Quòd ad Ruffinum spectat, exsi profecturus Aquileiam, solum patrium petierit, & acceperit ab ipso Siricio Romano Pontifice communicatorias litteras, Catholicis tantum (ut sapius diximus) impertiri solitas, minimè cessit culpa Siricio. Nam cum ipsa hæretica interpretatio Periarcho Origenis, nomine careret auctoris; nec à quo præfatio illa esset scripta, liqueret: nihil est, quòd Ruffinum nondum detectum, imò Catholicum se clamantem, & ab omni hæresi se alienum extrinsecus profitentem, à Catholica communionem extorrem facere deberet. Nec Romana sedis moris est, non conuictum quempiam condemnare.*

Ceterum ostentare solitum fuisse Ruffinum acceptam Siricij epistolam, quò se Catholicum esse omnibus demonstraret, testatur S. Hieronymus in Apologia aduersus eum conscriptâ, cum ait: Siricij iam in Domino dormientis profers epistolam, & videntis Anastasij dicta contemnis? Hæc ipse. Re enim postea ab Anastasio benè compertâ, accepit quam meruit Ruffinus ipse sententiam.

Hier. Apolog. adu. Ruff.

18. SVCCEDIT IN PONTIFICATVM EIVS VIR INSIGNIS ANASTASIVS] *Baronius tomo V. anno Christi CCCXCVIII. Anastasij Papa I. Arcadij & Honorij Imp. IV. Inuenit hic, ait, Apostolicam sedem, ipsam Petri nauiculam, cuius sumpsit regendam*

dam

dum clauum, turbinibus agitatum hereticorum: cum (vt dictum est pluribus anno superiori) Rufinus cum Melania inferens se in urbem, in eam inuexit hereses Origenis, edito à se Latine reddito eiusdem auctoris Periarchon, nono equo Troiano, hostibus intus referto, sed religione velato, heresumque dicendo thecà, ex quâ expolita sunt in Romanâ Ecclesiâ dolosa merces: quarum mercatores etiam eò demencia prolapsi sunt, vt in Apostolicum usque thronum eas inferre tentauerint, vnâ reclamante Marcellâ, extollenteq; vocem cum muliere euangelicâ.

Lucæ 11.

Hieron.
epist. 16.

Idem ep. 8.

Rom. 12.

Tali quidem statu fluctuantem Romanam Ecclesiam Anastasium reperiisse, S. Hieronymus in epistola ad Principiam (quæ est hæc ipsa Marcellæ Vita) indicat. Huius autem (Anastasi) quæ partes fuerint, idem S. Hieronymus ad Demetriadem ita scribit: Dum esses paruula, & sanctæ ac beatæ memoriæ Anastasii episcopus Romanam regeret Ecclesiam, de Orientis partibus hæreticorum sæua tempestas, simplicitatem fidei, quæ Apostoli voce laudata est, polluere & labefactare conata est. Sed vir ditissimæ paupertatis, & apostolicæ sollicitudinis, statim noxium percutit caput, & sibilantia hydræ ora compefcuit.

19. DAMNATIONIS HÆRETICORVM HÆC FUIT PRINCIPIVM] Subdit Baronius: Quid autem actum sit cum Anastasius Papa sedere cepit, rem breui summâ ita ad Principiam scribens S. Hieronymus amplexus est, cum ostendit S. Marcellam in causâ fuisse, vt Origenis hæresis Romæ damnaretur.

20. VT ABSENTES DAMNARI] Baronius tomo v. anno Christi CCCXCVII. Siricy Papæ x i i i. Arcadij & Honorij Imp. III. ait: Addu (Hieronymus) eò à sanctâ Marcellâ prouectum esse negotium, quod cum intellexissent hæretici, sese iam manifeste Romæ detectos esse, vocati licet ab Anastasio successore Siricy, cum venire penitus recusassent, absentes damnari meruerint; vt planè cunctis perspicue apparuerit, non dormire, neque dormire, qui custodii Israël; licet interdum illi dormirent, quibus vigilandi munus incumbit.

21. HVIVS TAM GLORIOSÆ VICTORIÆ ORIGO MARCELLA EST] Baronius ibidem: Quam egregie diuini iudicij pondere certamen fuit æquâ lance pensatum, dum per feminam dissipari delegit, quod dnce feminâ per suos diabolus fuerat machinatus! Melania (quod & superius est demonstratum) vexillum impietatis, pietatis tamen caractere notatum, erexit, prægrandi dispendio Catholica veritatis. Nam sub eo etiam paulò post Pelagius hæresiarcha ordines duxit. Hinc illa inuista querela S. Hieronymi, dum totius huius militiæ recenset autefignanos: Quid, inquit, volunt miseræ mulierculæ, onerata peccatis, quæ circumferuntur omni vento doctrinæ, semper discentes, & numquam ad scientiam peruenientes: & ceteri mulierularum socij prurientes auribus, & ignorantes quid audiant, quid loquantur, &c. Subdit enim pereruditè catalogum precipuarum heresum, quæ prauitâ semper aliquâ cum hæresiarchâ muliere, infeliciter prodierunt. Sed feminam femina, & Melania Christus Marcellam oppo-

suit, quæ & victricia erexit de damnatâ impietate trophæa.

22. OBSIDERI ROMAM] De tempore hoc urbi funestissimo vide Baronium to. v. anno Christi cccc. Innocentij Papa IX. Honorij xvi. Theodosij III. Imp. cum ab Alarico Gothorum Rege urbs capta.

23. MARCELLÆ QVOQVE DOMVM] Erat hæc in Auentino. Hieronymus epist. cliv. Quod si exemplaria libuerit mutuari, vel à sanctâ Marcellâ, quæ manet in Auentino, vel à Lot temporis nostri Domnionè viro sanctissimo accipere poteris.

24. CVMQVE ET ILLAM ET TE AD B. APOSTOLI PAULI BASILICAM] Baronius tomo & anno proxime citato: Qui ergo inuenta vasa sacra barbari, vt illa seruarent, attulerunt ea in basilicam S. Petri: idem Gothi inuenta sanctissimas feminas atque cognitatas, vna pretiosiora Christi vasa, ad apostoli Pauli basilicam viâ Ostiensis positam perduxerunt: quod (vt euentus docuit) custodirentur intacta.

25. POST ALIQUOS DIES] Baronius ibidem: Ceterum paucos post dies eandem S. Marcellam ex hac vitâ migrasse, idem S. Hieronymus docet. Qui hoc tempore cum elucubraret commentarios super Ezechielem, vno eodemque nuntio obsidionem urbis, eandemque captam audiuit, simulque S. Marcella atque chari Pammachij ad Deum transitum: nam ibi ista ipse præfatur: Transire, inquit, cupiebam (post interpretationem scilicet elaboratam in Isaiam) & extremam (vt dicitur) manum operi imponere prophetali. Et ecce subito mors mihi Pammachij atque Marcellæ, Romanæ urbis obsidio, multorumque fratrum & sororum dormitio nuntiata est. Atque ita consternatus obstupui, vt nihil aliud diebus ac noctibus, nisi de salute omnium cogitarem, meque in captiuitate sanctorum putarem esse captiuum; nec possem prius ora referare, nisi aliquid certius dicerem, dum inter spem & desperationem sollicitus pendeo, aliorumque malis me crucio. Postquam verò clarissimum terrarum omnium lumen extinctum est, imò Romani Imperij truncatum caput, & (vt verius dicam) in vnâ urbe totus orbis interiit, obmutui, & humiliatus

Hieron.
præfat. in
lib. 1. com-
ment. in
Ezech.

Psal. 38.

sum, & silui de bonis, &c. Hæc Hieronymus: quibus significat, paulò post expugnatam urbem, sanctam Marcellam diem clausisse extremum, cuius memoriam reddunt ecclesiastica tabula anniuersariâ die, sed non quâ ipsa obiit, verum quâ decentiori sepultura donata, translata est, pridie Kal. Februarij, cum Pammachij, qui eodem tempore obiit, dies natalis agatur tertio Kalend. Septemb. Qui igitur sanguine coniuncti erant, & vitæ sanctæ instituto collega (ambo enim monasticam excoluerant disciplinam) iidem obierunt hoc eodem anno.

De his post tot tantaque superius dicta, illud satis ad utriusque laudem, quod S. Hieronymus in præfatione ad eosdem in Daniele: Obsecro (inquit) vos, Pammachi οἰκομαδέσατε, & Marcella vnicum Romanæ sanctitatis exemplar, iunctos fide & sanguine, vt conatus meos vestris orationibus adiuuetis.

Hieron.
epist. ad
Ctesiph.
adu. Pelag.
2. Tim. 3.

D E
 VITIS PATRVM
 LIBER SECVNDVS,
 AVCTORE
 RVFFINO AQVILEIENSI
 PRESBYTERO.

P R A E L V D I A
 IN LIBRVM SECVNDVM.
 L E C T O R I .

*Q*uia hic duo sequuntur libri, Ruffino vel auctore vel interprete (de quâ re differuimus Prolegomeno IV. S. X.) placuit hic, quod & primo libro in Hieronymo praestitimus, ex magni historici annalibus Ruffini peregrinationem seligere eamq; verbis Baronianis repraesentare. Sicubi quid obscurum, vel si quâ in re non omnino inter nos conuenit, Notatio & lucem obscuritati, & diuersa opinionis rationem dabit.

Quia verò Baronius existimauit, Ruffinum Melaniae hasse lateri, eiusque peregrinationis fuisse comitem, utriusque peregrinationes velut rotam rota intexuit, nec eas nunc mihi disparare placuit, sed ut Baronio visum, connexas exhibeo: etsi nulla Melania hoc libro fiat mentio, sed de eâ octauo demum libro in Palladij historiâ Lausiaca disertim agatur.

Toto quidem hoc libro Ruffinus (si tamen auctor eius & non potius interpres est) suam per Aegyptum peregrinationem describit:
 quam

quam Baronius ex hoc libro non attingit; quia existimavit, libri huius auctorem fuisse Euagrium, de quo aliter sentiendum docuimus Prolegom. IV. §. V. Si tamen Ruffinus libri huius auctor, peregrinationem eius per Aegyptum toto hoc libro leges: si interpres, Ruffini *variam* peregrinationem ex *variis collectam*, his *Praludiis habes expositam*.

RUFFINI ET MELANIAE PEREGRINATIO.

PROFECTIO ÆGYPTIACA.

o c anno [Christi CCCLXXII. Damasi Papæ v. Valentis Imp. IX.] quo (vt dicemus) defuncto Magno Athanasio, dira persecutio exagitavit ecclesiam Alexandrinam, totamque Ægyptum, ipsum Hieronymum ex Syria solitudine ad Ruffinum Ægyptum petentem, & monachos illic confessores inuisentem, scripsisse, ² litteræ tunc ab eo datæ significant, &c.

Instituisse verò eiusmodi peregrinationem Ruffinum vnà cum Melaniâ Romanâ clarissimâ feminâ Ierosolymam, sed in Ægyptum primò ad inuisendos illic agentes sanctos monachos nauigasse; idem S. ³ Hieronymus ad Florentium, necnon ad ⁴ Ruffinum scribens, duabus epistolis declarauit, quas ex Syria solitudine dedit. accedunt his alij testes: confirmat enim hoc ipsum de peregrinatione Ruffini cum Melaniâ S. ⁵ Paulinus in epistolâ ad Seuerum, necnon ⁶ Palladius de eadem Melaniâ agens.

Hieron.
ep. 5. & 41.

Paulin.
epist. 9.

Quonam verò potissimum tempore eiusmodi Ruffini cum Melaniâ peregrinatio acciderit, diuersæ eâ de re reperiuntur sententiæ: nam Palladius ipso ⁷ exordio Valentis Imperij id factum esse, affirmare videtur: sed apud S. Hieronymi Chronicon anno decimo eiusdem Imperatoris hæc leguntur: *Melania nobilissima mulierum Romanarum, & Marcellini quondam consulis ⁸ filia, vnico ⁹ prætore tunc Urbano filio derelicta, Ierosolymam nauigauit, vbi tanto virtutum præcipueque humilitatis fuit miraculo, vt Theclæ nomen acceperit. Hæc ibi: quæ intelligenda putamus, non cum primùm Româ profecta est, sed cum ex Ægypto Ierosolymam peruenit. Nam quod spectat ad profectionem in Ægyptum: cum ipsius ¹⁰ Ruffini, necnon Palladij assertionem constet Melaniam ac eius comites, viuente adhuc Athanasio, fuisse Alexandria, quem liquet hoc ipso anno ex hac vitâ migrasse, vtique ante decimum Valentis annum eam cum suis in Ægyptum profectam esse, affirmare necesse est. Quòd enim contigerit, ipso viuente adhuc S. Athanasio, Melaniam Alexandriam peruenisse, Palladius ex eo perspicuè demonstrare videtur, cum ait Melaniam ab ipso Athanasio donatam esse ouinâ pelle, quam dono acceperat à Macario abbate, oblatâ ipsi munere à leone pro gratiarum actione decatulis cæcis ab ipso luci redditis; cuius rei adeò admirandæ Ruffinus historiam narrat: qui & ait, se præsentem fuisse, cum persecutio est illata monachis post Athanasij obitum ab Arianis: *Ea enim, inquit, quæ præsens vidi, loquor, & eorum gesta refero, quorum in passionibus socius esse promerui.* Hæc ipse. De eadem Melaniæ peregrinatione dum Palladius agit, ait eam duce Isidoro eremum Ægypti lustrasse, & inter alios magni nominis monachos*

Palladius
in Lausiæ.
cap. 33.

Melania
ab Athanasio
donata pelle
ouinâ.

Ruffin. l. 2.
cap. 4.

Pallad. in
Lausiæ.
cap. 2. Li-
pom. 10. 3.

inuifisse Pambonem, eidemque pro monachorum vſu donafſe trecentas libras argenti.

Cùm autem (quod diximus) tunc contigerit Hieronymum eam epiftolam ſcribere ad Ruffinum, cùm ille inuiferet monachos perfecutione vexatos (quod hoc ipſo anno factum eſt poſt obitum Athanaſij, de quo paulò poſt dicturi ſumus) affirmandum eſſe videtur, hoc eodem quoque anno à S. Hieronymo ad Ruffinum eas litteras datas eſſe; vbi inter alia: *Audio te, inquit, Ægypti ſecreta penetrare, monachorum inuiſere choros, & caeleſtem in terris circumire familiam.* Et inferiùs: *Rurſum ſuſpenſam voto nutante mentem, ¹¹ quidam Alexandrinus monachus, qui ad Ægyptios conſeſſores, & voluntate iam martyres, pio plebis iam dudum fuerat tranſmiſſus obſequio, manifeſtus ad credulitatem nuntij auctor impulerat.* Et paulò poſt: *Ruffinum Nitriæ eſſe, & ad beatum perrexiſſe Macarium, crebra commeantium multitudo referebat.* Hæc ipſe.

Hier. epistolâ 41.

Hieronymus ex Syria eremo ſcribit ad Ruffinum.

Quibus omnibus redditur manifeſtum, Melaniam cum Ruffino hoc anno, ſuperſtite adhuc Athanaſio, Alexandriam perueniſſe, & S. Hieronymum (vt dictum eſt) poſt Athanaſij obitum, excitatâ hoc anno ab Arianis perfecutione in eccleſiam Alexandrinam & incolas eremi, illam ad Ruffinum epiftolam conſcripſiſſe ex Syriæ eremo, vbi agebat ſubægrotans, &c.

Quam autem diximus Melaniam cum Ruffino atque fociis ante obitum Athanaſij certum eſſe Alexandriam ex vrbe veniſſe: quoniam potiffimùm tempore id accidifſe putandum? Si Palladio aſſenſerimus affirmanti id factum circa exordia Valentis imperij, ipſum Ruffinum adiungere poſſemus adſtipulatorem, vbi ait ¹² annis ſex ſe Alexandriæ commoratum eſſe, & poſteâ iterùm ad aliquot dierum ſpatium illuc reuerſum commorari contigiſſe. Sed hoc rurſum diſſuadet vt credamus, quòd ex nuper citatâ Hieronymi epiftolâ ad Ruffinum inauditus antea & inopinatus aduentus eius in Ægyptum & quàm recentiffimus fuiſſe videtur, vt ſuperiùs dictum eſt, &c.

Ruffin. in Hieron. inuect. 2.

Baronius poſt multa, anno eodem. Perſecutio Ariano: um aduerſus Ægypti monachos. Ruffin. l. 2. c. 3. & 4.

Quod autem ad Ægypti monachos ſpectat diriffimè à Lucio exagitatos; Ruffinus, qui cum Melaniâ in Ægypto agebat, hæc de illis ſcriptorum monumentis poſteris legenda tradidit: *Inde poſt fugas ciuium & exilia, poſt cædes & tormenta flammæſque quibus innumeros conſecerat, ¹³ ad monaſteria furoris ſui arma conuertit, vaſtat eremum, & bella quieſcentibus indicit. Tria millia ſimul, aut eo ampliùs viros per totam eremum ſecretâ & ſolitariâ habitatione diſperſos oppugnare pariter aggreditur: mittit armatam equitum & peditum manum: Tribunos, præpoſitos, & bellorum duces, tamquam aduerſus barbaros pugnaturus, eligit. Qui cùm veniſſent, nouam belli ſpeciem vident, hoſtes ſuos gladio obiectare ceruices, & nihil aliud dicere, niſi: Amice ad quid veniſti? Per id tempus ¹⁴ patres monachorum, vitæ & antiquitatis merito, Macarius, Iſidorus, aliùſque Macarius, atque Heraclides & Pambus Antonij diſcipuli per Ægyptum, & maximè in Nitriæ deſerti partibus habebantur viri, qui conſortium vitæ & actuum non cum ceteris mortalibus, ſed cum ſupernis Angelis habere credebantur. Quæ præſens vidi, loquor, & eorum geſta refero, quorum in paſſionibus ſocius eſſe promerui.* Et in epiftolâ ad Anaſtaſium Romanum Pontificem hæc item ſe paſſum eſſe gloriatur, cùm ait: *Quamuis igitur fides noſtra perfecutionis hæreticorum tempore, cùm in ſanctâ Alexandrinâ eccleſiâ degeremus, in carceribus & in exiliis, quæ pro fide inferebantur, probata ſit: tamen & nunc ſi quis eſt qui vel tentare fidem noſtram cupiat, ſciat, &c.*

Ruffinus iactanter conſeſſione oſtentat. Hier. Apolog. lib. 2. 2 Tim. 4.

At hæc de ſe ſummâ iactantiâ ab ipſo Ruffino eſſe cominenta, exclamat ſanctus Hieronymus, cùm his recitatis ipſius verbis, ſic ſubdit: *Miror quòd non adiecerit, Vincit Ieſu Chriſti. & Liberatus ſum de ore leonis. & Alexandria ad beſtias pugnaui. & Curſum conſummaui, fidem ſeruauui; ſuper eſt mihi corona iuſtitie. Quæ, malum,*

malum, exilia, quos iste carceres nominat? Pudet me apertissimi mendacij: quasi carceres & exilia absque iudicum sententiis irrogentur. Volo tamen ipsos scire carceres, & quarum prouinciarum se dicat exilia sustinuisse. Et utique habet copiam de multis carceribus & infinitis exiliis vnum aliquod nominandi. Prodat nobis confessionis suæ Acta, quæ hucusque nesciuimus; vt inter alios Alexandria martyres huius quoque gesta recitemus; & contra latratores suos possit dicere: De cetero nemo mihi molestus sit: ego enim stigmata Domini nostri Iesu Christi in corpore meo porto. Hæc Hieronymus. Gal. 6.

Certè quidem Melania clarissima femina, ¹⁵ consulis Marcellini neptis, antiquâ nobilitate & ¹⁶ filij præfecturæ vrbanae magistratu toto Romano orbi notissima, apud quam primum locum Ruffinus obtinebat, omnium præfectorum, quocumque pergeret, frequentabatur obsequiis; tantumque abfuit, vt vel ipsi vel alicui ex eius familiâ irrogata exilia fuerint, quod Ruffinus iactat, vt etiam qui persecutionem fidei causâ paterentur, ad ipsam tamquam ad asylum confugerent, ab eademque pariter in tuto collocarentur, atque etiam alerentur; vt quæ de eâ proximè dicturi sumus, cum ipsa processit ad iudicem, fidem certam faciunt. At cur Ruffinus, sicut aliorum, non etiam suam recensuit confessionem exemplo Pauli apostoli? quod præsertim sciret, rem tantam haud ab aduersariis facilè ratam fore habendam absque aliquâ certiori probationis fide, cum alioqui aliorum confessiones ¹⁷ adeò exactè describat?

Si qua tamen tunc Alexandria contigit Ruffini confessio, ¹⁸ ea tantum fuisse existimatur, cum prouocatâ Melaniâ ad iudicium, quod faueret Orthodoxis, ipse putetur eam comitatus esse: sed dimissâ illâ quantocyus, utique & qui cum eâ erant, rediêre domum. Sed de his satis.

Sed quod silentio Ruffinus præterit, dignum memoriâ tunc officium exhibitum à Melaniâ nobilissimâ Romanâ femina, his ex Paulino iungamus: scribens enim ad Seuerum, inter alia digna præconia Christianæ feminæ consularis hæc habet:

Baronius paulò post, anno eodem.

Paulin. epist. 10.

Tempore illo Valentis, quando Ecclesiam Dei viui furor Arianorum, rege ipso impietatis satellite, persequebatur: hæc erat princeps & particeps cunctis pro fide instantibus: hæc fugatos recipiebat, aut apprehensos comitabatur. Sed cum eos recepisset in latibram, qui propter insignem fidem & maiori hereticorum odio infestabantur, & occultantium tangebantur inuidiâ: graui tunc seditione diabolicis facibus inflammata, quasi contra legem publicam contumax, protrahi ac pati iussa est quæ illos manebant, nisi prodere maluisset. Processit impauide, cupida passionis, & iniuriâ publicationis exultans, quamuis non expectasset trahi, tracturos anteuolans ad iudicem: qui confusus veneratione presentis, non executus est infidelitatis iram, dum fidei miratur audaciam.

Melania occultat & pascit monachos.

Eadem tempestate per triduum quinque millia monachorum latentium panibus suis pauit: Vt per eius manum iterum Dominus Iesus pristinum numerum in deserto pasceret, tanto quidem nunc impensiori clementiâ, quanto minori licentiâ fouebantur occultati, quàm illi quondam, qui ad Dominum voluntariè in libertate & pace conuenerant. Sed hæc nec timida deprehendi, interdictum securâ præbebat officium: nec volens gloriâ operationis agnosci, tamen operis magnitudine prodebat, totidem apud homines testimoniis gloriosa, quot pastis, Deo conscio. Hæc Paulinus, mirificâ prædicatione tam egregia facta celebrans: quæ sanè ¹⁹ gesta esse in Ægypto, non autem in Palæstinâ, illud persuadet, quod nullibi tam ingens numerus monachorum simul collectorum nisi in Ægypto fuerit reperiri. Mansisse quidem ipsam Melaniam in Ægypto ²⁰ mensibus octo, Palladius docet. Porrò ab his diuersa esse noscuntur, quæ de eiusdem Melaniæ officii, quibus prosecuta est in Palæstinâ relegatos confessores, idem Palladius tradit, quæ paulò post narraturi

Marth. 14.
Marc. 6.
Luca 9.

Melania constantia.

Palladius in Lausiac. cap. 33.

sumus. Vt autem tam ingenti opere, in occultandis atque pascendis monachis quinq̄ue millibus in deserto, veluti contumelijs prouocatus præfectus, libens eius responſionibus ceſſerit; ſumma feminæ claritudo, quæ apud hoſtes quoque reuerentiam ſibi conciliabat, in cauſſâ fuit. Erat quidem Melaniæ nomen (vt dictum eſt) non Romæ tantum, ſed vbique locorum Romani Imperij cognitum, atque in honore habitum, tum nobilitate generis, tum egregiæ pietatis præſtantiâ: de quâ hæc idem qui ſuprà Paulinus: *Mulier celſiore gradu ad humilitatis cultum ob amorem Chriſti deiecta ſublimiter, vt viros deſides in infirmo ſexu fortis argueret, arrogantes in ſexu utroque perſonas, pauperata diues, & nobilis humiliata confunderet.* ²¹ Igitur Marcellino conſule auo, de ambitu generis & opum luxu in teneris adhuc annis nuptias paſſa, & breui mater, ſed infelicitate mortalium non longum potita eſt, ne diu terrena diligeret. Nam præter alias orbitates, quas irritò in foetibus abortiuo labore, adhuc marito participè defleuit: ita creuit ærumnis, vt duos filios & maritum intra anni tempus amitteret, unico tantum ſibi paruulo ad memoriam potiùs, quàm ad compensationem affectuum derelicto. Hæc & alia de ipſâ Paulinus: &c.

Paulin.
epiſt. 10.

Porro Melaniæ filio hoc tempore ²² præturam vrbanam fungenti iunctam fuiſſe conſtat in matrimonium Albinam, Melania verò iunior eius neptis Piniano in matrimonium tradita fuit: ſed de his inferiùs.

Pallad.
cap. 33.

Hieron.
epiſt. 25.

Laudat ſanctus Hieronymus feminæ ²³ ſummam conſtantiam, quòd ſimul ſiccis oculis ſepeliſſet virum ſuum ac duos filios; vno verò ſuperſtite derelicto, peregrinata fuerit in Ægyptum primò, inde Ieroſolymam: ibique ad quinque luſtra eſſe commorata, Paulinus tradit; ampliùs verò annos duos, nempe ²⁴ vigintiſeptem, Palladius affirmat.

Paulin. ad
Seuer. epiſt.
ſtolâ 10.
Palladius
in Lauſiac.
cap. 33.

Porro Melaniæ in Ægypto commoratio magnum planè cum ipſi tum Rufino attulit detrimentum: ſiquidem cum Didymo Alexandrino magni nominis viro, & ob eximiam coniunctam cum oculorum cæcitate peritiam planè cunctis admirabili, intimam conſuetudinem habentes, propinante illo ipſis ſipientibus, quem mirificè prædicabat, Origenem ſuum, hauſerunt iſti vnâ cum dulci potu venenum, &c. Qui ſic eorum animis Periarchon Origenis infudit, vt eo tamquam magno theſauro ditati, cuperent totum Catholicum orbem locupletari: ſed planè aſpidis oua fouerunt; quibus ruptis, prodière ſerpentes, quorum letali veneno quàm plurimi miſerè perière. At de his inferiùs ſuis locis pluribus agendum erit: hæc modò ſatis in his quæ ſpectant ad Melaniæ & Ruffini conſuetudinem cum Didymo in Ægypto hoc tempore, quo illuc ſunt peregrinati.

PROFECTIO IN PALÆSTINAM.

MELANIA hoc eodem anno, quo ex Petri Alexandrini litteris vidimus Ægypti epiſcopos & monachos relegatos eſſe Diocæſaream oppidum in Palæſtinâ ſitum, illis miniſtratura, magno fidei adore ſuccenſa, Ieroſolymam profecta eſt. Quid verò ipſa ibi egerit, Palladius docet his verbis: *Post hæc autem, cum Alexandria præfectus Auguſtalis Iſidorum, ²⁵ Pithyimum*, Adelphium, Paphnutium, Pambonem, inter quos etiam ſenem Ammonium vnâ habentem auriculam, & duodecim epiſcopos, præſbyteroſque, & alios quosdam uſque ad centum duodecim numero circa Palæſtinæ Diocæſaream damnafſet exilio: iſtos hæc beatiffima omnes ſecuta eſt, & proprijs facultatibus eis miniſterium ſuum præbuit. Cumque ab illis qui in memoratorum cuſtodiâ erant, prohiberetur hæc facere (ſicut mihi & ipſi ſapè referebant, nam & ego ſanctum Pithyimum & Iſidorum & Paphnutium vidi) benedieta tunc illa, ſumptâ veſte ſeruili circa veſperinas horas, omnia eis vitæ neceſſaria afferebat.*

Anno
Chriſti
CCCLXXII

Pallad.
Lauſiac.
cap. 33.
* Euthy-
mium,
Melania
profectio in
Palæſtinâ.

Quo cognito, *Palæstinae provincie consularis*, credens quòd *sinus suos posset fumo quodam atque terrore ex pecuniâ eius implere*, iussit eam (ignota enim ipsi erat) corripi, & in carcerem trudi. Ex quo loco tunc ei per internuntios quosdam sancta illa mandavit: Ego, inquit, *illius filia*, & *illius coniux fui*, ancilla verò nunc (*Christi sum*: ne ergo me ob *vilitatem præsentis habitus contemnendam putaveris*; quia facile extollere, si velim, me possum: nec terrere igitur me in aliquo vales, neque quidquam mihi de *meis rebus auferre*. Atque idèdè ne fortassis ignorans periculum aliquod aut crimen incurras, idcirco ista tibi mandavi: quasi quæ diceret, *Interdum enim necesse est aduersus imprudentes hæc agi*, & *veluti accipitre vel cane contra eos arrogantia vti*, quæ congruo tempore *superbos comprehensura imitatur*. Talibus ergo verbis mox ipse *territus iudex*, excusavit eidem factum suum; & ita eam, vt meruerat, honoravit; & iussit, vt ad illos viros, quoties vellet, accederet. Hactenus de illius ministerio exhibitò confessoribus.

*Præfectus
Palæstinae
quid in Me-
laniam.*

PROFECTIO IEROSOLYMITANA
ET IBIDEM COMMORATIO.

DE commoratione verò eius Ierosolymis sic mox subdit: *Hæc autem, reuocatis ab exilio memoratis viris, monasterium apud Ierosolymam sibi fecit, in quo viginti & septem annorum tempus implevit, quinquaginta secum sorores virgines habens. Erat etiam cum eâ Ruffinus quidam nomine, Italus, ciuis ex Aquileiensi oppido, vir nobilium & in proposito singulari satis fortium morum, qui ad presbyteratum postea meruit peruenire: quo nullus mansuetior, fortior, & placidior, tamquam omnia sciens, in sexu virili potuit inueniri. Hæc quidem de Ruffino Palladius, de Origenis sectatore Origenista, Hieronymo eam ob causam perinfectus: vt non mireris, si qui Ruffinum inmensis laudibus ornat, Hieronymum eodem in commentario contumeliis laceret. Sed de Palladio suo loco plura inferiùs; qui de instituto Melaniæ atque Ruffini toto illo temporis spatio, quo vixerunt Ierosolymis, ista subdit:*

*Anno
Christi
eccLXXII.
Quæ egerit
Melania
Ierosolymis*

Isti igitur in viginti & septem annis omnes apud Ierosolymam sanctos, atque peregrinos episcopos & monachos, virginesque (hoc enim vouerant Deo) suscipere propriis sumptibus ac fouere consueverunt, omnesque ad se venientes meliores tantarum ac talium rerum contemplatione fecerunt. Illos enim quadringentos numero monachos, qui propter Paulinum, Antiochenum episcopum scilicet, se ab Ecclesiâ separabant, sanctæ rursus Ecclesiæ reddiderunt. Omnes etiam præter hos peruersæ sectæ homines & contra Spiritum sanctum sacrilego ore certantes, ad Ecclesiam nostram, vera suadendo, ac ingiter cunctos docendo, reuocauerunt, honorantes quidem ac sæpe pascentes eiusdem loci clericos: & hæc pariter facientes, vitam suam pio studio finierunt, nulli quidem ex se vel leuem dantes scandalisuspicionem, totum verò orbem terrarum spirituali ædificatione plenissimum relinquentes. Hactenus Palladius.

*Opera Me-
laniae atque
Ruffini.*

Ceterùm ratione Melaniæ, quam Paula Ierosolymam secuta est, calumniam passus est Hieronymus, quam inter ea, quæ in ipsum post Damasi obitum à calumniantibus fuere obiecta, ac stimulante odio atque inuidiâ perpetrata, idem ipse eâ epistolâ, quam nauim in Portu Romano conscensurus, conscripsit ad Afellam, exactum recenset; vbi inter alia: *Nihil mihi aliud obicitur, nisi sexus meus: & hoc numquam obicitur, nisi cum Ierosolymam Paula & Melania proficiscuntur. Et post: Nullæ aliæ Romanæ vrbi fabulam præbuerunt, nisi Paula & Melania: quæ contemptis facultatibus, pignoribusque desertis, crucem Domini, quasi quoddam pietatis leuauere vexillum. Si balneas peterent, vnguenta eligerent, diuitias & viduitatem haberent materiem luxuriæ & libertatis; domina vocarentur & sanctæ:*

*Baron ad
ann. Chri-
sti 385.*

*Hieron.
epist. 99.*

Et:

Etæ: nunc in sacco & cinere formosæ volunt videri, & in gehennam ignis cum ieiunijs & pædore descendere: videlicet non licet eis applaudente populo, perire cum turbis. Quod ad Melaniam spectat, cùm eam viduam nominet, haud dubium, ipsum intelligere de Melaniâ seniore; iunioris enim viuebat adhuc vir Pinianus. Nec sic quidem eius hîc meminit, quasi tunc Romæ esset, quam iam plures ante annos vidimus in Ægyptum primò, inde verò Ierosolymam esse profectam, ibique in præfenti vitam agere: sed idcirco eius meminit sanctus Hieronymus, quòd tum eius migrationis Ierosolymam occasione, tum Paulæ idem iter capessentis, quò & tendebat ipse Hieronymus, detractores eam calumniandi ansam arripuissent. At subdit:

Si gentiles hanc vitam carperent, si Iudæi, haberent solatium non placendi eis quibus displicet Christus. Nunc verò, prò nefas, homines Christiani, prætermittâ domorum suarum curâ, & proprij oculi trabe neglectâ, in alieno oculo festucam querunt: lacerant sanctum propositum, & remedium pœnæ suæ arbitrantur, si nemo sit sanctus, si omnibus detrahatur, si turba sit pereuntium, si multitudo peccantium. Tibi placet lauare quotidie, alius has mundities sordes putat: tu attagenem ructas, & de comeso acipensere gloriaris; ego fabâ ventrem impleo: te delectant cachinnantium greges, me Paula Melaniaque plangentes: tu aliena desideras, illæ contemnunt sua: te delibuta melle vina delectant, illæ potant aquam frigidam suauiore: tu te perdere existimas, quidquid in præfenti non habueris, comederis, deuoraueris; illæ futura desiderant, & credunt vera esse quæ scripta sunt. Esto ineptè & inaniter, quibus resurrectio corporum persuasit, quid ad te? nobis è contrario tua vita displicet. Bono tuo crassus sis: me macies delectat & pallor. Tu tales miseros arbitraris, nos te miserabiliorum putamus. Par pari refertur, & inuicem nobis videmur insanire.

Hæc, mi domina Afella, cùm iam nauim conscenderem, raptim flens dolensque conscripsi: & gratias ago Deo meo, quòd dignus sim quem mundus oderit. Ora autem, vt de Babylone Ierosolymam regrediar; ne mihi dominetur Nabuchodonosor, sed Iesus filius Iosedech: veniat Esdras, qui interpretatur adiutor, & reducat me in patriam meam. Stultus ego, qui volebam cantare canticum Domini in terrâ alienâ, & deserto monte Sinâ, Ægypti auxilium flagitabam: non recordabar Euangelij; quia qui de Ierusalem egreditur, statim incidit in latrones, spoliatur, vulneratur, occiditur. Sed licet sacerdos despiciat atque leuites, Samaritanus ille misericors est: cui cùm diceretur, Samaritanus es, & demonium habes: demonium renuens, Samaritem se non negauit: quia quem nos custodem, Hebræi Samaritem vocant. Maleficum quidam me garriunt: titulum fidei seruus agnosco. Magum vocant & Iudæi Dominum meum. Seducitor & Apostolus dictus est. Tentatio me non apprehendat nisi humana. Quotam partem angustiarum perpeffus sum, qui Cruci milito? Infamiam falsi criminis imputarunt: sed scio, per bonam & malam famam perueniri ad regna celorum. Saluta Paulam & Eustochium, velit nolit mundus, in Christo meas. Saluta matrem Albinam sororemque Marcellam, Marcellinam quoque & sanctam Felicitatem; & dic eis: Ante tribunal Christi simul stabimus: ibi apparebit, quâ mente quâ vixerit. Memento mei, exemplum pudicitie & virginitatis insigne, fluctusque maris tuis precibus mitiga. Hactenus Hieronymus ad Afellam.

Quòd verò vides, nullam ab eo salutationem impertiri Melaniæ; fatis indicatur quod dictum est, ipsum intelligere eâ epistolâ de Melaniâ seniore iam diu antè Ierosolymam profectâ, ibique cominorante.

RVFFINI ET MELANIÆ MISERABILIS LAPSVS.

PORRO quomodo postea præcipui Hieronymi aduersarij, & Origenistarû patroni fuerint ipse Ruffinus atq; Melania, habet ipse epistolâ ad Pamnathium

chium de optimo genere interpretandi, vbi pseudomonachi fraudes detegit: *Hæc non est illius culpa, cuius sub personâ alius agit tragœdiam, sed Ruffini & Melaniæ magistrorum eius, qui illum magnâ mercede nihil scire docuerunt.* Prò dolor! tanto totius Catholicæ Ecclesiæ scandalo, ita mutatus est in inimicum Hieronymo amicus charissimus ille Ruffinus, cui quàm arctis amicitia vinculis & insolubilibus necessitudinis nexibus ipse Hieronymus astrictus esset, vel vno saltem illo declarat elogio, cùm eundem vnà cum Melaniâ visitantem Ægypti monasteria è solitudine Syriæ litteris inuisens, atque salutans, inter alia plurima amoris signa sic ait: *Credas mihi, frater, non sic tempestate iactatus portum nauta prospicit; non sic sitiencia imbres arua desiderant; non sic curuo absidens littori anxia filium mater exspectat, postquam me à tuo latere subitus turbo conuulsit, postquam glutino charitatis hærentem impia distraxit auulsio, &c.* Quantâ enim animi sollicitudine saluum sibi cuperet quod haberet, néve propter absentiam aliquod vel leue saltem pateretur dispendium amicitia, pertinesceret; ad finem illud, quod memoriâ tenaciùs retineret, apposuit: *Obsecro te, ne amicum qui diu queritur, vix inuenitur, difficile seruatur, pariter cum oculis mens amittat. Fulgeat, cui libet, aurum, & pompaticis ferculis corusca ex sarcinis metalla radient: charitas non potest comparari, dilectio pretium non habet: amicitia quæ desinere potest, vera numquam fuit.* En quibus ipse circumdat vallis amicum, ne eos, volens licet, transilire absque ignominia notâ valeret. Sed secutus alienos Ruffinus infelix, terga vertit amico; merensq; transfuga in castris hostium, inde in amicum ac fratrem furens, prodit dux impiorum armatus, nullâ profus aliâ causâ compulsus, quàm vt aduersantes Catholicæ veritati Origenis errores saluos feruet atque propugnet: ipsum quidem haud segniter, vel loco nouissimo, sed inter primos militasse, Epiphanius dictâ epistolâ ad Ioannem indicare videtur, dum inter tot defensores Origenis ipsum tantùm nominat, ac benè precatur his verbis: *Te autem, frater liberet Deus, & sanctum populum Christi qui tibi creditus est, & omnes fratres qui tecum sunt, & maxime Ruffinum presbyterum, ab hæresi Origenis, & ab alijs hæresibus & perditione earum.* Hæc Epiphanius.

Sed maiori me dolore sauciat, angore cruciat, atque mœrote consternit Melaniæ acerbissimus casus. Hæccine vidua illa clarissima, ornamentum Romanarum feminarum, decus summum Christianorum, viuumque exemplar Christianæ philosophiæ, quæ insigne illud Romæ specimen edidit, cùm eodem tempore maritum ac duos charissimos liberos sic penitus oculis sepeliuit: cuius incredibilem sanctitatem admiratus prædicans quondam ipse Hieronymus, alijsque imitandam proponens, illa tantæ fiduciæ effatus est verba: *Sancta Melania nostri temporis inter Christianos vera nobilitas, cum quâ tibi Dominus (Paulam alloquitur) mihi que concedat in die suâ habere partem, calente adhuc mariti corpusculo, & necdum humato, duos simul perdidit filios, &c.* Sed planè quod subditur in feminâ gloriosius, cùm de victâ victrice omnium vrbe triumphans, superatoque insito à naturâ vnica proles amore, Româ spretâ, vnico ibi relicto filio, exul mundi, cæli ciuis, victrix etiam ventorum & fluctuum, ingruente iam hieme (vt ait) Ierosolymam nauigauit.

Quam ob causam iure meritoque idem S. Hieronymus tantarum rerum admiratione stupens, eam dignam existimauit, vt Theclæ nomine nuncuparet: nobiliorem titulum non inueniens, quò Melaniam decoraret, quàm nomen sanctissimæ virginis, primogenitæ Pauli, & primæ martyris inter feminas: vtpote quæ Romæ prima omnium clarissimarum mulierum Romanarum, spernendæ pro Christo vrbis, contemnendi diuitias, deserendi filios, petendique Ierosolymam exemplum dedit, ceterisque ad ipsum præstandum, forte aggressa

Hieron.
epist. 101.
Lamentabilis Ruffini casus.

Hier. epistolâ 41.

Ruffini acerbissimus casus.

Hieron.
epist. 60.

Lugubris Melaniæ status.

Hieron.
epist. 25.

Hieron. in Chronic.

aggressa facinus, viam aperuit, cum ipsa prima reliquas Romanas nobiles feminas antegressa, relictâ Ægypto, transmissoque mari, in littore Palæstino, terrâ promissionis, possessione sanctorum, felicior quàm Maria in terrâ desertâ, tympanum pulsans pœnitentiæ, præcinuerit Domino canticum nouum, quam aliæ illustres Romanæ feminæ, veræ redditæ Israëlita, virgines atque viduæ secutæ, choros ducentes, easdem cum eâ concinuere Christo vincenti laudes. Sed probata ad aquas contradictionis (ô fallaciam incredibilem hostis humani generis!) decepta, superata defecit: tantaque onusta adeò pretiosis mercibus nauis (ita namque nauis infitoris comparatur diuino eloquio mulier fortis) in ipso tranquillitatis portu (quis credat?) est passa naufragium, cum incauta in syrtes Origenis impegit: Origenisque sic conspersa fuligine, conuersa est ex Noëmi in Mara, & ex Theclâ redijt in Melaniam; à fuscidine ductum nomen infautum. Ista patitur humana conditio; vt nihil quilibet, dum viuit, vendicet sibi tutum.

*Lugetur
Melania.*

R E D I T V S R O M A M .

Anno
Christi
cccxcvii.
Origenis
errores in-
feruntur in
urbem.

QVI sequitur Christi annus cccxcvii. consulatu Cæsarij & Attici, Fastis adscribitur: quo hæreses Origenis sub pietatis inuolucro per Ruffinum presbyterum Aquileiensem è Palæstinâ cum Melaniâ Romam redeuntem inferuntur in urbem; propinataque aureo calice Babylonis, antequam inebriarentur illis fideles, detectæ atque explosæ fuerunt. Hæc autem quo modo se habuerint, dicendum per singula: sed ante omnia, quæ sunt temporis, elucidanda.

Pallad. in
Laufric.
c. 33. apud
Lipom.
tom. 3.

Ruffinum quidem indiuiduum Melaniæ comitem ²⁶ cum eâ in Ægyptum profectum & in Palæstinam, ibique apud eam, vsque dum illic mansit, Ierosolymis vitam transegisse, quæ dicta sunt superiùs ex Hieronymo satis significant: at eâ demum remeante Romam, eiusdem affectatum esse vestigia, ²⁷ Palladij atq; Paulini testificatione exploratum habetur: ait enim Palladius: *Erat etiam cum eâ Ruffinus quidam nomine, ciuis Italus ex Aquileiensi oppido, vir nobilium & in proposito singulari satis fortium morum; qui & ad presbyteratum postea meruit peruenire: quo nullus mansuetior, fortior, & placidior tamquam omnia sciens, in sexu virili potuit inueniri. Isti igitur in viginti & septem annis, omnes apud Ierosolymam sanctos atque peregrinos episcopos, monachos, virginesque (hoc enim vouerant Deo) suscepere suis propriis sumptibus, &c.* agitque paulò post de eorumdem reditu Romam, de quo & nos itidem. Hæc Palladius de Ruffino, eidem in Origenis erroribus concors, vt superiùs pluribus demonstratum est. Sed & Paulinus comitem Melaniæ Ruffinum appellat, quem & haud hæcenus satis sibi compertum laudat. Sanctus Hieronymus etiam post hæc ad eundem Ruffinum Romæ agentem litteras dedit: ²⁸ vt planè nullum sit dubium, contigisse aduentum Ruffini Romam, quando illuc etiam ipsa Melania remeauit. Sed quoto potissimum anno Domini Melaniam in urbem redire contigit, id quidem est accuratiùs exquirendum.

Paulin. ad
Seuer. epi.
istolâ 9.

Hieron.
epist. 66.

Melania
& Ruffini
reditus
Romam
tempus.

Iam suo loco satis liquidò superiùs demonstratum est, ipsam vnà cum Ruffino in Ægyptum primò, indeque Ierosolymam migrasse anno Domini trecentesimo septuagesimosecundo, Imp. Valentiniani atque Valentis nono. Sed quot annos in hac peregrinatione & commoratione insumperint, diuersæ sententiæ sunt eiusdem Palladij atque Paulini: siquidem ille (vt nuper vidimus) vigintiseptem numerat annos, Paulinus verò vigintiquinque. Sed huius exploratior atque solidior fides est: nam accepit hæc ipse ab eadem Melaniâ, quam redeuntem Romam (vt proximè dicturi sumus) Nolam diuertentem excepit hospiti-

hospitem. Verùm ex eo quoque certior Paulini testificatio redditur, & Palladij assertio de annis viginti septem exploditur: quòd cùm constet hos adhuc in vitâ agente Siricio Papâ repetiisse Roman, si dixerimus ad numerum annorum à Palladio præscriptum, ipsorum esse prorogatum aduentum; vtique affirmandum esset, non sub Siricio, sed sub eius successore Anastasio eorundem reditum contigisse. Ex Paulini ergo sententiâ, qui numerat Melaniæ ab vrbe absentiam quinque lustra, dicendum est, eandem hoc ipso anno Romam quasi postliminiò rediisse.

Recessisse autem Ruffinum è Palæstinâ cum pace S. Hieronymi, vtriusque te-
 stificatione assertitur: recitat enim ipse S. Hieronymus eiusdem Ruffini verba in
 posteriori Apologiâ, quæ sunt huiusmodi: *Vos nobis pacem proficiscentibus dedi-*
stis. Respondit ipse: Pacem dedimus, non hæresim suscepimus: iunximus dextras, ab-
euntes profecuti sumus, vt vos essetis Catholici, &c. Melaniæ autem ad urbem
 reditus Palladius eiusmodi foris prætensam affert causam: *Post multum verò tem-*
poris (inquit) cùm audisset, cuidam nupsisse neptem suam Melaniam (iuniorem dictam)
viro: renuntiare autem post nuptias seculo huic velle, cognouisset: metuens ne qui male-
vitæ homines ac male sectæ peruersæque doctrinæ eidem iungerentur: ob hoc ipsum cùm
iam admodum senex, hoc est, sexaginta esset annorum, de Casariensium ciuitate ad urbem
Romam intra dierum viginti spatium nauigauit. Hæc Palladius de assertâ & vul-
 gatâ forinsecus reditus causâ. Ceterùm eiusdem cum Ruffino in Origenis erro-
 ribus (vt pluribus dictum est superiùs) conniuentiam causam extitisse eidem ad
 urbem veniendi, oratio præmissa declarat. Erat his quidem in optatis, vt qui-
 bus fauerant & quas fouerant toto illo tempore, Origenis sententiæ (quarum
 complures essent defensores in Ægypto consistentes monachi, & inter eos cele-
 briores Euagrius & Isidorus, atque inter episcopos nobilis sedis Ioannes Ieroso-
 lymorum antistes) eadem Romanæ sedis Episcopi, vt sic ab vniuersâ recipe-
 rentur Ecclesiâ, probarentur assensu. Sed quantâ id sit elaboratum industriâ,
 & quibus velamentis vnâ cum his palliata decore hæresis se in urbem intulerit,
 videamus.

Atque primùm, quæ S. Paulinus de Melaniæ reditu, qui eam suscepit Nolæ,
 describat in epistolâ ad Seuerum, hîc reddamus: *Addidit (inquit) Dominus hanc*
gratiam de muneribus & litteris tuis: vt ad eos potissimum dies nobis frater Victor
accurreret, quibus sanctam ipsam (Melaniam scilicet) ex Ierusalem post quinque lustra
remeantem excepimus. At quam tandem feminam? (si feminam dici licet tam viriliter
Christianam) Quid hoc loco faciam? vetat fastidij intolerabilis metus voluminibus adhuc
addere; sed personæ dignitas, imò Dei gratia, postulare videtur, vt commemorationem
tantæ animæ prægressus non raptim omittam, paulisper ad eam tibi narrandam, &c.
 Prosequitur nobile genus eius referre, vtpote quæ habuerat Marcellinum con-
 sulem ordinarium auum, qui vnâ cum Probino consulatum gesserat anno Do-
 mini trecentesimo quadragesimoprimo, & eius in vitâ Christianâ sectandâ ar-
 dens studium, & alia plura de ipsâ, quæ nos suo loco superiùs ordine temporis
 collocauimus: ac demum de eiusdem, cùm rediit, appulsu Neapolim, ista sub-
 dit: *Neapolim urbem breui spatio à Nolanâ, quâ degimus, ciuitate distinctam aduecta*
est. Vbi filiorum nepotumque occursum excepta, mox Nolam ad humilitatis nostræ hospi-
tium festinauit: quòd nobis aduenit ambizioso ditissimorum pignorum vallata comitatu.

Vidimus gloriam Domini in illo matris & filiorum itinere. In eo quidem, sed longè
dispari cultu, macro illo & viliori asellis burrico sedentem, totâ huius seculi pompâ, quâ
honorari & opulenti poterant, circumflui senatores prosequerantur carrucis nutanti-
bus, phaleratis equis, auratis pilentis, & carpentis pluribus, gemente Appiâ atque sul-
gente: sed splendoribus vanitatis prælucebat Christianæ humilitatis gratia. Admira-
bantur

Ruffinus
pacificè re-
cedit Iero-
solyms.

Pallad. vbi
suprà, c. 33.
Causa re-
ditus Me-
lanie in
urbem.

Paulin. ad
Seuerum
epist. 10.

Melania
peruenit
Neapolim
atque No-
lam.

Occursus
Romano-
rum ciuium
Melania.

Luc. I.

bantur diuites pauperem, profani sanctam, & illos nostra pauperies ridebat. Vidimus dignam Deo huiusmodi confusionem, purpuream, sericam, auratamque supellestem pannis veteribus & nigris seruentem. Benediximus Dominum, qui humiles & excelsos facit sapientes, esurientes implet bonis, & diuites dimittit inanes. In istis tamen diuitibus eadem die de maternis bonis pauperem spiritum stupebamus, qui magis sanctam matris inopia, quam suam visibili abundantiam gloriabantur. Id ipsum autem gloria Domini videbatur operari, quod egenula nostra diuitias in eius filii intuebantur, ut iam hinc fructum fidei sue caperet, cum victoriam suam de huius seculi Vanitate ipsa despectaret, cominus videns omnia quae propter Christum reliquerat & contemnere perseverarat. Illi sericati & pro suo quoque sexu togam aut stolam soliti splendere filii, crassam illam veluti spartei staminis tunicam & vile palliolum gaudebant manu tangere, & vestimenta sua velleribus auro & arte pretiosa pedibus eius substernere, pannisque contegere gestiebant; expiare se à diuitiarum suarum contagio iudicantes, si quam de vilissimo eius habitu aut vestigio sordem colligere mererentur.

Hospitium
sanctum
reddit ho-
spites mo-
destos.

Tugurium verò nostrum, quod à terrâ suspensum cœnaculo vnâ porticu cellulis hospitalibus interpositâ longius tenditur, quasi dilatatum gratiâ Domini, non solum sanctis qui illam plurimi comitabantur, sed etiam diuitum illorum cateruis non capaces angustias præbuit: in quo personis puerorum ac virginum choris vicina Dominædij nostri Felicis culmina refulgebant; neque è diuerso habitationis eiusdem, dissoni licet proposito, hospites obstrepebant, sed & in illis religiosa modestia imitabatur nostra silentium disciplinæ, ut si dissimularent concinere vigilantibus pigro ventre sopiti, tamen non auderent piis vocibus dissonare, fideli timore compositi, quo placitis psallentium vocibus compresso secularium turbarum tumultus etiam taciti concinebant. Verum ut ad perfectam Domini columbam recurrerem; scito nunc istam tantam in sexu infirmitatis virtutem Dei, cui refectio in ieiunio, requies in oratione, panis in verbo, habitus in panno, lectus in sagulo & centone durus in terrâ fit mollis in litterâ, quâ rigidi cubilis iniuriam mitigat lectiois voluptas; & sancta animæ in Domino vigilare, requiescere est.

Virtutes
Melaniæ
describun-
tur.

Psal. 119.

Hanc ergo filia Sion hæcenus habuit & desiderat, nunc filia Babylonis habet & admiratur: quia iam & ipsa vrbs in pluribus filia Sion est quam filia Babylonis: & idè miratur in humilitatis obscuro & veritatis luce viuente, & fidei incitamenta diuitibus, angustiarum solatia pauperibus ministrantem: quamquam illa quietis & latebræ suæ apud Jerusalem in Romanis modò turbis æstuans clamat: Heu me, quia incolatus meus prolongatus est: idè ne dilata sum, ut nunc habitem cum habitantibus Cedar? Hoc enim nomine apud Hebræos (ut comperi) significatur obscuritas. Quare ita illi gratulandum de memoratis virtutibus puto, ut de præsentis sede timeatur, ut tam insignis anima plus Romæ conferat, quam de Româ trahat, & sic sedeat supra flumina Babylonis, ut recordetur Sion, & organo corporis sui suspensio ab inimicæ omnibus Babylonis insidiis & illecebris, in sui propositi tenore, velut in salicibus gemino semper humore viuentibus, constituta viuere non desinat, & permanente fidei constantiâ, virtutisque gratiâ, folium eius non defluat: ut sicut vita eius in itinere adspectatur, ita & laus in exitu canatur. Hucusque Paulinus de aduentu Melaniæ Romam: quam quidem urbem cum sic nominet filiam Babylonis, ut tamen in pluribus dicat eam præferre filiam Sion: facile puto intelligis, ea nominis vnus vrbs varietate discriminatos esse gentiles à Christianis; nimirum ut eâ ex parte Roma Babylon dicatur, vbi adhuc in eâ gentilitia vigeret impietas: Sion autem in pluribus, utpote quæ Christianis abundaret, in quibus cultus religionis veræ micaret: ut planè ex tanti viri sententiâ valeas intelligere, quo sensu à Ioanne in Apocalypsi Roma sit Babylon nominata. At de his fatis tomo primo Annalium actum est.

Roma quæ
ex parte
dicta Baby-
lon.

Sed ad Melaniam redeamus: quam cum sic à Paulino laudatam vides, ne mireris: his quidem ipsa atque maioribus digna præconiis videbatur nescienti-

bus

bus quæ paucis arbitris in Palæstinâ non tam ab ipsâ, quàm per ipsam à suis con-
focis de inducendis in Ecclesiam erroribus Origenis, refragante S. Hieronymo,
ac penitus obnitente S. Epiphano, gesta essent. Quomodo nam, quæso, Pauli-
nus sciret, quæ nec qui Ierosolymis essent, nosse potuerint? ut superius est de-
monstratum in controuersia illâ habitâ inter S. Epiphanium & Ioannem Iero-
solymitanum episcopum, Origenistarum patronum, negantem tamen se Ori-
genis errores defendere: quæ litteris S. Hieronymi vni innotuere Pammachio.
Vides igitur, Paulinum horum omnium penitus ignarum adeò mirificè Melaniam iure laudasse; sed & eius in viâ comitem immensis præconiis, aliis ad eum-
dem Seuerum datis litteris, celebrasse Ruffinum: in quorum celebrationem
omnium conuersa fuisse studia Christianorum, quis potest dubitare? En vides,
quibus, qualibûsve antambulonibus inferatur in urbem hæresis Origenis: ut
planè pro miraculo dicendum fuerit, si audito sonitu tubæ, fistulæ, & citharæ,
sambucæ, & psalterij, symphonix, & omnis generis musicorum, non adoraue-
rint omnes statuam auream: si, inquam, quos sanctissimorum virorum etiam
audirent encomiis penè diuinis efferri, æquè plausibus non exceperint, & obuiis
quoque manibus, quod ab illis sanctitatis titulo foris inscriptum offerretur, om-
nes non acceptarint, &c.

Res Melania atque
Ruffini in-
comperta
Paulino.

Paulin.
epist. 9.
Origenis
hæresis
quâ pompâ
inferatur
in urbem.
Dan. 3.

Acceptit tunc idem Paulinus à Melaniâ perbreue segmentem ligni sanctissi-
mæ crucis, missum sibi à Ioanne Ierosolymorum episcopo. Testatur id qui-
dem ipse Paulinus, cum ex eo quid modicum sumptum, nomine Therasiæ suæ,
mittit ad socrum ipsius Seueri Bassulam, dum hæc ait: *Partem particula de ligno
diuinæ crucis, quod nobis donum benedicta Melania ab Ierusalem munere sancti inde
episcopi Joannis attulit: hoc specialiter sorori nostræ venerabili Bassula misit conserua
communis. Sed quod alteri vestrum datur, vtriusque vestrum est: quia in vtroque ve-
strum vna ratio manet, & sexum euacuat fides, quâ in virum perfectum ambo concur-
ritis. Accipite ergo ab vnanimis fratribus, in omni bono vestrum sibi consortium cupien-
tibus. Accipite magnum in modico munus; & in segmento penè atomo hastule breuis,
sumite monumentum presentis & pignus æternæ salutis. Non angustetur fides vestra
carnalibus oculis parua cernentibus: sed intentâ acie totam in hoc minimo vim crucis
videat. Dum videre vos cogitatis lignum illud, quo salus nostra, quo Dominus maiesta-
tis affixus, tremente mundo, pependerit; exultetis cum tremore: recordemur & petras
fissas ad huius affectum crucis, & saltem saxorum emulatione præcordia nostra finda-
mus timore diuino, &c.*

Paulin. ad
Seuer. epi-
istolâ 11.
Segmen-
tum ligni
sanctæ cru-
cis à Ioan-
ne episcopo
Ierosolymi-
tano ad
Paulinum
missum.

Quod rursum ad idem lignum sanctissimæ crucis à Melaniâ Paulino datum
spectat, ingens planè ex ipso contigit edi miraculum, cum incendio flagrante
fœno referta casa, in Paulini ipsius hospitium conuersa flamma cuncta im-
petu violento depascente, oblato ab ipso globis igneis eodem ligno crucis,
incendium protinus resilierit, atque penitus extinctum fuerit. Quod ip-
sum perpetuâ memoriâ consecrandum miraculum, ipse Paulinus versibus
cecinit.

Crucis li-
gno extin-
ctus ignis.

Paulin. in
Natali 10.
S. Felicis.

Donatus est præterea idem Paulinus ab eadem Melaniâ tunicâ, innocuorum
agnorum contextâ vellere: quam idem ipse, cum accepisset à Seuero pallium ex
pilis camelorum hirsutum, eidem dono misit: de quâ post alia sic ad ipsum scri-
psit: *Nos, inquit, neque verbis, neque rebus digna pensantes, vnica tamen facultate
nobis charitatis, quâ vobis solâ pares sumus, misimus tunicam, quam ab usu meo, ut de
stercoris vilitate collectum pannum dignare suscipere. Nam vel hoc innocentia tuæ con-
gruit, quod de tenero agnorum vellere contexta blanditur tactibus. Adde autem adhuc
pretio eius & gratia, quod quo dignior probetur usu tuo, de sanctæ & illustris in sanctis
Dei femine Melanix benedictione mihi pignus est. Vnde te dignior visa est, cuius fides*

Paulin. ad
Seuer. epi-
istolâ 10.
Indumen-
tum à Me-
laniâ acce-
ptum Pau-
linus ad
Seuerum
mittit.

illi magis quàm noster sanguis propinquat. Hæc Paulinus. quibus quidem postremis verbis se Melaniæ sanguine fuisse coniunctum significat.

Paulin.
epist. 10.

Contigerat autem haud pridem ante aduentum Melaniæ, Nolam mitti ab eodem Seuero ad ipsum Paulinum libellum scriptum de rebus gestis S. Martini: quem Melaniæ illum auidè cupienti se legisse testatur, necnon ostendisse S. Nicetæ Dacorum episcopo, qui hoc eodem tempore pietatis ergò in Italiam peregrinatus fuit: ait enim eâ epistolâ ad Seuerum redditâ: *Martinum enim nostrum illi (nempe Melaniæ) studiosissimæ talium historiarum ipse recitauit: quo genere te & venerabili episcopo atque doctissimo Nicetæ, qui ex Daciâ Romanis merito admirandus aduenerat, & plurimis Deo sanctis, in veritate non magis tui predicator, quàm mei iactans, reuelauit, &c.*

Paulin.
epist. 9.
Sancti Nicetæ prior aduentus in Italiam.

Hoc ipso quidem anno contigisse magni illius Nicetæ aduentum, ex numero Natalium S. Felicis à Paulino editorum rectam exploratamque possumus deducere rationem. Nam cum ipse, scribens ad Seuerum, testetur, quolibet anno se statuisse conscribere versibus eiusdem Felicis Natalitium: planè ex numero eorundem annos quoque licebit suo ordine adnumerare. Sed cum in nono à Paulino edito Natalitio mentio habeatur de posteriori eiusdem Nicetæ aduentu Nolam, eumque contigisse dicat anno quarto à priori ipsius aduentu: affirmare opus est, ipsum eius priorem aduentum, tempore quo Natalitium quintum elaborauit, accidisse. De eius enim posteriori aduentu, quo meminit de priore, isti sunt versus:

Paulin. in
Natal. 9.

*Venisti tandem quarto mihi redditus anno:
Sed grates Christo, quia te vel serò reuexit.*

Tempora
Natalitiorum
sancti Felicis à
sancto Paulino
editorum.

Cum igitur hac ratione priorem eius aduentum contigisse oportuerit tempore quinti editi Natalitij; in quem Domini annum illud potissimum inciderit, hoc exquirendum est. Numeranda quidem esse Natalitia illa Paulini ab ultimo anno, quo adhuc detentus in Hispaniâ Romam parabat aduentum, ex ipso satis intelligi potest. fuit ille annus Domini (vt vidimus) trecentessimus nonagesimustertius. Sequenti autem, cum iam ad Natalem diem S. Felicis Nolam se contulisset, secundum ordine edidit Natalitium. Cum verò (vt eius testificatione liquet) iam annum apud eundem S. Felicem egisset in ipso agro Nolano, quando & legationem ab episcopis Africanis suscepit, qui fuit annus Domini trecentessimus nonagesimusquintus, tertium ab eo scriptum est Natalitium: sequenti verò anno, nempe superiori, quartum. vnde hoc ipso anno Domini trecentesimo nonagesimoseptimo, ipsum quintum elucubratum fuisse Natalitium, necessariò dicendum est: quo tempore & Nicetæ aduentum contigisse, æquè opus est affirmare, cum à quinto Natalitio vsque ad nonum numerus ille perficiatur annorum quatuor, quo Nicetas reditum in Italiam prorogauit, &c.

Quid Romæ
Melania
atque
Ruffinus.

Iam verò, vbi satis apud Paulinum Nolæ confedimus, Melaniam cum Ruffino redeuntem in urbem prosequamur. Qui enim diu ab urbe absentes, Ierosolymis tamquam in spiritali quadam academiâ, vt veram excolerent sapientiam, quinque (vt vidimus) lustris confederant, cum primùm Romam venerunt, omnium planè oculos præ admiratione in se conuerterunt. Læti iam illi videre præsentem, quæ de iisdem absentibus summo sæpè præconio fama detulerat: sed non videre tantum, verum & audire solliciti, sicque ab ore ipsorum tamquam à cælesti quodam illato Romam oraculo pependere. Cum ipsi, quam ex Origenis libris didicerant, Stoica indolentia perfectissime & ad omnes numeros absolutæ vitæ Christianæ specimen edentes, maximâ apud Christianos omnes qui Romæ erant, perpauca eruditae exceptis, quos antea S. Hieronymus litteris monuisset, existimatione fuerunt. Cum sic igitur animos ciuium erga se suosque esse propen-

propensiores & optimè affectos Ruffinus intellexisset: euestigiò impietate refera allata secum ex Ægypto primùm, inde Ierosolymis, scrinia referat, indeque depromit pestíferas merces, sed ita fallaciis obuolutas & auro cælatas, vt benè prudentes & sapientes quoque eadem decipere potuissent.

De appulsu autem horum in Romanum portum agens sanctus Hieronymus, hæc per antiphrasim: *O triremem locupletissimam, quæ Orientalibus & Ægyptiis mercibus Romanæ vrbs ditare venerat paupertatem:*

— Tu Maximus ille es,

Vnus qui nobis scribendo restituis rem.

Ergo nisi de Oriente venisses, eruditissimus vir haberet adhuc inter Mathematicos. & paulo post: Te multo tempore Pharos docuit, quod Roma nesciuit: instruxit Ægyptus, quod Italia hucusque non habuit, &c.

De Origēnis hæresibus Romæ illatis.
Hieron.
Apol. lib. 2.

MELANIA RECEDIT AB VRBE IN SICILIAM ET REVERTITVR IEROSOLYMA.

HOC item anno [Christi ccccviii. Innocentij Papæ vii. Honorij xiv. Theodosij i. Imp.] qui vrbs obsidionem præcessit, Melania Romana vidua, de quâ sæpè superius mentio facta est, antiqui vaticinij ante annos quadringentos (vt ait Palladius) editi memor, distractis prædijs, vnà cum Melaniâ nepte, Pinianoque eiusdem Melaniæ viro, & Albinâ nuru, euasura cum illis imminentem vrbs cladem, Româ recedens, Ierosolymam se iterùm contulit, vbi post dies quadraginta ex hac vitâ migravit. Hæc ex Palladio, qui & tradit, eiusmodi prophético oraculo ab eâ Romæ euulgato, atque sæpius inculcato, complures Romanorum ciuium Christianorum ad rerum temporalium contemptum inductos esse: consultius existimantes, amore Christi, spe supernæ retributionis prodigere in pauperes suas diuitias, quàm eas ad barbarorū prædam relinquere: quo nomine, cum rei euentus verum probasset oraculum, immensas Deo gratias egere. Maior quoque vis inerat ad hæc suadenda Melaniæ orationi, quòd dictitaret (vt existimabat) vnà cum vrbe orbem pariter riturum.

Quod autem idem Palladius ait, vnà cum Melaniâ recessisse Româ Melaniam iuniorem ipsius neptem, & virum eius Pinianum, necnon nurum Melaniæ Albinam: cognationem Melaniæ sic accipias. Filius eius vnicus illi relictus duxit vxorem Albinam, ex quâ Palladius ait genitam esse Melaniam iuniorem, senioris Melaniæ neptem, quæ in matrimonium collocata est Piniano, cuius focrus Albina fuit: quòd verò ei inhæreret loco matris, S. Augustinus ad ipsam scribens, Pinianum eius filium nominat, & frequenter his vti nominibus consuevit. Hic rursus attende, diuersam prorsus hanc Albinam nurum Melaniæ ab illâ fuisse Albinâ matre S. Marcellæ, de quâ sæpè S. Hieronymus; quam ante plures annos ex hac vitâ migrasse, eiusdem S. Hieronymi restificatione didicimus. Quæ autem acciderint, cum hi, quos hoc anno ab vrbe diximus recessisse, in Africam traiecerunt, sequenti anno pro ratione temporis dicturi sumus. Sed hic Palladium corrige, dum ait Melaniæ filium valdè iuuenem comitatum esse proficiscentem Melaniam in Siciliam vsque: nam quomodo valdè iuuenis, cum constet ante annos circiter quadraginta Melaniam seniore viduam esse relictam? vel quomodo in Siciliam vsque eam tantum comitatus, qui cum illis nauigauit in Africam, vbi & defunctus est? id constat ex litteris Augustini atque Paulini, de quibus anno sequenti dicturi sumus: ex quibus longè verior de rebus gestis Melaniæ ac Piniani & sociorum historia accipitur, quàm ex Palladio, qui nullam penitus de Africâ habuit mentionē, quòd hos omnes anno sequenti esse profectos liquet, atque ibi diutiùs commoratos.

Anno Christi ccccviii
Melania recedit ab vrbe.

Pallad. in Lausiac. cap. 33.

Melania progenies.

Pallad. in Lausiac. cap. 33.

Aug. epistolâ 227.

Hieron. in
Isa. lib. 10.
præf.
Palladius
in Lausiac.
cap. 9.
Pinianus
cum suis
venit in
Africam.

Hoc ipso anno [Christi ccccix. Innocentij Papæ viii. Honorij xv. Theodorij ii. Impp.] Pinianus V. C. vnà cum Melaniâ seniore, & Melaniâ iuniore coniuge, atque focru Albinâ iunioris matre Melaniæ, cum anno superiori distractis bonis quæ Romæ & in Italiâ habebat, ad nauigasset Carthaginem, ibi ex congestis pecunijs locupletans eius ecclesiæ pauperes, inde ad S. Alypium Tagastam profectus est. Ad quos omnes S. Augustinus, cum primùm eorum aduentum audisset, litteras dedit, quibus se excusat, quòd propter ingruentem duram hiemem, & statum Hipponensis ecclesiæ titubantem, ad eos inuisendos minimè accurrere valuisset. extat ipsa epistola, cuius est titulus ad Albinum, Pinianum, & Melaniam: sed pro Albino, Albinam, restituendum puto; quòd eius nominis femina eiusdem Piniani focrus vnà cum ipsis profecta est in Africam, vt tum ex Palladio, tum ex eiusdem Augustini testificatione fatis apparet, &c.

Aug. epistola 227.

Melania
senioris
filij obitus in
Africâ.

Accidit autem, dum iidem in Africâ morarentur, filium senioris Melaniæ vitâ fungi: quod vnicum amissum pignus ita mater modestè fleuit, vt magno exemplo fuerit Christianæ constantiæ. De quâ summâ cum laude rei spectator S. Augustinus ad Paulinum Nolanum Episcopum scripsit. Non extat quidem epistola ipsa; sed ex redditis ad eum eiusdem Paulini litteris, hæc omnia, ab alijs silentio obruta, perspicua fatis fiunt. Ait enim Paulinus: *Quia docuisti me in spiritu veritatis* *saluare moderandi in occiduis mortalibus animi temperamentum; quo & illam beatam matrem & auiam Melaniam fleuisse carnalem obitum vnici filij, taciturno quidem luctu, non tamen sicco à maternis lacrymis dolore vidisti. Appellat Melaniam matrem & auiam, matrem quidem respectu defuncti filij, auiam respectu Melaniæ neptis. sed pergit Paulinus: *Cuius quidem modestas & graues lacrymas sicut propior & æqualior animæ eius spiritus altiùs intellexisti, & perfectæ in Christo femina, saluâ virilis animæ fortitudine, cor maternum de cordis tui similitudine meliùs ex æquo statu contemplatus es, vt eam primùm pro naturali affectione permotam, deinde causâ potiore compunctam fleuisse perspiceres, non tam illud humanum, quòd vnicum filium cõditione mortali defunctum in presenti sæculo amisisset, quàm quòd propemodum in seculari vanitate præuentum, quia necdum illum deseruerat senatoriæ dignitatis ambitio, non iuxta sanctam votorum suorum auaritiã cogitaret assumptum, vt de conuersionis gloriã transisset ad gloriã resurrectionis, communem cum matre requiem coronamque capturus, si in huius sæculi vitâ matris exemplo saccum togæ, & monasterium senatui prætulisset. Verumtamen idem vir (vt & antea retuli) ex voto sanctitatis tuæ his operibus locupletatus abscessit, vt maternæ humilitatis nobilitatem si veste non gesserit, tamen mente prætulerit.*

Apud Aug.
epist. 249.
*seruare

Matth. 11.
Melania
senioris
filij laudes.

Rom. 12.

Psal. 36.

Psal. 46.

Psal. 111.

Melanius
pater
Melaniae
senioris.

Ita enim, secundum verbum Domini, mitis moribus fuit & humilis corde, vt non immeritò credatur introisse in requiem Domini: quoniam sunt reliquiæ homini pacifico, & mansueti possidebunt terram, placentes Deo in regione viuorum. Nam certè & illud Apostoli non solum tacito mentis affectu, sed & conspicuis religiosi implevit officii: & cum esset aliorum huius sæculi in ordine & honore collega, non tamen vt gloriosus terræ alta saperet; sed & Christi perfectus imitator, humilibus consentiret, & totâ etiam die misereri & commodare persisteret. Vnde & semen eius potens in terrâ factum est inter eos qui terræ fortes nimium eleuati sunt: vt etiam de beatissimâ familiæ ac domus eius visitatione sanctum hominis meritum reueletur. Generatio (inquit) rectorum benedictur: gloria non caduca, & diuitiæ non labentes in domo eius: domus quæ edificatur in calis non labore manuum, sed operum sanctitate. Sed cesso plura de memoriã tam dilecti mihi, quàm deuoti Christo hominis enarrare; cum & præstitis litteris non pauca super eo narrasse me repetam; & nihil possim de beatâ huius filij matre & sanctorum patre radice ramorum Melanio melius aut sanctius prædicare, quàm sanctitas tua in eam profari

profari

profari & disputare dignata est: ut quia ego peccator immunda labia habens, nihil dignum loqui potueram, ut longinquus à meritis fidei eius, animæque virtutibus; tu ille vir Christi doctor in Ecclesiâ veritatis, procurante in melius Dei gratiâ, parareris dignior tam virilis in Christo animæ prædicator, qui & mentem eius diuinâ virtute firmatam (ut dixi) spiritu propiore conspiceres, & mixtam cum virtute pietatem eloquio digniore laudares. Hactenus Paulinus de Melaniâ orbatâ filio.

Quod verò ad senioris Melaniæ filios reliquos spectat: iam diximus, duos ex eis vno fermè tempore cum patre esse sepultos, vnicum autem masculum tantum ei relictum fuisse, quem Ierosolymam petitura Romæ reliquisse, S. Hieronymus auctor est, huncque ipsum esse quem in Africâ vitâ functum diximus. Ceterum & filias illi fuisse superstites cum Ierosolymis Romam redijt, S. Paulinus testatur dum de iisdem magnâ pompâ matri occurrentibus sermonem habet. Porro Melaniæ huic filio, de quo agimus, vxorem fuisse Albinam nomine, Palladius tradit: quod & nos superius diximus. Sed in eo omnino Palladium iure correximus ex Paulino & Augustino, dum ait filium hunc senioris Melaniæ valdè iuuenem secutum matrem fuisse in Siciliam vsque, cum regressa illa est Ierosolymam: nam ex his quæ dicta sunt, satis liquet, ipsum matrem secutum in Africam, ibique diem clausisse extremum. Sed & illud (quod maioris momenti est) cuius causâ hæc notissima ex Paulino de obitu filij Melaniæ recensuisse voluimus; quòd cum ipsa hoc tempore S. Augustini atque Paulini præconio extollatur, argumento esse, ipsam maculas illas, quæ ei ex patrocinio Origenis errorum inhæserant, penitus diluisse, postquam iam illos Romæ ab Anastasio Papâ & Italiæ episcoporum Concilio damnari comperiit. Ceterum cum (ut dictum est) ipsa Melania senior quàm citiùs orbata filio nauigauerit Ierosolymam; qui remanserunt Pinianus & socij, esse morati in Africâ, in Actis Melaniæ iunioris traduntur. Inde verò eosdem profectos esse Alexandriam, ac postea Ierosolymam concessisse, liquet. Melania autem senior (inquit Palladius) cum Ierosolymam peruenisset, intra quadraginta dies ex hac vitâ migravit, & (ut par est credere) iam antè reconciliata S. Hieronymo, qui ibi & peregrinationis eius fociis & consanguineis familiarissimè vsus esse videtur, ut ex eius ad Augustinum epistolâ intelligi potest.

De filijs senioris Melaniæ eiusque optimo sine.
Hier. epistolâ 25.
Paulin. ad Seuer. epistolâ 10.
Pallad. in Lausiæ.

Melania senior Catholica redita.

Hieron. ep. 79.

NOTATIO.

MEMINERIS, Lector, Baronium, cum hic passim Palladij Lausiæ citat, usum esse editione Aloysij Lipomani, quæ exstat tomo eius III. de vitis Sanctorum, Venetijs anno M. D. LIV. in 4. impresso. qui textus perparum dissidet ab Heraclidis Paradiso, impresso in folio Parisus anno M. D. IV. Vtroque multo integrior est editio Palladij per Gentianum Heruetum Parisijs anno M. D. LV. in 4. accurata. Vide Prolegomenum generale XIV. ante primum librum.

RVFFINI ET MELANIÆ] Baronius passim Ruffini & Melaniæ peregrinationem eandem facit. Quod equidem nescio, an omnino probari possit. Cum enim triplex eorum coniuncta statuatur peregrinatio, primò Româ in Aegyptum, inde ex Aegypto Ierosolymam, tertio Ierosolymâ Romam, quam postea sequitur solius Melaniæ regressus Ierosolymam: certè prima peregrinatio coniuncta, ut eam Baronius statuit, stare non potest. Nam cum ipse anno Christi CCCLXXII. Damasi Papæ VI. Valentis Imp. IX. ex Palladio colligat, Melaniam non nisi VIII. mensibus in Aegypto versatam, vel itaq; inde cum Ruffino Ierosolymam commigrasse, Ruffinus autem Inuectiuâ II. (ut hic n. 12. exhibemus) se scribat

scribat VI. annis Alexandria versatum; sequitur Ruffinum vel antè in Aegyptum venisse, si post Melaniæ octimestrem Aegypti lustrationem cum eadem Ierosolymam concessit; vel certè annis aliquot, videlicet V. cum IV. mensibus Melaniam ad Ierosolymitanam peregrinationem secutum.

Nunc verò certò constat ex Hieronymo, quòd Ruffinus & Melania simul ex Aegypto Ierosolymam commigrarunt. Quare si Melania VIII. tantum mensibus ex Baronyj sententiâ in Aegypto hæsit, Ruffinus verò VI. annis Alexandria versatus est; sequitur eos non simul peregrinationem Aegyptiacam instituisse. Quòd si Baronius VIII. tantum mensibus Ruffinum quoq; in Aegypto versatum credidit, sine teste id credidit, ut infra fusiùs in hisce Notationibus n. 12. declarabitur.

Quòd si plures annos Melaniam statuas in Aegypto versatam (quòd an statuendum sit, videbitur n. 20.) tunc fortè existimari possit, Ruffinum & Melaniam simul Româ in Aegyptum soluisse. Quòd tamen quàm solidè existimari possit, nondum video.

Nec tertia Ruffini & Melaniæ iuncta peregrinatio, quâ simul dicuntur Ierosolymâ Romam profecti, omnino certa, ut post videbimus n. 27.

Quare de solâ secundâ iunctim institutâ peregrinatione, quâ ex Aegypto Ierosolymam ad statua eremitica contenderunt, certum D. Hieronymi ep. V. ad Florentium habemus testimonium.

2. LITTERÆ] Hieron. ep. XLI. ad Ruffinum: Audio te Aegypti secreta penetrare, monachorum inuisere choros, & caelestem in terris circumire familiam. Prima inopinati gaudij ab Heliodoro fratre mihi est nuntiata felicitas. Non credebam certum, quòd certum esse cupiebam; præsertim cum & ille ab alio se audisse diceret, & rei nouitas fidè sermonis auferret. Rursum suspensam voto nutante mentem, Alexandrinus monachus qui ad Aegyptios confessores, & voluntate iam martyres, pio plebis iam dudum fuerat transmissus obsequio, manifestus ad credulitatem nuntij auctor impulerat. Fateor & in hoc meam labasse sententiam: nam cum & patriam tuam ignoraret & nomen, in eo tamen plus videbatur adferre, quòd eadem assererat, quæ iam alius indicauerat. Tandem plenum veritatis pondus erupit. Ruffinum enim Nitriæ esse, & ad beatum perrexisse Macarium, crebra commeantium multitudo referebat. Hic verò tota credulitatis fræna laxauit. Quòd autem hic habet Hieronymus de Nitriâ & Macario à Ruffino visitatis, testatur ipse tum Inuocitiuâ II. tum

lib. II. histor. Eccl. cap. III. & IV.

3. HIERONYMVS] Ep. V. ad Florentium Ierosolymis agentem: Et quia frater Ruffinus, qui cum sanctâ Melaniâ ab Aegypto Ierosolymam venisse narratur, indiuiduâ mihi germanitatis charitate connexus est; quæso ut epistolam meam huic epistolæ tuæ copulatam, ei reddere non graueris.

4. RVFFINVM] Iam antè num. 2. locum hunc Hieronymi habes.

5. PAVLINVS] Ep. IX. ad Scuerum: Adnotationem direxi ad Ruffinum presbyterum S. Melaniæ spiritali viâ comitem.

6. PALLADIVS] Ipse histor. Lausiacæ cap. XXXIII. ex editione Lipomani, quâ Baronius vsus est.

7. EXORDIO VALENTIS IMPERII] Ita de tempore hoc Palladius Lipomani; quem citat Baronius, seu Heraclides: Quæ (Melania) vigesimo ac secundo ætatis tuæ anno ad viduitatem redacta, diuinitatis amore, æterno sponso meruit copulari, vsque in finem vitæ suæ diligens eum. Quæ nulli secreta animi sui prodens (prohibebatur enim inter principia Valentis imperij) procuratore antè filio suo constituto, ea quæ habere in mobilibus videbatur, cum certis pueris ac puellis in nauim inisit. Palladius Herueti tempus ita exprimit: Prohibebatur enim iis temporibus, Valente tenente imperium, nullam temporis determinationem indicans. Græcè est: Ενωλύετο γδ ἐν τοῖς καίροις Οὐάλεντῶ, ἀρχὴν ἔχοντῶ τῶ βασιλείας. quòd duplici modo verti potest: vel, Prohibebatur enim Valentis temporibus, initium tenentis imperij; vel, principatum tenentis imperij. Quare cum Græcus textus ambiguus sit, & diuersus interpres diuersimodè eum ceperit, difficile est ex eo statuere de tempore profectiois Melaniæ, quâ Româ Ierosolymam soluit.

Si initio Valentis imperij, IV. videlicet Valentis anno, vel proximo aliquo eâ profectioem Melaniæ statuas, iuxta eum tota Melaniæ ætas, id est natiuitas, annus viduitatis, & profectiois digerenda erunt. Si verò X. Valentis anno ea profectio collocetur, aliter omnia digerenda.

8. FILIA] Alij neptem vocant. vide post ad numerum 21.

9. PRÆTORE TVNC VRBANO] Hæc quomodo legenda & intelligenda sint, vide ad numerum 22.

10. RVFFINI, NECNON PALLADII] In Ruffino lib. II. cap. IV. hist. Eccl. (qui hic locus mox in margine citatur) nulla Athanasij & Melaniæ mentio; ut inde colligi non possit, Melaniam viuo Athanasio Alexandriam peruenisse. In Palladio quoque

quoq; (quia locum non assignabat Baronius) diu hanc historiam quasi, nec aliam in vulgato editionis Heruetiana codice reperi, quam Melaniam accepisse pellem illam ab ipso Macario, nullâ Athanasij factâ mentione. Palladius quidem editionis Lipomanica cap. VI. (quem habes apud eum tom. III. de Vitis Sanctorum, quoq; usum video Baronium) narrat Melaniam ab Athanasio pellem ouinam accepisse, quam ille non à Macario, sed à Marco acceperat: non tamen dicit, quod eam acceperit in hac peregrinatione. Quamquam si reuera ab ipso Athanasio accepit pellem illam, vix potuit aliter fieri, quin hac peregrinatione acceperit. Nam etsi Athanasius aliquando Romæ fuerit, tunc Melania vel non nata, vel planè puella fuerat. Nam ultimus Athanasij Româ discessus contigit anno Christi CCCXLI. Iulij Pape XIII. Constantij Imp. XIII. Melania vero vel nata circa annum Christi CCCXLVII. si initio Valentis imperij, IV. videlicet anno eius Ierosolymitana profectio statuatur; vel etiam posterius, si X. Valentis anno eam ponas.

Diuersam hanc Palladianæ editionis narrationem de pelle ouinâ, quam vna dicit datam Melaniæ à Macario, altera ab Athanasio, visum indicare; ne si quis fortè Hieronymi Chronicon tueri velit, quod decimo anno Valentis ponit Melaniæ profectioem in Aegyptum, quo iam Athanasium obiisse ponit Baronius, turbetur eâ Palladij editione, quæ narrat Melaniam pellem eam accepisse ab ipso Athanasio.

II. QUIDAM ALEXANDRINVS MONACHVS] An Piammon, vel aliquis ex eius sociis? Equidem Piammon apud Casianum, Collat. VIII. cap. VII. ubi de sanctis monachis tum sub Lucio in Pontum & in Armeniam relegatis, interloquens ait: Temporibus siquidem Lucij, qui Arianæ perfidiæ episcopus fuit sub Valentis imperio, dum diaconiam nostris fratribus deferremus, his videlicet qui de Ægypto & Thebaide fuerant ob Catholicæ fidei perseuerantiam metallis Ponti atq; Armeniæ relegati, licet cœnobiorum disciplinam in quibusdam ciuitatibus rarissimam viderimus, anachoretarum tamen apud illos ne ipsum quidem nomen auditum fuisse comperimus. Certè de iisdem confessoribus Hieronymus intelligendus. Nam ut iis qui in Ponto & Armeniâ versabantur, deferretur diaconia, necesse fuit transire Syriam, & eremum Chalcidis, in quâ Hieronymus versabatur.

12. ANNIS SEX] Ruffinus Inuectiuâ secundâ suam Alexandria & in Aegypto commorationem ita describit: Ceterum iste (Hieronymus) qui in totâ vitâ suâ non totos triginta dies Alexandria, vbi erat

Didymus, commoratus est, per totos pænè libellos suos longè lateque se iactat Didymi Videntis esse discipulum, & ἡγουμένην, id est, præceptorem in Scripturis sanctis habuisse Didymum. Et omnis ista iactantia vno mense quæsitâ est. Ego qui sex annis Dei causâ commoratus sum: & iterum post interuallum aliquot aliis diebus, vbi Didymus, de quo tu solo te iactas, & vbi alij nihilominus illo non inferiores, quos tu ne facie tenus quidem nosti, Serapion & Menites, viri naturâ & moribus & eruditione germani, vbi Paulus senex Petri martyris discipulus, & vt ad eremi magistros veniam, quibus & attentius & frequentius vacabamus, vbi Macarius Antonij discipulus, & alter Macarius, & Isidorus, & Pambus, omnes amici Dei: qui nos hæc docebant, quæ ipsi à Deo discabant; quantam ego, si hoc ita deceret aut expediret, de his omnibus habere iactantiæ materiam possem. Sed erubescō hîc etiam retexens, dum volo tibi ostendere, non vt tu dicis, nostro ingenio magistros; sed quod plus doleo, magistris defuisse magis ingenium nostrum. Cur hæc Ruffino de se asserenti non credamus? Accedit vel ipsius Hieronymi antagonista testimonium, qui Apol. lib. 2. in Ruffinum ita habet: Te multo tempore Pharus docuit, quod Roma nesciuit: instruxit Ægyptus, quod Italia hucusque non habuit. Quibus verbis insinuat Hieronymus, Ruffinum & Alexandria (quam per Pharus designat) & apud Ægypti monachos operam dedisse studiis. Et cum dicit multo tempore apud Pharus fuisse, indicat sex illos annos, quibus se Alexandria fuisse scribit Ruffinus.

Nec huic rei refragatur epistola Hieronymi XLI. Nam etsi concedamus, ex Palladij sententiâ Melaniam in Aegyptum profectam circa exordia Valentis imperij (id est, anno tertio vel quarto imperij, cum persecutionem suam instituere cepit, quod Palladius insinuare videtur supra num. 7.) nihil exinde sequitur contra epistolam illam D. Hieronymi. Nec enim constat, quod Ruffinus simul cum Melaniâ in Aegyptum sit profectus. Et demus id constare, nihil tamen incommodi inde orietur, cum potuerit annis aliquot in Aegypto esse Ruffinus, antequam ad Hieronymum certa fama perueniret, quod ipse Hieronymus eadem epistolâ, cum diuersis id nuntiis diuerso tempore ait se accepisse, satis insinuat.

13. AD MONASTERIA] Huc fortè referendum, quod Hieronymus habet in Chronico anno XII. Valentis: Multi monachorum Nitriæ per tribunos & milites cæsi. Ibidem: Valens lege datâ vt monachi militarent, nolent.

De his & alijs Ruffin. l. 2. c. 4. & s. hist.

nolentes fustibus iussit interfici.

14. PATRES MONACHORVM] Ita vocabantur vitæ & antiquitatis merito commendabiles. Longiorem horum catalogum habet Ruffinus lib. II. hist. Eccl. cap. VIII. quos dicit à se visos. Florebat Ægyptus eâ tempestate non solum eruditus in Christianâ philosophiâ viris, verum etiam his qui per vastam eremum commanentes, signa & prodigia apostolica, simplicitate vitæ, & cordis sinceritate faciebant. Ex quibus interim, quos ipsi vidimus, & quorum benedicti manibus meruimus, hi sunt: Macarius de superiori eremo, aliusq; Macarius de inferiori, Isidorus in Scitis, Pambus in Cellulis, Moyses & Benjamin in Nitriâ, * Sybrion & Elias & Paulus in Apeliote, alius Paulus in Focis, Pœmen & Ioseph in Pispiri, qui appellabatur mons Antonij. Sed & alios quâplures huiusmodi viros in Ægypti partibus habitare, fideli comperimus auditu. Ut verè completeretur Apostoli dictum, quia ubi abundavit peccatû, superabundavit & gratia. Etiam Inuectiua II. meminit Macariorû, Isidori, & Pambi; quibus in eremo magistris dicit se attentius & frequētius vacasse. Ibidem dicit se Alexandria operam dedisse Didymo, Serapioni, Memita, & Paulo, Petri martyris discipulo. Meminit & Didymi magistri sui libro II. hist. cap. VII. Nec enim qui viux vocis eius (Didymi) ex parte aliquâ fuimus auditores; & ea quæ à nonnullis, dicente eo, descripta legimus, longè maiorem gratiam, & diuinum hescio quid ac supra humanam vocem sonans, in illis magis sermonibus, qui ab ore ipsius proferebantur, agnouimus. Subdit postea Ruffinus, vnde colligimus, eum etiam in Mesopotamiam peregrinatum: Habuit autem per idem tempus etiam Mesopotamia viros nobiles, eisdem studiis pollentes: quorum aliquantos ipsi per nos apud Edessam & in Carrarum partibus vidimus, plures autem auditione didicimus.

15. CONSVLIS MARCELLINI NEPTIS] Vide infra ad numerum 21.

16. FILII PRÆFECTVRÆ VRBANÆ] Vide infra ad numerum 22.

17. ADEO EXACTE] Imò verò non valde exactè describit Ruffinus Arianorum persecutionem, iussu Valentis in Orthodoxos institutam, ut patet ex Socrate, lib. IV. cap. XVI. XVII. XIX. Sozomeno, lib. VI. cap. XIX. XX. Theodoro, lib. IV. cap. XVIII. XIX. XX. Gregorio Nazianzeno, oratione in laudè Athanasij, qui multò plura enormiter ab Arianis acta enumerant. Quin ipse Ruffinus nec constantia quidem & munificentia meminit, quam Melania (cuius tamen lateri sepe

inharebat) in Ægypto & Palestinâ monachis exhibuit, quam referunt Paulinus epist. x. & Palladius cap. CXXV. Petrus quoque Alexandrinus episcopus epistolâ suâ apud Theodoretum lib. IV. cap. XX. narrat horrenda Arianorum facinora in Catholicos: inter alia, presbyteros & diaconos XIX. ad incolèdam Heliopolim urbem Phœnicię transportatos, inde ad metalla in Pheno & Proconeso, inter quos monachi XXIII. &c. vndecim Ægypti ep. missi Diocæsaream, &c. clericos Antiochenos Neocæsaream urbem Ponti relegant. Epiphan. har. LXVIII. præter alia tradit, nonnullos damnatos ad bestias. Casian. Collat. VIII. cap. VII. meminit quorundam ad metalla Ponti & Armeniæ relegatorum.

18. EA TANTVM FUISSE EXISTIMATVR] Si ubiq; Melania fuit in peregrinatione socius, ut à plerisque creditur, omnino eadem vel etiam maiore (quòd facilius in viros quàm feminas, maximè illustres, scivitur) persecutionis procellâ iactatum fuisse existimari potest. Quamquam cum ipse asserat lib. II. cap. IV. se in passionibus socium fuisse patribus, cur decredamus? certè Socrates lib. IV. c. XIX. Ruffino ea de se narranti non discredidit.

19. GESTA ESSE IN ÆGYPTO] Assentior Baronio hæc gesta esse in Ægypto, non ob eam tamen rationem, quasi in totâ Palestinâ non fuerit tantus monachorum numerus, qui ad millia quinque excreceret: sed quòd verisimile sit, hæc gesta esse in Nitriâ, Ægypti loco, quam constat lustratam esse à Melaniâ, teste Palladio Lipomani cap. XXXIII. Herueti CXVII. & in quâ Hieronymo teste ep. XXII. ad Eustochium de custodia virginittatis, constat eodem in loco circiter quinque millia diuisis cellulis habitasse. quòd etiam hic habes apud Ruffinum lib. III. n. 219. ex eodem Hieronymo de promptum.

20. MENSIBVS OCTO] Nihil tale apud Palladium. Tantum ait sex mensibus in monte Nitriæ habuisse. Omnino, si rectè colligo, pluribus mensibus Melania in Ægypto degit: imò verò annis aliquot ibi degisse, ita licet colligere.

1. Quia Ruffinus dicitur Baronio eius fuisse comes: at ille sex annis se vel in solâ Alexandriâ ait mansisse.

2. Hieron. ep. XLI. ad Ruffinum ait se tribus diuersis nuntijs accepisse, eum in Ægypto versari, 1. ab Heliodoro. 2. à monacho Alexandrino, qui ad Ægyptios confessores, & voluntate iam martyres pio plebis iam dudum fuerat transmissus obsequio. 3. ex relatione crebræ comitantium multitudinis, atquè inter Alexandriam, vnde monachus ille veniebat, & per Syriam & eremum Chalcidias pro-

* al. Scy-
rion

Rom. 5.

pro-

properabat in Armeniam & Pontum, ubi confessores erant, & inter cretum Chalcidis ubi Hieronymus versabatur, maxima distantia est, ut menses insumendi sint, antequam Alexandria perueniatur Chalcidem. Quod si iam dudum monachus ille transmissus fuerat, nec tamen tunc certior erat Hieronymus de Ruffini in Aegypto incolatu, nisi accederet crebra comitantium multitudo, quæ id confirmabat; certum est, multò plus temporis habuisse Ruffinum & Melaniam in Aegypto.

21. MARCELLINO CONSULE AVO] Baronius anno Christi CCCLXXII. Damasi Papæ VI. Valentiniani & Valentis IX. Quod eam dicat habuisse Marcellinum auum consulem, Hieronymus filiam eius appellat: at Ruffinus Paulino consentit, qui etiam eam neptem Marcellini consulis nominat. Palladius verò res ab eâ gestas describens, cum Hieronymo Marcellini filiam vocat. Geßisse reperitur consulatum ordinarium Marcellinus cum collegâ Probino anno Domini CCCXLI. ut legitimi Fasti consulares indicant.

Arnoldus Pontacus notis suis in Hieronymi Chronicon ait, Fastos consulares utrumque ferre posse, ut Melania & Marcellini quondam consulis filia fuerit & neptis. Duo enim, ait, huius nominis reperiuntur consules ordinarij, quorum vnus fuit ante centum annos (ita transponenda verba in Pontaco) collega Aureliani, circa annum CCLXXVIII. Christi, alter Probini circa annum CCCXLIII.

Addit idem Pontacus: Forsan vocabulum filix sumitur pro nepte, eadem ratione quâ Galli vocant nepotes petits fils, & neptes petites filles.

12. PRÆTURAM VRBANAM FUNGENTI] Hic Rhodus, hic saltus. Vult Baronius Melaniam vel Româ in Aegyptum soluisse, vel potius, ut ipse Hieronymum interpreta- tur, ex Aegypto Ierosolymam profectam, cum filius eius præturâ urbanâ fungeretur. Et sanè Hieronymus in Chronico id videtur asserere, Valentis Imp. anno x. Melania nobilissima mulierum Romanarum, & Marcellini quondam consulis filia, vnico prætore tunc urbano filio derelicto, Ierosolymam nauigauit: ubi tanto virtutum, præcipue- que humilitatis fuit miraculo, ut Theclæ nomen acceperit. Sed immanis hic error in vnica litterulâ mutatâ latet, qui viros quosque doctissimos immaniter errare fecit. Legendum indubiè, etiam contra omnium manuscriptorum fidem, prætori. Certum enim est, cum Melania discessit Româ Ierosolymam, filium eius paucorum annorum fuisse, puerum potius quam virum, ut præturâ ur-

banâ tunc fungi non potuerit. Ruffinus Inuentuarum lib. II. Etiam nec illud eius admirabile factum silendum est, ne pudorem incutiamus audientibus, quod Marcellini consulis neptem, quam Romanæ nobilitatis primam, paruulo filio Romæ derelicto, Ierosolymam petiisse, & ibi ob insigne meritum virtutis Theclam nominatam, in ipsis Chronicis suis scripserat, post id de exemplaribus suis erasit, cum actus suos vidisset districtioris disciplinæ feminæ displicere. Paulinus ep. x. ad Seuerum. Ita creuit ærumnis, ut duos filios & maritum intra anni tempus amitteret, vnico tantum sibi paruulo ad memoriam sibi potius, quam ad compensationem affectuum derelicto. Et infra: Itaque luctuosa ambitu trium funerum comes, vidua pariter & orbata, Romam venit, cum vnico suo, in centore potius quam solatore lacrymarum, siue infans ante sui sensum mala sentiens, iam saperet alienam lugere mortem, qui adhuc vitam suam nosse nesciret: siue ignarâ malè securus infantiam miserabili ludo, inter matris lamenta rideret. His edocta documētis non finiri sæculo fragili, & spem tantum in Deo ponere, quem solum amittere inuiti non possumus, salutarem sibi filioque scientiam induit, ut paruulum suum negligendo diligeret, & dimittendo retineret, firmiter habiturâ absentem, quem Domino commendasset, quam complexura præsentem, si sibi credidisset.

Et quia filius Melaniæ adhuc paruulus erat, necesse fuit ei procuratorem & tutorem constitui. Heraclides seu Palladius Lipomani & Baronij, cap. XXXIII. agens de profectioe eius cum Româ soluit: Procuratore antè filio suo constituto. Et cap. XLII. cum iam Ierosolymis versaretur, & largas eleëmofynas distribueret: Cui parentes quoque eius, ac filij procuratores ipsius, ex facultatibus propriis multa præbebant. Palladius Herueti cap. CXVII. Cum curasset, ut filij sui nominaretur tutor. Græcè: Ποιήσασα ἐπιτρόπον τῆς υἱῆς αὐτῆς ὀνομασθῆναι. Item cap. CXVIII. Suppeditantibus ei consanguineis, & ipso filio, & curatoribus quotannis pecunias. Græcè: Χορηγούτων αὐτῇ καὶ τῆς υἱῆς αὐτῆς, καὶ αὐτῆς τῆς υἱῆς, καὶ τῶν ἰδίων ἐπιτρόπων τὰ χρήματα. Atque hac de procuratore, quem filio adhuc paruulo curauit constitui.

Ne mirère prætori urbano filium Melaniæ derelictum. Sollemne id Romanis, ut prætor curam pupillorum susciperet, & tutelariorum curator esset. Notum hoc ex Iurisconsultorum libris. De quo ita Barnabas Brissonus in Iuris Lexico. Prætor tutelaris, de cuius officio librum singularem scripserat Vlpia-

Hier. in Chron.
Ruffin. I.
Inuect. in Hier.
Pallad. in Lausiac.
c. 33.

Vlpianus, qui laudatur à Modestino in L. VI. §. Vlpianus D. De excusationibus. Hunc à Marco Antonino philosopho primùm institutum Capitolinus in eius Vita scribit: Prætor clarissimo viro, qui tutelaribus cognitionibus præfidet. L. I. C. De tutor. vel curat. illustr. & L. III. De tutoribus & curatoribus Cod. Theodos. Prætor qui impertendis tutoribus præfidet. L. vlt. de tutor. & curat. creand. Cod. Theodos. & de hoc tutelari prætore. Atque ad huiusmodi prætorum tutelarem pertinent verba Legis IX. C. De arbit. tut.

Erant & procuratores hereditatum, L. xxxii. D. De iure fisc. & in inscriptionibus procuratores vicestimæ hereditatum. Vnde Palladius ait filio Melaniæ constitutum βνήτορον, procuratorem.

Lapsus est quoque ex eodem Hieronymi loco in Chronico Gregorius Turonensis lib. I. hist. Franc. cap. XL. qui existimavit Melaniæ filio nomen fuisse Urbanum; cum Hieronymus de prætore urbano intelligendus sit. Locum Hieronymi ex Chronico ita ille expressit & circumscripsit: Melaniæ verò matrona nobilis & incola urbis Romanæ, Ierosolyma ob deuotionem abiit, Urbano filio Romanæ relicto. Quæ ita se in cunctâ bonitate ac sanctitate omnibus præbuit, vt Thecla vocaretur ab incolis. Omisit, vt vides, prætori.

Atque hætenus de loco illo Hieronymi in Chronico, ubi leuis vnus litterulæ mutatio non leuem errorem viris doctis creauit. Quem vt exstirparem, paulo fusior fui, ne viderer quid innouare, etiam contra MSS. codicum, & quidem antiquissimorum fidem, quorum apud me summa aliàs auctoritas.

23. SVMMAM CONSTANTIAM] *Hieron. ep. xxv. Sancta Melaniæ nostri temporis inter Christianos vera nobilitas, cum quâ tibi Dominus mihiq̄ue concedat in die suâ habere partem, calente adhuc mariti corpusculo, & necdum humato, duos simul perdidit filios. Rem sum dicturus incredibilem, sed teste Christo, non falsam. Quis illam tunc non putaret, more lymphatico, sparsis crinibus, veste conscissâ, lacerum pectus inuadere? lacrymæ gutta non fluxit: stetit immobilis, & ad pedes aduoluta Christi, quasi ipsum teneret, arri-*

pit. Expeditiùs, inquit, tibi seruitura sum Domine, quia tanto me onere liberaisti. Sed forsitan superatur in ceteris. Quin imò, quâ illos mente contempserit, in vnico postea filio probat: cui omni quam habebat possessione concessâ, ingruente iam hieme Ierosolymam nauigauit.

24. VIGINTI SEPTEM] *Ita quidem Palladius. Sed Paulinus ep. ix. ad Severum dicit per quinque lustra hæsisse Ierosolymis, id est annis xxv.*

25 PITHYMVM] *Baronius in margine posuit Euthymium. sed rectum Pithymus, seu Pissimus. vt patet ex textu Græco Palladij.*

26. CVM EA IN ÆGYPTVM PROPECTVM] *Incertum hoc, an Ruffinus Româ in Ægyptum profectus sit vnâ cum Melaniâ. Nec Hieronymus hoc insinuat. Vide dicta n. I.*

27. PALLADII ATQVE PAVLINI] *Neuter habet, quòd Ruffinus vnâ cum Melaniâ Ierosolymis Romam sit profectus. Solius meminere Melaniæ in hac profectione. Narrat quidem Palladius cum Melaniâ fuisse Ruffinum, sed tunc erant Ierosolymis. Nec aliter capiendus Paulinus, cum ait Ruffinum Melaniæ spiritali viâ comitem. qui sanè non tacuisset Ruffini aduentum ep. x. quâ Melaniæ aduentum Neapolim profectur, si vnâ cum Melaniâ aduenisset. Nisi quis dicat, Melaniam cum Ruffino primò Romam appulisse: inde Melaniam concessisse Neapolim; Ruffinum Romam mansisse, vel Aquileiam profectum. Sed Paulinus qui Melaniam excepit, ait eam Neapolim appulisse, etsi Palladius & Heraclides simpliciter dicant Casareâ Romam appulisse. sed interpretandi sunt per Neapolim, ex Paulino qui præsens fuit.*

Paulin.
epist. 9.

28. VT PLANE NVLLVM SIT DVBIVM] *Imò verò maximum dubium hæret. Nec enim negamus Ruffinum tunc Romæ fuisse, cum ad eum scripsit Hieronymus eam epistolam: sed quòd non simul cum Melaniâ Romam iuerit. Ruffinum enim iam antea videtur Romam euocasse domestica necessitas, cum Aquileiam ipsi proficiscendum fuit. Melaniæ Romam profecta occasione neptis sue, vt patet supra ex Palladio.*

ILLVSTRIVM VIRORVM
DE
RVFFINO PRESBYTERO
ELOGIA.

HIERONYMVS *epist. v. ad Florentium.*

T quia frater RVFFINVS, qui cum sanctâ Melaniâ ab Ægypto Ierosolymam venisse narratur, indiuiduâ mihi germanitatis charitate connexus est; quæso vt epistolam meam huic epistolæ tuæ copulatam ei reddere ne graueris. Noli nos eius æstimare virtutibus. In illo conspicies expressa sanctitatis vestigia: & ego cinis & vilissima pars luti, & iam fauilla, dum vector, satis habeo si splendorem morum illius imbecillitas oculorum meorum ferre sustineat. Ille modò se lauit, & mundus est, & tamquam nix dealbatus. Ego cunctis peccatorum sordibus inquinatus, diebus ac noctibus opperior cum tremore reddere nouissimum quadrantem.

Idem Appendice ad Chronicon Eusebii, anno XIV. Valentiniani.

Florentinus Bonosus & RVFFINVS insignes monachi habentur. E quibus Florentius tam misericors in egentes fuit, vt vulgò pater pauperû nominatus sit.

PAVLINVS *epist. IX. ad Severum.*

Ipsam annotationem, quam commonitorij vice miseris, litteris meis inditam direxi ad RVFFINVM presbyterum, S. Melaniæ spiritali viâ comitem, verè sanctum, & piè doctum, & ob hoc intimâ mihi affectione coniunctum. Si ille has, quæ meritò te permouent de annorum siue regnorum non congruente calculo, hiantis historiæ causas non ediderit, qui & scholasticis & sæcularibus litteris Græcè iuxta ac Latinè diues est, vereor ne apud alium in his regionibus frustra requiramus.

CASSIANVS *lib. VII. de Incarnat. cap. XXVII.*

RVFFINVS quoque Christianæ philosophiæ vir, haud contemnenda Ecclesiasticorum doctorum portio.

GELASIVS *Pont. in Concilio Romano LXX. Epp.*

Item RVFFINVS vir religiosus plurimos Ecclesiastici operis edidit libros, nonnullas etiam scripturas interpretatus est. Sed quoniam B. Hieronymus in aliquibus eum de arbitrij libertate notauit, illa sentimus, quæ B. Hieronymum sentire cognoscimus.

GENNADIVS *de illustribus Ecclesiæ Scriptoribus cap. XVII.*

RVFFINVS Aquileiensis ecclesiæ presbyter, non minima pars fuit doctorum Ecclesiæ, & in transferendo de Græco in Latinum elegans ingenium habuit. Denique maximâ parte Græcorum bibliothecam Latinis exhibuit:

Basilij scilicet Cæsariensis Cappadociæ episcopi.

Gregorij Nazianzeni eloquentissimi hominis.

Clementis Romani Recognitionum libros.

Eusebii Cæsariensis Palæstinæ Ecclesiasticam historiam.

Xysti sententias.

Euagrii sententias.

P

Inter-

Interpretatus est etiam *Sententias Pamphili martyris aduersus Mathematicos.*

Horum omnium quęcumque præmissis prologis à Latinis leguntur, à RVFFINO interpretata sunt: quę sunt sine prologo, ab alio translata sunt, qui prologum facere noluit.

Origenis autem non omnia, quia & Hieronymus aliquanta transtulit, quę suo prologo discernuntur.

Proprio autem labore, imò gratiã Dei & dono exposuit idem RVFFINVS *Symbolum*, vt in eius comparatione alij nec exposuisse credantur.

Disseruit & *Benedictionem Iacob super Patriarchas triplici, id est, historico, morali, & mystico sensu.*

Scripsit & *Epistolas ad timorem Dei hortatorias multas*: inter quas præminent illę, quas ad Probam dedit.

Historiæ etiam Ecclesiasticæ, quam ab Eusebio scriptam & ab ipso interpretatam diximus, addidit *decimum & vndecimum librum.*

Sed & *obtreçtatori opusculorum suorum respondit duobus voluminibus*, arguens & conuincens, se Dei intuitu & Ecclesię vtilitate auxiliante Domino ingenium agitasse, illũ verò æmulationis stimulo incitatum ad obloquiũ stilum vertisse.

HONORIVS *de illustribus Ecclesię Scriptoribus cap. xvii.*

RVFFINVS Aquileiensis ecclesię presbyter, non minima pars doctorum Ecclesię, in transferendo de Græco in Latinum elegans habens ingenium, maximam partem Græcorum bibliothecæ Latinis exhibuit:

Basilij videlicet Casariensis episcopi.

Gregorij Nazianzeni eloquentissimi hominis.

Clementis Romani Recognitionum libros.

Eusebij Casariensis Palæstine historiæ nouem libros, quibus duos addidit.

² *Sixti Philosophi sententias aduersus Mathematicos.*

Origenis autem non omnia, quia & Hieronymus aliquanta transtulit.

Symbolum sic exposuit, vt in eius expositione alij nec exposuisse credantur.

Disseruit & *Benedictionem Iacob super Patriarchas triplici modo, id est historico, morali, & mystico sensu.*

Scripsit & *Epistolas ad timorem Dei hortatorias multas.*

Suo obtreçtatori duobus voluminibus respondit.

DE HOC IPSO LIBRO

TESTIMONIA.

RVFFINVS *lib. ii. hist. Eccl. cap. iv.*

POSTQVAM mentionem fecit duorum Macariorum, Heraclidis & Pambo, & quedam Macarij miracula narrauit, subdit: Verùm si singulorum mirabilium gesta profequi velimus, excludemur à propositã breuitate, maximè cùm hæc narrationem ³ propriij operis mereantur.

HIERONYMVS *epist. ad Ctesiphontem aduersus Pelagianos cap. ii.*

Qui (*Ruffinus*) librum quoque scripsit quasi de monachis, multosque in eo enumerat ⁴ qui numquam fuerunt; & quos fuisse scribit, ⁵ Origenistas ab episcopis damnatos esse non dubium est; ⁶ Ammonium videlicet, & Eusebium, & Euthymium, & ipsum ⁷ Euagrium, ⁸ Or quoque & ⁹ Isidorum, & multos alios quos enumerare tædium est. Et iuxta illud Lucretij:

*Ac veluti pueris absinthia tetra medentes
Cùm dare conantur, prius oras pocula circum*

Contin-

Contingunt dulci mellis flavoq̄ue liquore.

Ita ille vnum ¹⁰ Ioannem in ipsius libri posuit principio, quem & Catholicum & sanctum fuisse non dubium est, vt per illius occasionem, ceteros, quos potuerat, hæreticos Ecclesiæ introduceret.

Decreti III. parte cap. III. de Consecr. cap. XVI. ¹¹ ex dictis S. Apollonij.

Ieiunia sanè legitima, id est, quartâ & sextâ feriâ non sunt soluenda, nisi grandis aliqua necessitas fuerit: quia quartâ feriâ Iudas de traditione Domini cogitauit; & sextâ crucifixus est Saluator. Videbitur ergo, qui in his diebus sine aliquâ necessitate soluerit statuta ieiunia, vel cum tradente tradere Saluatorem, vel cum crucifigentibus crucifigere.

NOTATIO.

RUFFINVS] *Vides, Lector, quæ de Ruffino scribat Hieronymus, antequam arctissima illa dulcissimaq̄ necessitudo, versa fuit in odiosam calumniam.*

Aug. ep. 15. ad Hieron. & apud Hieron. epist. 93.

Quis non cum Augustino exclamet? O misera & miseranda cōditio! ô infida in voluntatibus amicorū scientia præsentium, vbi nulla est præscientia futurorum! &c. Quis deniq; amicus non formidetur, quasi futurus inimicus, si potuit inter Ruffinum & Hieronymum hoc, quod plangimus, exoriri? &c. Quando non, cui non, vbi non homini formidanda perniciēs, cum eo tēpore, quo abiectis iam sarcinis sæcularibus, iam expediti Dominum sequebamini, & in eâ terrâ viuēbatis simul in quâ Dominus humanis pedibus ambulās, Pacem meā, inquit, do vobis, pacem relinquo vobis, viris etate maturis & in eloquio Domini abundantibus, vobis accidere potuerit? Verè tentatio est vita hominis super terrā. Heu mihi, qui vos simul alicubi inuenire non possum; fortè, vt moueor, vt doleo, vt timeo, prociderem ad pedes vestros, flerem quantum valerem, rogarem quantum amarem: nunc vnumquemq; vestrū pro seipso, nunc vtrumque pro alterutro, & pro alijs, ac maximè infirmis pro quibus Christus mortuus est; qui vos tamquam in theatro vitæ huius cum magno sui periculo spectant, ne de vobis ea conturbando spargatis, quæ quandoque concordēs delere non poteritis.

Ioan. 14.

Iob 7.

2. SIXTI PHILOSOPHI] *Clarè apparet, quæ Honorius Gennadium solitus sit sublegere. Sed quod supra Prolegomeno IV. §. v. monui, vel Honorium corruptum esse, vel Gennadium ab eo perfunctoriè lectum, idem hîc vsu venit. Nam Sixti & Pamphili martyris sententias in vnum conflāt. Nec enim Sixtus aduersus Mathematicos scripsit, sed Pamphilus martyr, vt distinctè habet Gennadius.*

3. PROPRII OPERIS] *Videtur hîc insinuare Ruffinus, se, cum historiam Ecclesiasticā scriberet (in quâ obiter sanctorum patrum, qui in*

eremo floruerunt, facit mentionem) in animo habuisse, proprio opere fusiùs eorum gesta pertractare: quod eum præstitisse, discimus sequenti D. Hieronymi testificatione: quamquam librum hunc non tam à Ruffino compositum, quàm ex Græco Palladij, vel Heraclidis, vel anonymi textu ab eodem expressum, mihi sit verisimile. Vide dicta Prolegomeno IV.

4. QVI NUMQUAM FVERVNT] *Tales hoc libro, qui numquā fuerint, deprehendere non possum: cum vix vllus occurrat, cui non & alij auctores testimonium dicant. Vnam Oxyrynchum excipio ciuitatem, cuius nomen & episcopatus etsi apud historicos & patres inueniatur, nihil tamen de historiâ, quæ hîc narratur, memini legere. Neminem tamen scio de eâ vumquam dubitasse. Quin & Baronius eam Annalibus suis intexuit, tom. III. anno Christi CCCXVI. Siluestri Papa III. Constantini Imp. XI.*

5. ORIGENISTAS] *Consule, quæ diximus Prolegomeno generali XV.*

6. AMMONIVM VIDELICET, ET EVSEBIVM, ET EVTHYMIVM] *De his habes hîc cap. XXIII.*

7. EVAGRIVM] *De hoc cap. XXVII.*

8. OR] *De hoc cap. II.*

9. ISIDORVM] *De hoc eiusq̄, monasterio agitur cap. XVII.*

10. IOANNEM] *Hic cap. I. occurrit, & D. Hieronymus hunc in libri principio positū asserit.*

11. EX DICTIS] *Notatum in Decreto ad hoc caput: Caput hoc habetur apud Palladium in vitâ Apollo Abbatis. Ita notatum tēpore Gregorij XIII. postquam Palladius ex versione Herueti prodijt, apud quem cap. LII. eadem res habetur, etsi alijs verbis. Apud Palladiū ex veteri versione nulla huius rei mētio. Sed narratio hæc tum re tum verbis iisdem desumpta est ex hoc libro cap. VII. quæ Ruffinus ex libro Græco, vt existimo, anonymo vertit. Nam quod nūc Palladio auctore cap. LII. habetur ex versione Herueti, etiam habes Heraclide auctore, incerto interprete cap. II. Vide Prolegomena de Ruffino, Palladio, & Heraclide.*

RVFFINI AQVILEIENSIS

PRESBYTERI

IN

LIBRVM SECVNDVM

DE VITIS PATRVM

PROLOGVS.

I
2. Tim. 2.

BENEDICTVS Deus, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, qui etiam nostrum iter direxit ad Aegyptum, & ostendit nobis mirabilia magna ad posteritatis memoriam profutura, ex quibus non solum nobis caussa salutis oriretur, verum ex historia exemplum salutis, atque doctrina pietatis aptissima conderetur, quae virtutis iter agere volentibus, gestorum precedentium fide amplissimum tramitem pandat.

Causa motus scriptio.

Quamuis ad tantarum rerum narrationem minus idonei sumus, nec dignum videatur, ingentium rerum exiguos ac paruos fieri auctores, praecelsasque virtutes humili narrare sermone: tamen quoniam fratrum charitas eorum, qui in monte sancto Oliueti commanent, hoc à nobis frequenter exposcit, vt Aegyptiorum monachorum vitam, virtutesque animi, & cultum pietatis, atque abstinentiae robur, quod in eis coram viderimus, explicemus, precibus ipsorum qui hoc imperant, iuuandum me credens, aggrediar, non tam ex stilo laudem requirens, quam ex narratione rerum adificationem futuram legentibus sperans, dum gestorum vnusquisque inflammatu exemplis, horrescere quidem saeculi illecebras, sectari verò quietem, & ad pietatis exercitia inuitatur.

Causa finalis.

Vidi ergo, & verè vidi thesaurum Christi in humanis absconditum vasculis, quemque thesaurum repertum nolui tamquam inuidus occultare, sed quasi pro multis inuentum proferre in medium, & facere communem: certus quòd quantò plures ex eo fuerint ditati, tantò mihi amplius acquireretur. Ego enim locupletior fiam, cum aliorum salus ministerij mei fuerit quaesita mercimonio.

Gratiam Dei inuocant.

In principio ergo narrationis nostrae adesse nobis precamur gratiam Domini nostri Iesu Christi, cuius virtute omnia haec pietatis exercitia apud Aegypti monachos habentur. Vidimus enim apud eos multos patres caelestem vitam in terrà positos agentes, & novos quosdam prophetas tam virtutibus animi quam vaticinandi officio suscitatos, quibus ad testimonium meritorum, nec signorum quidem ac prodigiorum deerat efficacia: & meritò. Cur enim hi, qui nihil terrenum, nihil carnale cupiunt, non accipiant caelestium potestatem? Nonnullos namque eorum ita ab omni malitiae cogitatione ac suspitione vidimus defecatos, vt nec si aliquid mali adhuc gereretur in saeculo, meminissent. *Tanta in eis inerat tranquillitas animi, tantusque inoleuerat eis bonitatis affectus, vt*

Inter eremitas multi noui prophetae.

meritò

meritò de eis dictum sit: Pax multa diligentibus nomen tuum Domine.

Pfal. 118.

^A Commanent autem per eremum dispersi & separati cellulis, sed charitate connexi. Ob hoc autem dirimuntur habitaculis, ut silentij quiete & intentione mentis divina sectantes, nec vox aliqua, nec occursum ullus, aut sermo aliquis otiosus obturbet. Intentis ergo suo quisque loco animis, velut boni patris Christi expectant aduentum, aut tamquam miles paratus in castris imperatoris presentiam, vel ut fideles serui aduentantem dominum sustinent, libertatem sibi pariter & munera largiturum. Omnes ergo hi nullam cibi aut indumenti, aut ullius horum sollicitudinem gerunt. Sciunt enim, quia, sicut scriptum est, hæc omnia gentes cogitant. Ipsi verò iustitiam & regnum Dei requirunt, & hæc omnia secundum promissionem Salvatoris apponuntur eis.

Commoda solitudinis.

Matth. 6.

Denique plurimi eorum, si in aliquo fortè necessarijs ad vsus corporis egerint, non ad humana perfugia, sed ad Deum versi, & ab ipso tamquam à patre poscentes, quæ poposcerint illicò consequuntur. Tanta namque in eis fides est, quæ etiam montibus ut transferantur valeat imperare? Vnde & nonnulli eorum, irruptiones fluvij in perniciem vicinarum regionum concitatas, orationibus represserunt. Et pede incedentes alvei eius profunda digressi sunt, immanesque eius bestias peremerunt, & plurima atque innumera signa, quæ ab apostolis & prophetis antiquitus gesta fuerant, consummauerunt, ut dubitari non debeat, ipsorum meritis adhuc stare mundum.

Fiducia monachorum
Infrà c. 9. de Patermutio.
Infrà c. 2. de Ammono, cap. 11. de Heleno. Monachorum meritis stat mundus.

Sed illud valdè mirum est, cum si semper optima quæque rara sint & difficilia, in illis tamen vtrumque pariter conuenisse, ut & numero immensi sint, & virtutibus incomparabiles. Sunt enim alij in suburbanis locis, alij per rura, plures autem & egregij per eremum dispersi, & velut quidam caelestis exercitus in procinctu positus, atque in tabernaculis degens, ad obedientiam præceptorum regi semper intentus, armis orationum pugnans, & scuto fidei ab inimico insidiante protectus, regnum sibi caeleste conquirit. Sunt ergo ornati moribus, quieti, lenes, tranquilli, & charitatis vinculo velut quadam germanitate constricti. Ad emulationem verò virtutum certamen ingens exercent & agones. Studet enim vnusquisque clementior altero, benignior, humilior ac patientior inueniri. Si quis autem sapientior ceteris fuerit, hic ita communis erga omnes & mediocris existit, ut secundum mandatum Domini omnium minimus, & omnium seruus esse videatur.

Innumerus monachorum numerus.

Monachorum emulatio.

Quia ergo Dei munere donatum mihi est, ut viderem eos, & interesset conuersationi eorum, de singulis iam nunc, quæ ad memoriam Dominus reduxerit, enarrare tentabo, ut hi, qui non viderunt eos in corpore, opera eorum discentes, vitamque perfectam lectionis indicio colligentes, ad imitationem sancti operis inuitentur, & perfecta sapientie palmam vel patientie requirant.

DE S. IOANNE.

CAP. 1.

PRIMUM igitur tamquam verè fundamentum nostri operis ad exemplum bonorum omnium sumamus Ioannem, qui verè etiam solus satis superque suffi-

ciat religiosas & Deo deuotas mentes ad virtutum culmen erigere, & ad perfectionis fastigia concitare.

Hunc enim vidimus in Thebaidis partibus in eremo, quæ adiacet ciuitati Lyco, in rupe quadam montis ardui commanentem. Ascensus ad eum difficilis, aditus monasterij eius obstructus & clausus, ita ut à quadragesimo ætatis suæ anno vsque ad nonagesimum, quem tunc gerebat, cum eum vidimus, monasterium eius nullus intrauerit. Aduenientibus verò per fenestram se videndum præbebat, & inde eis, vel verbum Dei ad ædificationem, vel, si qua fuisset consolatio, responsa reddebat. Mulie-

Pallad. cap. 43. Ioannishabitatio apud Lycum ciuitatem.

Ab ætate anno 40. ad 90. nullus ad eum ingressus.

*Nullamvi-
det femina.**Cella ho-
spitalis.**Prophetia
spiritu do-
natus.**Theodosio
belli euen-
tum pra-
dixit.**Pallad.
cap. 43.
* Syenem
Pall.**Romano
duci victo-
riam pra-
nuntiat.**Humilitas
eius.**Pallad.
cap. 43.**Fugit aspe-
ctum mulie-
rum.*

rum tamen illuc nulla, nec ad conspectum quidem eius accessit, sed & viri raro, & certis quibusque temporibus. Cellam sanè hospitem extrinsecus fieri permisit, in qua aduentantes è longinquis regionibus paululum requiescerent, ipse verò intrinsecus solus, soli Deo vocans, non diebus non noctibus à colloquijs Dei & oratione cessabat: diuinum illud, & quod super omnem mentem est, totà mentis puritate confectans. Quantò enim se ab humanis curis & colloquijs sequestrabat, tantò illi vicinior & propinquior Deus erat. In tantà denique mentis sinceritate profecerat, vt non solum eorum quæ præsentia erant scientiam consequeretur à Domino, verùm & eorum quæ futura erant præscientiam mereretur. Euidenter namque ei Dominus prophetiæ gratiam contulit; ita vt non tantum ciuibus & prouincialibus suis, si forte percontarentur, futura prædiceret, sed & Imperatori Theodosio, vel quos belli exitus habiturus esset, vel quibus modis victoriam caperet de tyrannis, sed & quot irruptiones passurus esset gentium barbararum, sæpè prædixit.

Quodam etiam tempore, cum gens Æthiopum Romanum militem circa *Cyrenem, (quæ prima est ex Æthiopiæ partibus Thebaidis ciuitas) incurfaret, & strages plurimas nostrorum dedisset, prædamque duxisset, venienti ad se Romano duci, & metuenti configere cum eis, quòd exiguus ei erat militum numerus, & hostis contra se innumera multitudo, Ioannes statutum designans diem: Perge, inquit, securus, die enim quâ dixi, & hostem prostrabis, & spolia capies, prædamque reuocabis. Quòd cum fuisset impletum, etiam apud Augustum, quia charus ei acceptusque futurus esset, prædixit. Sed hæc apud illum prophetiæ gratia ita habebatur, vt magis hoc illorum qui percontabantur, quam suis meritis adscriberet. Dicebat enim non pro se hæc, sed pro illis qui audiunt, à Domino prænuntiar.

Aliud quoque valdè mirum per eum Dominus ostendit. ⁸ Tribunus quidam ad agendum militem pergens, venit ad eum, & obsecrare eum cœpit, vt permetteret coniugem suam venire ad se. multa namque eam dicebat pertulisse pericula ob hoc tantum, vt faciem eius videret. Tunc ille negat sibi vmquam moris fuisse videndi mulieres, & præcipuè, ex quo in illius rupis se monasterio conclusisset. Tribunus persistit obsecrando, & confirmare cœpit, quòd nisi videret eum, esset sine dubio ex multà tristitiâ peritura. Cumque iterum ac sæ-

pius eadem precaretur, & caussam mortis eum suæ coniugis confirmaret futurum, atque inde interitum, vnde salutem sperauerat, accepturam: tam fidem quam importunitatem eius aspiciens senior: Vade, inquit, videbit me coniux tua hac nocte; non tamen veniet huc, sed in domo suâ, atque in lecto suo manebit. Post hæc verba ascendit vir, ambiguitatem responsi in pectore suo versans. Cumque hæc etiam coniugi nuntiaisset, simili nihilominus etiam mulier sermonis incerto fatigabatur. Sed vbi somni tempus aduenit, adest homo Dei per visum, & assistens mulieri: Fides, inquit, tua magna est, ô mulier, & id eò veni desiderio tuo satisfacere: te tamen moneo, non vt faciem corporalem seruorum Dei desideres, sed vt gesta & actus per spiritum contempleris. Spiritus enim est qui viuificat, nam caro non prodest quidquam. Ego autem non quasi iustus, aut propheta, vt putas, sed pro fide vestrà intercessi pro vobis apud Dominum, & concessit tibi omnium morborum (quæ in corpore tuo pateris) sanitatem. Eris ergo ex hoc sana & tu, & vir tuus, & benedicetur omnis domus vestra. Sed & vos memores estote beneficij à Deo vobis collati, & timete Dominum semper, nec amplius quam stipendijs vestris debetur, aliquid requiratis. Sufficiat ergo tibi hoc, quòd vidisti me in somnis, & amplius non requiras. Euigilans autem mulier, indicauit viro suo quæ vidit, quæque audierit, sed & habitum viri & vultum, atque omnia signa eius exposuit. Super quo miratus vir eius, regressus ad hominem Dei, gratias refert Deo; & acceptâ ab eo benedictione, perrexit in pace.

Alio quoque tempore præpositus quidam militum venit ad eum, cuius vxor grauida, ab eo relicta est in domo suâ. At illa ipsâ die quâ ille ad beatum Ioannem venerat, partum edens, periclitabatur. Tunc sanctus homo Dei: Si scires, inquit, donum Dei, & quia tibi hodie natus est filius, ages Domino gratias. Sed scito matrem pueri periclitatam; aderit tamen Dominus, & inuenies eam sanam: festina ergo, & redi, & inuenies puerum septem dierum, & vocabis nomen eius Ioannem: hic nutriatur in domo tuâ absque vllâ contaminatione gentili septem annis; quibus peractis, trade eum monachis erudiendum sanctis & cælestibus disciplinis.

Multis præterea ad se venientibus, siue prouincialibus, siue peregrinis, cum res poposcisset, occulta cordis eorum indicabat, & si quid fortè peccati ab eis in occul-

*Videtur in
somnia ab
uxore tri-
buni.**Ioan. 6.**Pallad.
cap. 43.**Longè po-
sita in-
uenitur.**Pallad.
cap. 43.
Occulta
cordis cog-
noscit.*

to fuisset admissum, secretius corripiens arguebat, & ad emendationem ac pœnitentiam prouocabat. Nili quoque fluminis siue abundantiam aquarum, siue penuriam futuram esse prædicabat. Sed & si fortè ex offensâ hominum plaga aliqua & correctio à Deo immineret, similiter præmonebat, & si quid causæ esset, pro quâ introduceretur castigatio, designabat. Sanitates quoque & curas corporum, ita deposcentibus conferebat, vt omnem ex hoc iactantiam fugeret. Non enim permittebat ad se incommodantes deferri, sed benedicens oleum dabat, ex quo peruncti, sani fierent à quacumque infirmitate tenerentur.

*Flagellorū
Dei caussas
pro palat.*

*Ægros oleo
benedictio
sanat.*

*Pallad.
cap. 43.*

Senatoris cuiusdam aliquando vxor excæcata est: hæc deprecabatur virum suum, vt eam perduceret ad hominem Dei. Cui cum responderet vir suus, non ei esse moris videndi mulieres, rogat vt indicaret ei tantummodò imbecillitatis suæ causam, & deprecaretur vt orationem faceret pro se. Cumque legationem pertulisset ad eum vir eius, orans, & benedicens oleum, mittit ad eam. Ex quo per triduum contingens oculos suos, visum recepit, & Deo gratias egit. Sed multa sunt eius gesta quæ enarrare longum est. Vnde omittis his interim quæ auditu comperimus, ad ea quæ oculis nostris inspeximus veniamus.

*Oleo bene-
dicto mu-
lieri visum
restituit.*

*Pallad.
cap. 43.
*Hic quæ-
dam de
seipso in-
terlerit
Palladius
in historiâ
Lausiaca,
quæ hic
desunt.*

*Per oratio-
nes fratres
sibi inuicē
fœderantur.*

* Septem fuimus simul comitantes, qui ad eum venimus: eumque salutasse eum, omni que nos lætitiâ suscepisset, vnumquemque nostrum gratificè alloquitur, & rogatus est à nobis, vt orationem simul & benedictionem daret (hic enim mos est apud Ægyptum, vt vbi aduenerint fratres, statim per orationem sibi inuicem confederentur.) Interrogabat ergo si quis in nobis esset clericus? Et vt omnes negauimus, respiciens ad singulos, intellexit esse inter nos quemdam, qui huius erat ordinis, sed latere cupiebat; erat enim diaconus: & hoc præter vnum solum qui ei fidus erat, etiam ipsi itineris comites ignorabant. Visurus enim tales ac tantos viros, humilitatis gratiâ celare voluit gradus sui honorem, vt inferior inueniretur in ordine his, quibus se inferiorem esse meritis iudicabat. Sanctus ergo Ioannes vt eum vidit, & quidem cum esset adolescentior ceteris, digito ostendens eum; Hic, inquit, diaconus est. Et cum adhuc negare tentaret, apprehendens eum manu suâ osculatur, & dixit: Noli, fili, negare gratiam Dei, ne incurras pro bono malum, pro humilitate mendacium. Cauendum namque est omnimodis mendacium, siue pro malo, siue etiam pro bono proferri videatur, quia omne mendacium non est à Deo, sed sicut

*Mendacium
etiam in
humilitate
fugendum.*

Saluator dicit, à malo est. At ille his auditis acquieuit, blandamque eius correptionem æquanimiter tulit: & cum orationem Domino obtulisset, post finem vnus ex fratribus nostris tertiano typo grauissimè vexabatur, & rogabat hominem Dei, vt ab eo curaretur; qui ait ad eum: Rem tibi necessariam cupis abiicere. vt enim corpora nitro vel aliis huiusmodi lenientis abluuntur à fordibus; ita animæ languoribus, aliisque huiusmodi castigationibus purificantur. Et posteaquam de his nobis multa per doctrinam mysticam differuit, benedicens tamen oleum dedit ei, quo perunctus æger omnem continuo abundantiam fellis euomit, & sanissimus redditus, pedibus suis ad diuersorium rediit. Post hæc iubet officia erga nos humanitatis atque hospitalitatis expleri, & corporis curam geri, & ipse verò sui negligens, nostri sollicitus erat. Iam enim continuo vsu & iugi consuetudine recipere cibum nisi in vesperâ poterat, & hunc exiguum; erat enim attenuatus, & aridi corporis, præ abstinentiâ: capilli eius & barba quasi ex languore nimio rara & tenuis, vt pote quam nullus sufficiens cibus enutrirer, nec lætior aliquis humor infunderet. Obseruabat enim etiam tunc, cum iam nonagenariam, vt supra diximus, ageret ætatem, vt nullum per ignem paratum fumeret cibum. Igitur post hospitalitatis officia, regressus ad sedere nos iubet, & tunc demum vnde vel cur aduenerimus inquirat, cum iam nos lætos, & omnium gaudio tamquam natos propios suscepisset: cumque respondissemus quod de Ierosolymis ad eum utilitatis & profectus animæ nostræ causâ venerimus, vt ea quæ olim ad auditum nostrum fama pertulerat, ipsi nunc oculis cerneremus; quoniam quidem tenacius solent in hære memoria ea quæ oculus viderit, quam quæ auris audierit. Tunc beatus Ioannes vultu placidissimo, & quasi subridens, ex abundantia lætitiæ hoc modo respondit ad nos: Miror, inquit, admodum, dulcissimi filij, laborem vos tanti itineris suscepisse, cum nihil ad hæc dignum in nobis videre possitis: homines enim sumus humiles & exigui, nihil habentes in nobis quod vel expeti debeat vel mirari: & tamen etiam si esset aliquid in nobis secundum opinionem vestram, numquid tale, quæ legitis in prophetis Dei & apostolis? Qui utique ob hoc in omnibus Dei ecclesiis recitantur, vt exempla vitæ hominibus, non de longinquis & peregrinis locis quærantur, sed domi vnusquisque & apud se habeat quod debeat imitari. Vnde plurimum miror intentionem vestri laboris ac

*Matth. 5.
Ioan. 8.*

*Morbus
corporis,
anima pur-
gatio.*

*Oleo bene-
dicto ter-
tiaman fe-
brem pellit.*

*Hospitali-
tas eius.*

*Sobrietatis
eius.*

*Cur ad
Ioannem
auctor libri
huius cum
socijs inuenit.*

studij, quòd profectus animæ vestræ caussâ tantas superare regiones, tantosque labores adire voluistis, cum nos eousque pigritia desidiaque constringat, vt nec cellulas nostras progredi audeamus. Verumtamen quoniam putatis esse in nobis aliquid, ex quo proficere debeatis, hoc primum vobis indicandum est, vt hoc ipsum quòd venistis ad nos, & tantum laborem videndi nos suscepistis, ne iactantiæ alicuius habeat prospectum, vt non tam proficere ad animi virtutem, quàm præferre se & iactare vnusquisque vestrum velit, pro eo quòd viderit eos, qui apud alios ex auditu solo cogniti videantur.

Iactantia fugienda.

Hinc vsq; ad locum proximè sequentem è Palladio notatū, desiderantur ferè in Palladio.

Duplex iactantia species.

Graue est iactantiæ vitium, & periculosum nimis, & quod de ipso etiam perfectionis fastigio deiciat animas; & ideò hoc vos primò omnium cauere volo. Est autem species mali huius duplex quædam. Nonnullis enim accidit in ipsis statim initiis conuersionis suæ, cum parum aliquid vel abstinentiæ impenderint, vel pecuniæ in pauperes pie erogauerint, & cum de eâ ita sentire debeant, quasi quod impediret abiecerint, ita agunt & ita sentiunt quasi eminentiores sint illis, quibus aliquid largiti sunt. Alia verò est iactantiæ species, cum quis ad summam virtutem perueniens, non totum Deo, sed suis laboribus ac studiis deputat, & dum ab hominibus gloriam quærit, perdit eam quæ à Deo est. Propter quod, filioli, omni genere fugiamus iactantiæ vitium, ne fortè incurramus lapsum, quem diabolus incurrit.

Contra cogitationes prauas, earumq; origines.

Tunc præterea cordi nostro & cogitationibus præcipua adhibenda est diligentia. Obseruandum namque est, ne qua cupiditas, ne qua voluntas praua, ne quod desiderium vanum, & quod non est secundum Deum, radices in corde nostro defigat. Ex huiusmodi enim radicibus continuò pullulant vanæ & inutiles cogitationes, & intantum molestæ sunt, vt nec orantibus nobis cessent, nec in conspectu Dei consistentibus nobis, & preces pro salute nostrâ offerentibus erubescant; sed rapiunt à nobis captiuam mentem, & cum corpore stare videamur in oratione, sensu & cogitatione euagmur & abducimur per diuersa. Si quis ergo est, qui se putat renuntiasse mundo & operibus diaboli, non sufficit in ore renuntiasse, vt possessiones & prædia, ceteraque sæculi negotia dereliquerit, nisi etiam propriis vitiis renuntiauerit & inutiles ac vanas abiecerit voluptates. Hæc enim sunt de quibus Apostolus dicit: Desideria vana & nociua, quæ mergunt hominem in interitum. Hoc est ergo renuntiasse

Renuntiasse se diabolo, quid?

1. Tim. 6.

diabolo & operibus eius. Diabolus enim per alicuius vitij occasionem, & prauæ voluntatis aditum irrepit in cor nostrum, 1º quia vitia ex parte ipsius sunt, sicut virtutes ex Deo sunt. Si ergo sunt vitia in corde nostro, cum venerit princeps eorum diabolus, quasi proprio auctori dant locum, & introducunt eum velut ad possessionem suam. Et inde est quòd numquam huiusmodi corda pacem habere possunt, numquam quietem; sed semper conturbantur, semper tenentur, & nunc vanâ lætitiâ, nunc inutili tristitiâ deprimuntur: habent enim intra se habitorem pessimum, cui introeundi ad se locum per passiones suas, & vitia fecerunt. Econtrà verò mens, quæ verè renuntiauit mundo, hoc est quæ abscidit & amputauit à se omne vitium, & nullum introeundi ad se diabolo aditum dereliquit, quæ iracundiam cohibet, furorem reprimit, mendacium fugat, execratur inuidiam, & non solum non detrahere, sed nec malè quidem sentire aut suspicari se de proximo suo patitur, quæ fratris gaudia, sua ducit, & tristitiam eius, suam tristitiam deputat. Quæ ergo hæc & horum similia obseruat mens, Spiritui sancto aperit in se locum, qui cum ingressus fuerit, & illuminauerit eam, semper ibi iam gaudia, semper lætitiâ, semper charitas, patientia, longanimitas, bonitas, & omnes qui sunt fructus Spiritus, oriuntur. Et hoc erat quod dicebat Dominus in Euangelio: Non potest arbor bona malos fructus facere, neque arbor mala fructus bonos facere: ex fructibus enim arbor cognoscitur.

Sunt autem nonnulli qui videntur sæculo renuntiasse, & curam non habent ad munditiam cordis, neque vt vitia & passiones rescent ex animâ suâ, moresque componant; sed hoc tantum student, vt videant aliquem sanctorum patrū, & audiant ab eis aliqua verba, quæ narrantes aliis gloriantur se ab illo vel illo didicisse, & sicubi fortè vel audiendo vel discendo parum aliquid scientiæ conquisierint, continuò doctores fieri volunt, & docere non ea quæ egerint, sed ea quæ audierint & viderint, & despiciunt ceteros. Affectant ipsi ad sacerdotium, atque immergere se conantur ad clerum, nescientes quia minoris condemnationis est, si quis ipse virtutibus pollear, alios tamen docere non audeat, quàm si quis ipse passionibus & vitiis prematur, & alios de virtutibus doceat. Sic ergo, filioli mei, neque fugiendum omnimodis dicimus clericatum vel sacerdotium, neque rursus omnimodis expetendum, sed danda opera est, vt vitia quidem à nobis depellantur, &

Quæ corda pace non fruuntur.

Mens serena Spiritus sancti habitaculum.

Gal. 5.

Matth. 7. & 12.

Ad sacerdotium non semerè aspirandū.

tur, & virtutes animæ conquirantur. Dei autem iudicio relinquendum est, quem velit, & si velit assumere sibi ad ministerium vel ad sacerdotium. Non enim qui seipsum ingesserit, sed quem Dominus assumpserit, ille probatus est.

2. Cor. 10.

Monachi opus præcipuum, orationem, Matth. 6. Marc. 11.

Monachi autem illud opus est præcipuum, ut orationem puram offerat Deo, nihil habens in conscientia reprehensibile, sicut & Dominus dicit in Euangelio: Cum steteritis ad orationem, remittite fratribus vestris, siquid habetis contra eos, ex cordibus vestris: nisi enim remiseritis fratribus vestris, nec vobis remittet Pater vester, qui in cælis est. Si ergo mundo (ut supra diximus) corde astiterimus ante Deum, & liberi ab omnibus his vitiis & passionibus quæ supra memorauimus; poterimus, in quantum possibile est, etiam Deum videre, & orantes oculum cordis nostri in ipsum dirigere, & videre inuisibilem mente, non corpore; intellectu scientiæ, non carnis aspectu. Nemo enim se putet posse ipsam (sicut est) diuinam substantiam contueri, ita ut speciem sibi aliquam aut imaginem fingat in corde corporeæ alicuius imaginis similem. Nulla forma in Deo cogitetur, nulla circumscriptio; sed sensus, & mens quæ sentiri quidem possit, & perstringere mentis affectum, non tamen comprehendere, aut describi, aut enarrari valet. Et ideo oportet cum omni reuerentiâ & metu accedere ad Dominum, & ita in eum librare mentis intuitum, ut omne quidquid potest splendoris, claritatis, fulgoris, maiestatis mens humana concipere, super hæc omnia esse eum sentiat semper: & hoc diximus, si pura mens fuerit, nec ullis prauæ voluntatis foridibus occupata. Et ideo in hoc maxime oportet operam dare eos qui renuntiare sæculo, & Deum sequi videntur, sicut scriptum est: Vacate & cognoscite, quoniam ego sum Dominus. Si ergo cognouerit Deum, in quantum homini possibile est, tunc demum etiam reliquorum quæ sunt scientiam capiet, & mysteria Dei agnoscet, & quanto purior in eo fuerit mens, tanto plura ei reuelat Deus, & ostendit ei secreta sua. Amicus enim iam efficitur Dei, sicut illi, de quibus dicebat Saluator: Iam non dico vos seruos, sed amicos: & omne quidquid petierit ab eo, tamquam amico charo, præstat ei Deus. Ipsæ quoque virtutes Angelicæ, & cuncta mysteria diuina, tamquam amicum Dei diligunt eum, & obsequuntur eius petitionibus. Et hic est, quem à charitate Dei (quæ est in Christo Iesu) neque mors separat, neque vita, neque Angeli, neque principatus, neque potestates, neque

Pallad. cap. 43.

In quo maxime laborare debent nouitij.

Psal. 45.

Ioan. 15.

Rom. 8.

alia creatura. Et ideo, charissimi, quandoquidem hoc elegistis, ut Deo placeatis, & ad charitatem eius perueniatis, dare operam alieni effici ab omni iactantia, ab omni vitio animi, ab omnibus deliciis corporalibus. Delicias autem corporales non solum illas putetis, quibus homines sæculi fruuntur; sed abstinenti deliciae credendæ sunt, omne quidquid cum cupiditate sumpserit, etiamsi vile illud sit, & quod in usu esse abstinentibus solet. Aqua denique ipsa vel panis si cum cupiditate sumatur, id est, non ut necessitati corporis, sed ut animi desiderio satisfaciatur, hoc etiam abstinenti deliciarum vitio ducitur. Oportet enim in omnibus consuescere, animam vitio carere. Ideo denique Dominus docere volens animam desideriis & voluptatibus suis resistere, dicebat: Intrate per angustam portam, quia lata est & spatiosa via, quæ ducit ad mortem; angusta autem & arcta via est, quæ ducit ad vitam. Lata est ergo via animæ, cum qualicumque desiderio suo satisfecerit; angusta verò est, cum voluptatibus suis repugnat. Multum tamen prodest ad hæc obtinenda secretior habitatio, & conuersatio solitaria, quia interdum per occasionem aduentantium fratrum, & euntium ac redeuntium frequentiam, abstinentiæ & parsimoniæ fræna laxantur, & per huiusmodi occasiones venitur paulatim in consuetudinem & usum deliciarum, & sic interdum etiam perfecti iam viri capiuntur. Ideo denique & Dauid dicebat: Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. Expectabam eum, qui saluum me faceret à pusillo animo & tempestate.

Delicia etiam in vitibus consistunt.

Matth. 7.

Angusta est lata via.

Psal. 54.

Pallad. cap. 44.

Postquam autem multa nobis sanctus Ioannes de iactantiæ vitio, aliisque quam plurimis vtiliter disseruit, ad vltimum intulit dicens: Retexam autem vobis, quid etiam nuper cuidam ex fratribus nostris acciderit, ut cautiore vos præcedentia exempla constituent.

Erat quidam apud nos monachus in hac vicinâ eremo commanens, cui habitaculum spelunca erat: vir summæ abstinentiæ, quotidianum victum labore manuum quærens, in orationibus die noctuque persistens, cunctisque animi virtutibus florens. Sed hic lætis successibus elatus, confidere quasi in profectibus suis cœpit, & non Deo totum, sed sibimetipsi quod profecerat deputare. Hanc autem intuens animi præsumptionem tentator, continuo accedit, & laqueos parat. Quadam namque die ad vesperam, fingit speciem decoræ mulieris oberrantis per eremum, quæ velut fessâ post nimium laborem, accedens ad ostium spelun-

Exemplum lapsus ex vanâ gloria.

Diabolus se in mulierem transformat.

spelun-

speluncæ monachi se lassabundam simulans ac fatigatam, intrinsecus semetipsam proiecit, atque aduoluta genibus viri, vt sui misereatur exorat: Nox enim me infelicem, inquit, in eremo latitantem comprehendit, iube me requiescere in angulo cellulæ tuæ, ne fortè efficiar nocturnis bestijs præda. At ille primò miserationis obtentu, recepit eam intra speluncam, requirens quæ ei causa errandi per eremum fuerit? Illa causam fingit fatis accuratè, & interim venena blandimentorum, atque illecebræ virus, per omnem textum narrationis interferit, nunc se miserandam, nunc etiam defensione dignam ostendens, elegantia & suauitate sermonis inclinât animum hominis, & in affectum sui illecebrosò amore deflectit. Hinc iam inter blandiora colloquia, iocus risusque miscentur, manus etiam procax ad mentum barbamque, quasi venerandi specie protendit, tum verò palpare ceruicem molliùs, collumque leuigare. Quid multa? Ad vltimum captiuum ducit militem Christi. Continud enim perturbari intra semetipsam, & libidinis fluctibus æstare cœpit, nequaquam laborum præteritorum, nequaquam professionis ac propositi sui memor. Paciscitur cum cordis sui concupiscentiâ, & intra arcana cogitationum suarum fœdus cum falsâ voluptate componit. Inclinat stultus latera sua, & efficitur sicut equus & mulus, quibus nõ est intellectus. Atque vbi obscœnos iam conabatur inire complexus, illa vlulatum terribilimum diræ vocis emittens, vmbra vt erat tenuis, per manus amplectentis elabatur, ipsum quoque dedecorolis motibus, inanes auras sectantem, fœdissimâ cum irrisione deseruit. Tunc præterea multitudo dæmonum in aère ad hoc ipsum spectaculum congregata, clamore ingenti, cum cachinno exprobrationis elato: O, inquit, qui te vsque ad cælum extollebas, quomodo demersus es vsque ad infernum? Disce ergo, quia qui se extollit, humiliabitur. Tunc ille velut amens effectus, & deceptionis suæ pudorem non ferens, grauiùs à semetipso decipitur, quàm fuerat à dæmonibus deceptus. Cùm enim debuerit reparare semetipsam, & renouare certamen, ac satisfactione sui, lacrymis & humilitatis fructibus, prioris elationis culpam delere, hoc non fecit, sed desperans semetipsam (sicut Apostolus dixit) tradidit se omni impudicitæ & iniquitati. Regressus est enim ad vitam sæcularem, præda dæmonum factus. Refugit namque conspectus omnium sanctorum, ne quis posset eum salutaribus monitis de præcipitio reuocare. Si enim redde-

re semetipsam priori vitæ & abstinentiæ voluisset, recuperasset sine dubio & locum & gratiam suam.

Denique audite quid & de alio viro gestum sit, similiter quidem tentato, sed non simili exiru tentationis effuso. Fuit quidam vir in hac proximâ ciuitate, vitam turpissimam per omne facinus ducens, ita vt opinatissimus in flagitijs haberetur. Hic aliquando Dei miseratione compunctus ad pœnitentiam conuertitur, & intra sepulcrum se quoddam concludens, priorum scelerum pollutiones, lacrymarum fontibus diluebat, diebus ac noctibus in faciem prostratus, & ne alleuare quidem ausus oculos ad cælum, neque vocem emittere, & nomen Dei nominare, sed in solis gemitibus & fletibus perdurabat, & tamquam viuens sepultus, de inferno iam quodammodò mugitum cordis gemitumque reddebat. Cumque in his posito eo septimana vna transisset, noctu veniunt ad eum dæmones in sepulcro clamantes & dicentes: Quid est quod agis, ô impurissime & flagitiosissime? Posteaquam omni spurcitiâ, omni que impuritate satiatus es, nunc vis castus & religiosus procedere? Et posteaquam consenuisti in sceleribus, nec iam sufficiunt vires ad facinora delenda, nunc Christianus videri vis, & pudicus, & pœnitens? quasi verò alius tibi iam vllus possit dari locus satiato in malis, nisi ille qui tibi nobiscum debetur. Vnus ex nobis es, alius iam esse non poteris. Redi ergo magis, redi ad nos, & quod superest tibi tempus, in perfruendâ voluptate non perdas; præparamus affluentes delicias, præparamus scorta nobilissima, & cuncta talia quæ florem tibi possint reparare gratissimæ iuuetutis. Quid temetipsam vanis & inanibus conficis cruciatibus? Quid temetipsam ante tempus supplicijs tradis? Quid enim aliud es passurus in inferno, nisi hoc quod nunc tibi ipsi conquiris? Si te pœna delectat, exspecta paululùm, & inuenies paratam: nunc interim fruire muneribus nostris, quæ dulcia semper & grata duxisti. Hæc & huiusmodi plura exprobrantibus eis, ille iacebat immobilis, nec auditum quidem suum conuertens ad eos, nec vllò penitus sermone respondens. Cumque illi sapiùs eadem repeterent, & alia duriora, nec ille omnino moueretur, in furorem prolapsi dæmones, vbi viderunt verba contemni, verberibus eum conficere aggressi sunt, multisque supplicijs excruciatum seminecem reliquerunt. Nec tamen in tot tantisque cruciatibus moueri saltem potuit loco, in quo orationis causâ iacuerat. Posterâ die quidam

Pallad.
cap. 45.
Exemplum
pœnitentis
verè &
constanter.

Sepulcro
conclusus
peccata de-
plorat.

Dæmones
eum impe-
dire tenta-
nt.

Verberibus
conficiunt.

Monachus
formâ &
blanditijs
decipitur.

Psal. 31.

Irrident
seductum
dæmones.

Luca 14.
& 18.

Ephes. 4.
Desperans
sæculum
repetit.

dam suorum requirentes eum, humanitatis dumtaxat gratiâ, inueniunt pœnis incredibilibus affectum, & causam percontantes, cum didicissent, rogabant vt curâ gratiâ reportari se ad domum propriam pateretur. Abnegat, & in eodem permanet loco. Tunc verò & sequenti nocte, repententes dæmones, grauioribus eum verberibus cruciabant. Sed nec sic quidem moueri voluit loco: melius esse dicens, mortem subire, quàm vltra dæmonibus obedire. Nihilominus tertiâ nocte multitudo conuenit dæmonum, & absque vllâ miseratione irruentes in eum, omnibus pœnis cruciatibusque conficiunt. Cumque iam corpus defecisset in supplicijs, extremus tamen spiritus oblittebat imperio dæmonum. Quòd vbi impij peruiderunt, exclamantes voce magnâ: Vicisti, inquit, vicisti; & mox velut virtute quadam cælitus fugati præcipites abscedunt, nec vltra quidquam ei suæ artis aut sceleris intendunt. Ipse verò in tantum virtutibus animi profecit, & ita ornatus moribus effectus est, ac totius diuinæ gratiæ repletus virtute, vt omnis hæc regiò quasi è cælo eum lapsum videret, & vnum esse ex numero crederet Angelorum, omnes panè simul atque vno ore dicentes: Hæc est mutatio dexteræ Excelsi. Quanti exemplo eius qui iam semetipfos desperauerant, rursus ad spem salutis regressi sunt, & emendationem sui, quam prius desperauerant præsumperunt? Quanti admiratione eius, de ipso iam interno peccatorum retracti sunt, & ad virtutis indolem reparati? Illo namque tantâ immutatione conuerso, omnibus omnia visa sunt possibilis. Non solum enim emendationum morum florebat in eo & assumptio virtutum, verum & gratia Dei plurima ei collata est. Signa enim & prodigia, quæ ab eo facta sunt, quantum apud Dominum haberet meritum testabantur. Sic humilitas & conuersio bonorum omnium materiam præbet: elatio & desperatio, interitus & mortis est causa.

Ad effugienda verò pericula lapsuum, & conquirendam Dei gratiam, atque ipsius diuinitatis euidentiore notitiam capiendam, plurimum prodest secretior conuersatio, & eremi interioris habitatio. Quod vos non tam verbis quàm rebus ipsis & exemplis melius docere puto.

Fuit quidam monachus, qui in eremo hac, quæ præ ceteris interior est, habitabat. Hic dum plures annos in abstinentiâ perdurasset, & proeuctus tempore, propè iam ad senilem venisset ætatem, omni virtutum flore adornatus, ac totius continentiæ

magnitudine sublimatus: cum orationibus & hymnis sedulè Deo seruiret, tamquam emerito militi suo Dominus remunerationes parat, vtpote qui in corpore adhuc positus, adinstar Angelorum incorporeæ vitæ fungeretur officijs, & dignum iudicans annonam cælestem præbere in deserto ei, qui cælestem Regem peruigilibus præstolabatur excubijs.

Volens ergo Deus etiam in hoc sæculo remunerare eius fidele propositum, ad prouidentiam suâ sollicitudinem quotidiani victus eius reuocat curam. Vt enim ei cibi vsus poposcisset naturæ necessitas, ingrediens speluncam suam inueniebat mensæ panem superpositum, miræ suauitatis, mirique candoris: ex quo refectus, & gratias diuinæ præstantiæ referens, rursus ad hymnos & orationes conuertebatur. Ad quem diuinæ etiam reuelationes, multæque de futuris rebus à Deo præmonitiones fiebant.

In his ergo talibus ac tantis profectibus positus, quia gloriari quasi de meritis suis cœpit, & cælitus beneficij munus, vitæ suæ debitum dixit: continuo subintrat eum parua quædam desidia animi, tam parua, quam nec posset aduertere. Post hæc creuit maior negligentia, ita vt tardior iam fieret ad hymnos, sed & ad orationem pigrius surgeret; psalmi quoque ipsi non eâ quæ prius vigilantiam ab ipso canerentur, sed vbi parum quid exhibitum fuisset soliti miniterij, anima eius quasi nimio labore fatigata, requiescere festinabat: quia sensus eius reprobus effectus, de sublimioribus ad inferiora ceciderat, & cogitationes suæ per diuersa eum præcipitia rapiebant. Erat enim iam in corde eius clandestina quædam turpis ac nefanda cogitatio, consuetudo tamen prior; velut si decursus aquæ, etiam cessante remigio, adhuc priore impetu nauigium ferat, ita & vetus institutio ad consueta hominem officia trahebat. Ob quam causam & stare adhuc in suo statu videbatur. Hic ergo cum post orationes cibum solito requirit ad vesperam, ingressus locum eum, in quo refici consueuerat, inuenit solito panem mensæ superpositum, ex quo refectus, nihil de eorum quæ in corde suo versabantur, emendatione curauit, neque immutationis suæ damna persensit, sed spernentem se minima, paulatim casurum non intellexit. Interea cum graui iam libidinis incendio stimularetur, & inflammatus turpi concupiscentiâ raperetur rursus ad sæculum, illa interim die cohibuit se, & solita hymnorum & orationum ministeria ex more persoluit, atque ingressus vt cibum sumeret, panem quidem inuenit mensæ

Monachus quidam consummatissimus.

Pallad. cap. 46. Diuinitus nutritur.

Tineâ vanæ gloriæ sensum istius corrumpitur.

Spernentis minima paulatim cadit.

Libidine stimulat.

Mirâ constantiâ pœnitentis vici. Et dæmones discunt.

Psal. 76. Præluceat ornatum virtutum, & omnibus spem salutis præbet.

Signa facit.

Pallad. cap. 46. Exemplum vanæ gloriæ lapsi, & fratrum conubertio releuati.

mensæ superpositum, sed aliquantulò sordidiorē; admiratus est, & tristis effectus: intellexit enim quòd ipsum respiceret hoc genus monstri, tamen cibo sumpto refectus est. Post diem tertium triplicatis vrgeri stimulis cœpit: occupauerat enim cogitationes eius quasi iam præsentis & secum positæ, secumque accumbentis imago mulieris, quam & complecti sibi videbatur, & ad turpes vsus habere substratam. Processit tamen & sequenti die ad solita psallendi & orandi officia, sed stabat vagus oculis, & mente captiuus. Cumque solitò ingressus ad vesperam requireret cibum, panem quidem inuenit super mensam, sed sordidissimum ac aridissimum, & quasi à muribus vel canibus vndique corrosum. Tunc ille vt hoc vidit, ingemuit, & lacrymas fudit, sed non ita ex corde, nec ita vberes, quæ possent flammam tanti ignis extinguere. Verum tamen sumit cibum, sed neque quantum volebat, neque qualem solebat: cum interim cogitationes eum tamquã cohors barbarica vndique circumuallant, & omni ex parte in eum tela iaculantur, ac vinctum captiuumque eum ad sæculum retrahunt. Exurgens ergo, cœpit iter agere noctu per eremum, & tendere ad ciuitatem: sed vbi dies facta est, ciuitas quidem longè adhuc aberat. Ipse verò cum rapidissimo æstu coqueretur, & fatigaretur in eremo, vndique versus, considerare oculis cœpit & requirere, sicubi esset in vicino monasterium: & cum conspexisset fratrum quorundam cellulam, tendebat illuc, vt apud eos requiesceret: quem vbi adesse senserunt serui Dei, continuò procurrun in obuiam, & velut angelum Dei excipientes adorant, pedes lauant, ad orationem inuitant, mensam ponunt, atque omnia secundum diuinum mandatum complent charitatis officia. Verùm vbi refectus est, & paululum requieuit, ex more quasi ab eruditissimo & opinatissimo patre cœperunt verbum ædificationis expetere, ac monita salutis inquirere. Interrogauerunt quoque eum, quomodo quis diaboli laqueos possit effugere, aut si quando turpes iniecerit animo cogitationes, quomodo depelli possint & abijci. Tum ille, vt compulsus est monita fratribus dare, & salutis eos viam docere, ac de insidijs dæmonum (quas seruis Dei intendunt) facere sermonem, illos quidem plenè & sufficienter edocuit, sibi verò ipsi stimulos compunctionis incendit, & in semetipsum regressus ait: Quomodo ego alios moneo, & ipse decipior? aut quomodo alios corrigo, qui meipsum non emendo? Age ergo, miser, facito ipse prior, quæ

facere alios doces. Cumque huiusmodi increpationibus vteretur aduersus semetipsum, & intellexisset se miserabiliter supplantatum, valedicens fratribus, continuò se rapidissimo cursu in eremum dedit, & ad speluncam de quâ discesserat redijt: prosternens se Domino in oratione, dicens: Nisi Dominus adiuuisset me, paulominus habitasset in inferno anima mea. Et iterum: Paulominus fui in omni malo: & paulominus consummauerunt me in terra. In hoc verò completum est, quod ait Scriptura: Frater fratrem adiuuans exaltabitur vt ciuitas munita & fortis. Frater qui adiuuat fratrem, quasi ciuitas firma, & iudicia quasi vectes vrbium. Post hæc ergo permansit omni vitâ suâ in luctu & lacrymis, videns diuinitus sibi concessum cœlestis mensæ beneficium perdidisse: cœpit enim in labore rursus & sudore vultus sui manducare panem suum. Concluserat autem se intra speluncam, atque in cilicio & cinere iacens, tandiu lugens flensque permansit in orationibus, donec assistens ei angelus Domini, diceret ei: Suscepit Dominus pœnitentiam tuam, & repropitiatus est tibi: sed caue ne vltra elatus decipiarius. Venient autem ad te fratres, quos tu ipse docuisti, deferentes tibi benedictiones, quas suscipere ne recuses, & sumens cum eis cibum, age gratias Deo tuo.

Hæc autem locutus sum vobis, filioli mei, vt sciretis, & quanta sit in humilitate firmitas, & in elatione ruina quàm maxima. Idè denique & Saluator noster primam beatitudinem de humilitate nos docuit, dicens: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Simul & huiusmodi exempla dicens, vt cautiores sitis, ne à dæmonibus in cogitationum subtilitate seducamini. Propterea enim & forma huiusmodi inter monachos obseruatur, vt si quis ad eos veniat, siue vir ille seu mulier sit, siue senex siue iuuenis, siue ignotus siue notus; ante omnia vt oratio fiat, vt nomen Domini inuocetur: quia si fuerit aliqua transformatio dæmonis, continuò oratione factâ diffugiet. Si verò in cogitatione veltrâ suggesserint ipsi dæmones aliquid, vnde laudari debeat & extolli, non acquiescatis eis, sed tunc magis vosmetipsos humiliare in conspectu Domini, & pro nihilo ducite, cum vobis illi aliquid de sectandâ laude suggesserint. Denique etiam me frequenter dæmones noctibus seduxerunt, & neque orare neque requiescere permiserunt, phantasias quasdam per noctem totam sensibus meis & cogitationibus suggerentes. Manè verò

Agit Dominus gratias pro adiutorio, & amarè pœnitet.
Psal. 93.

Psal. 118.

Prou. 18.

Ab Angelo consolatur.

Postrema Ioannis exhortatio.
Marth. 5.

Cur hospites suscipiantur cum oratione.
Mos hic durat apud Carthusianos.

Pane sordidiorè diuinitus apposito, sordidioris conscientia moneatur.

Ad sæculum redire parat.

Ad fratres obiter diuertit.

Mos anachoretarum erga hospites.

Instruens alios, etiam semetipsum emendat.

Simulatio demonum.

Pfal. 6.

2. Tim. 2.

Vita contemplatiua actiua praeferantior.

Pallad. cap. 46. Auctor huius libri cum socijs per triduum Ioanni colloquitur.

Ioannes victoriam Theodosij absens nouit. Mortem eius praedicit.

Obitus sancti Ioannis Aegyptij.

velut cum quadam illusione, prosternebant se ante me dicentes: Indulge nobis, abba, quia laborem tibi incussimus totâ nocte. Ego verò respondi ad eos: Discedite à me omnes qui operamini iniquitatem, & non tentetis seruum Domini. Et vos ergo, filioli, quietem silentiumque diligite, & scientiæ operam date, atque exercete vosmetipsos, vt frequenti collatione mentem vestram puram exhibeatis Deo, ne orationes vestrae impediatur apud Deum. Quamuis enim & illi bonum opus agant, & sit in illis probabilis conscientia, qui inter saeculares positi exercentur in operibus bonis, & occupant semetipsos actibus religiosis & sanctis, vel hospitalitatem sectantes, vel charitatis ministerijs obsequendo, vel misericordias ac visitationes, aliaque huiusmodi opera explendo, in quibus alijs quidem boni semper aliquid conferant; semetipsos tamen castos seruant. Sunt ergo isti probabiles, & valde probabiles, qui in bonis actibus placent Deo, & sunt operarij inconfusibiles mandatorum Dei. Sed tamen haec omnia terrenos habent actus, & erga materias corruptibiles arguuntur. Qui verò in exercitio mentis deludat, & spirituales intra semetipsum excolit sensus, longè illis superior iudicandus est. Locum namque intra semetipsum praeparat, vbi Spiritus sanctus habitet, & obliuionem quodammodo capiens terrenorum, sollicitudinem gerit de caelestibus & aeternis. Constituit enim semetipsum semper ante conspectum Dei, & omnes praesentium rerum sollicitudines post tergum iaciens, solo diuini desiderij calore constringitur, & in laudibus Dei positus, & hymnis & psalmis die ac nocte non potest satiari.

Haec & multa alia his similia beatus Ioannes per triduum continuum loquens ad nos, animas nostras refecit & innouauit. Vt autem coepimus velle ab eo proficisci, datis nobis benedictionibus, Pergite, inquit, in pace, ô filioli: hoc tamen scire vos volo, quod hodiernâ die ¹¹ victoriae religiosi principis Theodosij Alexandriae nuntiatæ sunt de Eugenio Tyranno. Necessè est ergo, & ipsum Theodosium non multò post propria morte vitam finire. Cumque profecti ab eo fuissetis, haec ita gesta esse ad fidem comperimus, vt ipse praedixerat. Post dies autem paucos inlecuti sunt nos quidam fratres, annuntiantes nobis, quod ipse sanctus Ioannes in pace requieuerit. Obitus autem illius talis quidem fuerat. Per triduum, inquit, nullum ad se introire permisit, & positus genibus in oratione reddidit spiritum, atque ita perrexit ad

Dominum, cui est gloria in saecula saeculorum, Amen.

DE 12 HOR.

CAP. II.

VIDIMVS & alium apud Thebaidem venerabilem virum, Hor nomen hic multorum erat monasteriorum pater, qui ¹³ habitu ipso, honoris videbatur angelici, nonaginta iam agens ætatis annos, barbâ prolixâ, & claritatis canitie splendidâ, vultu & aspectu ita lætus, vt plus aliquid habere quàm in hominis naturâ est, visio ipsa videretur. Hic prius in vltimâ eremo plurimis abstinentiæ laboribus exercitatus, postremò in vicino vrbs monasterium instituit.

In adiacentibus autem habitationis suæ locis diuersi generis arborum siluas ipse per se plantaria ponendo conseruit, in quibus, vt nobis à plurimis sanctis patribus affirmatum est, ante illius aduentum nullum omnino virgultum fuit. Ob hoc autem plantauit hanc siluam, vt ibi fratres, quos inibi congregare cupiebat, non haberent necessitatem, ligni gratiâ longius euagandi. Habens curam & in his quæ ministerio corporis necessaria sunt, sed præcipuè salutis eorum ac fidei. Ipse tamen cum esset in eremo, herbis pascebatur, & radicibus quibusdam, & hæc ei dulcia videbantur. Aquam verò si quando inuenisset, bibebat, orationibus & hymnis occupans omne diei tempus ac noctis. Vt autem ad maturam peruenerat ætatem, apparuit ei angelus Domini in eremo per visum, dicens: Eris in gentem magnam, & multus tibi populus credetur, & erunt per te quæ saluanda sunt multa millia hominum. Quantoscumque autem in hac vitâ positus conuerteris ad salutem, super tantos principatum accipies in futuro: & nihil verearis, numquam enim aliquid tibi deerit eorum stipendijs, quæ ad vsum corporis requiruntur, quoties hæc poposceris à Deo. Hæc cum audisset, ad viciniora loca accedit, & primò solus sub paruo tugurio, quod sibi ipse construxerat, habitare coepit, oleis compositis vescens, solis interdum, etiam post continuata ieiunia. Litteras primò ignorauit. Cum autem de eremo ad hæc quæ supra diximus, viciniora habitaculis loca accessisset, data est ei diuinitus gratia. Et cum à fratribus oblatus ei fuisset codex, quasi olim iam sciens litteras, legere coepit. Collata est ei aduersus dæmones etiam virtus, ita vt multi ex his, quos urgebant dæmones, etiam inuiti ad eum raperentur, protestantes summo cum clamore de meritis eius. Sed & alias quamplurimas sanitates operabatur.

Palladio cap. 9. Or dicitur; fuit Origenista, teste Hieronymo.

Hor ex anachoretâ monasterij institutor.

Abstinentia eius.

Diuinitus litteras nouit.

Dæmones pellit.

Egros sanat.

Con-

Congregabantur interim ad eum plurimæ multitudines monachorum, inter quos cum etiam nos aduenissemus, visis nobis lætissimus redditur. Cumque salutans nos, orasset more sibi solito, pedes hospitem proprijs manibus lauat, & docere nos ex Scripturis, quæ ad ædificationem vitæ ac fidei pertinent, cœpit. Erat enim ei docendi gratia à Deo collata. Cum itaque plurima nobis Scripturarum capitula sapienter differuisset, rursus ad orationem conuertebatur. Consuetudo autem erat ei, non prius corporalem cibum sumere, quam spiritalem Christi Communionem acciperet. Quo accepto, post gratiarum actionem adhortari nos etiam ad reficiendum cœpit. Ipse tamen sedens nobiscum, numquam cessabat aliquid de studijs spiritualibus commone-
 nere. Narrabat ergo nobis tale aliquid: Scio hominem, inquit, quemdam in eremo, per tres continuos annos nullum sumpsisse terrenum cibum: angelus enim Dei tertiâ quaque die escam deferebat ei cælestem; & hæc ei cibus erat & potus. Et iterum scio huiusmodi hominem, quia venerunt ad eum dæmones in specie cælestis militiæ, & habitu Angelorum, currus igneos agentes, plurimo apparatu, tamquam magnum aliquem regem deducentes, isque qui ceteris vt rex haberi videbatur, dicebat ad eum: Implesti omnia, ô homo, superest vt adores me, & transferam te sicut Eliam. Sed monachus hæc audiens dicebat in corde suo: Quid est hoc? Quotidie ego Saluatorem, qui est Rex meus, adoro; hic si esset ille, quomodo à me hoc exposceret, quod indefinenter me facere sciret? Et post hæc respondit ad ipsum: Ego habeo meum Regem, quem quotidie sine intermissione adoro; tu autem non es rex meus. Et continuo inimicus ad hæc verba nusquam comparuit. Verum hæc ille, quasi de alio nobis narrans sua gesta, sub alterius personâ memorabat. Patres tamen qui aderant, ipsi nobis affirmabant, quod ipse esset, qui hæc vidisset & audiisset.

Erat ergo hic magnificus pater, qui inter cetera bona etiam hoc præstabat aduenientibus fratribus, & cum ipso habitare volentibus. Faciebat conuocari fratres qui secum erant, & in vnâ die aduenienti fratri cellulam ædificabat. Erat in hoc opere magna alacritas fratrum, vnoquoque eorum festinante lateres conuehere, aut lutum porrigere, aut aquam infundere, aut ligna deferre. Vbi verò perfecta fuisset, ipse eam omnibus utensilibus vel necessarijs instructam tradebat fratri.

Hic aliquando cum falsus quidam frater

ad se venisset, & vt videretur nudus, vestimenta sua occultasset, arguit eum coram omnibus, & in medium quæ occultauerat protulit, & ita pertinuere omnes, vt de reliquo nemo auderet coram ipso fallere. Tanta erat in eo virtus animi, & tanta diuinæ gratiæ magnitudo, quam abstinentiæ labore & fidei puritate quæsierat. Multitudines autem fratrum cum ipso positæ, tantâ gratiâ erant repletæ, vt cum ad ecclesiam conuenirent, chori Angelorum vestibus ac mentibus resplendentes, ad imitationem virtutum cælestium, in hymnis & laudibus Dei peruigiles viderentur.

DE 14 AMMONE.

CAP. III.

VIDIMVS autem in Thebaide etiam alium virum, nomine Ammonem, patrem trium millium circiter monachorum, qui Tabennensij appellantur, ingentis abstinentiæ viros, quibus usus est indui 15 colobis quasi faccis lineis, & pelle confectâ, à collo post tergum & latus descendente contegi; cucullis etiam caput operiri, maximè cum ad cibum ventum fuerit, eisque etiam faciem velant, ne alius alium parcius cibum sumentem deprehendat. Est autem eis & in capiendo cibo summum silētium, ita vt nec putetur in eo loco esse aliquis hominum, vbi sedetur ad mensas, & omnis eorum conuersatio ita est in multitudine posita, quasi esset in solitudine, dum ita latet vniuersiusque abstinentia, vt ab alio deprehendi non possit. Sedent ergo ad mensam contingentes magis quam sumentes cibos, vt nec defuisse mentis, nec tamen ventri satisfecisse videantur. Maior quippe est continentiæ virtus, his abstinere quæ in oculis habentur & in manibus.

DE 16 BENO.

CAP. IV.

VIDIMVS & alium senem mansuetudine omnes homines præcellentem, Bennum nomine, de quo asserebant fratres qui cum ipso erant, quod neque iuramentum vquam neque mendacium de ore eius processerit, neque vllus hominum iratum viderit eum aliquando, aut sermonem superfluum otiosumque proferentem; sed erat vita eius in summo silentio, moreisque tranquilli, & per omnia quasi angelici ordinis vir: humilitas quoque immensa, & in omnibus pro nihilo semetipsum ducens. Denique nobis multum rogantibus vt aliquem sermonem ab eo ædificationis audiremus, vix impetrare potuimus, vt pauca nobis de mansuetudine loqueretur.

Hic aliquando, cum bestia quædam, quæ hippopotamus appellatur, regionem illi

proxi-

Fratri
cuiusdam
fraudem
diuinitus
noscit.

Palladius
cap. 48.

Ammon
pater 3000
monachorum.

Tabennensium
monachorum
vestitus.

Silentium
tempore
refectiouis.

Continentia
sobrietatis.

Pallad.
cap. 49.

Lauat
hospitem
pedes.

Per tres
annos
nullum
cibum
terrenum
sumpsit.

Cælesti
escam
post
triduum
pascitur.

Diaboli
phantasiâ
egregio
re-
sponso
dis-
pellit.

Vno die
cellulam
aduenienti
fratri
ex-
struit.

proximam vicinamque vastaret, rogatus ab agricolis venit ad locum: & cum immanem belluam peruidisset, ait ad eam: Præcipio tibi in nomine Iesu Christi, ne ultra vastes hanc terram. Tum illa quasi Angelo persequente effugata, nusquam omnino comparuit. Simili modo etiam crocodilum ab eo alio tempore fugatum perhibebant.

CAP. V. DE 17 OXYRYNCHO CIVITATE.

Deest hoc Palladio.

Oxyrynchus plena monasterijs.

Eius in fide integritas.

Hospitalitas.

In eâ viginti millia virginum, & decem millia monachorum.

VENIMVS autem & ad ciuitatem quamdam Thebaidis, nomine Oxrynychum, in quâ tâta religionis deprehendimus bona, vt ea nemo dignè valeat enarrare. Repletam namque eam monachis intrinsecus vidimus, & extrinsecus omni ex parte circumdatam. Ædes publicæ (si qua in eâ fuerant) & templa superstitionis antiquæ, habitationes nunc erant monachorum, & per totam ciuitatem multò plura monasteria quàm domus videbantur. Sunt autem in ipsâ vrbe, quia est ampla valdè & populosa, duodecim ecclesiæ, in quibus publicus agitur populi conuentus, exceptis monasterijs, in quibus per singula orationum domus sunt. Sed nec portæ ipsæ, nec turres ciuitatis, aut vllus omnino angulus eius, monachorum habitationibus vacat; quique per omnem partem ciuitatis, die ac nocte hymnos ac laudes Deo referentes, urbem totam, quasi vnam Dei ecclesiam faciunt. Nullus enim ibi inuenitur aut hæreticus, aut paganus; sed omnes ciues Christiani, omnes Catholici, vt nihil omnino differat, si episcopus in plateâ orationem, aut in ecclesiâ faciat. Ipsi quoque magistratus & principales ciuitatis, & reliqui ciues, studiosè per singulas portas statuunt qui obseruent, vt sicubi apparuerit peregrinus aut pauper, certatim ad eum qui præoccupauerit adductus, quæ sunt necessaria consequatur.

De his autem qui erga nos, ab ipsis populis gesta sunt, videntibus transire nos per ciuitatem suam, & velut Angelis occurrentibus, atque honorem deferentibus, quomodo enarrem? Aut de ipsis monachis & virginibus, quorum innumeræ multitudines (vt supra diximus) in illâ vrbe habentur? Requirentes enim à sancto episcopo loci illius, viginti millia virginum, & decem millia monachorum inibi haberi comperimus. Quorum omnium affectum erga nos & honorem, quem exhibebant, vobis exponere, nec sermo sufficit, nec verecundia permittit, quomodo palliola nostra scinderentur, vnoquoque nos sibi rapiente, & ad se adducere cupiente.

Vidimus quoque ibi plurimos sanctorum patrum diuersas Dei gratias habentes, alios in verbo Dei, alios in abstinentiâ, alios in signis & virtutibus ministrantes.

DE 18 THEONE.

CAP. VI.

VIDIMVS & alium non longè ab vrbe, ad eam partem, quæ mittit ad eremum, nomine Theonem, virum sanctum, intra cellulam suam clausum solitarium, qui perhibebatur triginta annis silētij habuisse continentiam: quique tam multas virtutes faciebat, vt propheta apud illos haberetur. Conueniebat namque ad eum per dies singulos infirmorum plurima multitudo, ad quos ille per fenestram manum proferens, & vniuscuiusque capiti superponens, ac benedicens eos, sanos ab omni ægritudine remittebat. Hic etiam ipso visu tam honorabilis erat, tantumque reuerentiæ gerebat in vultu, vt inter homines Angelus videretur, ita lætus oculis, & plenus totius gratiæ apparebat.

Pallad. cap. 50.

Theonas triginta annis silēt.

Benedictione & manus impositione morbos curat.

Oratione latrones ligat.

Huic cum paruum ante tempus, vt comperimus, noctu latrones superuenissent, aurum se apud eum inuenturos credentes, oratione solâ ita eos vinxit, vt foribus eius affixi, mouere se omnino non possent. Manè verò cum ad eum turbæ more solito conuenissent, & viderent ad ianuas eius latrones, volebant eos igni tradere. At ille rerum necessitate compulsus, vnū eis solum locutus est verbum: Sinite, inquit, eos illæfos abire, alioquin gratia à me fugiet sanitarum. Populi verò vt audierunt hæc, contradicere non audentes dimiserunt eos. Latrones verò videntes quod secum est gestum, abiectâ scelerum voluntate, & præteritorum multorum pœnitundinem gerentes, ad monasteria vicina confugiunt, atque ibi emendationis vitæ formam modumque suscipiunt.

Latrones conuertuntur.

Erat autem supradictus vir eruditus non solum Ægyptiorum & Græcorum linguâ, sed etiâ Latinorum, vt & ab eo ipso, & ab his qui ei aderant didicimus. Sed & ipse releuare cupiens, & consolari peregrinationis nostræ laborem, in tabellâ scribens ad nos gratiam doctrinamque sui sermonis ostendit. Erat autem eius cibus absque ignis opere. Dicebant autem quòd & noctibus ad eremum progrediens, comitatu vteretur plurimo eremi bestiarum. Ipse verò hauriens aquam de puteo suo, & præbens eis pocula, obsequij earum remunerabat laborem. Huius autem rei manifestum dabatur indicium, quòd vestigia bubalorum, caprarumque & onagrorum, circa eius cellulam plurima deprehendebantur.

Cibus eius, & comitatus ferarum.

DE 19 APOLLONIO.

CAP. VII.
Palladio
cap. 52.
dicitur
Apollo.

Isaia 19.

Apollonius
pater quin-
gentorum
monacho-
rum.

Quinde-
cim annos
natus ere-
mum petiit.

Orans ex-
auditur pro
iactantia
spiritu à se
auferendo.

VIDIMVS & alium sanctum virum, no-
mine Apollonium, apud Thebaidam,
in finibus Hermopolis, ad quam ciuitatem
Saluatorem cum Mariâ & Ioseph de Iu-
dææ finibus venisse tradunt, secundum
prophetiam Isaia, dicentis: Ecce Dominus
sedet super nubem leuem, & veniet in Ægy-
ptum, & commouebuntur manufacta
Ægyptiorum à facie eius, & cadent in ter-
ram. Vidimus ergo ibi etiam & templum
ipsum, in quod ingresso Salvatore corruisse
omnia idola in terram, & comminuta esse
memorabant.

Vidimus ergo supradictum virum, & in
vicinâ eremo sub monte quodam haben-
tem monasteria: erat enim pater mona-
chorum circiter quingentorum, & famo-
sissimus in omnibus Thebaidæ finibus ha-
beatur. Opera enim magna erant ei, &
virtutes multas, signaque plurima & prodi-
gia faciebat per eum Deus. A pueritiâ nam-
que in abstinentiâ nutritus, vbi ad matu-
ram peruenit ætatem, gratia Dei semper
cum ipso creuit. Erat enim annorum terè
octoginta, cum eum vidissemus in mona-
steriorum congregatione florentem: sed &
ipsi qui videbantur eius esse discipuli, ita
perfecti erant & magnifici, vt omnes pæne
possent signa facere. Quindecim ergo an-
norum secessisse eum ad eremum ferebât,
atque ibi cum quadraginta annis fuisset in
exercitiis spiritualibus conuersatus, aiebant
vocem Dei ad eum delatam dixisse: Apol-
loni, per te perdam sapientiam sapientium
in Ægypto, & intellectum prudentium re-
probabo. Perdes autem mihi & eos qui in-
ter ipsos sunt sapientes Babylonis, & om-
nem culturam dæmonum subrues. Perges
ergo nunc ad loca habitabilia; generabis
enim mihi populum substantialem, & per-
fectum, æmulatorem operum bonorum.
At ille respondens ait: Aufer à me, Domi-
ne, iactantiam, ne fortè elatus super fratres
meos, cadam ab omnibus bonis tuis. Res-
pondit ad eum rursus diuina vox: Mitte
manum tuam ad ceruices tuas, & quod
comprehenderis constringe, & sub arenâ
obruere. At ille sine morâ iniectâ manu ad
ceruices suas apprehendit quasi paruulum
quemdam Æthiopem, & continuò sub-
mersit eum sub arenâ clamantem & di-
centem: Ego sum superbiæ dæmon. Post
hec vox ad eum facta est à Deo dicens: Per-
ge nunc: omnia enim quæcumque à Deo
poposceris, consequeris. Ille ergo post hæc
perrexit ad ea loca, in quibus homines ha-
bitabant. Temporibus autem Iuliani tyran-
ni hæc fiebant.

Fuit autem in locis illis spelunca quæ-
dam eremo vicina, in quâ habitare cœpit,
indefinenter die ac nocte orationibus va-
cans, easque centum (vt aiebant) per diem,
totidemque noctis tempore curuans genua
consignabat Deo. Cibo autem magis cæ-
lesti quàm humano utebatur. Indumen-
tum eius stuppeum collobium erat, quod
apud illos lebetes appellatur, & linteum
quod collum & caput obuolueret. Quæ
tamen indumenta ferebant permansisse ei
in deserto numquam veterata. Erat ergo in
vicino eremi loco, in virtute Spiritus deges,
signa & sanitates miras efficiens, quas enar-
rare pro sui immensitate (sicut ab his qui
cum ipso erant, senioribus comperimus)
vox nulla sufficere. Famâ autem magnificâ
de eo peruulgatâ, cum in admiratione om-
nium quasi propheta aliquis aut apostolus
haberi cœpisset, vicinis è regionibus mona-
chi diuersis ex locis conueniebant ad eum,
& tamquam pio patri magna munera, suas
singuli quique animas offerebant. At ille
vnumquemque eorum totâ religione sus-
cipiens, alios ad benè operandum, alios ad
benè intelligendum prouocabat: sed & ip-
se prius ea ostendebat exemplis, quæ verbis
docere cupiebat. Aliis quidem diebus
vnumquemque apud semetipsum exercere
abstinentiam quam posset sinebat; die ve-
rò Dominicâ, gratiâ charitatis, secum om-
nes cibum sumere hortabatur, cum tamen
ipse solitis abstinentiæ obseruationibus de-
seruiret, herbis solummodò aut oleribus
utens, nec vsum aut ministerium ignis
admittens.

Hic cum audisset, Iuliani (vt supra dixi-
mus) temporibus fratrem quemdam mili-
tiâ comprehensum detineri in carcere, ve-
nit ad eum cum fratribus, consolandi gra-
tiâ, & vt moneret eum in necessitate tene-
re constantiam, atque imminetia contem-
nere ac deridere pericula: Tempus enim,
ait, certandi adest, in quo fidelium mentes
tentationibus probandæ sunt & noscendæ.
Cumque his & aliis verbis roboraret
animos adolescentis, superuenit centurio,
& indignatus est, cur introire ausus sit: cla-
ues extrinsecus carceris imposuit, ipsumque
& omnes quicumque venerant pariter
conclusit, quo scilicet etiam ipsi similiter
ad militiæ detinerentur officium: consti-
tuensque custodes quamplurimos, absces-
sit. Medio autem noctis altare visus est An-
gelus ingenti luce resplendens, & obstu-
pefactis perterritisque custodibus, carceris
claustra patefecit. Tunc verò ipsi custodes
aduoluti pedibus sanctorum, rogabant eos
decedere, dicentes, melius sibi esse mori pro-

Centies die,
& nocte
ceteris orat.

Vestitus e-
ius non ve-
terascens.

Die Domi-
nico, chari-
tatis gra-
tiâ, suos ad
cibum con-
uocat.

Incarcera-
tur cum a-
liis, vt mi-
les fiat.

Diuinitus
carceris fo-
ribus aper-
tis libera-
tur.

cis,

eis, quàm diuinæ virtuti obfistere, quæ eorum curam gerebat. Manè verò etiam ipse centurio cum principalibus viris festinus ad carcerem venit, rogans vt discederent omnes qui teneri videbantur. Dicebat enim, domum suam terræmotu magno concidisse, & electos quosque famulorum suorum peremisse. Sancti verò his auditis, hymnum Deo laudisque cecinerunt, & regressi ad eremum, erant in vnum positi, secundum apostolorum exemplum, habentes animam vnam & cor vnum.

Act. 4.

Initijs tentationum obfistendū.

Pater autem senior docebat eos vt quotidie proficerent in virtutibus, & insidias diaboli, quas per cogitationes inferret hominibus, in initijs statim retunderent. Sic enim, aiebat, confringatur caput serpentis, & omne eius corpus emortuum reddetur. Ob id enim mandat nobis Deus obseruare caput serpentis, vt omnino statim ab initio nec recipiamus malas & sordidas cogitationes in corde nostro. Quanto ergo magis diffundi non conuenit in sensibus nostris cogitationum phantasias, quas etiam initio recipi vetat? Sed & illud monebat, vt in virtutibus alter alterum vincat, nec patiat se vnusquisque inferiorem proximo suo fieri. Hinc autem, dicebat, scietis vos proficere in virtutibus, si nulla vobis passio fuerit erga mundana desideria. Hoc enim est initium donorum Dei. Quod si etiam ad hoc venerit quis vestrum, vt & signa & mirabilia faciat, non extollatur pro hoc, neque in cogitatione suâ erigatur tamquam ceteris prælatus, sed nec hoc ipsum hominibus debet ostendere, quod donum gratiæ huius acceperit; alioquin seducet seipsum, & ipse decipitur, & gratiâ perdet.

Signum profectus spiritualis, non affici mundanis desiderijs.

Habebat ergo hanc magnificam verbi Dei doctrinam, sicuti & nos ipsi ex parte fructi sumus, sed maiorem habebat in operibus gratiam. Omne enim quidquid petisset à Deo, sine morâ consequebatur: sed & reuelationes ei plurimæ ostendebantur. Deniq; seniore fratrem suum, qui & ipse in eremo defunctus est, cum quo plurimo tempore egerat vitam perfectam, vidit in somnis in sede Apostolicâ residentem, atque vnum ex ipsis effectum, hereditatem sibi virtutum & gratiæ reliquisse. Cumque etiam pro semetipso oraret, vt velocius eum Dominus assumeret, & cum ipso sibi requiem præstaret in cælis, responsum est ei à Domino Salvatore, parum adhuc temporis debere eum conuersari, donec vitæ & conuersationis eius plurimi æmulatores existant: populos namque ei plurimos credendos esse monachorum, & exercitum quemdam piorum, vt per hæc dignam pro

Quod à Deo petit, consequitur.

talibus meritis remunerationem inueniat apud Deum. Hæc autem vt vidit, ita gesta sunt. Conuenerunt enim ex omni loco monachi, famâ & doctrinâ eius inuitati, & præcipue exemplis eius quamplurimi sæculo abrenuntiantes, conuentum quemdam magnificum fecerunt apud eum in supra-

Multis cœnobiticè apud eum viuunt.

Vestium mundities.

Isaia 35.

In Ægypto monachos ferulicis.

Rom. 5.

Ægyptus idolorum officina.

Origo diuersitatum idololatriæ in Ægypto.

Hæc ergo erant verba sancti Apollonij. Sed multo magis illa scribi oportet, quæ in operibus & virtutibus habuit. Erant aliquando in circuitu eius positi decem circiter gentilium vici, apud quos dæmonica supersticio summo studio colebatur. Templum

N. V. S.
 Simulacrū
 idoli, pro
 pluuia im-
 petrandā
 circum-
 ferunt.

plum enim erat ibi amplissimum, atque in eo simulacrum, quod moris erat circumferri à sacerdotibus bacchantium ritu, cum reliquā multitudine circumeuntibus, & quasi pro aquis pluuiialibus profana mysteria peragentibus. Contigit autem sub eo tempore, quo huiusmodi ab eis orgia gerebantur, iter agere beatum Apollonium per ipsa loca cum aliquantis fratribus. Et cum vidisset infeliciū turbas, quasi dæmone quodam agi, baccharique per campos, miseratus errorem eorum, fixis genibus inuocauit Dominum & Salvatorem nostrum, & omnes eos qui cærimonis dæmoniis agebantur, cum simulacro suo stare fecit immobiles, ne progredi omnino vsquam possent. Atque ita per totam diem rapidissimis adusti ætibus permanserunt, ignorantes vnde eis hære vno in loco immobiliter contigisset. Tunc sacerdotes eorum dicebant, esse quemdam Christianum in regionibus vicinæ eremi commanentem, Apollonium nomine, & ipsius esse hæc opera; qui nisi esset exoratus, sibi periculum permanfurum. Vt autem ad rei tantæ miraculum conuenerunt vndique qui audierant, & percontantes quæ tanti causæ existeret monstri, ignorare se penitus fatebantur: suspicionem tamen dari sibi dicunt supradicti viri, quem & exorari pro se deposcunt. Tunc quidam ex illis, verè eos opinari aiunt, nam & vidisse se eum illo itinere prætereuntem confirmabant, & tamen adhibere quæ putabant prodesse auxilia non morantur. Adducunt boues, quorum virtute videretur posse moueri simulacrum. Sed cum nec sic quidem aliquid profecissent, omni auxilio frustrati, legatos ad hominem Dei mittunt, pollicentes, vt si eos resoluat his vinculis, pariter quoque erroris in eis vincula dissolueret. Hæc vbi nuntiata sunt ei, sine morâ descendit ad eos, & oratione solâ ad Deum fusâ omnes resoluuit. At illi sine dilatione vnanimiter omnes confugiunt ad eum, salutari Deo nostro credentes, & gratias referentes. Simulacrum verò quod erat ligneum, continuo tradunt igni. Ipsi autem secuti hominem Dei, atque edocti ab eo fidem Domini, Ecclesiæ Dei sociati sunt. Plurimi verò ex ipsis cum ipso permanserunt, & etiam nunc in monasteriis degunt. Facti tamen huius mirabilis fama vbique diffusa est, & multi pro hoc ad fidem Domini conuertebantur, ita vt in omnibus illis regionibus nullus iam panè gentilium remanserit.

Oratione
 liberati
 ad Christi
 conuertuntur.

Post aliquantum autem temporis, certamè erat de finibus inter duos vicos. Hoc cum nuntiatum fuisset homini Dei, festi-

nans descendit ad eos pacis gratiâ. Sed illi furore contentionis incensi, nullo genere ad pacis consilium flectebantur, maximè quod vnus partis populus plurimum fiducia in viribus cuiusdam latronis gerebat, qui ipsius certaminis signifer videbatur. Hunc cum videret Apollonius paci resistentem, dicit ad eum: Si mihi, ô amice, acquiescere volueris ad pacem, rogabo Deum meum, & remittet tibi peccata tua. At ille cum audisset, nihil omnino distulit, sed genibus eius prouolutus supplicabat ei. Tunc deinde conuersus ad turbas, quæ eum secutæ fuerant, fecit omnes cum pace decedere. Quibus secedentibus, ipse permansit cum homine Dei, expetens ab eo promissum. Tunc verò Apollonius assumens eum, & cum ipso iter agens ad monasteria, docebat eum mutare debere ordinem vitæ, & patienter à Deo quærere misericordiâ, promissionem ex fide expectare, omnia enim possibilia dicebat esse credenti. Cumq; noctis tempore simul in monasterio requieuisent, per visum ambo vident se esse in cælis, & assistere ante tribunal Christi: vident etiâ angelos Dei, & Sanctos quosque adorantes Dominum: & cum hæc videntes, etiam ipsi adorassent Deum, vox Dei defertur ad eos, dicens: Licet nulla sit communio luci & tenebris, nec sit aliqua portio fideli cum infideli; tamen donatur tibi salus istius, pro quo supplicasti, Apolloni. Sed & alia multa cum audissent in cælesti visione positi, quæ neque sermo enarrare sufficit, neque auris audire, surrexerunt à somno, & quæ viderant fratribus indicarunt. Admiratio autem ingens esse cœpit, cum vnum atque idem somnium vterque narraret. Permansit autem cum fratribus latro ille iam sanctus, vitam suam moresq; ad omnem innocentiam pietatemque commutans, tamquam in agnum conuersus ex lupo, vt in eo plenissime compleri videretur prophetia Isaia dicentis: Lupi cum agnis pascentur, & leo & bos simul paleis pascentur. Vidimus ibi quosdam etiam gentis Æthiopum viros cum monachis viuentes, & multos ex ceteris monachis in obseruantia religionis & virtute animi præcellentes, vt & in ipsis compleri videatur Scriptura, quæ dicit: Æthiopia præueniet manus eius Deo.

Adhuc autem in gestis sancti Apollonij ferebatur hoc. Lis quodam tempore dicebatur exorta inter duos vicos, quorum vnus Christianorum, alter gentilium fuit. Procedunt ex vtraque parte armatorum turbæ plurimæ. Accidit autem vt sanctus Apollonius superueniret. Cumque eos hortaretur ad pacem, quidam eorum qui inter gentiles

Latronem
 ad vitam
 meliorem
 viam
 renocat.

Marci 9.

Apollonij
 & latronis
 visio.

2. Cor. 6.

Isaia 11.

Psal. 67.

gentiles quasi caput erat & causa belli illius, homo truculentus & ferus, obstitit ei vehementer, dicens, non se permittere fieri pacem, usque ad mortem suam. Tunc ille: Fiat (inquit) ut optas. nullus enim alius praeter te perimetur, sed & congruum honori tuo tibi sepulcrum fiet, non terra, sed bestiarum ac vulturum ventres. Et continuo sermo eius efficitur verus. nullus enim alius ex utraque parte nisi solus ipse cecidit. Quem cum sub arena obruissent, mane regressi, inuenerunt a bestiis effossum laniatumque, atque a vulturibus deuoratum. Cumque omnes admirationem habuissent, quod sermo hominis Dei ita fuisset impletus, conuersi sunt omnes ad fidem Saluatoris Domini, & Apollonium prophetam Dei praedicabant.

Sed & hoc nos non effugiat, quod ab eo primis adhuc diebus (quibus in spelunca habitare cum paucis fratribus coeperat) factum didicimus. Dies sanctus aderat Pascha, & cum sollempnitas vigiliarum Sacramentorumque intra speluncam fuisset expleta, atque ex his quae fuerant apud eos refectio pararetur: erant autem eis pauci tantummodo & sicci panes, atque olera ex his quae sale aspersa reponi apud eos solent. Tum Apollonius fratres qui secum erant alloqui ita coepit: Si est in nobis fides, & vere fideles sumus famuli Christi, perat vnusquisque nostrum a Deo, si quid quasi in die festo sumere libenter habet. At illi ipsi potius (qui eos aetate & meritis praecelleret) haec a Deo poscenda permittunt, semetipsos inferiores huius gratiae indicantes. Tum ille cum omni alacritate oratione fudit ad Deum: quae expleta, cum omnes respondissent, Amen; ecce repente ante fores speluncae altare vident homines quosdam sibi penitus ignotos, quique tam multas copias rerum omnium, quae ad usum dumtaxat ciborum pertinent, detulerunt, ut neque tam multa, neque tam diuersa, tam facile quisquam viderit, in quibus erant quaedam quae omnino in Aegypti regionibus numquam visa sunt pomorum genera, & magnitudo incredibilis vuae, nuces, ficus, mala quoque punica, & ante tempus omnia, faui, atque mellis, & lactis copia. ²¹ Nicolai etiam ingentes, & panes calidi & mundissimi, qui tamen peregrinae esse viderentur prouinciae. Viri vero qui haec detulerant, statim ut tradiderunt, quasi festinanter ad eum, a quo missi fuerant, redire cupientes, mox discedunt. Tum ipsi monachi gratias Domino referentes, ex his quae sibi fuerant delata, vesci coeperunt. Quorum copia tanta fuit, ut usque ad diem Pentecostem quotidie

ministrata sufficerent, certi quod haec sibi a Deo sollempnitatis gratia missa sint.

Comperimus etiam hoc, quod quidam ex fratribus, cui deerat humilitatis & mansuetudinis gratia, poposcit ab eo ut peteret a Domino, ut & sibi donaretur hoc munus; orante illo tanta in eum gratia mansuetudinis & humilitatis aduenit, ut omnes fratres stuperent de tranquillitate animi eius & modestia, in quo prius nihil horum viderant.

Orta est aliquando fames apud Thebaidam. Scientes autem habitatores terrae illius, quod monachi, qui cum Apollonio Domino seruibant, frequenter etiam sine cibo per gratiam Domini pascebantur, omnes simul cum vxoribus & filiis pergunt ad eum, cibum simul benedictionemque poscentes. At ille nihil dubitans, proferre coepit ex his, quae ad usum fratrum reposita erant, & dare singulis copiose. Cum verò tres solae panum sportae remansissent, fames autem populos vehementer vrgeret, iubet proferri in medium sportas, quae solae superfuerant, vnus diei victum monachis praebiturae, & in auditu totius populi, qui famis necessitate confluxerat, eleuatis ad Deum manibus ait: Numquid non valet manus Domini multiplicare haec? Sic dicit Spiritus sanctus: Non deficiet panis in sportis his, donec satiemur omnes de frugibus nouis: & ut plurimi ex his, qui tunc in praesenti fuerant, confirmabant, quatuor continuis mensibus nec cessatum est vnquam erogari panis ex sportis, neque deesse potuit aliquando. Similiter autem & alio tempore fecisse eum de frumenti & olei specie perhibebant. Quibus virtutibus motus diabolus dixisse ad eum fertur: Numquid Elias es tu, aut alius aliquis prophetarum vel apostolorum, quod haec facere ausus es? At ille respondens ei, dixit: Quid enim? Nonne & prophetae & apostoli homines erant, qui nobis & fidem suam & gratiam tradiderunt? Aut tunc Deus praesens erat, nunc verò absens est? Absit: Deus omnipotens est, & quae potest, semper potest. Si ergo Deus bonus est, tu diabole, quare tam malus es? Haec, ut supra iam diximus, a senioribus, viris religiosis & sanctis per eum gesta esse, fida narratione comperimus. Et quamuis eorum fidelis sit habenda relatio, maiorum tamen fidem rerum per eum praestitit Dominus etiam hoc quod nos ipsi oculis nostris inspeximus. Plenas enim sportas panibus deferri vidimus ad vacuas mensas: & cum replerentur panibus mensae, atque ad omnem satietatem consumerentur, plenae nihilominus recolligebantur.

Apollonij
praedictio.

Vicani ad
fidem con-
uertuntur.

In die Pa-
scae fra-
tribus ci-
borum va-
rietatem
Apollonius
impetrat.

Gratiam
humilita-
tis & man-
suetudinis
cuidam
impetrat.

Oratione
panes in
dies pluri-
mos multi-
plicat.

Visa nar-
rat auctore

NIVS.

*Futura
præsumpt
Apollonius*

Aliud quoque quod apud eum mirum vidimus, non silebo. Tres eramus nos fratres, cum venimus ad eum, & ecce longè adhuc nobis positus ab eius monasterio, occurrerunt nobis fratres, qui ab ipso ante triduum audierant de aduentu nostro; occurrerunt autem nobis cum psalmis. Hoc enim moris est eis facere in aduentu omnium monachorum. Et adorantes in facies suas vsque ad terram, osculabantur nos, atque ostendentes nos sibi inuicem dicebant: Isti sunt fratres, de quorum aduentu ante triduum nobis pater Apollonius prædixerat, dicens, post triduum affuturos tres fratres de Ierosolymis venientes. Alij ergo ex fratribus præcedebant nos, alij sequebantur, vtraque tamen turma psallebat. Vbi autem appropinquare iam cœpimus, auditâ voce psalmi, etiam ipse sanctus Apollonius procedit in occursum. Et vt vidit nos, statim prior adorauit vsque ad terram, & surgens osculo nos suscepit. Vbi autem ingressi sumus monasterium, oratione prius (vt moris est) datâ, pedes nostros proprijs manibus lauat, & cetera quæ ad requiem corporis pertinent adimpleuit. Hæc autem facere ei moris erat omnibus aduentantibus. Consuetudo autem erat apud eum, vt fratres qui cum ipso erant, non prius cibum sumerent, quàm Communionem Dominicam perciperent circa horam diei nonam, & post hoc interdum sic vsque ad vesperam permanebant, dum verbum Dei audientes, de mandatis Domini adimplendis sine intermissione docebantur. Post hæc iam cibo sumpto, alij ipsorum ad eremum secedebant, per totam noctem Scripturas diuinas memoriter recolentes, alij in eodem loco ad quem conuenerant permanebant, & vsque ad lucem in hymnis & laudibus Dei peruigiles perdurabant, sicut & ego ipse præsens vidi. Aliquantum verò ex ipsis circa horam nonam, cum descendissent de monte, perceptâ gratiâ Domini statim discedebant, solo hoc spiritali cibo contenti: & hoc faciebant per plurimos dies. Supra modum autem lætitia & gaudium inerat eis, & tanta exultatio, quanta haberi ab vlllo hominum non possit in terris. Nullus in eis tristis omnino inueniebatur, sed & si aliquis visus fuisset aliquantulum mœstior, statim pater Apollonius causam mœstitiæ perquirebat. Frequenter autem etiam, si aliquis occultare voluisset, ipse enuntiabat quid lateret in corde, ita vt is qui patiebatur agnosceret. Monebat ergo eos dicens, non oportere prorsus inesse tristitiam his quibus salus in Deo est, & spes in regno cælorum. Tristentur, aiebat, genti-

*Hospites
adorat,
osculo exci-
pit, eorum
pedes la-
uat.*

*Communi-
onem
Dominicam
ante
cibum su-
munt.*

*Gaudium
spirituale
an uoluntate
tarum.*

*Quare tri-
stitia à in-
stis facesse-
re debeat.*

les, & lugeant Iudæi, plangent sine cessatione peccatores, iusti verò lætentur. Nam si hi qui terrena diligunt, super fragilibus & caducis rebus lætantur; nos qui tantæ gloriæ spem, & æternitatis habemus expectationem, cur non omni exultatione lætemur? Aut non & Apostolus nos ita monet dicens? Semper gaudete, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite. Sed quis possit doctrinam eius, & verborum gratiam sufficienter exponere? Vnde silere de his melius censeo, quàm parum dignè proloqui.

Multa enim nobis beatus Apollonius etiam secretius de ratione abstinentiæ, & conuersationis integritate, multa etiam de hospitalitatis studio differebat, & præcipiebat attentius, vt aduentantes fratres quasi Domini suscipiamus aduentum. Nam & adorari fratres aduentantes propterea (inquit) traditio habetur, vt certum sit, in aduentu eorum aduentum Domini Iesu haberi, qui dicit: Hospes fui, & suscepistis me. Sic enim & Abraham suscepit eos qui homines quidem videbantur, Dominus autem in eis intelligebatur. Interdum autem etiam contra voluntatem cogere fratres ad corporalem requiem sancti Lot exemplum proponebat, qui Angelos vi compulsos ad hospitium domus suæ perduxit. Sed & hoc monebat, vt (si fieri posset) quotidie monachi communicarent mysterijs Christi, ne fortè qui se longè facit ab his, longè fiat à Deo: qui autem frequentius hæc suscepit, frequentius ipsum videatur suscipere Saluatorem, quia & ipse Saluator ita dicit: Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo. Sed & ipsa commemoratio Dominicæ passionis, cum assidue fit à monachis, plurimum vtilitatis eis confert ad exemplum patientiæ. Sed & commonitio datur per hæc, vt studeat vnusquisque ita semper paratus inueniri, ne indignus Dominicis mysterijs habeatur. Addebat autem his, quòd etiam remissio peccatorum per hæc credentibus detur.

[Ieiunia sanè legitima, id est, quartâ & sextâ feriâ, monebat non esse soluenda, nisi grandis aliqua necessitas fieret, quia quartâ feriâ Iudas de traditione Domini cogitauerat, & sextâ feriâ crucifixus sit Saluator. Videbitur ergo qui his diebus sine aliquâ necessitate soluit statuta ieiunia, vel cum tradente tradere Saluatorem, vel cum crucifigentibus crucifigere.] Dicebat ergo, vt si fortè in diebus suprascriptis superuenerit aliquis fratrum, si quidem ante horam nonam itineris causâ velit reficere, ponendam

1. Thess. 5.

*Qua tra-
ditio, fra-
tres aduen-
tantes ado-
randi.*

Math. 25.

Gen. 18.

Ibid. 19.

*Hospites
quandocum-
que cogendi.*

*Quotidia-
nam Commu-
nionem
suadet.*

Ioan. 6.

*Remissio
peccatorum
per Com-
munionem.*

*Virgulis
inclusa ha-
bentur De-
creti 3. par-
te, dist. 3. de
Consecrat.
cap. 16.*

*Cur quar-
tâ & sextâ
feriâ ieiunandum.*

*Hospiti e-
ius ieiunij
indulgentia
permittitur.*

dama

dam ei esse mensam soli : quòd si nolit, non eum esse cogendum : communis namque huius obseruantiae traditio est . Culpabat sanè valdè eos , qui vel comam capitis nutriunt , vel ferrum in collo circumferunt, vel aliquid tale , quod ad ostentationem hominum fieri videatur , gerunt : Certum est enim , inquit, quòd isti ab hominibus laudem quærunt , & ostentationis causâ hæc faciant , cum mandatum sit, etiam ieiunia ipsa in occulto esse celebranda , vt Deo soli sint cognita , qui videt quod in occulto fit , & reddit in palàm . Sed vt videtur , isti non sunt contenti eius testimonio & remuneratione , qui videt in occulto, sed manifestari isti apud homines volunt. Omnis enim abstinentiae ratio in occulto habenda est , & vt corpus ieiunij fatigetur, & tamen non apud homines iactantia , sed Domini retributio quæratur.

Vana gloria fugienda, nec nominis artibus venanda.

Matth. 6.

Hæc & multa alia nobis de conuersatione monachorum per totam differens dierum septimanam, & fidem doctrinae gestorum suorum auctoritate confirmans , vbi proficisci cœpimus ab eo , producens nos aliquantulum monebat, dicens : Ante omnia, dilectissimi, pacem habetote inter vos, nolite ab inuicem separari . Tunc conuersus ad fratres , qui simul cum eo producentes nos aderant, dixit : Quis vestrum, fratres , promptus est deducere eos vsq; ad vicina patrum monasteria ? Et cum panem omnes promptissimè semetipsos obtulissent , & progredi nobiscum vellent, ipse sanctus pater Apollonius elegit ex omnibus tres , qui & Græcam linguam , * & Ægyptiam benè nossent, vt sicubi necessarium fuisset interpretarentur nobis, quique & in colloctionibus suis ædificare nos possent. Mittens ergo eos nobiscum præcepit, ne prius à nobis discederent, quam omnes patres , atque omnia quæ vellemus monasteria videremus; quamuis omnes circuire nemo sufficiat. Benedicens ergo nos dimisit, atque in hæc verba benedictionem dedit:

Pacem diligenti- bus hospitibus commendat.

* *Palladius interserit & Romanam,*

Psal. 127.

Benedicat vos Dominus ex Sion, & videatis quæ bona sunt Ierusalem, omnibus diebus vitæ vestræ.

CAP. VIII

DE 22 AMMONE.

Pallad. cap. 52. circa finem

QVÆ audiuius de Ammone quodam sancto viro , cuius etiam locum in quo habitauerat, vidimus in deserto, omittenda non credidi. Igitur digressi à beato Apollonio, cum progredieremur ad partem deserti contra Meridianum, vidimus per arenam vestigia tractus draconis ingentis, cuius tanta magnitudo apparebat, quasi trabes aliqua per arenam

ducta videretur. Quod vt vidimus, ingenti terrore perculsi sumus. Fratres autem qui nos deducebant, hortabantur nos nihil omnino formidare , sed magis fiduciam capere, & per vestigium sequi draconem: Videbitis enim, inquit, quantum valeat fides, cum à nobis eum videritis extinguere. Multos enim & dracones, & angues, & cornutas manibus nostris pereminimus; sic enim scriptum legimus : Quia credentibus in se concedit Saluator calcare super serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici. Sed illis hæc dicentibus, nos præ infidelitatis fragilitate magis magisque metuebamus, & rogabamus eos ne vellent sequi draconis vestigia, sed potius vt recto itinere pergeremus. Vnus tamen ex ipsis alacritate impatiens infecutus est draconem. Et cum non longè inuenisset eius speluncam, clamabat nos vt iremus ad eum, & videremus exitum rei. Quidam tamen ex fratribus occurrit nobis, qui in vicinâ eremo habitabat, & prohibuit nos sequi draconem, dicens, non posse nos nec aspectum eius tolerare, præcipuè quia tale aliquid in vsu non habuimus videndi : se verò dicebat frequenter vidisse ipsam bestiam vastitatis incredibilis, & habere in longitudine quindecim cubitos. Cumque nos ad locum dehortatus esset accedere, ipse properans, fratrem qui illic nos opperiebatur paratus ad perimendam bestiam, abstraxit, secumque reuocauit, & nolentem discedere nisi extingueret eam, multâ prece deflexit. Qui cum venisset ad nos, ignauiam nostram infidelitatemque redarguit.

Fides monachorum ad extinguendum ingentem draconem. Lucae 10.

Peruenientes autem ad cellulam illius, cum multâ dilectione suscepti ab eo requieuius. Ille verò narrabat nobis, quòd in illo loco vbi ipse commanebat, quidam fuit vir sanctus, cuius ipse esset discipulus, Ammon nomine, per quem plurimas virtutes fecisset Dominus. Inter cetera igitur etiam hoc de eo narrabat:

Palladio cap. 53. dicitur Ammon.

Frequenter, inquit, veniebant ad eum latrones, panem, quo solo vesceretur, auferentes ei, & si quid erat quod ad victum suum continentissimum repositum videbatur. Cumque frequenter ab his molestiam pateretur, quadam die processit ad eremum, & inderediens duos dracones ingentes secum comitari iussit, atque ad ostium monasterij sui manere eis præcepit, ingressumque seruare. Veniunt ex more latrones, videntes qui essent custodes in limine, & vt viderunt dracones, exanimis & amentes effecti, obmutuerunt, & statim conciderunt. Quod vbi senior sensit, egres-

Latrones Ammonem annonâ suâ spoliant.

Defenditur Ammon à draconibus.

egressus inuenit eos semineces, & accedens atque erigens, increpabat eos, dicens: Cernitis quantum vos duriōres bestiis estis: illæ enim nobis propter Deum obediunt, vos autem nec Deum timetis, nec vitam seruorum Dei inquietare erubescitis. Verum tamen introducens eos in cellam, posuit eis mensam, & iubet vt perciperent cibum. Illi verò corde compuncti, & ab omni mentis suæ immanitate conuersi, multis qui prius Domino seruire cœperant, in breui meliores fiunt. In tantum enim per pœnitentiam profecerunt, vt post non multum temporis, etiam ipsi eadem facerent signa, easdemque virtutes.

Latrones conuertuntur.

Alio præterea tempore, immanissimo quodam dracone vicinas vastante regiones, & plurimos perimente, venerunt habitatores loci illius ad supra dictum patrem, orantes eum, vt de regionibus suis perimeret bestiam: simul etiam, vt ad misericordiam flecterent senem, puerum quemdam pastoris filium secum deferunt, qui solo visu draconis exterritus mente exciderat, & ab solo halitu bestię exanimis portabatur ac turgens. Tunc ille puerum quidem perungens oleo, restituit sanum. Semetipsum verò ad necem draconis instigans, illis interim, quasi qui nihil eos posset iuuare, promittere nihil voluit. Mature autem surgens abiit ad digressus bestię, & fixit genua sua in terram deprecans Dominum. Tunc bestia cum ingenti impetu venire super eum cœpit, teterrimis flatibus, ac sibilis stridoribusque præmissis. At ille nihil horum metuens, conuersus ad draconem dixit: Perimat te Christus Filius Dei, qui perempturus est cetum magnum. Et vbi hæc senior dixit, statim dirissimus draco omne simul cum spiritu euomens venenum, disruptus crepuit medius. Cùm autem conuenissent finitimi habitatores, & cum facto miraculo obstupescerent, fœtoris vehementiam non ferentes, congregauerunt super eum arenæ moles immensas, astante tamen ibidem patre Ammone, quia nec sic quidem, cùm mortua fuisset bestia, sine ipso appropinquare ei audebant.

Puerum exanimem oleo sanat.

Draconem immanem prece perimit. Isaia 26.

CAP. IX.

DE COPRETE PRESB.

ET PATERMUTIO.

Pallad. cap. 54.

ERAT quidam presbyter, Copres nomine, in ipsa eremo habens monasterium, vir sanctus, annorum circiter octoginta, & ipse multas virtutes faciens, languores curans, & efficiens sanitates, sed & dæmones fugans, & multa mirabilia faciens. Ex quibus nonnulla etiam in nostri præsentia effecit. Is ergo cùm vidisset nos,

& osculo salutasset, atque ex more post orationem etiam pedes lauisset, requirebat à nobis, quæ gererentur in sæculo. Nos autem rogabamus eum, vt ipse magis nobis de suis gestis aliqua narraret, & ex quibus actibus, quibusve meritis Dominus ei tantam gratiam contulisset, exponeret. At ille nihil dedignatus est, & suæ vitæ, & priorum suorum narrare nobis ordinem cœpit, quos tamen longè illustriores fuisse perhibebat, seque ipsorum exempla vix parua sectari. Dicebat ergo: Nihil magni est, ô filioli, quod in nobis videtis, ad comparationem sanctorum patrum.

Copres hospitatis cultor.

Erat enim quidam ante nos vir nobilissimus, Pater nomine Mutius. Hic fuit primus in hoc loco monachus, & in omni hac eremo viam salutis omnibus nobis primus ostendit. Hic autem primò gentilis fuit, latronum maximus, & sepulcrorum violator, atque in omnibus flagitiis opinatissimus; ad quem tali ex modo occatio salutis aduenit: Nocte quadam ad domum cuiusdam virginis Deo sacratæ exspoliandi causâ perrexit, cumque machinis quibusdam, quæ huiusmodi artificibus satis notæ sunt, domus eius tecta conscendisset, quærens quali arte vel quo aditu ad penetralia eius irreperet, difficultate perpetrandi operis innexus, plurimum noctis tempus in tectis positus, sine vlllo transegit effectu. Post multos verò animi conatus frustra adhibitos, veluti fessus, somno opprimitur, & per visum assistere sibi videt quemdam regio habitu, dicentem: Desine iam ab his flagitiis, & ab effusione humani sanguinis cessa, atque ab execrabilibus furtis ad laborem religiosam conuerte vigilias, & suscipe cælestem angelicamque militiam, atque ex hoc iam animi virtutibus viue, & ego te huius militiæ ducem atque principem faciam. At ille cùm gratulanter, quæ sibi offerebantur, audisset, ostenditur ei exercitus monachorum, & principatum super eos iuberetur tenere. In his euigilans, astantem videt sibi virginem, & requirentem, quis, aut vnde, vel cur illuc aduenisset. At ille quasi amens effectus, nihil ei respondit, sed tantum vt ecclesiam sibi ostenderet rogat. Illa verò cùm intellexisset, esse in se aliquid operis diuini, hominem perducit ad ecclesiam, ac presbyteris offert. Ad quorum ille vestigia prouens, rogabat Christianum se fieri, & illico sibi pœnitentiam dari. Presbyteri verò, qui cognoscebant virum hunc esse omnium flagitiorum principem, mirabantur si hæc vera loqueretur. Et cùm perseverantiâ sui fidem rei fecisset, monent eum, vt si hæc vellet, illa penitus

Hæc de Paternutio desunt Palladio Latino. Sunt in excerptis Græcis Biblioth. Augustanæ. Paternutij monachi acta. Lator fuit.

Diuinitus in actu latrocinantis positus conuertitur.

Ad ecclesiam deduci postulat.

Baptizatur. penitus omitteret. Dehinc cum religionis initia suscepisset, orat sibi præcepta dari, quibus viam salutis deberet incedere. At illi tres ei primi psalmi versiculos tradunt. *Tribus primi psalmi versiculos instructus ad eremum abiit.* Quibus ille diligenter consideratis, sufficere tibi ait eos ad viam salutis, & scientiam pietatis. Tribusque diebus permanens apud eos, ad eremum proficiscitur, vbi plurimo tempore demoratus, & die ac nocte in oratione cum lacrymis perdurans, cibum ex radicibus accipiebat herbarum. *Radicibus herbarum victuatur.*

promiferas. Obstupuerunt autem qui præsententes aderant, & admirati sunt valde super tam mirabili facto eius. At ille sepulto adolescente, continuo ad eremum rediit, summo studio iactantiam declinans.

Quodam autem tempore iterum de eremo venit ad visitandos fratres, quos ipse instituerat. Et cum quidam ex eis in extremis ageret, reuelatum est ei à Domino, quod esset moriturus. Hora autem iam erat ad vesperam declinans: festinabat ergo, ut eum videre posset. Vicus autem vbi decumbebat æger, longo adhuc aberat spatium, & nolens noctu introire vicum, simul & Saluatoris sermonem intra semetipsum meditans, quo dixit: Ambulate dum adhuc lucet, ne vos tenebræ comprehendant. Et qui ambulat in luce, non offendit. *Ioan. 12.*

Et cum videret iam solem demergi, ait ad eum: In nomine Domini nostri Iesu Christi sta paulisper in itinere tuo, & expecta me donec ad vicum perueniam. At ille cum aliquam iam mergi cœpisset ex parte, restitit, nec prius occubuit, quam homo Dei perueniret ad vicum. Hoc autem manifestum factum est omnibus illis qui ibidem consistebant. Stantes enim & intuentes moras solis in occasum, mirabantur omnes quid sibi vellet hoc, quod tot horis in occasum suum non descenderet sol. Videntes autem Patrem Mutium de eremo venientem, quærebant ab eo, quid hoc esset signi quod ostenderat sol. At ille respondit eis: Non meministis vocem Domini & Saluatoris nostri dicentem: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, maiora horum signa facietis? At illi cum intellexissent, ad eius fidem solem stetit, timore magno exterriti sunt, plurimique eorum iunxerunt se ei discipulos, & sequi eum cœperunt. Cum ergo ingressus fuisset domum illius fratris, pro quo festinauerat, & inuenisset eum iam defunctum, oratione facta, accedens ad lectulum osculatus est eum, & ait: Quid magis desiderij habes, frater; abire, & esse cum Christo, an permanere in carne? *Matth. 17.*

Post septem annorum abstinentiam Scripturas diuinitus discit. *Dominico die pane calutus aliaro pasciuntur.* Tunc ille recuperato spiritu paululum respondit, & ait ad eum: Quid me reuocas, pater? melius enim est mihi redire, & esse cum Christo: permanere autem in carne, mihi necessarium non est. Cui dixit: Dormi ergo in pace, fili, & ora pro me. At ille continuo reclinans se in lectulo, dormiuit. Hi autem qui aderant, obstupuerunt, dicentes: Verè Dei homo est hic. Tunc ille induit adolescentem, ut sibi moris erat, satis decore, & totam noctem psalmis hymnique peruigilem ducens, honestè iuuenem tradidit sepulturæ.

Solem stetit, ne noctu ambularet.

Osculatus mortuum, ab eo de vita desiderio responsum exposcit.

Eius orationibus se commendat.

Decenter mortuum sepeliendum vestit.

Alium

Studium eius mortuos sepeliendi.

Mortuo discipulo responsum auert.

ET PA-
TERMVTV.

Alium autem fratrem cum visitasset decumbentem, ubi vidit eum quietem mortis difficulter accipere, & grauius conscientia suae metu redargui, ait ad eum: Cur imparatus es, fili, ad profectioem? accusatrix, ut video, ignauiae tuae tecum pergit conscientia. Tunc ille exorabat eum, dicens: Obsecro te, pater, intercede pro me apud Deum, ut mihi parui temporis spatium largiatur, quo possim emendare vitam meam. At ille dixit ad eum: Nunc spatium poenitentiae requiris, ubi vitae tempus implesti? Quid faciebas in omni hoc vitae tuae tempore? Non potuisti vulnera tua curare? Quinimodò & recentiora semper addebas. At ille cum permaneret exorans, ait ad eum senex: Si ultra non addas malis tuis mala, orabimus pro te Deum. Bonus est enim & patiens, & indulget tibi parum aliquid temporis vitae, ut omnia debita tua persoluas. Et cum post haec orasset Deum, surgens de oratione, ait ad eum: Ecce tres annos Dominus tibi concessit in hac vita; tantum, ut ex animo ad poenitentiam conuertaris. Et apprehensa manu eius, eleuauit eum de lecto. At ille surgens, sine aliqua dilatione secutus est eum in desertum. Et ubi completi sunt tres anni, postea reuocabat eum ad locum, unde eum assumpserat, iam non quasi hominem, sed quasi Angelum ex homine Deo consignans, ita ut omnes mirarentur de conuersatione eius. Cumque conuenissent ad eum fratres plurimi, statuit eum in medio, atque ex ipso materiam sumens, per totam noctem doctrinam de fructibus poenitentiae & conuersationis eius produxit ad fratres. Ipso vero sermonem faciente, quasi dormire frater ille coepit paululum, & continuo in perpetuum quieuit. Tunc facta oratione super eum, & omnibus quae ad sepulturam pertinent, ex more completis, ad eremum properanter abscedit.

Pedes Nilum transiit.

Frequenter autem & Nilum fluuium hunc immanem pedibus transiuit, aquam usque ad genua habens.

Iannis clausis ad fratres ingreditur.

Alio tempore clausis ostiis, fratribusque in superioribus solariis sedentibus, ipse ingressus est ad eos, & frequenter ad quemcumque locum voluit, quamuis longè positum, intra momentum temporis euectus est.

* Hic in Graeco textu apud Palladium quaedam interseruntur. Post hebdomadam ieiunium panis ei ab ignoto offertur.

* Nam primo adhuc tempore conuersionis suae, cum esset in eremo, & hebdomadam ieiunasset, aiunt occurrisse ei hominem in deserto, habentem panes & aquam, qui exhortatus est eum accipere cibum, qui de caelo ei fuerat destinatus.

In alio quoque tempore daemone affluens, thesauros auri plurimos, quos Pharaonis fuisse perhibebat, ostendit ei sub terram demersos. Cui respondisse fertur Paternutius: Pecunia tua tecum sit in interitum & perditionem. Haec ergo, & his similia plurima effecit per eum Dominus. A. 8.

Sed & alij nihilominus fuerunt ante nos multi patres, quorum praesentia dignus non fuit mundus, signa caelestia & prodigia facientes. Quid ergo miramini, si nos parui homines parua faciamus, claudos & caecos curantes, quod & medici ex arte facere possunt?

Et cum haec nobis senex Copres enarraret, vnus ex fratribus nostris, quasi incredulitate eorum quae dicebantur, taediare coepit, & praetadio dormire. Cumque somno fuisset oppressus, vidit per visum librum aureis litteris scriptum in manibus senis Copretis, ex quo narratio eius deduci videbatur, & assistentem quemdam clarissimi aspectus virum canicie venerandum, comminatione sibi magna dicentem: Cur non audis intentem quae recitantur, sed incredulus dormitas? At ille conturbatus euigilat, & statim nobis secretius Latino sermone quae viderat enarrabat. Pallad. cap. 54.

Dictorum auctoritas.

Inter haec autem vidimus rusticanum quemdam accessisse ad ostium senis, habentem vas arenam plenum, & expectantem donec senex sermonem suae narrationis expleret. Nos ergo videntes eum, interrogauimus presbyterum, quid sibi vellet rusticanus ille stans, & arenam tenens in vase. Respondit ad nos senior dicens: Non quidem oportebat me, o filioli, hoc vobis prodere, ne videamur in Dei opere gloriarum, & merces laboris nostri pereat; tamen pro aedificatione vestra & utilitate, qui tam longo itinere venistis ad nos, non patiar etiam hoc abscondi a vobis, sed enarrabo opera Domini, quae dignatus est implere per nos.

Copres sua facta ad aedificationem narrat.

Terra regionis huius, quae in vicino nobis posita colitur, sterilis valde & infructuosa fuit, ita ut si quando a colentibus semina ex necessitate susceperit, duplicata vix redderet. Vermes enim quidam nascebantur in ipsis germinum culmis, & ascendentem segetem succidebant. Erant enim agricolae loci ipsius gentiles. Hos cum docuissimus Deum credere, & fidem Christi recipere, Christiani iam facti veniunt ad nos, rogantes ut oraremus Dominum pro segetibus ipsorum. Et cum diceremus eis, nos quidem oraturos, sed fidem ipsorum requiri apud Deum, quae hoc percipere mereatur; illi ex arenam hac, quae calcatur a nobis,

Benedictione a se calcata arena, fertilitate terrae sterili confert.

nobis, sinus suos replentes obtulerunt nobis rogantes, vt in nomine Domini benediceremus. Et ego aio ad eos: Secundum fidem vestram fiat vobis. Tunc illi auferentes arenam secum, miscuerunt seminibus quæ seminaturi erant, & sparserunt per agros suos, & tantum fructum collegerunt, quantum nulla vsquam potuit Aegypti terra colligere. Ex eo ergo consuetudo est eis, bis per annos singulos venire ad nos, & eadem exspectare à nobis.

Sed & illud non celabo à vobis, quod mihi Dominus ad gloriam nominis sui præstitit. Descenderam aliquando ad ciuitatem, & inueni ibi virum quemdam doctorem Manichæorum seducentem populos, cum hoc habui conflictum sermonis. Sed quia erat versutus nimis, & concludere eum verbis non poteram, veritus ne auditorum turbæ læderentur, si ille quasi superior abcessisset in verbis, audientibus turbis dixi: Accendite ignem plurimum in medio plateæ, & ambo intrentus in flammam: si quis nostrum ex eâ non fuerit adustus, huius vera fides esse credatur. Quod cum dixissem, valde placuit populo, & continuo ignis accenditur plurimus. Tunc ego apprehendens eum, cœpi mecum pertrahere ad ignem. Et ille, Non, inquit, ita; sed vnusquisque nostrum singulariter ingrediatur: primus tamen tu debes intrare, qui hoc proposuisti. Et ego in nomine Christi consignans memetipsum, medias flammam ingressus sum; flamma verò huc illucque dispergi ac fugere penitus à me cœpit. Steti in medio ignis dimidiâ ferè horâ, & in nomine Domini in nullo penitus laesus sum. Videntes autem populi cum ingenti admiratione acclamauerunt, & benedixerunt Deum, dicentes: Mirabilis Deus in sanctis suis. Cœperunt etiam perurgere Manichæum vt introiret in ignem: at ille reluctari cœpit, & subtrahere se. Tunc comprehendentes eum turbæ iniecerunt in medium ignis, & statim circumdans eum flamma, atque adurens femistum reddidit. Et illum quidem cum dedecore ex vrbe populus eiecit, clamans & dicens: Viuus ardeat seductor. Me verò assumptes secum, & benedicentes Dominum, ad ecclesiam perducunt.

Alio quoque tempore dum transirem iuxta templum quoddam, vidi ibi sacrificare gentiles, & aio ad eos: Cur vos cum sitis homines rationabiles, immolatis mutis & insensibilibus simulacris? Nonne enim vos multò magis sine sensu estis, quàm illi quibus immolatis? Ad hunc sermonem Dominus aperuit eis intellectum, & relin-

quentes errorem suum quem agebant, secuti sunt me, & crediderunt Saluatori nostro Deo.

Fuit mihi aliquando hortulus monasterio vicinus, in quo propter aduentantes fratres olera colere videbamur. Quidam autem gentilis ingressus est nocte, & furatus est olera. Quæ cum pertulisset ad domum suam, igni apposuit vt coqueret. Cumque tribus horis continuis ingenti igne suggesto, neque feruere, neque molliiri, aut calefieri aliquatenus potuissent, sed permanissent eadem viriditate quâ missa sunt, & neque aqua quidem ipsa vel leuiter calefieri potuisset, in semetipsum regressus ille qui furatus est, erepta rursus de foco olera reportabat ad nos, & prosternens se ante pedes nostros rogare cœpit, vt peccati sui veniam mereretur, & fieret Christianus; quod & impetrauit.

Accidit autem eadem die hospites venire ad nos plurimos fratrum, quibus opportunè olera ipsa parata sunt: gratias ergo referentes Domino pro mirabilibus suis, duplicem lætitiâ gessimus, & pro salute hominis, & pro beneficiis diuinis.

DE SYRO ²⁶ ABBATE, ISAIA, CAP. X.

PAVLO ET ANVPH.

ADDEBAT & adhuc etiam hæc: Abbas, inquit, Syrus aliquando, & Isaias, & Paulus occurrerunt sibi inuicem ad ripam fluminis. Erant autem viri isti iusti, summæ abstinentiæ & totius religionis. Hi pergebant visitare quemdam nomine Anuph. Aberat autem monasterium ad quod ibant mansionibus tribus. Cum ergo vellent transire fluuium, nec esset copia transmeandi, aiunt inter semetipfos: Petamus à Domino gratiam, vt ne impediatur nobis boni operis iter. Et conuersi ad abbatem Syrum, Tu, aiunt, præcipue pete à Domino: scimus enim audiri te, quia præstabit tibi quæ petes. At ille cohortatus etiam ipsos secum genua figere, in oratione prostravit se in faciem coram Domino. Et cum completâ oratione surrexissent, ecce vident appelli nauigium ad ripam fluminis paratum, ad iter quod acturi erant expeditum. Hoc ascendentes aduersus fluminis cursum ita velociter ferri ceperunt, vt inter horam vnâ, totius itineris (quod acturi per triduum erant) conficerent spatium. Cumque applicuissent ad terram, Isaias ait: Dominus mihi ostendit virum ad quem properamus, occurrentem nobis, & vniuersumque nostrum secreta cordis aperientem. Sed & Paulus ait: Et mihi ostendit Do-

Furem gentilem miraculo ad fidem adducit.

Pallad. cap. 55. 56. 57. 58.

Syrus, Isaias, & Paulus oratione nauigij ad iter impetrant suffragiâ.

Illæsus in igne perfrat ob fidei integritatem.

Psal. 67. Manichæus hæreticus ab igne adustus è ciuitate eijciitur.

Conuertit ad fidem idololatras gentiles.

r
minus,

ISAIAS,
ETC.

minus, quòd post triduum educat eum de hoc mundo.

Cùm ergo iter, quod ducit ad monasterium, de flumine incedere cœpissent, progressi que essent paululùm, occurrit eis supradictus vir, ad quem visitandum pergebant, & salutans eos ait: Benedictus Dominus, qui vos mihi & nunc in corpore, & antè iam ostendit in spiritu. Et tunc cœpit de vniuscuiusque eorum meritis, quæ habebant apud Deum, atque actibus memorare. Tunc Paulus ait: Quoniam & nobis Dominus ostendit, quòd post triduum te de hoc mundo assumat, petimus à te, vt etiã de tuis nobis virtutibus & actibus quibus Domino placuisti, enarres, nec verearis iactantiæ notam. Abscessurus enim de hoc mundo, ad imitationem posteris gestorū tuorum memoriam derelinque. Tunc ille, Nihil, inquit, magnum fecisse memini, hoc tamen custodiui, ex quo nomen Saluatoris nostri in persecutione cōfessus sum, ne post confessionem veritatis mendacium de ore meo procederet, neque post amorem cælestium terrenum aliquid amarem, sed nec gratia Domini in his defuit mihi.

Anaph
numquam
mentuus.

Ministerio
Angelorum
pascitur.

Ab Angelo
custode do-
cetur.

Petita à
Deo semper
impetrat.

Sanctorum
gloriam,
dæmonum
cruciatu
videt.

Anima e-
ius hymni-
co concentu
ab Angelis
in caelum
desertur.

CAP. XI.
Palladio
cap. 59.
Hellen di-
citur.

Numquam enim me fecit egere alio tereno, omnem quem desideravi cibum, Angelorum mihi deferens ministerio. Nihil a me occultauit Dominus eorum quæ geruntur in terris, numquam defuit cordi meo lux eius, per quam suscitatus somnum corporis non requirebam, desiderium habens semper videndi eum. Sed & Angelum suum assistere mihi semper fecit, edocentem me de singulis quibusque virtutibus mundi. Lux mentis meæ numquam extincta est. Omne quod petij à Domino, sine morâ consecutus sum. Ostendit mihi frequenter multitudines Angelorum assistentium sibi; vidi & cœtus iustorum, congregationesque martyrum, monachorum conuentus, omniumque Sanctorum, eorum dumtaxat, quorum opus non est aliud, nisi laudare semper & benedicere Dominum in simplicitate cordis & fidei. Vidi econtrariò satan, & Angelos eius æternis ignibus tradi, & rursus iustos æternâ lætitiâ perfrui. Cumque hæc & multa alia his similia per totum triduum enarrasset eis, tradidit spiritum. Et continuò vident ipsi ab Angelis suscipi eius animam, atque ad cælos ferri, ita vt vocem hymnorum audirent etiã ipsi, quibus vnâ cum Angelis anima eius abscedens Dominum collaudabat.

DE 27 HELENO.

FVit & alius vir sanctus, Helenus nomine: hic à pueritiâ in seruitio Domini,

cum omni continentia & castissimis institutionibus enutritus, ad summa merita peruenerat. Denique cum adhuc puer esset in monasterio, si necessarius fuisset ignis, vt è vicino peteretur, ardentes prunas vestimento ferebat illaso. Quod admirantes omnes qui aderant fratres, studium animi vitæque eius ac meriti imitari cupiebant. Huic quodam tempore cum solus esset in eremo, desiderium vescendi mellis exortum est: & conuersus vidit in saxo fauum mellis inhaerentem. & intelligens inimici hanc esse fallaciam, continuò semetipsum increpans, ait: Discede à me deceptrix & illecebrosa concupiscentia. Scriptum est enim: Spiritu ambulate, & concupiscentias carnis ne perfeceritis. Et statim derelinquens etiam locum ipsum, discessit, & abiit in desertum, atque ibi tamquam pro concupiscentiâ carnis puniendâ, ieiuniis semetipsum cœpit affligere. Tertiâ autem septimanâ ieiunij sui videt in deserto iacere diuersa poma sparsa: & intelligens dolos inimici, ait: Non manducabo, neque contingam, ne fratrem meum, hoc est animam meam scandalizem. Scriptum est enim, quia non in cibo solo viuit homo, sed in omni verbo Dei. Cumque & sequenti septimanâ ieiunaret, paululùm in somno deductus est, & ecce angelus Domini astitit ei per visum, dicens: Surge iam, & quæ tibi apposita inueneris, nihil dubitans vescere. Surgens autem, vidit aquæ fontem lenibus repletum fluentis, eiusque ripas in circuitu herbis quibusdam teneris odoratisque prætextas. Et accedens decerpere cœpit & edere, similiter & ex fonte poculum sumere. Confirmabat autem, se numquam in omni vitâ suâ tantæ dulcedinis aliquid & tantæ suauitatis hausisse. Inuenit autem in ipso loco etiam speluncam quamdam, intra quam aliquamdiu requieuit. Et cum reficiendi corpusculi tempus & necessitas adfuisset, per Dei nihilominus gratiam nihil deerat eorum quæ poscebat à Domino.

Quodam verò tempore pergebat ad visitandos fratres incommodos, quibus etiam quæ necessaria erant ad refectorem corporis deferebat. Et cum in itinere eorum quæ portabat onere grauaretur, vidit eminus onagros transire per desertum, & exclamauit, dicens: In nomine Domini nostri Iesu Christi, veniat huc vnus ex vobis, & suscipiat sarcinam meam. Et ecce vnus ex omni grege, totâ cum mansuetudine pergat ad eum. Tunc ille præbenti se sponte, & onus imponit, & ipsi insedit, & cum omni velocitate ab eo ad cellulas fratrum, quò pergebat, euectus est.

Helenus
nouiss
prunas ar-
dentes illa-
sâ veste de-
fert.

Gal. 5.

Diabolo ad
gloriam ex-
plendam
inuitanti,
secundo re-
sistit.

Deut. 8.
Matth. 4.

Diuinitus
mirâ cibo-
rum suau-
tate recrea-
tur.

Onager ei
sarcinam
deferendo
obedit.

Alio

Alio rursus tempore Dominicâ die venit ad quoddam monasterium fratrum, & cum vidisset eos non agêtes sollempnitatem diei, causam requirit. Cum autem dixissent, pro eo quod presbyter non adesset qui trans flumen maneret: propter metum enim crocodili transire nullus audebat. Tunc ille dixit eis: Si vultis, ego vadam, & adducam eum ad vos. Et continuo ad ripam fluminis pergit: vbi cum nomen Domini inuocasset, prestò fuit bellua; & quæ solebat adesse ad perniciem hominum, adfuit tunc ad vehiculum iusti, tergo quoque suo suscipiens eum, cum omni metu subiecta, vsq; ad partem ripæ vterioris euexit. Adijt continuo Helenus presbyterum, & exorare eum cœpit, vt veniret ad fratres: erat enim indutus vilissimo & abiectissimo indumento. Super quo miratus presbyter, quis aut vnde esset, vel quid sibi vellent inquiri. Vbi verò cognouit esse hominem Dei, sequi eum cœpit ad flumen. Et cum caussaretur non inueniri nauigium, quo transiri posset, tunc abbas Helenus dixit ad eum: Nihil verearis, pater; ego iam nunc parabo vehiculum. Et exclamans voce magnâ, adesse bestiam iubet. Quæ statim voce eius auditâ affuit, ac dorsum suum ad vehendum placidè præparauit: prior ipse conscendens, inuitat & presbyterum, dicens: Ascende nihil formidans. At ille visâ belluâ exterritus, retrocadere ac refugere cœpit. Omnes autem qui aderant, stupor ingens & metus apprehendit, videntes hominem Dei crocodilo euectam fluminis alueum transmeare. Qui vbi descendit, secum pariter in siccum educit etiam belluam, dicens ad eam: Melior est tibi mors, quàm tot scelerum & tot homicidiorum inuolui reatu. At ille statim corruens expirauit.

Interea per triduum in monasterio sanctus Helenus permanens, docebat fratres spiritalem doctrinam, ita vt etiam nonnullorum cogitationes cordis, & secreta consilia proferret in medium, & alium quidem proderet spiritu fornicationis vrgeri, alium spiritu iracundiæ, alium verò cupiditate pecuniæ, nonnullos autem iactantiæ ac spiritu superbiæ illudi. Alterius verò mansuetudinis, alterius iustitiæ, alterius patientiæ testimonium dabat, & sic vtraque ex parte aliorum vitia, aliorum virtutes animi exaggerâs, ad omnes eos profectus mirabiliter excolebat. Agnoscentes verò singuli quique, ita agi inter semetipsos, vt ille antiauerat, corde compuncti emendabantur. Profecturus autem ait ad eos: Præparate olera ad aduentum fratrum. Et illis præparantibus, continuo superuenerunt fra-

tres, quibus honorificè susceptis, ipse contendit ad eremum.

Rogabat autem eum quidam de fratribus, vt permitteret eum secum degere in eremo. Cumque respondisset ei, graue esse negotium & plurimum laboris, obistere tentationibus dæmonum, eò contentiosius iuuenis persistebat, promittens se cuncta tolerabiliter perlaturum, tantum vt præberet ei copiam consortij sui. Et cum permisisset, secutus est eum ad eremum, quem ille in vicinâ sibi speluncâ habitare iubet. Tunc dæmones aduolant per noctem, primum fœdis & turpibus eum cogitationibus exagitant; post hæc verò etiam violenter irruere & necare eum aggrediuntur. Effugiens autem iuuenis, & peruolans ad cellulam sancti Heleni, quibus malis vrgeretur exponit. Tunc senior consolatus est eum paucis verbis, & de virtute fidei ac patientiæ commonens, statim reuocat ad speluncam de quâ effugerat, & tamquam sulcum quemdam per arenam, extra cellulam iuuenis, digito suo ducens, præcepit in nomine Domini, ne audeant dæmones statutum transgredi limitem: & ita verbi eius virtute adolescens permansit de reliquo securus.

Ferebatur de eo, quod & ipse adolescens in eremo positus, cælestes sæpè percepisset cibos, & fratribus ad se venientibus, cum nihil habuisset quod apponeret, affuisse quemdam adolescentem, panes ei & quæ erant necessaria deferentem, eaque cum ante speluncam eius deposuisset, vltra nusquam comparuisse; dixisse verò eum ad fratres: Benedicamus Dominum, qui præparauit nobis mensam in deserto.

Hæc, & alia plurima de sanctorum patrum vitâ & conuersationibus enarrans nobis pater Copres, & cum omni affectu instruens; post ædificationem verò sermonum, introducit nos in hortulum suum, ostendit nobis arbores palmarum, aliorumque pomorum, quas ipse plantauerat, & dicebat: Hæc me in eremo plantare rusticanorum fides admonuit. Vt enim vidi eos tantam fidem habere, vt arenam sub nostris vestigijs colligentes, per agros suos spargerent, & terram sterilem ad totius fecunditatis verterent vbertatem; pudor inquam est, si nos inferiores his inueniamur in fide, quorum fides per nos consignata est Deo.

DE 28 ELIA.

VIDIMVS & alium senem venerabilem, Eliam nomine, in finibus ciuitatis Antinoos, quæ est metropolis Thebaidis,

CAP. XII.

Pallad. cap. 51. & de alio Eliâ c. III.

Crocodilo vectore flumen transmittit.

Solo verbo noxium crocodilum perimit.

Cogitationes fratrum & tentationes occultas diuinitas nouit & delegit.

Futura præuidet.

Dæmonibus ne inuicent, limitem tenent, limitem figit.

Iunior frater sæpè cælestes percipit cibos.

Fini relationis Copres.

Elias 110. annorum. centum ferè iam & decem (vt dicebatur) annorum , super quem dicebant , quòd verè spiritus Eliæ in eo requieuiſſet . Multa enim de eo & magnifica referebantur . Septuaginta namque annos in ſolitudine vaſtiſſimâ eum tranſegiffe perhibebant ; cuius deſerti horrorem terroremque nullus fermo dignè poterit exponere . Illic ergo ſedebat ſenior totâ hac ætate , humanæ habitationis neſciens loca . Semita autem erat anguſta & ſcrupea , quæ ad eum ducebat , quæ vix inueniri à cõmeantibus poſſet . Locus verò ipſe in quo ſedebat , ſpelunca erat terribilis quædam , & intuentibus plurimum horroreſ incutiens . Ipſe autem tremantibus iam membris præ maturâ quatiēbatur ætate . Inceſſabiliter tamen per ſingulos dies ſigna faciebat , & aduenientes ad ſe quacumque incommoditate conſtrictos , omnimodis reſolvebat . Cuncti verò patres confirmabant , quòd nullus omnino meminifſet quando hic ſeceſſiſſet ad eremum . Cibus ei erat panis exiguus , & pauciſſimæ oliuæ , vſque ad vltimam ſenectutem . Nam in iuuentute ſeptimanas frequenter ieiunaſſe perhibebatur .

Infirmos sanat.

Integrâ hebdomadæ ieiunat.

CAP. XIII.

DE 29 PITHYRIONE.

Pallad. cap. 74.

INTEREA redeuntes ex Thebaide , vidimus montem quemdam præruptum fluuio imminentem , elatione minacis ſaxi , aſpectu etiam ipſo terribilem , in quo erant per ipſa præcipitia ſpeluncæ difficilis aſcenſus . In his monachorum plurimi commanebant , quorum pater erat nomine Pithyrion . Hic & ex diſcipulis beati Antonij fuit , & poſt illius obitum cum ſancto habitauerat Ammone . Poſt huius quoque abceſſum in hoc ſe conſtituerat monte : ſed & tanta in eo erat virtutum copia , tantaque gratia ſanitarum , & poteſtas aduerſus dæmones , vt duorum merito ſummorum virorum , ſolus hereditatem conſecutus duplicem videretur . Hic ergo multos monitis ædificans , multaque doctrinâ inſtruens , præcipuè tamen de diſcretionẽ ſpirituum nos docebat dicens , eſſe quosdam dæmones , qui certis quibuſque vitiis obſequantur , qui que cum affectus animæ paſſibiliter & vitioſe viderint moueri , conuertunt eos ad omne facinus malum . Si quis ergo eſt , qui vult dæmonibus dominari , prius vitiis ſuis & paſſionibus dominetur . Quodcumque enim vitium propriæ paſſionis abieceris , huius vitij dæmonem poteris etiam de obſeſſis corporibus effugare . Et ided conandum eſt paulatim propria vitia ſuperare , vt poſſimus etiam dæmones ſuperare , qui huiusmodi vitiis obſequantur . Hic ſecundò

Clarus diſcretionẽ ſpirituum.

Qui dæmones expellendi , docet.

reficiebatur in ſeptimanâ , pulticulas accipiens ex farinâ , nec poterat iam accipere aliam eſcam , neque ætate neque conſuetudine permittente .

Cibus eius pulticula ex farinâ.

DE PATRE 30 EVLOGIO.

CAP. XIV.

VIDIMVS & alium ſanctum patrem , Eulogium nomine , qui in offerendis Sacramentis tantum gratiæ acceperat à Domino , vt vniuſcuiuſque accedentium ad altare Dei merita culpaſque cognosceret . Denique ex monachis quosdam volentes accedere ad Communionem , retinebat dicens : Quomodo auſi eſtis accedere ad Sacramenta diuina , cum mens veſtra & proſiſtitum ſit in malo ? Denique aiebat : Tu hac nocte habuiſti cogitationes fornicandi . Tu verò dixiſti in corde tuo : Nihil intereſt ſiue iuſtus ad Sacramenta , ſiue peccator accedat . Et alius dubitationem habuit in corde ſuo , dicens : Quid enim me ſanctificare Communio poteſt ? Hos ergo ſingulos remouebat à communionẽ Sacramenti , & dicebat eis : Secedite paululum & agite penitentiam , vt purificati per ſatisfactionem & lacrymas , digni habeamini communionẽ Chriſti .

Pallad. c. 75. & de alio Eulogio cap. 26. *Accedentium ad altare Dei merita culpaſque cognoscit Eulogius.*

Simile eſt in Pelag. libell. 18. voc. 20. de Paulo Simplicio. Peccatori cogitationes diuinitus nominat.

DE 31 APELLEN PRESBYT.

CAP. XV.

ET IOANNE.

VIDIMVS & alium preſbyterum in vicina regione nomine Apellen , virum iuſtum . Hic faber erat ferri , & quæ neceſſaria erant fratribus operabatur . Quodam autem tempore , cum ad fabrilia opera vigilaret in ſilentio noctis , conuerſus diabolus in formam mulieris ſpecioſæ , venit ad eum tamquam aliquid operis ei deferens . Tum ille arreptum manu nudâ de fornace ferrum candens , in faciem eius iniicit . At illa clamans & vlulans auſugit , ita vt omnes fratres , qui in circuitu commanebant , vlulatum eius fugientis audirent ; & ex eo iam vir ille in yſu habuit , ferrum candens manu nudâ tenere , nec lædi . Ad hunc ergo cum veniſſemus , & humaniſſimè noſ ſuſcepifſet , poſcebamus ab eo , vt nobis vel de ſuis geſtis , vel de eorum quos præcipuos in conuerſatione ſanctâ ſciret , virtutibus loqueretur . Tunc ille :

Pallad. c. 60. & 61.

Apellen faber ferrarius.

Ferro candente diabolus in mulieris ſpecie fugat.

Inde innoxie nudâ manu ferrum candens traxerat.

Eſt , inquit , in hac eremo vicina frater quidam nomine Ioannes , ætate prouectus , vitâ & moribus , atque abſtinentiâ cunctos præcellens . Hic primùm cum acceſſiſſet ad eremum , tribus continuis annis , ſub cuiuſdam ſaxi rupe ſtans , ſemper orauit , ita vt numquam omnino reſederit , neque iacuerit . Somni autem tantum caperet , quantum ſtans capere potuit . Cibum verè numquam

Ioannes aſſidue ſtans.

quam

*Sola Eu-
charistiâ,
die Domi-
nicâ sum-
pta, viuit.*

quam sumperat nisi die Dominicâ. Presbyter enim tunc veniebat ad eum, & offerebat pro eo sacrificium, idque ei solum Sacramentum erat & victus.

Huic quodam die satanas subripere volens, transfiguravit se in presbyterum, qui venire ad eum solebat, & præueniens horam solitam, simulabat se Sacramentorum gratiâ venisse. At ille vigilanter intelligens diaboli fraudem, cum indignatione quadam ita ait ad eum: Omnis doli omnisque fraudis pater, inimice omnis iustitiæ, nõ desinis seducendo animas Christianas, sed & ausus es etiam ad ipsa te immergere terrificâ & sacrosancta mysteria. At ille respondit ei: Putavi, inquit, quod possim te lucrifacere: sic enim & alium quemdam ex vestris decepi, ita ut & mente excederet, & perderet sensum. Quem cum credentem mihi insanum reddidisset, tot iusti orantes pro eo, vix eum & in loco & sanitati restituere potuerunt. Et hæc cum dixisset dæmon, aufugit ab eo.

*Satana
presby-
terum simu-
lanti resi-
sit.*

*Pedes lon-
gâ statione
disrupti.*

Erat autem supradictus vir persistens in opere cœpto, atque in oratione perdurans. Pedes verò eius, ex eo quod multo tempore immobiles fuerant, disrumpebantur, ita ut sanies ex eis proflueret. Tres autem cum complerentur anni, affuit angelus Domini, & ait ad eum: Dominus Iesus Christus, & Spiritus sanctus suscepit orationes tuas, & corporis tui cicatrices sanat, & cælestis cibi, id est, verbi & scientiæ suæ tibi abundantiam donat. Et contingens os eius ac pedes, & ab ulceribus eum sanum reddidit, & repletum scientiæ & doctrinæ gratiâ, cibi famem sentire non fecit. Iubet autem transire eum ad alia loca, & eremum circumuehentem visitare etiam alios fratres, & ædificare eos in verbo & doctrinâ Domini. Dominicâ autem die ad eundem semper reuertebatur locum, simili modo Sacramentorum gratiâ; reliquis verò diebus etiam opus manuum faciebat & operabatur, iumentorum cingula ex palmarum foliis texens, ut in illis locis haberi moris est.

*Sanatur ab
Angelo, &
scientiâ di-
uinâ re-
pletur.*

*Iumentorum
cingula
la texit.*

Quodam verò tempore claudus aliquis ire ad ipsum voluit, ut ab eo curaretur. Contigit autem ut animal, quod ascensurus erat, cingulum manibus hominis Dei factum haberet. Cum ergo imponeretur supra iumentum, statim ut contigerunt pedes eius illud cingulum, sanus effectus est. Sed & quibuscumque ægris benedictum panem misit, statim ut ex eo perceperunt, sanati sunt. Et alias multas virtutes & sanitates per eum Dominus impleuit.

*Claudus
cingulo
sacro sa-
natur.*

*Sanatur
agri pane
eo bene-
dicto.*

Habuit autem & hanc gratiâ super omnes patres & ceteros homines, ut vnuscu-

iusque fratrum de vicinis monasteriis conuersatio ei reuelaretur, ita ut scriberet ad patres ipsorum, & commoneret quod illi & illi segniter agerent, nec rectum in timore Dei propositum gerunt: illi verò & illi in fide & animi virtute proficiunt. Sed & ad ipsos fratres scribebat, aliis quidem quod multum tædiosi essent erga fratres, & pusillo animo erga patientiam; aliis verò quod bene, constanter, & sollicitè agerent, & sufficienter consolarentur fratres. Et quid huic meriti pro virtutibus, quid verò illi coreptionis immineret à Domino pro ignaviâ prædicabat, & ita eorum qui absentes erant, actus & causas, ac merita, vel negligentiam describebat, ut audientes hi de quibus dicebatur, conscientiam conuicti negare non possent.

Docebat autem omnes, ut à visibilibus & corporeis rebus animos ad inuisibilia & incorporea transferrent. Tempus enim, inquit, est, ut ad huiusmodi studia transeamus: neque enim semper pueri, & semper infantes esse debemus, sed aliquando iam ad spiritalia & altiora conscendere, & virorum sensus capere, atque ad perfectiorem subire intelligentiam, ut possimus virtutibus animi enitescere. Sed & multa alia de hoc viro sanctus homo Dei Apelles narratione nobis fidelissimâ commendauit, quæ cuncta conscribere & longum videtur, & pro magnitudine sui, nonnullis audientium vix credibile.

DE 3^a PAPHNUTIO.

CAP. XVI.

VIDIMVS & monasteriũ sancti Paphnutij hominis Dei, qui nominatissimus in illis locis anachoretæ, & vltimus habitator fuerat deserti in regionibus Heracleos, splendidæ apud Thebaidam vrbs.

Pallad.
cap. 62.

De hoc ergo fidelissimâ patrum narratione comperimus, quod cum fuisset vitæ angelicæ, quodam tempore orauerit Deum ut sibi ostenderet, cui sanctorum similis haberetur. Assistens verò Angelus respondit ei, quod similis esset symphoniaci cuidam, qui in vico illo cantandi arte victum quæreret. Tunc ille obtupefactus nouitate responsi, cum omni properatione pergens ad vicum, perquirat hominem. Et cum inuenisset, studiosissimè percontatur ab eo, quidnam sancti & religiosi operis gestum sit ei, omnesque actus eius curiosius discutit. At ille respondit quod res erat, se esse indignissimæ vitæ hominem peccatorem, atque ante non multum temporis, ex latrone ad istud quod nunc exercere videretur, fœdum artificium deuolutum. Paphnutius eo magis instabat, requirens si quid ei fortè vel

Pallad.
cap. 63.
Paphnu-
tius orat
ut reuele-
tur ei, cui
sit similis.

Sympho-
niacus
Paphnutio
aquitur.

TIVS.
Sympho-
niacus, an-
tè latro,
virginis
Deo conse-
crata pu-
dorem tue-
tur.

Pallad.
cap. 63.

Afflictam
feminam
elemosynâ
iunat.

Triennalis
eius poeni-
sentia.

Beata
mors.

Pallad.
cap. 64.

inter latrocinia pij operis fuisset admissum. Nihil, inquit, mihi conscius sum boni: hoc tamen scio, quòd cum inter latrones essem, capta est aliquando à nobis virgo Deo consecrata: cuius cum ceteri collegæ mei latrones cuperent eripere pudorem, obieci me in medium, & eripui de contraminatione latronum, & nocte deducens eam vsque ad vicum, domui suæ restitui intactam.

Alio quoque tempore inueni mulierem honestæ formæ in eremo oberrantem. Hęc cum interrogaretur à me, cur aut quomodo in hæc loca aduenisset? respondit: Nihil me interrogas infelicissimam mulierem, nec causas requiras; sed si ancillam placet habere, abducito quòd vis. Mihi enim infelici est maritus, qui debiti fiscalis gratiâ sæpe suspensus & flagellatus, ac pœnis omnibus cruciatus seruatur in carcere, nec aliam ob causam producit, nisi vt tormenta patiatur. Tres autem nobis filij fuerunt, qui iam pro eiusdem debiti necessitate distracti sunt. Ego quoque miserrima, quia ad similes pœnas inquiror, de loco ad locum fugitans, inediâ miseriæque confecta, per hæc nunc latitans obetro loca, triduum hoc iam sine cibo ducens. Ego vbi hæc audiui, miseratus adduxi eam ad speluncam, & reficiens animam eius fame collapsam, dedi etiam trecentos ei solidos, pro quibus se, ac maritum, & filios, non solum seruituti, sed & supplicii asserebat obnoxios: & reuocata ea ad ciuitatē, omnes eos datâ pecuniâ liberauit. Tunc pater Paphnutius, Ego, inquit, nihil tale feci; tamen credo etiam ad te peruenisse, quòd celebre Paphnutij nomen inter monachos habeatur. Fuit enim mihi non mediocris studij, vt vitam meam in huiusmodi excolerem disciplinis. Deus igitur de te mihi reuelauit, quia nihilo minus apud ipsum meriti habeas quàm ego. Quia ergo, frater, vides, te nõ minimo loco haberi apud Deum, non negligas animam tuam. At ille statim fistulas quas manu gerebat abiiciens, secutus est eum ad eremum, & artem musicam in spiritualem commutans vitæ mentisque harmoniam, per integrum triennium arctissimæ se tradidit abstinentiæ, in psalmis & orationibus semetipsum die noctuque exercens, atque iter cæleste animi virtutibus agens, inter sanctorum angelicos choros reddidit spiritum.

Postea quàm Paphnutius prædictum symphoniacum omni exercitio virtutum consummatum præmisit ad Dominum, ipse acrioribus semetipsum studiis quàm prius exercuerat agens, iterum Domino supplicabat, vt sibi ostenderet, quis sibi si-

milis esset super terram. Fit ergo iterum vox Domini ad eum dicens: Similem te esse nosce primario vici illius, qui est in proximo. Quibus auditis Paphnutius, sine morâ ad eum properans, pulsar ad ostium domus eius. Ille verò, cui moris erat suscipere hospites, occurrit ei, atque introduxit in domum suam, lauans quoque pedes eius apposuit mensam, agitque conuiuium. Inter epulas verò percontari Paphnutius cœpit ab hospite, qui actus ei, quod studium, cuiusque operis haberet exercitia? Ille verò cum de se humilia responderet, & latere in bonis quàm publicari mallet, perurgebat Paphnutius dicens, reuelatum sibi esse à Domino, quòd dignus esset consortiis monachorum. At ille eò magis humiliora de seipso sentiens, aiebat: Ego quidem in nullo mihi sum boni alicuius conscius; verum quia verbum Dei factum est ad te, eum quem nihil latet, celare non possum. Hęc ergo quæ mihi in medio multorum posito in vsu sunt, loquar. Triginta iam completi sunt anni, quòd continentia consensum habere me cum coniuge meâ nullus agnouit. Suscepi autem ex eâ tres filios; horum enim causa solummodò cognita est mihi vxor, nec præter eam alia, nec ipsa vltra iam cognita. Suscipere hospites numquam cessauit, sed ita, vt neminem ante me paterer aduenienti occurrere peregrino. Non dimisi vmquam de domo meâ hospitem sine viatico; pauperem nullum despexi, sed quæ necessaria fuerant præbui. Si in iudicio sedi, nec filij mei personam contra iustitiam accepi. Alieni laboris fructus numquam introierunt in domum meam. Litem si vidi, numquam præterij, donec reconciliarem dissidentes ad pacem. Nemo vmquam deprehendit in culpâ famulos meos: numquam greges mei læserunt fruges alienas: volentem seminare in rure meo numquam prohibui, nec vberiora mihi noualia elegi, steriliora illis dereliqui. Quantum in me fuit, numquam permisi vt potentior infirmum premeret. Semper studui in vitâ meâ, vt neminem contristarer. In iudicio si fui caput, neminem condeminaui, sed dissidentes reuocare in concordiam studui. Hęc interim mihi vitæ institutio Deo donante hætenus fuit.

Audiens autem hæc beatus Paphnutius, caput eius exosculans, benedixit eum dicens: Benedicat te Dominus ex Sion, & videas quæ bona sunt in Ierusalem. Quia ergo bene hæc & conuenienter impleti, illud tibi deest, quòd bonorum omnium summum est, vt omittens cuncta, ipsam veram iam sequaris Dei sapientiam, & secretioris inqui-

Vici cuius-
dam pri-
maris
Paphnutio
equipara-
tur.

30. annis in
matrimo-
nio conti-
nentiam
seruat.

Eiusdem
hospitali-
tas.

Iustitia.

Psal. 117.

Bonorum
omnium
summum,
seculi con-
temptum.

inqui-

Math. 16. inquiras thesauros, ad quos non aliter poteris peruenire, nisi abneges teipsum, & tollas crucem tuam, & sequaris Christum. At ille cum audisset hæc, nihil moratus, nec omnino aliquid in domo suâ ordinans, secutus est virum Dei, pergens cum ipso ad desertum. Cumque venisset ad flumen, nusquam ad transmeandum reperto nauigio, Paphnutius præcepit intrare secum pedibus fluuium, cum in illis locis profunda habebatur altitudo. Transierunt ergo pariter fluuium, ita vt aqua eis vix ad latera perueniret. Vbi verò venerunt ad desertum, collocat hominem Paphnutius in cellulâ quadam, haud procul à suo monasterio positâ, & conuersationis spiritualis ordinem tradidit, perfectorumque studiorum exercitia docuit, scientiæ quoque secretiora concedit. Cumque eum in omnibus instruxisset, semetipsum denuò maioribus exercitiis dedit, exiguos priores deputâs labores, quibus conferri poterat is qui sæculi videbatur actibus occupatus. Hoc enim sibi dicebat: Si isti, qui sunt in sæculo, tantum boni operis faciunt, quantum nos studere debemus, plus vel amplius in abstinentiæ labore eos antecedere? Tempore autem aliquanto in his transacto, & ad scientiæ perfectionem eo perducto, quem perfectum iam in operibus assumpserat, quadam die Paphnutius sedens in cellulâ suâ, vider animam eius inter Angelorum choros assumptam dicentium: Beatus quem elegisti, & assumpisti: habitabit in tabernaculis tuis. Et cum hæc audisset, agnouit assumptum esse ex hoc mundo virum. Tunc verò Paphnutius persistebat in ieiuniis & orationibus, semetipsum ad maiora & perfectiora extendens.

Et rursus orabat Dominum, vt sibi ostenderet cui similis haberetur inter homines. Rursus ei vox diuina respondit, dicens: Similis es negotianti ei, quem videris ad te venientem: sed & exurge velociter, & occurre ei. Adest enim vir cui te similem indicaui. Et Paphnutius sine morâ descendens, occurrit cuidam negotiatori Alexandrino, viginti millibus solidorum mercimonia tribus nauibus deferenti ex Thebaide. Et quoniam erat religiosus, & bonorum operum studium gerens, decem leguminum saccos pueris suis impositos, ad monasterium Dei hominis deferebat: & hæc ei causa aduendi Paphnutium fuit. At ille cõtinuò vt eum vidit: Quid agis, inquit, ô pretiosissima & Deo digna anima? Quid tibi cum terrenis est labor, cui fors & societas cum cælestibus data est? Relinque hæc illis, qui de terrâ sunt, & de terrâ cogitant; tu autem regni Dei, ad quod vocatus es, negotiator effice-

re, & sequere Saluatorem, à quo paulò post assumendus es. At ille nihil omnino differens, præcepit pueris suis vt omnia quæ superessent (multa enim iam ipse per se distribuerat) pauperibus erogarent. Ipse verò sequens sanctum Paphnutium ad desertum, in eodem ab eo constitutus est loco, ex quo & priores ad Dominum fuerunt assumpti. Qui similiter ab eo de omnibus instructus, in exercitiis spiritualibus & diuinæ sapientiæ studiis permanebat. Breui autem tempore consummato, etiam hic translatus est ad congregationem iustorum.

Et non multò post cum etiam ipse Paphnutius in ipsis summæ abstinentiæ exercitiis & laboribus vitam poneret, astitit ei angelus Domini, dicens ad eum: Veni iam benedictæ, & ingredere ea quæ tibi debentur æterna tabernacula. Ecce enim adsunt prophetæ, qui te in suum suscipiant chorum. Hoc autem tibi prius idcirco non reuelauimus, ne fortè elatus, damnum aliquod tui laboris incurreres. Et vnâ post hæc in corpore adhuc positus diem ducens, cum quidam presbyteri ad eum visitandum venissent, omnia eis quæ sibi Dominus reuelauerat, nota fecit, dicens ad eos, nullum in hoc sæculo debere despici, etiam si latro sit aliquis, aut in scenâ positus, etiam si cultum ruris exerceat, & coniugio videatur adstrictus, etiam si negotiator dicatur, & mercimoniis seruiat; tamen in omni ordine humanæ vitæ sunt animæ Deo placentes, & habentes actus aliquos occultos, quibus delectatur Deus: vnde constat, non tantum professionem vitæ, aut habitus speciem Deo esse placitam, quantum sinceritatem atque affectionem mentis, operumque probitatem. Et cum similia de singulis quibusque disseruisset, tradidit spiritum. Euidenter autem presbyteri qui aderant, & omnes fratres viderunt eum ab Angelis suscipi, hymnum canentibus, & collaudantibus Deum.

DE MONASTERIO ABBATIS ISIDORI. CAP. XVII

VIDIMVS & apud Thebaidam etiam Isidori nominatissimū monasterium, amplissimis spatijs circumseptum, muroque circumdatum, in quo habitantibus viris, larga præbebantur habitacula. Intrinsicus putei plures, horti irrigui, omnium quoque pomorum arborumque paradisi, & quæcumque necessaria vîbus erant sufficienter, imò & abundanter prouisa; ob hoc vt nulli monachorum habitantium intrinsicus, necessitas vlla fieret exeundi foras ad aliquid requirendum. Senior quidam

TIVS.

Eremum possit.

Sanctè moratur.

Pallad. cap. 65. Ab Angelo vocatur Paphnutium.

Nemo in hoc sæculo despiciendus.

Paphnutij anima ab Angelis in celum defertur.

Pallad. cap. 71. Origenista hic fuit, teste Hieron.

Isidori monasterium omnibus abundat.

Vici primarius cui Paphnutio ad eremum se confert.

Psal. 64. Animam primarij videt Paphnutius ab Angelis in celum deferri.

Pallad. cap. 65.

Negotiator Alexandrinus Paphnutio assimilatur.

Monachos possit.

PION
PRESB.*Qui semel
ingressus,
numquam
egreditur.*

vir grauis, & de primis electus, ad ianuam sedens, hoc habebat officij, vt aduentantes eâ lege suscipiat, quâ ingressi vltra non exeant. Si ergo semel ingredi placuerit, stat immobilis lex: sed quod est admirabilius, ingressos non iam legis necessitas, sed vitæ beatitudo retinet ac perfectio. Hic ergo senior in ianuâ, vbi ipse commanet, adhærentem sibi habebat hospitem cellulam, in quâ aduentantes hospitio recipiat, & omni humanitate refoueat. Vt ergo & nos ab eo suscepti sumus, introeundi nobis quidem copia nulla fuit, ab ipso autem didicimus, quæ institutionum beatitudo gereretur intrinsecus. Duos aiebat esse solos seniores viros, quibus permessa est egrediendi ingrediendique libertas, qui opera fratrum dispensare, & quæ necessaria sunt inferre curarent; ceteros verò ita esse in silentio & quiete, orationibus & religiosis studijs operam dantes, atque animi virtutibus pollentes, vt omnes signa faciant: & quod verè omnium mirificum signum sit, nullus eorum ægritudinem cuiusquam infirmitatis incurrit, sed cum vniciuique vitæ finis affuerit, omnimodis prænosens, & indicans ceteris fratribus suis de suo exitu, atque omnibus vale dicens, ad hoc ipsum recubans, spiritum lætus emittit.

*Nullus ibi
infirmus,
etiam dum
moritur.*CAP. XV-
III.

Palladio.

CAP. 76.

*Serapion
decem mil-
lium mo-
nachorum
pater.**Vt paupe-
ribus sub-
ueniant,
operâ suam
messis tem-
pore locant.*

DE 34 SERAPIONE

PRESBYTERO.

SED & in regione Arsenoite Serapionem quemdam presbyterum vidimus multorum monasteriorum patrem, sub cuius curâ plura & diuersa monasteria, quasi decem millium habebantur monachorum, qui omnes ex laboribus proprijs, quos præcipuè messis tempore, mercede manuum conquirebant, partem plurimam ad supra dictum patrem conferentes, in vsus pauperum destinabant. Hoc autem moris erat non solum ipsis, sed & omnibus panè Ægyptijs monachis, vt messis tempore elocent ad metendum operam suam, atque ex eâ mercede octogenos vnusquisque modios frumenti plus minus conquireret, & horum partem plurimam pauperum vsibus offerant; vnde non solum regionis ipsius indigentes alantur, sed & Alexandriam naues frumento onustæ dirigantur, vel in carcerem conclusis, vel reliquis peregrinis atque egentibus prorogandæ. Neque enim intra Ægyptum sufficiunt pauperes, qui possint misericordiæ eorum fructus & largitates absumere.

Vidimus autem & in regionibus Memphæos & Babylonis innumeras multitudines monachorum, apud quos & diuer-

fas virtutum gratias ac morum ornamenta perspeximus. Ibi autem tradunt esse loca illa, in quibus Ioseph fertur recodidisse frumenta, quos & thesauros Ioseph vocant; alij verò Pyramidas, quas dicunt ipsas esse, in quibus, vt putant, frumenta tunc congregata sunt.

*Pyramides
Memphæos
thesauri
Ioseph.*

DE 35 APOLLONIO

CAP. XIX.

MONACHO ET MARTYRE.

TRADEBANT ergo seniores horum, fuisse quemdam persecutionis tempore monachum, nomine Apollonium, qui cum vitam magnificam egisset inter fratres, etiam diaconus ordinatus est. Tempore ergo persecutionis erat ei studium singulos quosque circuire fratres, & cohortari eos ad martyrium. Cumque fuisset etiam ipse comprehensus, & in carcerem trusus, gentilium plurimi tamquam insultantes veniebant ad eum, & verbis blasphemis & impijs confutabant.

*Pallad.
cap. 66.**Apollonius
diaconus.*

Inter quos fuit quidam Philemon nomine, choraula famosissimus, & omni populo amabilis. Qui cum multis eum fatigaret iniurijs, impium, & scelestum, & seductorem eum vocans, multorumque mortalium deceptorem, dignumque esse ab omnibus odio haberi. Cumque hæc & multa alia aduersus eum grauiora loqueretur, respondit ei Apollonius, dicens: Misereatur tibi Dominus, fili mi, & nihil tibi horum quæ locutus es, reputet ad peccatum. Hæc cum audisset Philemon, corde compunctus est, vimque verborum eius supra humanum morem in suâ mente persensit, intantum vt Christianum se repente fateretur. Et inde statim peruolat ad tribunal iudicis, atque in conspectu totius populi proclamans, In iustè, inquit, agis, ô iudex iniquitatis, viros religiosos & Deo amabiles puniens; nihil enim mali Christiani vel faciunt vel docent. At ille hæc audiens, primò quidem putabat, vtpote loci illius hominem, ioci aliquid proponere. Sed cum vidisset hæc eum sedulè prosequentem, & cum omni constantiâ asserentem: Insanis, inquit, ô Philemon, & mente captus es subito. At ille, Ego, inquit, non insanio; sed tu iniustissimus atque insanissimus iudex es, qui tot iustos iniustè perimis viros. Ego enim Christianus sum, quod est hominum genus optimum. Tunc ille coram populo cœpit eum primò plurimis blandimentis reuocare velle in id quod eum nouerat: sed vt immobilem vidit, omnia intendit in eum genera tormentorum. Cognito verò quòd ex verbis Apollonij hæc facta ei fuerit permutatio, correptum etiam Apollonium graui-

*A Philemone
maledicitur.**Mansuetudine
Apollonij
Philemonem
côuertitur.**Zelus Phi-
lemonis.*

grauio-

gravioribus subdidit tormentis, & deceptoris in eum crimen exaggerat. Apollonius verò dixit ad eum: Utinam & tu iudex, & omnes qui assistunt, & audiunt me, hunc meum, quem dicis errorem deceptionemque sequeremini. At ille ubi hæc audiuit, & ipsum, & Philemonem ignibus tradi in conspectu populi iussit. Illi verò postquam ingressi sunt flammam, beatus Apollonius cunctis audientibus clamabat ad Dominum, dicens: Non tradas, Domine, bestiis animas confitentium tibi: sed ostende nobis euidenter salutare tuum. Igitur, ubi hæc in auditu populi & iudicis ad Dominum locutus est Apollonius, repente nubes repleta rore circumdedit viros, & flammam accensi ignis extinxit: super quo stupefacti & iudex & populus, vnâ omnes voce clamare cœperunt: Magnus, & vnus est Deus Christianorum, solus immortalis est. Sed hæc cum fuissent præfecto Alexandriae nuntiata, semetipso truculentior redditur, & electis quibusdam de officio suo crudelissimis & sæuissimis, non tam hominibus quam bestiis, mittit, qui & ipsum iudicem, qui mirabilibus diuinis crediderat, & eos per quos virtus Dei apparuerat, vinctos Alexandriam adducerent. Igitur cum adducerentur omnes pariter vincti, affuit gratia Dei in verbo, & cœpit Apollonius eos, qui se vinctos ducebant, fidem Dei docere. Quique cum Dei misericordiam credidissent, & fidem Dei totâ cordis firmitate recepissent, semetipsos cum his, quos exhibere venerant, vinctos offerunt iudici, & Christianos se esse pariter profitentur. Quos cum præfectus in fide Domini pertinaces & immobiles peruidisset, vniuersos pariter iubet in profundum maris demergi, ignorans impius quid ageret. Hoc enim sanctis non mors, sed Baptismus fuit. Sed & horum corpora, Dei sine dubio prouidentia, integra illibataque maris vnda reportauit ad littus, quæque ab his, qui obsequij causa simul venerant suscepta, ac reuocata sub vno sepulchri domicilio collocata sunt: à quibus usque ad præsens tempus, virtutes multæ, & signa miranda omnibus consummantur, sed & vota omnium atque orationes suscipiuntur ab eis, & cum fructu petitionis implentur, quò etiam & nos dignatus est Dominus adducere, & vota nostra orationesque complere.

Ignibus traduntur Apollonius & Philemon.

Psal. 73. Psal. 84.

Incolumes persilant.

Inde iudicis & populi conuersio.

Apollonius præfecti Alexandriae officiales & satellites conuertit.

Omnes in mare demerguntur.

Corpora illibata littori redduntur, & vno conduntur sepulchro.

Auðor hic cum suis vota explet.

CAP. XX.

DE 36 DIOSCORO PRESB.

Pallad. cap. 68.

VIDIMYS & alium venerabilem patrem apud Thebaidam, Dioscorum nomine, presbyterum, habentem in monasterio suo

centum ferè monachos, quem tempore eo quo acceditur ad Sacramenta, summam curam summamque perspeximus adhibere diligentiam, ne quis eorum qui accedunt, in aliquo deferrent conscientiam maculam; in tantum ut etiam de his eos commoneret, quæ accidere per somnia hominibus solent, vel per phantasias mulierum apparentium, vel etiam per naturalis humoris abundantiam. Dicebat ergo: Si quidem absque mulierum phantasia tale aliquid eueniat, non esse peccatum; congenitus enim humor in corpore ubi propria repleuerit conceptacula, suis necesse est ut meatibus egeratur, & ideo non trahitur ad peccatum. Vbi verò visus mulierum, & blandimenta carnis occurrunt, in hoc iam desideriis animæ & erga huiusmodi cogitationes atque illecebras occupata dari confirmabat indicia. Debere ergo monachos, aiebat, omnigenere à cogitationibus suis repellere huiusmodi simulacra, nec indulgere omnino in hæc diaboli blandimenta sensus suos, alioquin nihil videbitur interesse inter eos & illos qui in sæculo viuunt. Sed laborandum est monachis, ut etiam naturalem humorem per multam ieiuniorum abstinentiam & frequentes orationes doment ac superent: fluxamque eius labem, orationis & ieiunij continuatione restringant. Denique, aiebat, & hi qui in deliciis viuunt, si fortè corporis sui ægritudo deponat, ab omnibus quæ noxia esse iudicauerit medicus, abstinebunt; cur non hoc multò magis monachus faciat, cui animæ & spiritus sanitas expetenda est?

Dioscorus presbyter.

Quid de pollutione nocturna sententiam, suos docet.

Remedia contra nocturnam pollutionem.

37 DE MONACHIS IN NITRIA CAP. XXXI. COMMORANTIBVS.

VENIEMVS autem & ad Nitriæ famosissimū in omnibus Ægypti monasteriis locum, qui quadraginta fere millibus abest ab Alexandria, ex nomine vici adiacentis in quo nitrum colligitur, Nitriæ vocabulum trahens, prospiciente hoc, credo, tunc iam diuinâ prouidentia, quòd in illis locis peccata hominum, tamquam nitro sordes abluenda essent & abolenda. In hoc igitur loco quinquaginta ferè, aut non multò minus cernuntur vicina sibi, & sub vno posita patre tabernacula, in quibus aliqui plures simul, aliqui pauci, nonnulli etiam singulares habitant, & mansione quidem aliqui diuisi, animo autem & fide & charitate coniuncti & inseparabiles manent.

Pallad. cap. 69.

Nitria monasterium unde dictum.

Huic ergo cum appropinquaremus loco, ubi peregrinos fratres aduenire senserunt, continuo velut examen apum, singuli quique ex suis cellulis prouunt, atque in obuiam

Ingens hospitalitatis studium.

obuiam nobis læto cursu & festinâ alacritate contendunt, portantes secum quamplurimi ipsorum viceos aquæ & panes, secundum quod Propheta corripens quosdam dicit: Quia nõ existis filii Israël in obuiam cum pane & aquâ. Tunc deinde susceptos nos adducunt primò cum psalmis ad ecclesiam, lauant pedes, ac singuli quique linteis quibus utebantur abstergunt, quasi viâ laborem leuantes, re autem verâ vitæ humanæ ærumnas mysticis traditionibus abluentes.

Quid ergo nunc de humanitate eorum, quid de officiis, quid de charitate loquar, cum omnes gestirent nos ad suam quisque introducere cellulam, & non ea solum quæ hospitalitati debentur explere, sed insuper aut de humilitate, quâ ipsi pollebant, docere, aut de mansuetudine atque aliis huiusmodi bonis, quæ apud illos, velut ad hoc ipsum de sæculo sequestratos, diuersâ quidem gratiâ, vnâ tamen eademque doctrinâ discuntur. Nusquam sic vidimus florere charitatem, nusquam sic vidimus opus feruere misericordiæ, & studium hospitalitatis impleri. Scripturarum verò diuinarum meditationes & intellectus, atque scientiæ diuinæ nusquam tanta vidimus exercitia, vt singulos pænè eorum oratores credas in diuinâ esse sapientiâ.

Omnes pænè Nitriæ monachi oratores sapientes.

CAP. XXII DE LOCO QUI DICITVR
38 CELLIA.

Pallad. cap. 69. **P**ost hunc verò alius est locus in deserto interiori, decem ferè ab hoc millibus distans, quem locum pro multitudine dispersarum in eremo cellularum, Cella nominauerunt. Ad hunc locum hi, qui ibi prius fuerunt imbuti, & secretiorem iam depositis indumentis ducere volunt vitam, secidunt: eremus enim est vasta, & cellulae tanto inter se spatio diremptæ, vt neque in conspectu sibi inuicem, neque in vocis auditu sint positæ.

Cellia vnde dictum.

Cellularum constitutio.

Die Sabbati & Dominicæ ad ecclesiam conueniunt.

Infirmorum visitatio.

Singuli per cellulas commanent, silentium ingens & quies magna inter eos est: die tantum Sabbati & Dominicæ in vnum ad ecclesiam coeunt, & ibi semetipsos inuicem tamquam celo redditos vident. Si quis fortè in conuentu illo defuerit, intelligunt statim eum corporis aliquâ inæqualitate detentum, & ad visitandum eum non omnes quidem simul, diuersis tamen temporibus omnes abeunt, portantes vnusquisque secum, si quid apud se est, quod ægro possit gratum videri. Aliam verò ob causam nullus audet proximi sui obturbare silentium, nisi fortè quis possit in verbo instruere, & velut athletas in agone positos

fermonis consolatione perungere. Multi ipsorum à tribus & quatuor millibus ad ecclesiam coeunt: ita longo à semetipsis spatio habitationis eorum cellulae dirimuntur: sed charitas in eis tanta est, & tanto inter semetipsos & erga omnes fratres construnguntur affectu, vt in admiratione & exemplo sint omnibus. Vnde & si quis forte voluerit habitare cum eis, vbi intellexerint, vnusquisque cellulam offert suam.

DE 39 AMMONIO.

VIDIMVS quemdam apud eos venerabilem patrem, Ammonium nomine, virum in quem Deus omnem plenitudinem spiritualium contulerat gratiarum. Charitatis in eo gratiam cum videres, nihil tale vsquam vidisse te diceres. Sed & si humilitatem considerares, longè eum in hoc dono potentior ceteris æstimares. Et rursus si patientiam, si mansuetudinem, si benignitatem, in singulis eum virtutibus ita præcellere iudicares, vt quid cui præferre debeas ignorares. Donum verò sapientiæ & scientiæ tantum ei contulerat Dominus, vt nullum ferè ex omnibus patribus ita penetrasse aulas totius scientiæ crederes, sed nec ita aliquem receptum esse intra cubiculum sapientiæ Dei, omnes qui eum viderant fateantur. ⁴⁰ Huic erant duo fratres, Eusebius & Euthymius: nam Dioscorus, qui maior natus in eis fuerat, ⁴¹ ad episcopatus officium raptus est. Hi ergo fratres erant ei non solum carne, sed etiam vitâ atque institutione & totâ animi virtute germani: qui omnes simul eos, qui in illis locis habitabant fratres, tamquam si nutrix foueat filios suos, ita vnumquemque instruente consolabantur, & docentes, ad summam perfectionem nitebatur educere.

Vidimus ergo supradictum hominem Dei Ammonium habentem nonasterium inter eos muro circumdatum, quod in illis locis ex lateribus crudis fieri facile solet amplius, & omnibus necessariis instructum, in quo etiam puteum ipse foderat. Venit autem quidam frater, saluari apud eum volens, adiitque eundem Ammonium rogans, sicubi esset cellula vacans, in qua habitare posset. Tunc ille, Ego, inquit, inquiram, sed donec inueniam, hic esto in hoc monasterio: ego enim iam nunc egrediar vt requiram. Et relinquens ei omnia pariter cum monasterio, ipse procul ab eo loco paruisimam cellulam reperit, atque in eâ se constituit, fratrique qui nuper aduenerat, nec intelligenti, ex integro cum omnibus quæ in eo tuerant cessit monasterio. Sed & si plures fuissent, qui fortè venientes saluari

CAP. XXII. Palladius c. 12. quædam de hoc. Origenita hic cum Eusebio & Euthymio fuit, teste Hieron.

Virtutum excellentia in Ammonio.

Fratres eius Eusebius, Euthymius, Dioscorus.

Palladius cap. 70. hunc diuersum à priore facit.

Ammonius hospiti cellulam suam cedit.

cupe-

cuperent, supradictus vir fratribus congregatis omnibus, cum alacritate iuuantibus, sub die vnâ monasterium construebat. Et cum singulis quibusque expleuisset numerum monasteriorum, inuitabantur hi qui mansuri erant ad ecclesiam, quasi refectio- nis gratiâ, quibus inibi occupatis, vnusquis- que fratrum de cellulis suis proferentes quæ necessaria erant, singulorum nouas cellulas instruebant, ita vt ex collatione charitatis, nihil omnino vel vtensilium, vel quæ ad victum requiruntur deesset, nec ta- men manifesta fieret vniuscuiusque obla- tio. Regressi ergo ad vesperam, hi quibus fuerant cellulae præparatae inueniebant po- sita omnia quæ ad vsus erant necessaria, & ita instructa habitacula, vt nihil prorsus deesse perspicerent.

Novitiõrũ cellula oc- culiè à fra- tribus in- struuntur supellectile.

CAP. XXIV

DE 42 DIDYMO.

Deest hic Palladio. de Didymo cæco, Pallad. c. 4. Didymus innociè scorpiones calcat.

VIDIMVS quemdam inter eos ex senio- ribus virum bonum, nomine Didy- mum, in quo multa erat Domini gratia, quam in eo etiam vultus ipse indicabat. Hic scorpiones, & cerastas, id est, bestias quas cornutas vocant, & angues, qui in illis locis præ feruore solis acerrimi habentur, tamquam terræ quosdam vermiculos pedi- bus conculcabat, & ita extinguebat, vt nihil ab eis omnino pateretur.

CAP. XXV.

DE 43 CRONIO.

Pallad. c. 25. & 89. de Cronio, qui noti- fuere An- tonio. Cronius 110. anno- rum.

VIDIMVS apud eos & alium summæ an- tiquitatis patrem, Cronium nomine, in senectute bonâ, & perfectâ ætate du- rantem: centum namque & decem æta- tis agebat annos. Hic ex discipulis adhuc beati Antonij supererat: cuius inter cete- ras animi virtutes humilitatis gratiam vi- dimus immensam.

CAP. XXVI

DE 44 ORIGENE.

ERAT autem & alius adhuc ex discipulis Antonij, Origenes nomine, vir per om- nia magnificus, & summæ prudentiæ, cuius sermo & narratio de virtutibus optimi ma- gistri, hominis Dei, ædificabat omnes au- dientes, & inflammabat vehementer, ita vt oculis cerni, quæ ab eo narrabantur, putares.

CAP. XX- VII.

DE 45 EVAGRIO.

Pallad. cap. 86. Origenista hic fuit, te- ste Hieron.

VIDIMVS ibi & sapientissimum virum, ac per omnia mirabilem, Euagrium nomine: cui inter ceteras animi virtutes tanta concessa est gratia discernendorum spirituum, & purgandarum (sicut Aposto- lus dicit) cogitationum, vt nullus alius pu- taretur ex fratribus ad tantam subtilium

& spiritualium rerum scientiam peruenisse. Cui quamuis rebus ipsis, & experimentis, & (quod est super omnia) per gratiam Dei magna collata fuerit intelligentia: accessit tamen & hoc, vt multo tempore instructus fuerit à beato Macario, quem famosissi- mum in Dei gratiâ, signisque & virtuti- bus insignem fuisse, omnibus notum est.

MACA- RIVS ÆGYPT. *Euagrius Macarij discipulus.*

Hic ergo Euagrius incredibilis erat ab- stinentiæ; super omnia tamen monebat fra- tres, si qui fortè studium gererent vel hu- miliandi corporis, vel phantasias ab eo dæ- monum propellendi, ne in bibendâ aquâ largiore mensurâ vterentur; dicebat enim: Quia si aquâ multâ corpus infundatur, ma- iores phantasias generat, & largiora re- ceptacula dæmonibus præbet. Sed & mul- ta alia de abstinentiâ, summâ cum delibe- ratione edocebat. Ipse autem non solùm aquâ parcissimâ vtebatur, sed & pane peni- tūs abstinebat. Alij verò qui in illis locis morabantur fratres, pane solo & sale con- tenti erant, ita vt in illâ omni multitudine, vix inuenires aliquem, qui oleo saltem vte- retur. Plures autem in eis nec iacentes somnum, sed sedentes, & (vt ita dicam) in meditatione diuinorum verborum posi- ti capiebant.

Aqua lar- giter non bibenda, ne phantasias varias ge- neret.

DE 46 DVOBVVS MACARIIS, ET PRIMO, DE 47 MACARIO ÆGYPTIO, SEV SENIORE.

CAP. XX- XVII.

NARRABANT autem nobis quidam ex pa- tribus qui ibi erant, quòd in locis illis duo Macarij, quasi duo cæli luminaria refulsissent, ex quibus vnus Ægyptius ge- nere, & discipulus beati Antonij fuit, alius Alexandrinus. Quibus vt vocabula nomi- nis, ita virtutes animi, & cælestium gratia- rum magnificentia concordabat. Vterque enim Macarius, vterque abstinentiæ exer- citijs & virtutibus animi æqualiter pollens, hoc solo alius præcellens, quòd quasi he- reditatem gratiarum & virtutum beati An- tonij possidebat.

Pallad. c. 19. & 20.

Vterque Macarius virtutibus clarus.

Hinc denique ferunt, aliquando cum homicidium in locis vicinis fuisset admis- sum, & innocenti cuidam impingeretur crimen admissi, confugisse ad eius cellu- lam eum qui calumniam patiebatur; af- fuisse etiam eos qui perurgebant, allegantes & dicentes periclitari se ipsos, nisi compre- hensum legibus traderent homicidam. Is verò cui crimen impingebatur, cum sacra- mentis affirmabat, consciuum se non esse sanguinis illius. Et cum diu ab vtraque par- te certamen haberetur, interrogabat san- ctus Macarius, vbi sepultus esset qui dice- batur occisus. Cumque designassent lo- cum,

Deest hoc Palladio.

Idem infra lib. 3. n. 41.

Ægyptius Macarius innocens a pœnâ homicidij li- beratus.

R I V S
ÆGYPT.

cum, cum omnibus qui ad perurgendum hominem venerant, pergunt ad sepulcrum; atque ibi fixis genibus inuocato Christi nomine, ait ad eos qui astabant: Nunc Dominus ostendet si verè reus est hic qui perurgetur à vobis. Et eleuatâ voce, ex nomine clamat defunctum. Cumque ei de sepulcro vocatus respōdisset, ait ad eum: Per fidem Christi te obtestor, vt dicas si ab hoc homine, qui calumniam patitur, occisus es. Tunc ille de sepulcro clarâ voce respondit, dicens, non se esse ab eo interfectum. Et cum obstupefacti omnes decidissent ad terram, ac pedibus eius aduoluerentur, rogare cœperunt, vt interrogaret eum à quo esset occisus. Tunc ille: Hoc, inquit, non interrogabo: sufficit enim mihi vt innocens liberetur; non est autem meum, vt reus prodatur.

*A mortuo
& sepulcro
testimoniū
exposcit.*

Pallad.
cap. 19.

*Virgo magis
artibus
in equâ
visa veris.*

*Oleo benedicto
& oratione,
à fascinatione
eam liberat.*

Deest hoc
Palladio.

*Oleo benedicto
aliâ puellam
sanat, &
in virum
vertit.*

Aliud quoque eius genis miraculi ferebatur. Cuiusdam in vicino oppido patrifamilias virgo filia per phantasias magicas videbatur hominibus in equinum animal versa, vt putaretur equa esse, & non puella. Hanc adduxerunt ad eum. Tunc ille percontatus quid vellent? aiunt parentes eius: Equa hæc quam vident oculi tui, puella virgo & filia nostra fuit; sed homines pessimi, magicis artibus in animal hoc quod vides mutauerunt eam. Rogamus ergo vt ores Dominum, vt commutet eam in hoc quod fuit. At ille ait: Ego hanc, quam ostenditis mihi puellam video, nihil in se pecudis habentem: hoc autem quod dicitis, non est in eius corpore, sed in oculis intuentium. Phantasie enim dæmonum sunt istæ, non veritas rerum. Et cum introduxisset eam cum parentibus suis intra cellulam, fixis genibus orare Dominum cœpit, simulque & parentes rogat secum Domino supplicare, & post hoc perungens eam oleo in nomine Domini, omni fallaciâ visus expulsâ, virginem videri omnibus vt etiam sibi videbatur effecit.

Alia quoque minor puella ad eum deducta est, cuius obscœna corporis ita omni ex parte computruerunt, vt consumptis carnibus, interiora quoque & secreta naturæ nudarentur, ac vermium ebulliret inde innumera multitudo, ita vt nec accedere quidem quisquam ad eam posset præ fœtoris horrore. Hæc cum allata à parentibus, & proiecta fuisset ante fores eius, miserans virginis cruciatus: Æquo animo, inquit, esto, filia, hæc tibi ad salutem Dominus, non ad interitum dedit: vnde prouidendum est magis, vt sanitas tua nullum tibi periculum conferat. Et cum institisset orationibus per septem continuos dies, & oleum benedi-

cens, in nomine Domini perungeret membra eius, ita eam sanam reddidit vt mulieris in eâ naturæ nulla forma, nulla species apparet, sed esset ei inter viros conuersatio, absque femineâ suspicionis obstaculo.

Aiebant præterea, aliquando venisse ad eum hæreticum quemdam hieracitam, quod genus hæreseos inuenitur apud Ægyptum. Hic cum per multam loquendi artem plurimos fratrum qui habitabant in eremo, conturbaret, ausus est etiam coram ipso fidei suæ asserere prauitatem. Cui cum resisteret senior & contradiceret, ille verba simplicia argumentis callidis eludebat. Sed cum videret sanctus, fidem fratrum periclitari, Quid opus est, inquit, nos verbis contendere ad subuersionem audientium. Exeamus ad sepulcra fratrum, qui nos præcesserunt in Domino: & cui nostrum concesserit Dominus suscitare mortuum de sepulcro, sciant omnes quia illius fides probatur à Deo. Sermo hic omnibus qui aderant fratribus placuit. Processerunt ad sepulcra, & hortatur Macarius hieracitam, vt euocaret mortuum in nomine Domini. At ille, Tu, inquit, domine, qui proposuisti, prior euoca. Et Macarius prosternens se in orationem ante Dominum, vbi sufficienter orauit, eleuatis sursum oculis suis, ait ad Dominum: Tu, inquit, Domine, quis ex duobus nobis rectam fidem teneat, ostende, eleuato mortuo hoc. Et cum hæc dixisset, fratris cuiusdam nomen qui nuper fuerat sepultus, euocauit. Cui ille cum de tumulo respondisset, accedentes fratres continuo, quæ superposita fuerant, auferunt, & eductum eum de sepulcro, 48 resolutis fasciis quibus constructus erat, exhibuerunt viuentem. Hieracita verò, vbi hæc vidit, obstupefactus in fugam vertitur. Quem fratres quoque omnes insequentes, extra terminos terræ illius exturbauerunt.

Multi etiam & alia ferebantur de eo quæ nimis prolixa sunt ad scribendum: sed ex his paucis, etiam cetera eius opera noscuntur.

DE 49 MACARIO ALEXANDRINO SEV IUNIORE. CAP. XXIX

ALIVS verò sanctus Macarius magnificas etiam ipse virtutes consummavit, de quibus & alij nonnulla scripserunt, quæ sufficere possint ad virtutum eius magnitudinem contuendam, & ideò nos ea compendio præterimus.

Ferebant tamen eum amatorem fuisse eremi super omnes ceteros, ita vt etiam vltima & inaccessibilia deserti perferretur sit

Deest hoc
Pallad.

*Hieracitæ
hæreticum
ad mortuū
suscitationem
in fidei
testimoniū
prouocat.*

*Mortuum
ad fidei
probationem
suscitat.*

Pallad.
c. 19. & 20.

*Macarius
Alexan-
drinus vltima
deserti
scrutatur.*

fit loca, vsquequò inueniret locum quemdam in vltimis eremi constitutum, diuersis pomiferis arboribus confitum, & omnibus bonis repletum: vbi etiam duos fratres inuenisse ferebatur, quos cum rogaret vt paterentur ad se deduci illuc monachos vt ibi habitarent, quoniam quidem locus ille & amœnus esset, & abundans in omnibus necessariis; responderunt, non posse adduci illuc plures, ne fortè venientes per eremum à dæmonibus deciperentur. Multos enim aiebant esse dæmones in deserto, ac monstra, quorum molestias & calliditates ferre multitudo insueta non posset. Regressus tamen ad fratres, cum indicasset de opportunitate loci, multorum inflammati sunt animi, vt pergerent illuc cum eo. Sed vbi patres reliqui senserunt animos iuuenum concitatos, represserunt eos salubriore consilio, dicentes: Locus iste si verè, vt iactatur, à Iamne & Mambre confitus est, non aliud de eo credendum est, nisi quòd diaboli opere ad deceptionem nostram preparatus sit. Si enim verè, vt perhibent, deliciosus est & abundans; quid sperabimus in futuro sæculo, si hîc deliciis fruimur? Et hæc atque alia huiusmodi dicentes, iuuenum feruentes animos represserunt.

Locus autem in quo habitabat ipse sanctus Macarius, Scithium appellatur. Est autem in eremo vastissimâ positus, diei & noctis iter habens de Nitriæ monasteriis; & hoc nullâ semitâ, neque terrenis aliquibus colligitur vel monstratur indiciis, sed stellarum signis & cursibus pergitur. Aqua rarè inuenitur, & sicubi inuenta fuerit, odoris quidem dirissimi est, & quasi bitumineâ, sed saporis innoxij. Sunt ergo ibi viri valde perfecti, (nec enim patitur tam terribilis locus, nisi perfecti propositi habitatores summæque constantiæ) charitatis tamen inter se & erga omnes, si qui fortè ad eos accesserunt, summum studium gerunt.

Fertur denique cum sancto Macario, vnam quis aliquando detulisset, ille qui secundum charitatem, non quæ sua sunt, sed quæ alterius cogitaret, ad alium fratrem detulit eam, qui quasi infirmior videbatur. Tunc ille gratias egit Deo pro fratris officio, sed & ipse nihilominus plus de proximo quàm de semetipso cogitans, ad alium pertulit, & ille item ad alium, & sic per omnes cellulas quæ longè à semetipsis per eremum dispersæ erant, vna circumlata est, ignorantibus eis, quis eam primò misisset; ad vltimum ipsi defertur qui eam miserat. Gratulatus est autem sanctus Macarius, quòd tantam viderat in fratribus continentiam, tantamque charitatem, ad acri-

ra semetipsum spiritualis vitæ extendit exercitia.

Ad fidem namque confirmatum nobis de eo est ab his, qui ex ore eius audierant, quòd quodam tempore noctis dæmon ad ostium cellulæ eius pulsauerit, dicens: Surge, abba Macari, & eamus ad collectam, vbi fratres ad vigilias congregantur. Sed ille, qui gratiâ Dei repletus falli non poterat, intellexit diaboli esse fallaciam, & ait: Omendax & veritatis inimice! quid enim tibi consortij, quid societatis est cum collectâ & congregatione sanctorum? At ille: Latet ergo te, inquit, ô Macari, quòd sine nobis nulla collecta agitur, nullaque congregatio monachorum? Veni denique, & videbis opera nostra. Tunc ille, Imperet, inquit, tibi Dominus, dæmon immunde. Et conuersus ad orationem, petiit à Domino, vt sibi ostenderet, si hoc verum esset, quod gloriatus est dæmon. Abiit ergo ad collectam, vbi à fratribus vigiliæ celebrantur, & iterum in oratione Dominum deprecatur, vt sibi veritatem verbi huius ostendat. Et ecce vidit per totam ecclesiam quasi paruulos quosdâ puerulos Æthiopes tetros discurrere huc atque illuc, & velut volitando deferrî. Moris est autem inibi sedentibus cunctis, ab vno dici psalmum, ceteris vel iudicantibus vel respondentibus. Discurrentes ergo illi Æthiopes pueruli, singulis quibusque sedentibus alludebant, & si cui duobus digitulis oculos compressissent, statim dormitabat: si cui verò in os immerissent digitum, oscitare eum faciebant. Vbi verò post psalmum ad orandum se proiecissent fratres, percurrebant nihilominus singulos, & ante alium iacentem in oratione, quasi mulierum specie ferebantur, ante alium quasi ædificantes atque portantes aliquid, ac diuersa quæque agentes apparebant. Et quæcumque dæmones quasi ludendo formassent, hæc orantes illi in cordis sui cogitatione versabant: à nonnullis tamen, vbi aliquid horum agere cœpissent, quasi vi quadam repulsi, præcipientes deiiciebantur, ita vt nec stare quidem prorsus, aut transire iuxta eos auderent: aliis verò etiam infirmis fratribus supra ceruices & dorfa ludebant, quia non erant in oratione suâ intenti. Hæc cum vidisset sanctus Macarius, ingemuit grauiter, & lacrymas profundens ad Dominum, Respice, ait, Domine, & ne fileas, neque mitigeris Deus. Exurge vt dispergantur inimici tui, & vt fugiant à facie tuâ, quoniam anima nostra repletur illusionibus. Post orationem tamen examinandæ veritatis gratiâ seorsum euocatis singulis quibusque

R I V S
A L E X.

Ruffin.
lib. 3.
num. 43.

Macarius
à dæmone
ad collectam
vocat.

Iudæ ep.

Macarius
videt dæ-
mones Æ-
thiopum
specie col-
lectis in-
teresse.

Variæ dæ-
monum
suggestiones
tempore
orationis.

Psal. 82.
Psal. 67.

Multis dæ-
mones in
deserto.

Locus à
Iamne &
Mambre
magis Pha-
raonis con-
fusus.

Ioan. li-
bell. 3.
num. 15.
Scithium
locus Ma-
carij.

Pallad.
c. 20. Ruff.
infra lib. 3.
n. 42.
I. Cor. 10.

Vna per
charitatis
mutua of-
ficia, mo-
nachorum
cellas ob-
ambulat.

fratribus, ante quorum faciem viderat dæmones diuerso habitu & variis imaginibus ludentes, requirit ab eis, si in oratione vel ædificandi cogitationes habuerint, vel iter agendi, vel alia diuersa, quæ vnique imaginata per dæmones viderat: & singuli eorum ita confitebantur in corde suo fuisse, vt ille arguebat: & tunc intellectum est, quòd omnes vanæ & superflue cogitationes, quas vel psalmorum vel orationum tempore vnusquisque conceperit, ex illusione dæmonum fiant: ab his autem qui omni custodiâ cor suum seruant, tetri repelluntur Æthiopes. Deo enim coniuncta mens, & in ipso tempore præcipue orationis intenta, nihil alienum, nihil superfluum recipit.

Superflua cogitationes tempore orationis opus dæmonis.

Merita & demerita communium, & illusiones dæmonum videt.

Aliud quoque multò terribilius addebat, quod vidisset eo tempore, quo fratres accedebant ad Sacramenta. Vbi porrexissent ad suscipiendum palmas, in nonnullorum manibus præuenientes Æthiopes, carbones deponere, Corpus autem, quod tradi sacerdotis manibus videbatur, redire ad altare; aliis verò, quos meliorum merita iuabant, extendentibus manus ad altare, longè recedere dæmones, & cum ingenti metu refugere: angelum enim Domini assistere cernebat altari, qui cum sacerdotis manu quoque manum in Sacramentorum distributione superponeret. Ex hoc iam permansit ei à Deo gratia ista, vt in vigiliis fratrum, psalmorum & orationis tempore, si quis aliud aliquid secundum illusionem dæmonum in corde cogitasset, agnosceret, & accedentium ad altare vel indignitates eum vel merita non laterent.

Palladius c. 19. & 20. Ioan. li. bello 3. num. 15.

Sæculo pauperes spiritu diuitibus facilius illudit.

Quodam autem tempore ambo Macarij homines Dei cum fratris cuiusdam videndi gratiâ iter agerent, ascenderunt nauigium, quo fluuius transiri solet, in quo nauigio erant simul quidam tribuni, diuites homines & præpotentes, equos plurimos ac pueros, & multa secum ministeria habentes. Horum vnus cum videret in vltimâ nauigij parte vilibus indumentis, atque ad omnia expeditos iacere monachos, ait ad eos: Beati estis vos, qui huic sæculo illuditis, & nequaquam ex eo requiritis, nisi indumentum vilissimum & parcissimum victum. Tunc vnus de Macariis respondit ad eum: Verè quidem, vt dicis, qui Deum sequuntur, illudunt mundo; sed miseremur vestri, quòd vobis e contrario mundus illudit. Tunc ille compunctus super hunc sermonem, statim vt peruenit ad domum suam, derelictis omnibus vel distractis quæ habebat, & pauperibus datis,

ipse Deum sequi cœpit, & ad monachorum exercitia properauit.

Sed & multa, vt diximus, alia de operibus sancti Macarij Alexandrini mirabilia feruntur, ex quibus nonnulla in xi. libro Ecclesiasticæ historiæ inserta qui requirit inueniet.

DE 50 AMMONE, PRIMO

CAP. XXX.

NITRIÆ MONACHO.

INITIVM sanè habitationis monasteriorum quæ in Nitriâ sunt, sumptum tradebant ab Ammone quodam, cuius animam (cum exisset de corpore) vidit ferri ad cælum sanctus Antonius, sicut refert scriptura illa, quæ Vitam describit beati Antonij. Hic igitur Ammon locupletibus & generosis parentibus natus est, à quibus inuitus ad nuptias cogebatur. Et cum vim parentum nõ posset effugere, acceptâ virgine, cum intra nuptiales thalamos conuenissent, & data eis essent cubiculi secreta filètia, alloquitur puellam de pudicitia, & de conseruandâ virginitate cœpit cohortari, dicens: Quia corruptio sine dubio inuenit corruptionem, incorruptio verò incorruptionem sperat. Multò ergo melius est, si vterque nostrum in virginitate perduret, quàm vt alter corrumpatur ex altero. Acquiescit ei virgo, silentio tegitur incorruptionis thesaurus. Cumque plurimo tempore solius Dei contenti testimonio, spiritu magis essent quàm carne sanguineque coniuncti, post obitum amborum parentum, ille quidem, ad vicinum deserti secedit locum, virgo verò intra domum residens, in breui & ipsa multitudines virginum, & ille multitudines congregat monachorum.

Pallad. cap. 8.

Videt Antonius Ammonis animam ad cælum ferri. Suprà in Vitâ sancti Antonij cap. 32.

Ammon dum sponsâ continentia seruat.

Fit ille pater monachorum; illa mater virginum.

Cumque iam secretus federet in eremo, adolescens quidam, qui morsu canis rabidi in rabiem versus est, multis vinctus catenis ad eum deducitur, prosequentibus eum parentibus suis, & rogantibus pro eo. At ille dixit eis: Quid mihi molesti estis, ô homines? supra merita mea est quod petitis, sed tamen hoc vobis indicare possum, quòd in manibus vestris est eius sanitas. Reddite viduæ bouem suam, quem furati estis, & sanus reddetur vobis filius vester. At illi extimuerunt quidem valdè, quòd ea quæ secretè gesta sunt, non latuerunt hominem Dei. Gauisi sunt tamè, quòd hanc eis viam salutis ostendit, & sine morâ, vt reddiderunt direpta, orante homine Dei, etiam iuueni sanitas redditur.

Ammon furtum secretum cognoscit.

Rabidus restitutione furii sanatur.

Alio quoque tempore, cum venissent ad eum quidam, probare volens animos ipsorum, dicit dolium sibi esse necessariû, vbi aquam pro aduenientibus congregaret.

Et

Et cum polliciti fuissent perluros se, vnus ex ipsis graue sibi duxit, dicens periclitari posse camelum suum, si ei tam graue onus imponeret. Et ait ad alterum: Tu si vis aut potes, defer, ego camelo meo parco ne moriatur. Tunc alter, Mihi, inquit, vt ipse nosti camelus non est, sed asinus. Numquid potest, quod camelus portare non valet, asinus portare? At ille, Facito, inquit, vt voles, tu videris, ego enim non interimam camelum meum. Tunc ille, Ego, inquit, imponam asino meo pondus, quod tu camelo tuo onerosum dicis, & merita hominis Dei facient quod impossibile est esse possibile. Et ita impositum dolium asino suo, peruexit vsque ad monasterium hominis Dei, ita vt nec sentiret asinus se aliquid oneris portare. Quem vt vidit Ammon, Bene fecisti, inquit, in asino deferens dolium; collegæ enim tui camelus mortuus est. Et regressus inuenit ita gestum, vt prædixerat famulus Dei.

Ammoni cameli vsum negans, camelo priuatur.

Absens id nouit Ammon.

Ammon exuere se uerecundans, diuinitus ultra flumen transfertur.

CAP. XXX.

DE S^T PAVLO SIMPLICE.

FVIT quidam inter discipulos sancti Antonij, Paulus nomine, cognominatus Simplex. Hic initium conuersionis suæ huiusmodi habuit. Cum vxorem suam huiusmodi habuit. Cum vxorem suam oculis suis cum adultero cubantem vidisset, nulli quidquam dicens, egressus est domum; & mœstitiam animi tactus, in eremum semetipsum dedit, vbi cum anxius oberraret, ad monasterium peruenit Antonij, ibique ex loci admonitione & opportunitate consilium capit. Cumque adisset Antonium, vt iter ab eo salutis inquireret; ille intuens hominem simplicis naturæ esse, respondit ei, ita demum eum posse saluari, si his quæ à se dicerentur, obediret. Tunc ille omnia quæcumque sibi præciperet, facturum se esse respondit. Vt ergo promissionem eius probaret Antonius, ante fores cellulæ stanti, Hic, inquit, exspecta me orans donec egrediar. Et egrediens Antonius, mansit intrinsecus per totam diem & per totam noctem; per fenestram tamen ex occulto frequentius respiciens videbat eum indefinenter orantem, & nusquam prorsus moueri, sed stare in æltu diei & rore noctis, & ita esse mandati memorem, vt ne parum quidem loco moueretur.

B. Antonium adit.

Simpliciter obedit.

Egressus autem die postero Antonius,

instituire eum & docere cœpit de singulis quomodo opere manuum solitudinem solaretur: & digitis quidem corporis opus carnale, cogitatione verò mentis & animi intentione operaretur quæ Dei sunt. Cibum quoque in vesperam ei sumere præcepit; sed obseruare, ne vniquam ad saturitatem vsque perueniret, & præcipue in potu: confirmans, non minus per aquæ abundantiam phantasias fieri animi, quam per vinum calorem corporis crescere. Et vbi plenè eum qualiter se in singulis agere deberet, instruxit, in vicino ei, hoc est, tribus à se millibus cellulam constituit, ibique eum exercere quæ didicerat iubet: ipse tamen frequentius visitans gratulabatur deprehendens eum in his quæ sibi tradita fuerant, totâ intentione & sollicitudine permanentem.

Opere manuum solitudo solanda.

Nimius aqua potus phantasias generat.

Quadam autem die cum venissent ad sanctum Antonium fratres magni quidem & perfecti viri, accidit etiam Paulum adesse pariter cum eis. Et cum sermo de rebus profundis & mysticis haberetur, cumque de Prophetis & Salvatore plurima tractarentur, Paulus ex simplicitate animi interrogat si Christus prius fuerit an Propheta? Beatus verò Antonius cum pro eo quod tam absurdè interrogauerat, quasi erubisset, blando nutu vt erga simplices solebat, silere atque abire eum iubet. Et ille, quia omne quodcumque, ab eo dictum fuisset tamquam præceptum Dei seruire instituerat, abscedens ad cellulam suam, tamquam mandato accepto, silentium gerere instituit, nec omnino aliquid loqui. Quod cum comperisset Antonius, mirari cœpit, vnde hæc illi obseruantia placuisset, quam à se sciebat non esse mandatam. Cumque iussisset eum loqui, & cur sileret indicare, dixit ei Paulus: Tu, pater, dixisti, vt irem & silerem. Et obstupescens Antonius, ita ab eo sermonem, quem ille negligenter protulerat, obseruatum: Omnes, inquit, nos iste condemnat: cum enim nos de cælo nobis non audiamus loquentem, ab isto qualiscumque sermo, qui ex ore nostro ceciderit, obseruatur.

Silentij insignis ex obedientia obseruator.

Multa tamen & sanctus Antonius eum docere volens de obedientia, præcipere ei solitus erat etiam, quæ ratio & causa non posceret, in quibus eius animus erga obedientiam probaretur. Haurire namque aliquando eum aquam iussit ex puteo, & in terram totâ die effundere; & contextas sportellas resolvere, ac denuò centexere; & vestimentum dissuere atque iterum resuere, & rursus resolvere; & in pluribus huiusmodi exercitiis ab eo memoratur imbutus, vt in nullo prorsus etiam eorum, quæ contra rationem

Varijs obedientia operibus à sancto Antonio exercetur.

nem imperari iuebantur, disceret contradicere; & ita per hæc omnia informatus, breui ad perfectionem venit. Ex cuius exemplo docebat beatus Antonius, quòd si quis velit ad perfectionem velociter peruenire, non sibi ipse fieret magister, nec propriis voluntatibus obediret, etiam si rectum videatur esse quod vellet; sed secundum mandatum Saluatoris obseruandum esse, vt ante omnia vnusquisque abneget semetipsum sibi, & renūtiat propriis voluntatibus, quia & Saluator ipse dixit: Ego veni non vt faciam volūtatem meam, sed eius qui misit me. Et vtique voluntas Christi non erat contraria voluntati Patris; sed qui venerat obedientiam docere, non inueniretur obediens, si propriam faceret voluntatem. Quanto ergo magis nos non iudicabimur inobedientes, si faciamus proprias voluntates. Denique supradictus Paulus exemplo nobis est, qui obedientiæ & simplicitatis merito in tantum spiritualium gratiarū culmen ascendit, vt multò plures & potentiores virtutes per ipsum Dominus, quam per secundum Antonium faceret.

Et quoniam pro affluentia gratiarum multi ad eum ex omnibus terræ partibus confluebant vt curarentur ab eo; verens beatus Antonius ne molestia multitudinis fugaretur, in interiori eremo, quòd accedi facile ab aliquo non posset, commanere eum fecit, vt venientes magis ipse susciperet Antonius. Si quos verò ipse non potuisset curare, hos ad Paulum tamquam prolixiorem sanitatum gratiam habentem mittebat, & ab illo curabantur. Tantam autem eius simplicitatis apud Domini fiduciam fuisse tradunt, vt quodam tempore cum quidam rabiem patiens in modum canis laniaret omnem qui ad se ausus fuisset accedere, & perductus ad eum fuisset, insistebat orationi vt dæmonem qui eum vrgebat, fugaret. Et cum mora fieret, nec celer sequeretur effectus, quasi infantum more indignatus ad Dominum dixisse fertur: Verè non manducabo hodie, si eum non curaueris, & continuo quasi delizioso domino satisfactum est à Deo; & statim curatus est rabidus.

Veniendi ad perfectionem modus cõpendiosus.

Matth. 16.

Ioan. 6.

Paulus Antonio virtute potentior.

Dæmonem oratione expellit.

Paulus Dei delicia.

CAP. XXXII.

DE 52 PIAMMONE PRESBYTERO.

NON autem mihi videtur dignū, etiam Neremi habitatores, quæ Parthenio mari adiacet, & vicina est oppido quod dicitur Diolco, silentio præterire. In quo vidimus quemdam presbyterum admirabilem, nomine Piammonem, totius humilitatis & benignitatis virum, habentem etiam

Pallad. cap. 72. de Ammonâ presbytero, qui hic Piammon.

reuelationum gratiam. Denique quodam tempore cum Domino sacrificium offerret, vidit angelum Domini stantem iuxta altare, & vnusquisque monachorum accedentium ad altare scribentem nomina in libro quem tenebat in manibus, quorundam tamen nomina non scribentem. Cumque diligenter obseruaret senior, qui essent quorum nomina nõ scripsisset, posteaquam sunt completa mysteria, vnumquemque eorum seorsum vocans, percontatur, quid eis in occulto peccati fuisset admissum: & inuenit ex confessione vnumquemque eorum mortalis peccati obnoxium. Tunc hortatur eos agere pœnitentiam, & semetipsum cum eis ante Dominum prosternens, die ac nocte tamquam ipse in eorum peccatis esset obnoxius, flebat, & tam diu permansit cum eis in pœnitentiâ & lacrymis, donec iterum videret eundem Angelum stantem, & scribentem nomina accedentium. Et posteaquam omnium scripsit, tunc etiam illos ex nominibus euocantem, atque ad reconciliationem altaris inuitantem. Vbi hoc verò senior vidit, intellexit eorum susceptam esse pœnitentiam: & sic eos altari totâ cum gratulatione restituit.

Piammon videt angelum Des iuxta altare.

Angelus. digne communicantium nomina scribit.

Cum peccatoribus, quorum nomina non scribebantur, pœnitent.

Hunc etiam quodam tempore ferebant à dæmonibus ita verberatum, vt stare aut moueri omnino loco non posset. Et cum dies adesset Dominica, & res posceret offerri sacrificium, iussit se fratrum manibus ad altare portari. Vbi cum in oratione iacuisset, astantem continuo vidit angelum Domini, qui astare solebat altari, & porrigentem sibi manum, atque eleuantem se de terrâ, & statim dolor omnis ita ab eo discessit, vt solito sanior redderetur.

Verberatus à dæmonibus sanatur ab Angelo.

DE 53 IOANNE.

CAP. XXXIII. Pallad. cap. 73.

ERAT in ipsis locis vir sanctus, ac totius gratiæ dono repletus, Ioannes nomine, in quo tanta erat consolationis gratia, vt quacumque mœstitiâ, quocumque tædio oppressa fuisset anima, paucis eius sermonibus, alacritate & latitiâ repleretur. Sed & sanitatum gratia plurima ei à Domino donata est.

EPILOGVS.

De periculis itineris ad eremos.

IN alijs quoque quàm plurimis locis Ægypti, sparsim vidimus sanctos Dei virtutes multas & mirabilia facientes, & totius gratiæ Dei plenos, sed & paucos ex multis memorauimus.

Pallad. cap. 150.

mus. De omnibus verò explicare, supra vires nostras est.

Nam de his qui in superiore Thebaidâ, id est circa ipsam Siennem habitare dicuntur, auditu solo comperimus; quòd his pænè omnibus, quos vidimus, celsiores illi & magnificentiores habebantur. Accedere verò ad ipsos pro itineris periculo nequiuimus: quia quamuis omnia illarum partium loca latronibus incurfentur, illa tamen quæ ultra ciuitatem Lyco sunt, etiam barbaros patiuntur. Et ideò nullus nobis ad eos accessus fuit, quia reuerà nec eos quos superius memorauimus, absque periculo vidimus.

Septies namque in hoc itinere periclitati sumus; in octauo autem, sicut scriptum est, non obtinuit nos malum, Deo nos in omnibus protegente.

Iob 5.

1. Denique semel per quinque dies ac noctes incedentes per eremum, siti ac lassitudine periclitati sumus.

2.

Alio quoque tempore incurrimus locum, in quo est conuallis quædam, humorem ex semetipso gignens falsum, quem continuò calor solis, velut hiemalis pruina in glaciem, ita in sale m stringit; & tamquam fudes acutas, ex ipso sale efficit: atque ita omnia illa exasperantur loca, vt non solum nudos pedes, vt habebamus nos, sed & calceamentis munitos terebret ac fecet. In his ergo inuenti, magno cum periculo vix euasimus.

3.

Tertio cum nihilominus per eremum pergeremus, incurrimus vallem quamdam, humorem ex semetipsa similiter quidem gignentem, sed intra semetipsam eum seruantem, cuius solum saxi & foetido cœno repletum transire cupientes, vsque ad latera descendimus. Cumque pænè ibidem in eadem mergeremur, exclamantes ad Dominum, vocem psalmi protulimus, dicentes: Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vsque ad animam meam. In-

Psal. 68.

fixus sum in limo profundi, & non est substantia.

4. Quartum periculum pertulimus in aquis quibusdam, quæ ex inundatione Nili remanserant, in quibus triduo continuo afflicti, vix euadere potuimus.

5. Quintum periculum fuit nobis à latronibus, cum secus mare iter ageremus, qui per decem millia passuum insequentes nos, quos perimere ferro non poterant, pænè exanimis reddiderunt per fugam.

6. Sextum discrimen nobis in ipso flumine Nilo fuit, in quo nauigantes, pænè submersi sumus.

7. Septimum, in stagno quod Mariæ vocabulo appellatur, vento sæuiente in insulam quamdam eieci sumus, hieme grauissimâ super nos & tempestate feruente. Erat enim tempus, quo Epiphaniarum dies celebrantur.

8. Octauum autem fuit, quòd cum ad Nitriæ monasteria veniremus, locum quemdam incidimus, in quo refluens Nili aqua residens, velut stagnum quoddam effecerat, in quo multæ bestiæ, præcipue crocodili plurimi erant. Qui cum tempore solis exissent, resoluti circa oram stagni iacebant, ita vt ignorantibus nobis mortui viderentur. Et cum accederemus ad videndam mirandamque magnitudinem bestiarum, quas exanimis putabamus, continuò vt sonitum pedum senserunt, excitati, irrure & insectari nos vehementer cœperunt. Nos autem cum magno clamore & gemitu nomen Christi Domini inuocauimus, cuius misericordia affuit, & bestiæ quæ contra nos insurrexerant, quasi ab Angelo repellente, in stagnum protinus proiectæ sunt: nos autem cursu intento ad monasteria festinauimus, gratias agentes Deo nostro, qui nos de tantis periculis liberauit, & tanta nobis ostendit mirabilia. Ipsi gloria & honor in sæcula sæculorum, Amen.

I N

LIBRVM SECVNDVM

D E

VITIS PATRVM

NOTATIO.

I
PROLOG.

BENEDICTVS DEVS] *Elegans omnino Prologus, qui Rufinum non dedecet: etsi stilus in toto libri decursu non ita respondeat. Sed narrationes ea sunt ex Græco, ut opinor, translata: quas ut apud Græcos humili & familiari stilo scriptas invenit, eodem quoque Latinis dedit. Rufinus præfatione in libros Recognitionum Clementis, (quos ab eo Latinitati donatos testatur Gemadus in Catalogo Script. Eccles. cap. xvii.) de ratione translationis suæ ad Gaudentium episcopum, cur minùs ornata ea sit, ita refert: In ceteris autem, quantum potuimus, operam dedimus, non solum non à sententiis, sed ne à sermonibus quidem satis elocutionibusq; discedere. Quæ res quamvis minùs ornatum, magis tamen fidele narrationis reddit eloquium. Ut igitur Recognitionum Clementis translatio minùs ornata est, quia angusto sermonis calle coarctatur quàm historiarum Eusebii, ubi liberis passibus interpres ambulat. & spatiat, mirum videri non debet, si & hic minùs florida sit Rufini dictio, cum & eadem hic translationis rationem inuisse videatur, quam inuit in Recognitionum libris. Sanè vel ex Palladij translatione licet colligere, quàm parum Rufinus à Græco textu discedat, cum quæ isthic habentur ab Herueto è Græcis expressa, eodem pane tenore hinc à Rufino exhibeantur.*

2. **EX QVIBVS NON SOLVM NOBIS CAUSA SALVTIS, &c.]** *Periodus hæc ex Palladio adumbrata, ubi ita in Proæmio: Ut eos æmulentur ac imitentur, qui caelestem volunt vitam agere, & quæ ad regnum cælorum ducit, vitam ingredi, &c. ut exemplar proponatur, & amor excitetur iis. Etiam sequenti periodi, quæ incipit, Quamuis, sensus est apud Palladium.*

3. **QVI IN MONTE S. OLIVETI]** *Hic aliquantulum variat Rufini Prologus à Palladij proæmio. Rufinus ait se Vitæ Patrum scribere in gratiam fratrum in monte Oliueti commanentium, Palladius verò rogatu Lausi præpositi. Alia quoque diuersa quedam habet Palladius à Rufino, ut quod Palladius in Proæmio dicit, ea quæ refert, se partim vidisse, partim audisse, Rufinus solum refert se vidisse. Palladius addit se & de mulieribus dicturum, Rufinus nihil de eâ re.*

In monte Oliueti cellulam suam & monasterium habuit Rufinus. Testis ipse Inuocantia II. Alioquin si inficias eat, etiam testes quamplurimos fratrum habere possum, qui in meis cellulis manentes, in

monte Oliueti quamplurimos ei Ciceronis Dialogos descripserunt: quorum & ego quaterniones, cum scriberent, frequenter in manibus tenui & relegi: & quod mercedes illis multò largiores quàm pro aliis scripturis solent, ab isto eis darentur, agnoui. Mihi quoque ipsi aliquando cum de Bethlehem Ierosolymam venisset, & codicem secum detulisset, in quo erat Dialogus Ciceronis, & idem ipse Græcus Platonis, quod dederit ipsum codicem, & aliquamdiu fuerit apud me, nullo genere negare potest.

4. **COMMANENT AVTEM PER EREMVM DISPERSI ET SEPARATI CELLVLIS]** *Significanter dixit, dispersi & separati, ut non cenobium, sed Cellia seu Lauram insinuet. Ita hic libro III. (cuius etiam auctor, vel interpres, vel præfator certè existimatur Rufinus) n. 219. Nam in eodem loco circiter quinque millia diuuis cellulis habitabant, quod desumptum ex D. Hieronymo epist. xxii. ad Eustochium de custod. virginis. Vide in Onomastico Cellia, & Laura.*

5. **IPSORVM MERITIS ADHVC STARE MVNDVM]** *Ad hoc respiciens Rufinus hic lib. III. inde Prologum suum auspicatur.*

6. **OPTIMA QVÆQVE RARA SINT ET DIFFICILIA]** *Vetus verbum: καλεῖται τὰ καλά.*

7. **IOANNE]** *Martyrologium Romanum, CAP. I. xxvii. Martij: In Ægypto S. Ioannis eremita, magnæ sanctitatis viri, qui inter cetera virtutum insignia, etiam prophético spiritu plenus, Theodosio Imp. victorias de tyrannis Maximo & Eugenio prædixit. De hoc, ut existimo, Menæa xx. Septemb. Μνήμη τῆς ἐν ὀρεινοῦταις μεγίστου Ἰωάννου τῆς Αἰγυπτίου: Commemoratio Ioannis Ægyptij, maximi inter confessores. Notissimus hic apud Scriptores Ecclesiasticos, de eo Augustinus de Civit. Dei libro v. capite xxvi. Cassianus lib. iv. cap. xxiii. Instit. & Collat. xi. cap. ix. & Collat. xxiv. cap. xxvi. Eucherius de laude eremi, Sidonius Carmine xvi. & alij varij.*

Frater Theodoricus Loher Carthusianus in sua editione Coloniensi Vitæ Patrum adscribit hunc Ioannem ex Martyrolog. ut existimo, xxviii. Aprilis, sed ibi de alio Ioanne abbate agitur, qui sub Leone Isaurico pro cultu Imaginum decertavit, hic verò tempore Theodosij fuit, ut patet hic initio & fine huius capituli.

8. **TRIBVNVS QVIDAM]** *D. Augustinus libro De curâ pro mortuis agendâ, cap. xvi. disputat. de modo, quo sancti seu vini, seu postquam è vitâ excess-*

excefferunt, quandoque vinis appareant. Et post multa ambigè dicta, hanc de Ioanne hoc historiolum infert: Talem fuisse credendum est illum Ioannem monachum, quem de belli ciuili euentu maior Theodosius consuluit Imperator: habebat quippe etiam prophetiam. Neque enim singulos singula munerum istorum, sed etiam plura vnum habere posse non ambigo. Ioannes ergo iste cui-dam mulieri religiosissima, impatienter eum videre cupienti, atque vt hoc impetraret, per matrum suum vehementer instanti, cum ille noller, quoniam id numquam permiserat feminis; Vade, inquit, dic vxori tuæ, videbit me nocte proximâ, sed in somnis. Et factum est. Monuitque illam, quidquid fidelem coniugatam moneri oportebat. Quæ cum euigilasset, talem se vidisse hominem Dei viro suo, qualem ille eum nouerat, & quid ab illo audierit, indicauit. Qui hoc ab eis comperit, retulit mihi vir grauis & nobilis, & dignissimus credi. Vide Thyræum nostrum de variis Apparitionum modis.

9. TERTIANO TYPO GRAVISSIME VEXABATUR] Inepè Goldastus hæreticus, tertiano pyreto, diuinat legendum. Rarior quidem vox & significatio typi, nota tamen Galeno, qui librum de τύπων scripsit, & esse dicit τὰ ἐν ὀπτάσεως ἢ ἀνοσεως, id est, ordinem extentionis & remissionis in febribus. Oratio est in Sacramentario S. Gregorij contra typum tertianum vel quotidianum. Isidorus lib. iv. cap. vii. Orig. Typhi sunt frigidæ febres, quæ abusuè typhi appellantur ab herbâ quæ nascitur in aquâ. Sed in re medicâ Galeno potior fides.

10. QVIA VITIA EX PARTE IPSIVS SVNT] Exhortatio hæc Ioannis deest Palladio. Melchior Goldastus Collectan. ad sermonem Valeriani de bono discipline, legendum censet, quia vitia ex parte eo sunt: nec quemquam de hac lectione dubitaturum putat, quia sequitur hic de diabolo principe & auctore. Sed firmissus hæsserit Sapientie capiti iv. ex quo ipse citat: Imitantur diabolium, qui sunt ex parte illius. Quare vulgata lectio tenenda, consentientibus manuscripulis omnibus.

11. VICTORIÆ RELIGIOSI PRINCIPIS THEODOSII] De hoc Ioanne eiusque prophetiâ Prosper in Chronico anno Christi cccxcv. Theodosij xvi. Arcadio iii. & Honorio ii. Cos. Ioannes Monachus anachoreta clarus habetur, qui ornatus prophetiæ gratiâ, Theodosium consulentem de euentu belli quod aduersus Eugenium mouebat, victorem futurum prædixit.

CAP. II. 12. HOR] Nulla huius memoria in tabulis Ecclesiasticis, præterquam in Menais vii. Augusti: Ο ὅσιος Ὁ ἐν εἰρήνῃ τελευτῆται, Sanctus O in pace quiescit. Occurrit & in Palladij Lausiacâ historiâ cap. ix. Sed Origenistam fuisse monet D. Hieronymus epist. ad Ctesiphontem. Obiisse tamen in eâ hæresi non constat, maximè cum eius commemoratio fiat in Menais. Vide respons. ii. ad argumentum Prolegom. xv. ubi agitur de auctoritate horum librorum. Meminit eius etiam Sozomenus l. vi. cap. xxviii. Niceph. lib. ix. cap. xxxiv. & recentiores quidam suis inseruere Martyrologiis xii. Nouemb. vt Carthusia Colon. in additionibus ad Usuardum, Marcolycus. Vide Molanum cap. xiiii. de Martyrolog.

13. HABITU IP SO HONORIS VIDEBATVR ANGELICI] Hoc non facile quis intelliget, nisi quis Græcorum monachorum habitum præ oculis habeat. Duplex Græcis habitus erat, vnus nouitiornum, qui

dicebatur μικροδ χιματῶ: alter probatissimorum virorum, qui dicebatur μεγάλου & ἀγρελοδ χιματῶ. Vide Euchologium Græcorum cap. xxxix.

14. AMMONIO] Ammonia hic dicitur Palladio CAP. III. cap. xlviii. de hoc, vt existimo, Menais Græcorum xxvi. Ian. Ο ὅσιος Ἀμμωνῆς ἐν εἰρήνῃ τελευτῆται: S. Ammonas in pace consummat. de eo etiam Sozom. lib. vi. cap. xxviii. Niceph. lib. ix. cap. xxxiv.

15. COLOBIIS] Græca vox κολόβιον, sed Latinis usurpata, vt Cassiano lib. i. Instit. cap. v. Seruius Aen. ix. ad illud: Et tunicæ manicas, &c. Tunicæ, inquit, vestræ habent manicas, quod etiam Varro vituperat, dicens: Manicatis & talaribus tunicis. Nam colobiis utebantur antiqui. quæ totidem ferè verbis refert D. Hieronymus in Hebr. quæst. Cod. Theod. L. xiv. Tit. x. Nullus senatorum habitum sibi vendicet militarem, sed chlamydis terrore deposito, quieta colobiorum & penularum induat vestimenta. Vide apud Cassianum significationem mysticam.

16. BENO] Palladio cap. xlv. dicitur Be. Nul- CAP. IV. lam huius memoriam inuenio in Ecclesiasticis tabulis. De eo Sozomenus lib. vi. cap. xxviii. Hic paucula superioribus affinia: Βένων ἢ παρ' ἐδουῆς δεαδλίωι ὀργιζόμενον, ἢ ὀμύουτα, ἢ ἀδούμενον, ἢ εἰχαῖον, ἢ δεστώ, ἢ ὀλιγορημένον εἰπόμενα λόγον: Benum autem ei minime vnumquam visum vel irâ arfisse, vel iurasse, vel mentitum esse, vel temerarium, leue, aut abiectum verbum dixisse. præmittit de eodem & Theonâ: Βένων ἢ Θεωνῆς, μὴ ἄλλων ἢ ἡδὲντο ταγματῶν, ἢ δεῖας ἀεργνώσεως ἢ ἀεργνῆτιος ἐμπλεω: Benus & Theonas conuentus rexere monachorû, viri diuinâ præscientiâ & prophetiâ repleti. De eo etiam Niceph. l. xl. c. xxxiv.

17. OXYRYNCHO CIVITATE] De Oxyryncho CAP. V. Stephanus de urbibus, originem appellationis, & eiymon vocis simul insinuat: Ο ἕρυνχος, πόλις Αἰγυπτῶν, πρῶτον τῶν ὀμύουτων ἕρυν: Oxyrynchus, Ægypti ciuitas, quæ colit piscem sibi cognominem. Ita pleræque Ægypti vrbes à superstitioso animalium cultu nomen sortita.

18. THEONE] De hoc Sozomenus l. vi. c. xxviii. CAP. VI. Cassiodor. lib. viii. cap. i. Niceph. lib. xi. c. xxxiv.

19. APOLLONI] Huius Vitam accuratè CAP. VII. scripsit Timotheus Alexandrinus episcopus, vt testatur Sozomenus lib. vi. cap. xxix. Nicephorus l. ix. cap. xxxiv. Fors eadem cum hac. Vide Prolegomenon iv. §. i. In Sozomeno Græcè est Ἀπολλῶς, quod alij Latine verterent, Apollos. Nam de alio, qui Apollonius dictus fuit, ibidem sequitur.

20. LEBETES] Ipse explicat hic auctor, aitque colobium esse, de quo cap. iiii. diximus. Hieronymus Præfat. in Regulam S. Pachomij: Nihil habent in cellulis, præter phathium & duo lebitonaria (quod Ægyptiis monachis vestimenti genus est sine manicis, & vnum iam attritum ad dormiendum vel operandum. Isidorus lib. xix. Orig. cap. xxi. Lebitonarium est colobium sine manicis, quali monachi Ægyptij vtuntur. Dicitur Græcè & λεβιτωνῶν vel λεβιτωνία. ita Palladio in Vita abbatis Pachomij: & λεβιτωνάειον. ita quidem Sozomenus lib. iii. c. xiii. explicat. χεῖτωνες ἀχειροδῶται, tunicas sine manicis. infra cap. ix. Lebeta.

21. NICOLAI INGENTES] Deest hoc editis li- bro. Cur omissum sit, non inquirō. Scio rarum & non ubique obtinuit esse. Athenæus lib. xiv. & Plutarch. Conuual. lib. viii. cap. iv. scribunt Nicolaum quemdam Damascenum Augusto misisse palmulas, quas ille ab eo Nicolaos vocabat. Sic & Isidorus li- bro

bro xvii. cap. vii. Orig. palmulæ sunt Thebaicæ, qui & Nicolai. Photius in Bibliothecâ Cod. clxxxix. pro palmulis habet placentas. Ita & Suidas in Nicolao; & Hesychius Illustrius. Palladij interpres coniungit cum panibus. Vereor eum vitioso vsu codicis. Nam hic omnia verbo tenus ex Palladio Græco expressa habes. quod noster habet, Nicolai ingentes, & panes calidi & mundissimi, Heruetus Palladij interpres habet, & Nicolaos panes maximos & puros lupinos: quia *Σεπυδς* calidum, & *Σεπυδς* lupinum significat. Inde Heruetus deceptus est.

CAP. viii. 21. AMMONE] *Distinctus hic ab Ammone Agyptio seu Nectrote, de quo hic post cap. xxx. & Tabennensiote, qui in Tabennâ tribus circiter millibus monachorum presuit, de quo hic supra cap. iiii.*

23. DRACONE] *Fors eiusdem Ammonis est quod habetur lib. iiii. Ruffini, n. ccxiv. de basilisco dissipato.*

CAP. ix. 24. COPRETE] *Huius nullibi mentionem inuenio præterquam apud Sozomenum lib. vi. cap. xxviii. Nicephorum lib. xi. cap. xxxiv. Copres, inquit Nicephorus, demonum expellendorum & variorum morborum sanandorum gratiam acceperat. Caue Copretem hunc & Patermutium confundas cum duobus aliis eiusdem nominis, qui fuere martyres tempore Iuliani apostata, de quibus in Menais & Menologio ix. Julij. Alius etiam Coprius tempore Theodosij Cænobiarca, de quo Græci xxiv. Septemb. nam hic iunior.*

25. LEBETA] *Id est, colobium. vide sup. c. vii.*

CAP. x. 26. SYRO, &c.] *De his præter notatum in margine Palladium nihil inueni.*

CAP. xi. 27. HELENO] *Sozomenus libro vi. cap. xxviii. Nicephorus libro xi. cap. xxxiv. Cassiodorus libro viii. Tripart. hist. cap. i. quibus Helles dicitur, Palladio Hellen.*

CAP. xii. 28. ELIA] *De hoc Sozomenus libro vi. capite xxviii. Nicephorus libro xi. cap. xxxiv. Cassiodorus hist. Tripart. lib. viii. cap. i.*

CAP. xiii. 29. PITHYRIONE] *De hoc Nicephorus lib. ix. cap. xiv. Præterea Pithyrion ille, qui tamen alibi, apud Athenas videlicet, asceterium seu exercendæ pietatis domicilium habuit.*

CAP. xiv. 30. EVLOGIO] *De hoc Sozomenus libro vi. cap. xxviii. Niceph. lib. xi. cap. xxxiv. Cassiodorus lib. viii. Tripart. hist. cap. i.*

CAP. xv. 31. APELLEN] *De hoc Sozomenus lib. vi. capite xxviii. Niceph. lib. xi. cap. xxxiii.*

CAP. xvi. 32. PAPHNUTIO] *De hoc Maurolycus in Martyrologio suo, Pannucij nomine, xxix. Nouembris: S. Pannucij abbatis, qui eremum Heraclia regionis incoluit, & cuius operâ Thaidem insignis formæ meretricem, ornamentis in ignem proiectis, veniam pœnitentiâ meruisse perhibent. Florarium Sanctorum manuscriptum viii. Martij: Paphnutij confessoris, qui conuertit Thaisim meretricem, & tres viros ereptos sæculo lucratus est Deo. Claruit anno salutis cccxxi. Habes hac posteriora de tribus viris in hoc Ruffini capite expressa.*

Cum varij fuerint Paphnutij, non existimo quemquam cum hoc eundem esse. Nam qui xxviii. Apr. habetur apud Metaphrastem, & ex eo apud Surinum, martyr fuit tempore Diocletiani: quem Martyrologium Romanum habet xxv. Septemb. nec vlla eius mentio in Menologio, etsi id asserat Baronius, qui, quod Galefinus dicit se accepisse ex tabulis Græcis, existimauit ex Menologio esse. Sed existimo Galefinum de Metaphraсте intelligere. In Menais xxv. Se-

ptembris de eo solo tantum duo versus.

Menolog. Græcum xix. Apr. habet Paphnutium Ierosolymitâ, eumque martyrê de quo Menais xx. Apr. duos tantum habent versus, nec martyrij meminere.

Menologium Græcum xxv. Sept. habet Paphnutium Agyptium, S. Euphrosyne patrem, de quo Menais eodem die duos quoque tantum versus habent.

Martyrologium Romanum xi. Septemb. habet Paphnutium Thebæum seu superiorum Thebarum episcopum & confessorem, ut vocat Niceph. l. viii. cap. xix. qui celeberrimus est, & omnium historicorum præconio notus. De quo vide ad Vitam sancti Antonij cap. xxx.

Alius etiam Paphnutius Meletianus, de quo Epiphanius in Panar. heres. lxxviii.

Alius etiam Paphnutius Cephalâ, de quo Palladius cap. xci.

Alius Paphnutius presbyter Scetiotes, cognomento Bubalus apud Cassianum Collat. iiii. cap. i. & Collat. xviii. cap. xv.

33. ISIDORO] *De eo Sozomenus l. vi. c. xxviii. CAP. xvii. & lib. viii. cap. xii. & xiii. Socrat. l. vi. cap. ix. Nicephorus lib. xi. cap. xxxiv. Cassiodorus l. viii. Trip. hist. cap. i. Hic inter Origenistas numeratur à D. Hieronymo epist. ad Cresiphontem. Videndum an hic etiam fuerit inter monachos respicientes, de quibus egi Prolegomeno xv. responsione ad argumentum secundum, quod obieciatur contra horum librorum auctoritatem.*

34. SERAPIONE] *Nilil de hoc Serapione apud Palladium, sed de alio quodam, cui cognomen Sindonites, quod sola sindon ei vestis esset: qui fuit imperitus litterarum. Vide Palladium cap. lxxxiii. Hic à Baronio Notation. ad Martyrolog. Roman. xxi. Martij non ritè dicitur Syndonius. Serapionis abbatis dicta habes apud Pelagium libello vi. num. xii. libell. viii. num. ix. lib. xi. num. xiii. l. xv. n. xvi. de quo Sozom. l. vi. cap. xxviii. ex quo Niceph. l. xi. cap. xxxiv. sua desumpsit, & Cassiodorus Tripart. lib. viii. cap. i.*

35. APOLLONIO] *Baronius Notation. ad Martyrolog. Roman. viii. Martij existimat hunc Apollonium & Philemonem eos esse, de quibus ibi in Martyrologio. Sed si Acta à Metaphraсте scripta cum his conferantur, non quadrant. In Menais bis inuenio memoriam Apollonij & Philemonis martyrum cum diuersis sociis. Primò xiv. Nouembris, qui sunt ij, de quibus Martyrolog. Romanum viii. Martij agit: secundo vi. Julij. sed neutriubi Acta exprimentur, ut inde aliquod indicium fieri possit. Vide Nicephorum lib. ix. capite xiv.*

36. DIOSCORO] *Sozomenus lib. vi. cap. xxviii. CAP. xx. Nicephorus lib. xi. cap. xxxiv. Cassiodorus lib. viii. Tripart. hist. cap. i.*

37. DE MONACHIS IN NITRIA] *Sozomenus lib. vi. cap. xxxi. Καλῆσι ὁ τὸν χωρὸν τῶν Νιτρίων καὶ ὁπὶ κώμῃ τίς ἐστιν ὄμοιος ἐν ἧ τὸ νῆδον συλλέγουσιν. εἰ τὸ τυχερὸν ἢ πλῆθος ἐνταῦθα ἐσιλοσφεί, ἀλλὰ μοναστήρια ἡ ἀμφὶ πεντήκοντα, ἐλλήλοις ἐχόμενα, τὰ μὲ σιωπηλῶν, τὰ δὲ καὶ ἑαυτοῦ σοικουῶτων. Istum locum (ubi Scete) appellant Nitriam; propterea quod est pagus finitimus, in quo nitrum colligunt. Non exigua quidem hominum multitudo ibi monasticam disciplinam exercebat. Erant namque monasteria circiter quinquaginta contigua, quorum pars conuentus, pars homines separatim ab aliis vitam degentes habuere.*

38. CELLIA] *Eadem habes apud Palladium, CAP. xxii. cap.*

cap. lxxix. Ex quo sua desumpsit, ut credo, Sozomenus lib. vi. cap. xxxi. qui penè verbo tenus eadem refert cum Palladio & Ruffino. ecce Græca, quæ iam Latina hic legisti: *Ἐν ταύτῃ ὡς ὅτι τῶν ἐνδον ἔρημον ἠκόντων, ἕτερός ἐστι τόπος σχεδὸν ἐβδωμήκοντα σταδίους δις ὡς, ὄνομα Κελλία. ἐν τούτῳ ἢ ἀποράδῳ ἐστὶ μοναχικὰ οἰκήματα πολλὰ, καὶ δὲ καὶ τοιαύτης ἔλαχε περιουσίας. κενώεσθαι δὲ τοσοῦτον ἀλλήλων, ὡς τοὺς αὐτοὶ κατοικοῦντας σὺν αὐτοῖς μὴ κενώσθαι, ἢ ἐπαίνειν· σιωπῆσθαι πάντες εἰς ταυτὸν ἅμα καὶ ἐκκλησιαζοῦσαι τῇ πρώτῃ καὶ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἐβδωμάδος. ἡ δὲ ἐπεὶ μὴ ὡραζομένηται, δὴ ἡλός ἐστιν ἀκὼν ἀπολειψθεῖς, ἢ πᾶσαι πνὶ ἢ ἡσώφ πεπεδημένῃ, καὶ ὅτι δὲ ἐν αὐτῇ καὶ δευτερίαν ἐκ δὲ πᾶσιν πάντες ἀπαύουν, ἀλλ' ἐν διαφόροις καιροῖς ἕκαστος ὁπφραζόμενος· ὁσφρ ἔχει πρὸς ἰσοῦν ἀρμόδιον. ἐκτὸς ἢ τοιαύτης αἰτίας ἐ σωρομλῆσθαι ἀλλήλοις, εἰ μὴ λόγον ἔνεκον εἰς γνάσθιν θεοῦ τεινόντων ἢ ἀφέλξαν ψυχῆς, ἔλδοι τὴς μαθησόμενος· ὡραζομένηται φράσαι διωάμενον. οἰκοδοσι ἢ ἐν τοῖς Κελίοις, ὅσοι τὸ φιλοσοφίας εἰς ἀκρον ἐληλυῖσθαι, καὶ σφᾶς ἀγνῶν διωάσθαι, καὶ μόνον διαβίβειν, δὲ ἡσυχίαν κενώδέντες ὡραζομένων. Eleganter B. Bernardus epist. ad fratres Carthusianos de monte Dei, de cellâ & celo: Secundum formam propositi vestri habitantes in cælis potius quam in cellis, excluso à vobis toto sæculo totos vos inclusistis cum Deo. Cellæ siquidem & cæli habitatio cognatæ sunt. quia sicut cælum & cella ad inuicem videntur aliquâ habere cognationem nominis, sic & pietatis. A cælando enim cælum & cella nomen habere videtur, & quod cælatur in cælis, hoc & in cellis. Quod geritur in cælis, hoc & in cellis. Quidnam est hoc? vacare Deo, frui Deo. Quod cum secundum ordinem piæ & fideliter celebratur in cellis, audeo dicere: Sancti angeli Dei cellas habent pro cælis, & æquè delectantur in cellis, ac in cælis. Nam cum in cellâ iugiter cælestia actitantur, cælum cellæ & sacramenti similitudine, & pietatis affectu, & similis operis effectu proximum efficitur: nec iam spiritui oranti vel etiam à corpore exeunti, à cellâ in cælum longa vel difficilis via inuenitur. A cellâ enim in cælum sæpè ascenditur: vix autem vniquam à cellâ in infernum descenditur.*

39. AMMONIO] Sozomenus libro vi. cap. xxx. Nicephorus lib. xi. cap. xxxvii. Cassiodorus lib. x. histor. Tripart. cap. vii. Hos Origenis fuligine infectos fuisse notat D. Hieronymus epist. ad Cresiphontem. Fuere tamen hi coniunctissimi Chrysoſtomo; & quidam eorum honorificè sepulti, qui etiam miraculis claruisse dicuntur. Nam de Ammonio & Dioscuro hac habet Georgius Alexandrinus in Vita sancti Chrysoſtomi, de iis monachis agens, quos Theophilus Alexand. episc. eremo expulsi: *Ἀμμώνιον, σιωπῶν ἀσκηταῖς ἀδελφοῖς καὶ ἐν ἐπισκοπῇ, οἱ καὶ κλοισφορήσαντες ὅτι οὐδέποτε ἐξωρίθησαν, ὡς πᾶσα ἐπιγνώσκει ἢ Ἀλεξάνδρεια, τοιοῦτοι ὄντες ἐν γνάσθῃ, ὡς μηδὲν αὐτοῖς διαφυγεῖν ἢ ἐν τῇ θείᾳ γαστρῇ πολλοῖς ἀπορμύμενον. ὡν ἢ μὲν δύο ἐκοιμήθησαν ἐν Κονσταντινουπόλει τελευτήσαντες, Ἀμμώνιον ἢ καὶ σφᾶς τῶν ἐξ ὁδὸν τῆς εἰς περιεφίτησε. λέγει δὲ τὸ μνήμα αὐτῶν νοσημάτων ἀπὸ ῥιζῶν δευτερίαν. τὴν δὲ πᾶσαν ἢ ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῆς ἀποστόλων πέραν θαλάσσης. ὁ ἢ ἐπίσκοπος Διόσκορος τελευτήσας καὶ τοὺς ἐτάφην ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῆς ἐν τῇ ἀρῇ τῶν πρὸς τὸ πύλις, ὡς περιεφίτη, ὡς τὰς πλείους τῆς γυναικῶν ἐχίσας πίστιν εἰς αὐτὸν μεγάλην, καταλειψάσας τὴς τῆς μαρτυρίας ὁρκούς, καὶ τῆς ἀρχῶν Διοσκοροῦ ὀμνύειν: Ammonius cum duobus etiamnum religiosis fratribus, atque vno episcopo, qui cum vincula pertulissent, & immanes torturas sub Valente, finibus illis eliminati sunt. quod vniuersa agnoscit Alexandria. Et is sexagenarius erat: & hi scientiâ sic*

præditi erant, ut eos nihil lateret in diuinis Scripturis, in quibus alioqui permulti hærent & ad dubitant. Horum quidem duo obdormiuerunt Constantinopoli in fatum concedentes; Ammonius autem priusquam à vitâ migraret, oracula reddidit de futuris. Monumentum autem eius dicitur mederi rigore febrili laborantibus. Sepultus est trans mare, in æde apostolis dicatâ. Porro Dioscorus episcopus cum diem suum obiisset, sepultus est in martyrio, quod situm est in Quercu ante portam siue columnam, de quâ superius dictum est. Et quidem permultæ mulieres constanti in ipsum fide nitebantur, adeo ut si qua testis per orationes Dioscori se obstrinxisset iureiurando, nullâ ratione passa fuisset se iuramenti esse perfidam desertricem. Vide quadam de his & pro his dicta supra Prolegomeno xv. ubi de auctoritate horum librorum, responsione ad argumentum secundum. Saltem diui Hieronymi monitione tuti esse possumus.

40. HVIC ERANT DVO FRATRES, &c.] *Dicti hi quatuor fuere Longi à corporis habitu. Georgius Alexandrinus Vita Chrysoſtomi: Viri enim, qui in Ægypto præsidebant monasteriis, pius ille Dioscorus, Ammonius item, Eusebius, & Euthymius, qui quidem fratres erant, à corporis proceritate fortiti nomenclaturam Longi. Sed enim istorum fama mirè increbuerat Alexandria, quod & sermone & vitæ ornamentis inclaruissent. Qui plura de iis prosequitur. De eadem Longorum appellatio- ne iidem historici quos antè citavi.*

41. AD EPISCOPATVS OFFICIVM] *Hermopoleos episcopus fuit Dioscorus; vita Georgius Alexandrinus Vita Chrysoſtomi, ubi de morte eius addit: Paulò post à fugâ Theophili suum obiit diem, dignusque est habitus, qui in splendido admodum sepulcro funeraretur in æde sacrâ martyri, quæ est in Quercu, quo loci habita est Synodus calumnix aduersus Ioannem adornatâ. Locus autem hic erat trans mare, Russini suburbium, ut habet Palladius Dialog. de rebus S. Chrysoſtomi, qui omnium inspector fuit. Nicephoro lib. xiiii. cap. xv. dicitur suburbanum nauale Chalcedonis, ubi erat Ἀποστολεῖον, id est, ecclesia in honorem Petri & Pauli apostolorum constructa à Russino, variaque monachorum domicilia. qui à Georgio de sepultura Dioscori variat. ait enim: Dioscorus namque Constantinopoli prius mortuus, in templo Mocij martyr is sepultus est. Ammonius autem breni post cum Synodus adornaretur, valetudine affectâ in Quercu quidem venit, sed illic morbo propter traiectionem inualecente, paulò post & ipse diem suum obiit, atque ibi à monachis suis honorificè est tumulatus. Templum autem Mocij martyr is collocant Menaa xi. Maij, in ipsâ urbe Constantinopolitanâ. Non rectè in Menologio x. & xi. Maij dies coalnere. De hoc templo vide Baron. Notat. ad Martyrolog. Romanum xiiii. Maij.*

42. DIDYMO] *De hoc Didymo nihil apud Palladium, sed de alio cæco Alexandrino, de quo ad Vitam S. Antonij diximus. Huius memoriam in Fastis sacris non inueni, præterquam in Florario Sanctorum manuscripto xi. Aprilis, S. Didymi eremitæ. De hoc eodem Socrates lib. iv. cap. xviii. Δίδυμος ἄλλος, ἕτος μοναχὸς ἐνενηκόντα ἔτη βίης, ἐδὲν ἀνθρώπων σωζόμενος ἄχει τὴν τελευτῆς: Didymus alius, qui etiam monachus fuit, nonagintaque confecit annos, per totum vitæ spatium nullius vniquam hominis societate*

CAP. XX. III.

CAP. XXIV

cietate & consuetudine vsus est. *qua ad verbum exscripsit Suidas in A'uis. hunc in Scete floruisse tradit Sozomenus lib. VI. cap. xxx.*

CAP. XXV. 43. CRONIO] *Sozomenus lib. VI. cap. xxx. Κρονίων τῶς ἐκ τῶν ἐξ ἐπιταυτῶς χειρῶς: Cronion annos iam circiter decem & centum natus. Palladius cap. x xv. habet Cronium presbyterum Niriæ & cap. lxxxix. Chronium quoque presbyterum, abbatem trecentorum patrum in deserto apud vicum Phœnicie, unde ortus erat. Vtrumque Antonio notum ait Palladius. An alter eorum idem cum hoc sit, dubito. Noster hic in Scete, teste Sozomeno, floruit.*

CAP. XXVI 44. ORIGENE] *Sozomenus lib. VI. cap. xxx. Γρηγόριος τῶ Ἰερουσῶν, ἐκ τῶν μαθητῶν Ἀντωνίου τῶ μεγάλου θεολογικῶν: Origenes senex vnus ex discipulis Antonij Magni, qui adhuc supererat. Addit in Scete vixisse.*

CAP. XXVII. 45. EVAGRIO] *Qui res Euagrii parum perspectas habuere, ipsum quandoque laudans, ut Socrates Nouatianus lib. IV. Histor. Eccles. cap. xviii. & Sozomenus aqne Nouatianus lib. VI. cap. xxx. Idem facit Gennadius in Catalogo, qui etiam Euagrio miracula tribuit; sed Gennadius nimium Pelagianis fauens, nihil mirum, si Pelagianorum parentem Euagrium laudibus tollat, & falsa adscribat miracula. De Palladio Galatâ, qui eundem Euagrium mirifice celebrauit, silemus modò, quòd eidem in impietate & heresi par, eiusdemque discipulus existens, mulum mutuo scabit. Dicemus de illo suo loco (libro VIII.)*

At astimemus Euagrium è propriis pretiis. fuisse hereticum Origenistam, Pelagianisque errandi amplissimam exhibuisse materiam, mirum si iam non omnibus sit exploratissimum. Audiamus quid de eo Patres. S. Hieronymus epist. ad Ctesiphontem hæc de Euagrio habet: Euagrius Ponticus Hyperborita, qui scribit ad virgines, scribit ad monachos, scribit ad eam cuius nomen nigredinis testatur perfidie tenebras, (Melaniam intelligit) edidit librum & sententias τῶ ἀπαθείας, quam nos impassibilitatem vel imperturbationem possumus dicere, quando numquam animus villo perturbationis vitio commouetur, & vt simpliciter dicam, vel saxum vel Deus est. Huius libros per Orientem Græcos, & interprete discipulo eius Ruffino Latinos plerique in Occidente lætitant, &c. Hæc S. Hieron. Qui etiã præfat. in lib. IV. super Ieremiam ista scribit: Commentarios in Ieremiam per interualla dictabam, vt quod deerat otio, superesset industria; cum subito hæresis Pythagoræ & Zenonis ἀπαθείας ἢ ἀναμαρτυρίας, id est, impassibilitatis & impeccantiæ, quæ olim in Origene & dudum in discipulis eius Grunio, Euagrioque Pontico, & Iouiniano iugulata est, cœpit reuiuiscere, & non solum in Occidentis, sed & in Orientis partibus sibilare, & in quibusdam insulis, præcipueque Sicilia & Rhodi maculare plerisque, & crescere per dies singulos, dum secretò docent, & publicè negant. & alia subiicit in eandem sententiam.

At quanti semper fecerit Ecclesia Romana iudicium S. Hieronymi in his, quæ ipse de Ruffino, Euagrio, Palladio, aliisque plurimis (quos ipse probè intus & in cute nouerat) eorumque scriptis censuerit, audi S. Gelasium primum in Concilio Romano septuaginta episcoporum, memorandum istam sententiam proferentem: Item Ruffinus vir religiosus plurimos ecclesiastici operis edidit libros, nonnullas etiam Scripturæ interpretatus est: sed quoniam

B. Hieronymus eum in aliquibus de arbitrij libertate notauit; illa sentimus, quæ prædictum beatum Hieronymum sentire cognoscimus. Et non solum de Ruffino, sed etiam de diuersis, quos vir sæpius memoratus zelo Dei & fidei religione reprehendit. *Hæc S. Gelasius, cuius documentum eo tenacius mente suscipiendum ac retinendum videtur, quòd diuinâ prouidentia factum fuerit, vt S. Hieronymus multorum, qui suo tempore sub religionis & pietatis habitu hæresum venena fundebant, ipse fraudes, technas, dolos, errores deprehensos in publicum prodiderit, eiusque eâ in re iudicium Romana Ecclesia probauerit, ne deinceps tam multi lupi in vestimentis ouium gregi Dominico imponerent, eundemque mactarent, cum alioqui etiam cautissimos & sagacissimos decipere potuerint: eiusmodi fuere Ruffinus, Euagrius, Palladius, & alij monachi Origenistæ, quos S. Hieronymus, vt nuper vidimus, indicauit.*

Sed ad Euagrium redeamus, de quo hæc quoque S. Ioannes Climax: Putauit Euagrius sapientissimum se omnium alacritate sensus fieri: sed fraudem passus sibi mentitus est miser; insipientium insipientissimus ex hoc ipso ostensus est. Hæc idcirco Climax, quòd Euagrius apathiam introduceret. Porrò Euagrium vnâ cum Origene & Didymo Alexandrino tamquam hereticum condemnatum, eiusque errores proscriptos in quinta generali Synodo, auctores sunt S. Tharastus episcopus Constantinopolitanus, Confessione fidei, quæ habetur in secundo Nicæno Concilio, actione III. Niceph. l. xvii. Hist. cap. xxvii. Cedrenus in Annal. in Iustiniano. Eundem etiam Euagrium cum eisdem Didymo & Origene damnauit S. Martinus Papa & martyr in Concilio Lateranensi, Secretario v. Canone xviii. sed & Antiochus monachus, qui sub Heraclio vixit, homiliâ de regno, quæ est cxxx. enumeratis multis hæresarchis hæc subdit: Post hæc hæreseon portenta fuerunt hi, Euagrius & Didymus, qui secundum dogma Origenis putâ præexistentiam rerum atque earum restitutionem senserunt. Hæc ille. Ex quibus omnibus, & aliis quæ omittimus, facile quisque dispiciet, quo loco & pretio Euagrius Ponticus Hyperborita sit habendus. Hactenus fr. Io. Maria, magister sacri palatii.

46. DVOBV MACARIIS] *Duo sunt Macarij celebres in Romano Martyrologio, vterque Ægyptius. Sed de quo hic agitur, & simpliciter & significatè Ægyptius dictus est, alter verò Alexandrinus, quòd in Ecclesiâ Alexandrinâ sanctus esset presbyterio, vt est apud Palladium cap. xx. Sozomenus li. III. cap. xiii. ita hos distinguit: Ὁ μὲν Αἰγύπτῳ, ὁ δὲ πολεμῶς ὡς ἄσος ὀνομάζετο, ὡς δὲ τῶν Ἰβητῶν Ἀλεξανδρέως: Quorum alter in agris Ægypti, alter in vrbe natus (erat enim Alexandrinus genere) & ita institutis ciuilibus educatus, vt ἄσος, id est, vrbanus diceretur. Signantiùs etiam Socrates lib. IV. cap. xviii. Ὁν ὁ μὲν ἐκ τῶ ἀνω Αἰγύπτου ἦν, ὁ δὲ ἐκ τῶ Ἀλεξανδρέως πόλεως: Quorum alter ex superiore Ægypto, alter ex vrbe Alexandria oriundus.*

47. MACARIO ÆGYPTIO] *Ægyptius hic occurrit apud Martyrologium Romanum xv. Ianuarij: In Ægypto S. Macarij abbatis, discipuli B. Antonij, vitâ & miraculis celeberrimi. De hoc in Menologio xix. Ian. Vide infra in Macario Alexandrino. Fuit hic magister Euagrii, vt scribit Socrates l. IV. cap. xviii. & Gennadius de viris Illustr. c. xi.*

48. RESOLVTIS FASCIOLIS QVIBVS CON-

STRI-

STRICTVS ERAT] Sic Ioann. xi. v. 44. Ligatus pedes & manus. cuius ritus pauca alia exempla memini legere.

CAP. XXIX 49. MACARIO ALEXANDRINO SEV IVNIOR] *Martyrologium Romanum* 11. Ianuarij: In Thebaide S. Macarij Alexandrini abbatis. *Menologium de utroque Macario* XIX. Ianuarij: Memoria SS. patrum Macarij Ægyptij & Macarij Alexandrini, qui exercitatione monasticâ, vitâ, moribus, admirabili abstinentiâ & miraculis illustres fuere. *Palladius cap. XIX.* dicit hunc aliquanto iuniorẽ Ægyptio. De utroque Socrates libro IV. cap. XVIII. *Sozom. lib. VI. cap. XXIX.* *Ruffin. lib. II. histor. cap. IV.* *Hieronymus epist. XXVII.* *Cassiodor. Collat. V. cap. XII. & Collat. XXIV. c. XIII.* *Palladius cap. XIX. & XX.* *Nicephorus lib. IX. capite XIV.* *Suidas, alij.*

Intricata planè res de duobus Macariis, ut dignoscatur vter fuerit S. Antony discipulus, & ita certi aliquid de natali eorum statui possit. *Martyrologia vetera* duos Macarios agnoscunt, nec unum ab alio aliter distinguunt, quàm quòd eorum alterum vocent Antonij discipulum. *Martyrologium Romanum vetus*, 11. Ianuarij: B. Macarij. xv. Ianuarij: Macarij abbatis, Antonij discipuli. *Martyrologium Romanum Bellini*, 11. Ianuarij: In Thebaidâ S. Macarij abbatis. xv. Ianuarij: Apud Ægyptum B. Macarij abbatis, discipuli B. Antonij, vitâ & miraculis celeberrimi. *Martyrologium Romanum Galesini*, 11. Ianuarij: In Thebaide S. Macarij Alexandrini abbatis. xv. Ianuarij: In Thebaide S. Macarij abbatis, hic B. Antonij discipulus. *Martyrologium Romanum Baronij* 1. Ianuarij: In Thebaide S. Macarij Alexandrini abbatis. xv. Ianuarij: In Ægypto S. Macarij abbatis, discipuli B. Antonij, vitâ & miraculis celeberrimi. In *Bedâ, Vsuardo, Adone*, Noktero nulla est loci distinctio. Distinctionem Alexandrini & Ægyptij statuere *Galesinius & Baronius*.

Quod si *Ruffino* hic fides, qui initio præcedëtis capituli, Ægyptium Macarium asserit Antonij discipulum, & virtutis eius heredem, rectè per Macarium Antonij discipulum xv. Ian. in *Martyrologio Ægyptius* designatur. Sic *Petrus Equilinus* in *Catalogo Sanctorum lib. I. cap. XXXV. & LXXXI.* Macarium Ægyptium facit Antonij discipulum.

Sed videndum num *Ruffinus* *Palladium* vel alium quem Latine expressit, malè ceperit. Certè & *Heraclidi* & *Palladio* veteri & nouo deest in Macario Ægyptio, quòd fuerit discipulus Antonij, & virtutum eius heres. Imò *Palladius* nouus *Herneti* c. xx. utrumque hoc Macario Alexandrino tribuit.

CAP. XXX. 50. AMMONE] De hoc *Menologium Grecorum* IV. Octobris: Commemoratio S. patris Ammonis Ægyptij. Hic cum esset Ægyptius genere, parentibus orbatus, à patruo coactus vxorem duxit sub Maximiano Imp. Vixit autem cum illâ annos decem & octo, quam non vt vxorem, sed vt sororem habebat: quin etiam illi persuasit vt virgini-

tatem seruaret. Itaque & ipsa & omnibus rebus derelictis in monte Nitriæ prope Ægypti desertum secessit, vnâ tantum veste nocte & die corpus tegens. Produxit autem vitam vsque ad Magni Antonij tempora sub Magno Constantino, celebrari & primo Christianorum Imperatore. Huius viri sanctitatem admiratus est Antonius, præsertim propter miracula, quæ per ipsum plurima Dei benignitas effecit. quorum magnam partem eodem die in *Meneis Grecis* habes. quæ addunt: *Αὐτὸς ὡς χελάζων ἐν τῷ βασιμαῶνι, πολὺ ἀπὸ τόνου καὶ κίτον παρέχον.* quod in *Palladio* Latine est, quod operabatur balsamum, in quâ colendâ & putandâ multum laboris ponitur. *Suidæ* dicitur *Ἀμὸς Αἰγύπτου*, qui breue *Vite* eius compendium habet.

51. PAVLO SIMPLICE] Huius memoria VII. Martij in *Martyrolog. Romano*: In Thebaide S. Pauli cognomento *Simplicis*. *Menologium Grecum*: Sancti patris Pauli cognomento *Simplicis*, propter rectam & simplicem, multisque modis à beato illo magno Antonio probatam eius integritatem, quam & Deus ipse miraculis comprobavit, vt litterarum monumenta testantur. *Meneis eodem die* fusè satis eius *Vitam* referunt. In *Triodio pag. xxxii. a.* vocatur *Παύλος ὁ ἁπλῆτος*, Paulus *Simplicissimus*. cuius singulare privilegium cogitationes singulorum peruidendi habes hic apud *Ruffinum* lib. III. n. 167. & apud *Pelagium* lib. XVIII. num. 20. & apud *Paschasium* cap. XXI. num. II. qui posterior usdem planè verbis habet, vti hic *Ruffinus*.

Quidam libri Paulum hunc hoc libro & loco non habent, sed vel primo libro post *Vitam Malchi*, vel tertio libro inter *Verba Seniorum*.

52. PIAMMONE.] *Sozomenus* lib. VI. c. XXVIII. *Καὶ Πιάμμων ἢ καὶ Ἰωάννης τῶν κληρῶν παρὰ Διοσκῶν ἢ Αἰγύπτου ἐπισκοπῶντος πρὸς αὐτὸν μοναστηρίον. ἐπιμύθηται ἢ καὶ μάλα σεμνῶς πρεσβύτεροι ὄντες τῶν ἱερωτέρων μετέθεσαν. λέγει ἢ πότε ἢ Πιάμμωνα ἱερωμένον δεύσαντα παρὰ ἱερὰν ἀπέπεσαν δεῖον σήραλλον ἐξώσα, καὶ ἦσαν μοναχῶν τοὺς παρόντας ἐγγράφειν βίβλην πνί· τοὺς δὲ ζώντας ἐπαλείφειν: Præterea Piammon & Ioannes, id temporis quoque circiter Diolcon Ægypti celeberrimis præfuere monasteriis. Exquisitissime autem sacerdotio (presbyteri enim erant) & summâ cum reuerentiâ perfungebantur. Traditum verò est Piammonem quodam tempore, cum Sacram faciebat, vidisse circa sacram mensam stantem angelum Dei, & monachos presentes in libro scripsisse, absentes verò inde deleuisse. De eo etiam *Nicephorus* lib. XI. cap. XXXV.*

53. IOANNE] De hoc ex *Sozomeno* præcedenti capite iam quadam dedimus: qui præterea addit: *Ἰωάννη ἢ τοσαύτῳ ἐδωρήσατο δῶμα μὴ θεὸς καὶ πατρῶν καὶ νοσημάτων, ὡς πολλὰς ἰάσασι ποδαλγῶν, καὶ τὰ ἀρθρὰ διαλελυμένων: Ioanni autem tantam vim contra agrotationes & morbos Deus donauerat, vt multos podagrâ laborantes, & articulós membrorum habentes resolutos, sanaret.*

DE

VITIS PATRVM
 LIBER TERTIVS,

AUCTORE

RUFFINO AQUILEIENSI
 PRESBYTERO.

PROLOGVS.

2

ERE mundum quis dubitet meritis stare Sanctorum: horum scilicet, quorum in hoc volumine vita præfulget, qui omnem luxuriæ notam totâ mentè fugerunt, mundoque relicto, eremi vasta secreta rimantur, ibique per terribiles rupes, formidolosos antris excubantes, non esuriunt neq; sitiunt, quia dextera Dei sustêtat & pascit eos. Horum meritis subleueris: horum supplicationibus peccatorû veniam merearis, ³ mi domine Fidoſe. Non ergo spernas simplicitatem, & impolitos sermones: nec enim mei operis est, diuinæ doctrinæ scripturæque sophisticè & eloquenter signare sermones, sed suadere mentes hominum, in fide & operibus veritatis. Patrum denique, sanctorum patriarcharum, & prophetarum, id est Abraham, Isaac, & Jacob, Moysi, & Eliæ, & Ioannis idèò descripta est fides & conuersatio, non tantùm vt illos glorificaremus quos certè Deus glorificauerat, & in regno suo gloriosos habebat, sed vt legentibus posteris conferrent veritatis doctrinam & exempla salutis.

I.
 CUIVS-
 DAM SE-
 NIORIS.

VIDAM sanctorum seniorum patrum, interrogantibus se monachis de causâ abstinentiæ, dixit: Oportet, filioli, vt odio habeamus omnem requiem præsentis vitæ: siue delectationes corporeas ac ventris suauitatem, & honorem ab hominibus non requiramus, & dabit nobis Dominus Iesus cælestes honores, & requiem in vitâ eternâ, gloriosamque lætitiâ cum Angelis suis.

Abstinen-
 tia.

EIVSDEM.

2. Idem autem senior dixit: Quia naturaliter inest homini esurire, oportet autem sumere cibum ad necessitates corporis sustentandas, non tamen in passione, seu fatuitate ventris. Nam & somnus naturali-

ter inest homini, sed non in fatietate siue resolutione corporis, quò possimus humiliare passiones ac vitia carnis. Satietas enim somni mentem sensumque hominis stupidum pigrumque reddit; vigiliæ autem tam sensum quàm etiam mentem subtiliorem ac puriorem efficiunt. Ita enim & sancti patres dixerunt, quia vigiliæ sanctæ purificant & illuminant mentem. Sed etiam irasci naturaliter inest homini, non in commotione passionis, sed vt irascatur contra semetipsum ac vitia sua, vt facilè emendare & à se abscindere possit. Nec non etiam si quid prauum & contra præcepta Dei videamus agere alios, oportet nos contra vitia eorum vehementer quidem irasci, ip-

Abstinen-
 tia, vigilia-
 rum, &
 ira modus.

ios

sq̄s verò diligenter corripere, & increpare, ac monere, vt emendati saluentur, & ad vitam æternam perueniant.

INCERTI.
Pelag. li-
bell. 7. n. 25

3. Erat quidam senior in eremo interiori, per multos annos in abstinentiâ & in omni studio spiritali nimis laborans. Aduenienteq̄; ad eum quidam fratres, admirati sunt eius perseuerantiam, dicentes: Quomodo toleras istum tam aridum & squalidum locum, pater? Quibus ille respondens, ait: Omnis labor totius temporis quo hic dego, nondum vnius horæ tormentorum æternorum gehennæ spatium habet. Oportet, inquit, nos in paruo tempore vitæ illius sustinere laborem, & macerare passiones corporis nostri, vt inueniamus in illo futuro ac æterno sæculo quod numquam deficit, perpetuam repausationem.

Vita huius
labor æter-
nitatis in-
xitu sit
leuis.

INCERTI.
Pelag. li-
bell. 4. n. 58

4. Referebant nobis sancti seniores de quodam fratre, dicentes, quomodo quodam tempore ita impugnabatur à dæmonibus, vt statim horâ diei primâ tantam famem & defectionem corpori eius facerēt, vt penitus sustinere non posset. Verumtamen ille dicebat in corde suo: Quia qualitercumque esurio, oportet me vel vsque ad horam tertiam expectare, & tunc cibum sumere. Cumque facta fuisset hora tertia, iterum dicebat cogitationibus suis: Etiam & nunc violenter oportet me sustinere vsq; ad horam sextam. Cumque aduenisset hora sexta, infundebat panem in aquam, dicens: Dum hic panis infunditur, oportet me etiam horam nonam expectare. Cumque hora nona aduenisset, secundum consuetudinem complebat omnes orationes suas & psalmodiam secundum regulam, & ponebat panem vt comederet. Hoc ergo per plurimos dies sustinuit. Quadam ergo die similiter ab horâ primâ vsque ad nonam fecit: cumque horâ nonâ sedisset vt cibum caperet, vidit de sportellâ (vbi panis, id est, 4 paximata reposita erant) surrexisse fumum magnum, & egressum esse per fenestram cellulæ eius. Itaque ex illo die, nec esuries nec defectio corpori facta est, sed magis ita corroboratum est in fide & abstinentiâ cor eius, vt etiam nec post biduum delectaret eum cibum accipere. Ita gratiâ Dei auxiliante certamini eius, per patientiam suam frater extinxit gastrimargiæ, id est, gulæ & concupiscentiæ passionem.

Paulatim
virius so-
brietatis
cõparatur.

INCERTI.
Pelag. li-
bell. 10.
num. 92.

5. Egressi sunt aliquando de monasterio fratres, ad visitandum eos qui in eremo commorabantur patres. Cum autem venissent ad quemdam eremitam seniore, suscepit eos cum grandi gaudio, & sicut consuetudo est, apposuit eis mensulam. Videns enim eos fatigatos de itinere, idcirco an-

Hospitali-
tas.

te horam nonam fecit eos reficere, & quidquid habebat in cellâ suâ, apposuit vt ederent, & repausauit eos. Facto autem vespere, orationes & psalmos secundum consuetudinem compleuerunt, similiter etiam & nocte fecerunt. Supradictus autem senior separatè in alio loco quiescebat sibi, & audiebat loquentes inter se, & dicentes: Quoniam isti eremitæ magis & melius ad refectioem cibantur, quàm qui in monasteriis conuersantur. Hæc autem senior audiens tacuit. Et cum illuxisset dies, arripuerunt iter vt ad aliam eremitam pergerent, qui in vicino eiusdem senis habitabat. cum autem egredierentur, dixit eis senior: Salute eum ex me, & dicite ei: Obserua, & noli irrigare olera. Cum autem peruenissent ad illum seniore, dixerunt ei mandatum. Ipse verò intellexit causam, & tenuit eosdem fratres, deditque eis vt operarentur textentes sportas, sedensque cum eis ipse, non cessauit de opere manuum. Vespere autem ad luminaria addidit super consuetudinem alios psalmos, & post completas orationes dixit eis: Nos quidem consuetudinem non habemus cibari quotidie, sed propter vestrum aduentum oportet nos hodie cœnare, & apposuit eis panes ficcos, & sal, dicens: Quia propter vos debemus amplius aliquid cœnare, misit autem modicum acetum, & sal, & modicum olei, & cum surrexissent de mensulâ, cœpit iterum psallere vsque ad prope lucem; & dixit eis: Non possumus propter vos omnem canonem psallere, ideoque repausate modicum, quia de itinere fatigati estis. Cum autem factum fuisset mane hora prima, voluerunt recedere ab eo, sed non permisit eos senior, dicens: Magis iubete facere nobiscum aliquantos dies: non enim dimitto vos hodie, sed propter charitatem teneo vos vel alios tres dies. Illi autem hæc audientes, surrexerunt nocte, & antequam illucesceret, lateenter fugerunt ex eodem loco.

Ingrati ho-
spites insi-
gni senis
industriâ
docentur.

6. Quidam de sanctis senioribus salutandi causâ profectus est ad alium seniore eremitam, qui cum omni gaudio suscepit eum, pro cuius aduentu parauit ad refectioem lenticulæ cibum coctum, dixeruntque inter se, vt prius ex more complerent orationes & psalmodiam, & postea cibum caperent. Cum autem ingressi fuissent, psallebant, totumque psalterium compleuerunt. Nam & de Scripturis sanctis, tamquam legentes, duos prophetas absentes habentes, recitauerunt. Iamque dies abierat, nox similiter recedebat. Dum ergo orarent, & intentè psallerent, illuxit alia dies, & tunc intellexerunt, quod iam nox transisset. Iterum autem

INCERTI.

Oblivio cor-
poralis re-
fectionis ex
spiritali
collatione.

autem inter se de verbo Dei loquentes, & spiritales sibi sensus exponentes, factum est, ut circa horam nonam salutantes se inuicem, ita reuersus est qui venerat senex ad cellulam suam. Nam refectionem cibi qui paratus fuerat, obliti sunt accipere, dum cibum spiritualem perceperunt: vespere autem facto, inuenit senior ollam plenam sicut parata fuerat: & contristatus, dixit: Heu! quomodo obliti sumus pulmentum istud.

ZENONIS
Pelag. li-
bell. 4. n. 17

7. Referebat nobis abbas Zenon, quia aliquando dum proficisceretur ad Palestinam, fatigatus de labore itineris, refedit sub arbore. Erat autem in proximo ager plenus cucumeribus. Cogitauit autem in corde suo, ut surgeret, & tolleretur sibi ad refectionem de ipsis cucumeribus: Nihil enim, inquit, grāde est quod habeo tollere. Respondensque ipse sibi in cogitationibus suis, ait: Quia fures precipitibus iudicibus in tormentum mittuntur, oportet & ego me ipsum probare, si possim sustinere tormenta, quae latrones patiuntur. Surgens autem eadem hora, stetit in astu quinque dies, frixitque corpus suum, & dixit cogitationibus suis: Quia non possum sustinere tormenta, ideo oportet me furtum non facere, sed magis exercere secundum consuetudinem opera manuū, & de laboribus meis reficere, sicut sancta Scriptura dicit in psalmis: Labores manuū tuarum quia manducabis, beatus es & bene tibi erit. quod certe quotidie in conspectu Domini psallimus.

Zenon gulosam furti cogitationem, tormentorum experientiam superat.

Psal. 127.

INCERTI.

8. Discipulus cuiusdam sancti senioris impugnabatur a spiritu fornicationis, sed auxiliante gratia Domini, resistebat viriliter pessimis & immundis cogitationibus cordis sui, ieiunijs & orationibus, & in opere manuū affligebat se vehementer. Beatus autem senior videns eum ita laborantem, dixit ei: Si vis, o fili, deprecor Dominum, ut auferat a te istam impugnationem. Ille vero respondens, dixit: Video, pater, quia etsi laborem sustineo, sentio tamen fructum in me perficere bonum, quia per occasionem impugnationis huius, & amplius ieiuno, & amplius in vigilijs & orationibus tolero. Verum tamen deprecor te, ut exores pro me misericordiam Domini, ut det mihi virtutem, quatenus possim sustinere & certe legitime. Tunc senior sanctus dixit ei: Ecce nunc cognoui, fili, quia fideliter intelligis, quod hoc spiritale certamen per patientiam ad salutem aeternam animae tuae proficiat. Ita enim sanctus Apostolus dixit: Bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruauit: de cetero, reposita est mihi corona iustitiae, non solum autem mihi, sed & omnibus qui diligunt aduentum eius.

Impugnatio fornicationis maioris exercitij & profectus sapientiae occasio.

2. Tim. 4.

INCERTI.

9. Et alius etiam frater vehementer impugnabatur ab immundo spiritu fornicationis.

Exurgens autem noctu abiit ad quemdam sanctum, & probatum in virtutibus seniore, & confessus est ei, quia patiebatur impugnationem a spiritu fornicationis. Hec cum audisset senior, consolabatur eum, docens spiritualibus verbis de virtute patientiae, dicens, sicut scriptum est, Viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino. Reuersus est frater ad cellulam suam, & ecce iterum impugnatione insistebat ei. Ipse autem festinauit denuo pergere ad supradictum seniore. Videns autem eum senior, iterum docebat eum ut patienter & indefesse sustineret, dicebatque ei: Crede, fili, quonia mittet tibi Dominus Iesus Christus auxilium de caelo sancto suo, ut possis superare passionem hanc. Confortatus autem frater, monente sancto seniore, remeavit ad cellulam suam, & iterum impugnatione valde conturbabat cor eius. Et itatum eadem hora noctis reuersus est ad seniore, & deprecabatur eum ut intentius pro eo Dominum exoraret. Dixit ei senior: Ne pertimescas, fili, neque resoluaris, neque abscondas cogitationes tuas; ita enim confusus spiritus immundus discedit a te. Nihil enim ita allidit virtutem daemonum, quomodo si quis secreta immundarum cogitationum reuelauerit sanctis ac beatissimis patribus. Viriliter age, fili, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum. Vbi enim durior est pugna, ibi gloriosior erit & corona. Denique sanctus propheta Isaias dicit: Numquid inualida est manus Domini ad saluandum, aut aggrauata est auris eius, ut non exaudiat? Considera ergo, filiule, quia certamen tuum expectat Dominus, tibi que contra diabolum dimicanti parat aeternitatis coronam. Ideo monet nos sancta Scriptura, dicens: Quia per multas tribulationes oportet nos introire in regnum caelorum. Hac autem audiens frater, confirmatum est cor eius in Domino, & permansit apud seniore, noluitque ultra reuerti ad cellulam suam.

Psal. 26.

Reuelatio cogitationum immundarum, daemones enervat.

Psal. 26.

Isaie 59.

A. Cor. 14.

Pelag. li-
bell. 18.
num. 12.

10. Beato abbati Moyse, qui habitabat in loco, qui appellabatur Petra, quodam tempore intatum imposuit durissimam impugnationem daemon fornicationis, ut non praualeret federe in cellula sua, sed abiit ad sanctum abbatem Isidorum, & retulit ei violentiam impugnationis suae. Cumque de Scripturis sanctis abbas Isidorus proferens testimonia, consolaretur eum, & ut ad cellulam suam reuerneretur rogaret eum, noluit abbas Moyses pergere ad cellulam suam. Tunc abbas Isidorus pariter cum abbate Moyse ascenderunt in superiora cellulae suae. Et dixit ei Isidorus: Respice ad Occi-

Moyſes videt dæmones ad tentandum, & Angelos ad ſuccurrendum præparatos.

Occidentem, & vide. Cumque respiceret, vidit multitudinem dæmonum vehementer cum furore perturbari, & quasi ad prælium præparatos, festinantisque pugnare. Dixit autem ei abbas Isidorus: Respice iterum ad Orientem, & vide. Cumque respiceret, vidit innumerabilem multitudinem sanctorum Angelorum, gloriosum & splendentem super lumen solis cælestium virtutum exercitum. Ait autem ei abbas Isidorus: Ecce quos in Occidente vidisti, ipsi sunt qui etiam impugnant sanctos Dei. Nam quos ad Orientem conspexisti, ipsi sunt quos ad adiutoriū sanctis suis mittit Deus.

4. Reg. 6.

1. Ioan. 2.

Cognosce ergo quia plures sunt nobiscum, sicut dicit Eliseus propheta. Verum etiam sanctus Ioannes dicit: Quia maior est qui in nobis est, quam qui in hoc mundo. Et his auditis confortatus in Domino sanctus abbas Moyſes, reuersus est in cellulam suam, gratias agens, & glorificans Domini nostri Iesu Christi bonitatis patientiam.

INCERTI.

Pelag. libell. 5. n. 22

11. Erat quidam frater in eremo Scithiæ promptus & alacer in opus Dei, & spiritali conuersatione. Huic autem inimicus generis humani diabolus immisit cogitationes, vt recordaretur cuiusdam notæ sibi mulieris pulchritudinem, & conturbaretur in cogitationibus suis vehementer. Contigit autem ex dispensatione Domini Iesu, vt alius quidam frater de Ægypto veniret ad visitandum eum in charitate Christi. Et dum inter se loquebantur, euenit sermo vt diceret ille frater de Ægypto, Quia mortua est illa mulier. Ipsa autem erat, in cuius amore impugnabatur supradictus frater. Hæc cum audisset ille, post paucos dies abiit ad locum illum, vbi positum erat corpus illius defunctæ mulieris, & aperuit noctu sepulcrum eius, & cum pallio suo terfit faniem putredinis eius, & reuersus est ad cellulam suam, ponebatque fœtorem in cōspectu suo, & dicebat cogitationibus suis: Ecce habetis desiderium quod quærebatis, fatiate vos ex eo, & ita in illo fœtore cruciabat semetipsum, vsquequò cessaret ab eâ fordidissima impugnatione.

Cogitationem de muliere, fœtore cadaveris eius quidam pellit.

DVORVM FRATRVM

Pelag. libell. 5. n. 27

12. Duo fratres monachi abierunt in proximam ciuitatem, vt distraherent quæ manibus suis per totum annum operati essent. Vnus autem ex eis egressus est vt quædam sibi necessaria emeret, alius autem solus in hospitio remansit, & inltigante diabolo cecidit in fornicationem. Cum autem reuersus venisset frater, dixit ei: Ecce distraximus quæ necessaria erant, reuertamur nunc ad cellulam nostram. Respondens autem frater dixit ei: Non possum reuerti. Cumque deprecaretur eum frater

suus dicens: Quapropter non reuerteris ad cellulam? Ille confessus est ei, dicens: Quia ego cum discessisti à me, cecidi in fornicationem, ideò nolo reuerti. Volens autem lucrari & saluare animam eius frater suus, cum sacramento dixit ei: Quia & ego cum separatus fuisset à te, lapsus sum similiter in fornicationem: verumtamen reuertamur ad cellulam, & ponamus nos in pœnitentiam. Omnia enim possibilis sunt Deo; vt pœnitentibus nobis indulgentiam donare dignetur, vt in æterno igne tormentis & pœnis inferni in tartaro non cruciemur; vbi pœnitentia non est, sed ignis semper sine cessatione, & dira tormēta. Ita ergo reuersi sunt ad cellulam suam. Abierunt autem ad sanctos patres, & prostrauerunt se ad vestigia eorum, cum multo vlulatu & lacrymis gementes, & confessi sunt illis quæ euenisset eis ruinæ tentatio. Quidquid autem præceperunt sancti seniores, & docuerunt eos in causâ pœnitentiæ, ita omnia fecerunt. Ille ergo alius frater, qui non peccauerat pro fratre qui peccauerat, pœnitentiam agebat, quasi & ipse peccasset, eò quòd multam charitatem circa eum haberet. Videns autem Dominus laborem charitatis eius, infra pauca tempora reuelauit sanctis patribus qualis esset causa, & quia propter charitatem illius, qui non peccauerat, & se afflixerat pro salute fratris, idcirco indulgentiam donauit ei Dominus, qui peccasset. Ecce hoc ita sicut scriptum est: Quia posuit animam suam pro salute fratris sui.

Nota, non licitum esse mendacium officium: fors spiritaliter se fornicatū intelligit.

Luca 1.

Cum fonte insons ex charitate fraternâ pœnitentiam agit.

1. Ioan. 3.

INCERTI.

Pelag. libell. 5. n. 19

13. Alius etiam frater molestiam sustinebat à spiritu fornicationis. Abiit autem ad quemdam probatissimum seniore, & precabatur eum dicens: Pone tibi sollicitudinē, beatissime pater, & ora pro me, quia grauius me impugnat passio fornicationis. Hæc cum audisset senior, orabat intentē, diebus ac noctibus pro eo deprecans Domini misericordiam. Iterum autem veniebat idem frater, & rogabat seniore, vt magis intentius pro eo oraret. Similiter autem cum omni sollicitudine beatus senior orabat intentius pro eo: frequenter autem venientem ad se monachum videns senior & deprecantem se vt oraret, valdè contristatus mirabatur, quia non exaudiret Dominus orationem eius. Eadem autem nocte reuelauit ei Dominus, quæ circa illum monachum erat negligentia & ignauia resolutio, & delectationes corporeæ cordis eius. Ita autem ostensum est sancto seniori: Vidit sedentem illum monachum, & spiritum fornicationis in diuersis mulierum formis ante illum ludentem,

SENIORVM.

Negligenti in prauis cogitationibus repellendis non prodest senioris oratio.

tem, & ipsum cum eis delectari. Videbat autem & angelum Domini astantem, & indignantem grauitur contra eundem fratrem, quia non surgebat neque prosternebat se in orationibus ad Deum: sed magis delectabatur in cogitationibus suis. Hæc autem ostēta sunt per reuelationem sancto seniori. Cognouit autem quia culpa & negligentia illius monachi erat, vt non exaudirentur orationes eius; & tunc dixit ei senior: Quia tua culpa est, frater, qui condelectaris cogitationibus malis, impossibile est enim discedere à te spiritum fornicationis immūdum, alijs orantibus & Deum pro te deprecantibus, nisi & tuipse laborem assumas, in ieiunijs, & orationibus, & vigilijs multis, cum gemitu deprecans vt misericordiam suam, & adiutorium suæ gratiæ præbeat tibi Dominus Iesus Christus, vt possis resistere cogitationibus malis. Nam & medici, qui corporibus hominum medicamenta conficiunt & adhibent, quamuis omnia cum summâ diligentia faciant, verumtamen si ille qui infirmatur, à noxijs cibis, vel de alijs quæ solent lædere infirmitates, abstinere noluerit, nihil ei proficit cura, & diligentia, & sollicitudo medicorum. Similiter etiam & in animæ languoribus eueniet. Licet enim omni intentione, & ex toto corde sancti patres, qui sunt medici spirituales, exorent misericordiam Domini Saluatoris nostri pro eis qui orationibus eorum se postulant adiuuari, nisi & ipsi cum omni intentione mentis, tam in orationibus quàm in omni opere spirituali quæ Deo placita sunt fecerint, non eis proficiant negligentibus & resolutis, & de salute animæ minimè cogitantibus, orationes sanctorum. Et hæc audiens frater compunctus est corde, & cum omni sollicitudine, secundum doctrinam senioris, tam in ieiunijs quàm in orationibus & vigilijs semetipsum afflixit, & meruit misericordiam Domini. Et recessit ab eo spiritus immundæ passionis.

INCERTI.

Pelag. libell. 5. n. 24

Periculosa mulierum cōuersatio, etiam sanguine iunctorum.

14. Erat quidam monachus, & habitabat in eremo. Quædam autem puella ex genere & cognatione eius, post plurimos annos comperit in quo loco supradictus monachus habitaret, & instigante diabolo abiit in desertum requires eum. Quo inuento ingressa est cellulam eius, asserens ei, quia ex genere & parentelâ eius fuisset, mansitque ibi apud eum, & cecidit in ruina peccati cum eâ. Erat autem alius monachus, & ipse in eremo degens, qui cum ad refectionis horam venisset, & gello cum aquâ, quem ad potum sibi præparauerat, vertebat se, & tota illa aqua fundebatur in

terram. Hoc autem per aliquot dies, cum ad refectionem venisset, ita fiebat, & effundebatur aqua in terram, vt non posset bibere. Cogitauit autem apud semetipsum, vt abiret ad illum alium monachum, & diceret ei de gellone qui vertebat se, & tota aqua effundebatur. Igitur cum in itinere, vespere facto, in quodam antiquo & diruto templo idolorum dormiret, audiuit dæmones inter se loquētes, Quia in istâ nocte præcipitauimus illum monachum in fornicationem: & hæc audiens admirabatur. Cum autem illuxisset dies, peruenit ad monachum, & inuenit eum grauissimâ tristitiâ oppressum, & dixit ei: Quid faciam, frater, quia quâ horâ reficere voluero, statim gello, quem ad vsum aquæ habeo, vertit se, & effunditur aqua, & non habeo quid bibere? Tunc respondit ei supradictus monachus, dicens: Tu quidem venisti ad me interrogare, quia gellunculus vertit se, & effunditur aqua? Ego autem quid habeo facere, quia hac nocte cecidi in fornicationem? Respondensque frater, dicit ei: Ego & hoc iam cognoui. Dixit autem ei ille: Et vnde hoc potuisti cognoscere? Et ille ait: Dum in itinere noctu quiescerem, audiui dæmones inter se loquentes & gloriantes de lapsu tuo, & nimis contristatus sum. Tunc respondit ei ille monachus, dicens: Ecce ego egredior, & vado in sæculum. Hæc ille audiens, deprecabatur eum, dicens: Noli hoc agere, frater, sed magis patienter sustinens permane in hoc loco. Nam mulierem expellamus, & reuertatur ad locum suum. Manifestè enim ista exquisitio ars maligni diaboli est. Magis autem oportet vt maneat in hoc loco in afflictione cordis & corporis, & cum intimi cordis gemitu ac lacrymis vsque ad exitum vitæ deprecare Domini ac Saluatoris nostri pietatem, vt possis inuenire misericordiam in die illo terribili magni iudicij Dei.

15. Erat quidam frater in eremo, habitabat autem in loco qui dicebatur Cellia, & impugnabant eum dæmones in passione fornicationis. Cogitauit autem apud semetipsum, dicens: Quia forsitan oportet me magis in opere manuum laborare, vt extinguatur carnalis sensus meus. Erat autem idem frater arte figulus. Exurgens autem fecit in luto, & plasmavit quasi figuram mulieris, & dixit cogitationibus suis: Ecce vxor tua, necessarium est ergo vt super consuetudinem addas in opere manuum tuarum; & post aliquantos dies iterum similiter fecit ex luto, & plasmavit quasi filiam sibi, & dixit cogitationibus suis: Ecce generauit vxor tua filiam, necessarium

Dæmones de lapsu monachi exultant.

INCERTI.

sarium est ergo, vt magis magisque amplius exerceas opera manuum, vt possis pascere & vestire, & te, & vxorem, & filiam tuam; & ita præ nimio labore maceravit corpus suum, vt non prævaleret iam supportare tantum laborem. Tunc dixit cogitationibus suis: Quia si non præuales nimium istum sustinere laborem, neque mulierem requiras. Videns autem Deus feruens propositum mentis eius pro certamine castitatis, abstulit ab eo molestiam impugnationis dæmonum. Et glorificauit Deum super magnitudine gratiæ eius.

POEMENIS

16. Quidam trater interrogabat beatum abbatem Pœmenem, dicens: Quid faciam, pater, quia impugnat me passio fornicationis, & raptor in passionem furoris? Et respondens dixit ei sanctus senior: Ideo vtique Dauid propheta dicebat: Quia leonem quidem percutiebam, nam & vrsu frequens suffocabam. Hoc autem ita intelligitur, quia furorem ab animo meo abscindebam, fornicationem autem in laboribus affligebam.

i. Reg. 17.

Luxuria
labore superanda.

INCERTI.

Pelag. li-
bell. 15.
num. 31.
nomine
Olympij.Eremita
olim seruus
singulis an-
nis pensio-
nem desert
dominis
etiam velu-
stantibus.

17. Dicebant sancti seniores patres de quodam monacho iam seniore in Scithi eremo commanente, quomodo seruus quorundam erat, & per singulos annos descendebat de eremo in Alexandriam, vbi commanebant domini eius, deferens eis pensionem, sicut solent serui dare dominis suis. Sed domini eius magis reuerentiam pro timore Dei habentes circa eum, honorabant occurrentes & salutantes eum, petentesque vt pro eis Dominum exoraret. Ille autem mittebat aquam in peluim, & festinabat lauare pedes dominorum suorum, cum omni humilitate obsequium eis exhibere cupiens. Ipsi vero nolebant acquiescere vt pedes eorum ablueret, sed dicebant ei: Noli, beatissime pater, grauare animas nostras. At ille respondens dicebat: Ego seruus vester sum, nam vos esse dominos meos omnipotens Deus constituit: & gratias ago dominio vestro, quia dignati estis me permittere, vt feruiam Deo viuo & vero, creatori ac dominatori cæli & terræ, & imò detuli vobis pensionem seruitutis meæ. Domini autem eius contendebant, nolentes accipere quam detulerat pensionem. Respondens autem monachus dixit eis: Si nolueritis accipere pensionem meam, ita decreui vt non reuertar in eremum, sed hîc in præsentî permaneo, & serui vobis. Hæc autem audientes domini eius, acquieuerunt suscipere pensionem, ne contristaretur, sed magis vt reuerteretur ad loca eremi ad cellulam suam. Illud autem

quod in pensionem suam etiam nolentibus dabat dominis suis, statim vt accipiebant, pauperibus erogabant. Interrogantes autem eundem seniorein fratres, dixerunt ei: Obsecramus te, pater, vt dicas nobis, cur cum tantâ intentione pro seruitio tuo pensionem etiam nolentibus & nimis resistentibus tibi dominis ingessisti? Ad hæc respondens senior dixit: Ego, fratres, ideo festino pro seruitio, quod tamquam dominis meis debeo pensionem per singulos annos adimplere eis, vt quidquid iam cum adiutorio Domini in ieiuniis & orationibus, seu in sanctis vigiliis, vel in omni opere spiritali, Christo Domino adiuuante, laboraui, hoc mihi in æternâ vitâ, & ad salutem animæ meæ proficiat; ne fortè si pensionem pro seruitio meo minimè intulero, iam totus spiritalis labor meus ad illorum mercedem proficiat, qui me permiserunt Christo Domino deferuire, & spiritaliter conuersari.

Mauult re-
pendere
corporale
seruitium,
ne spiritali
mercede
priuetur.

18. Erant duo fratres, secundum carnem quidem germani, verumtamen vtique in spiritali proposito monachi existentes, insidiabaturque eis malignus diabolus, vt quomodocumque eos separaret ab inuicem. Quadam igitur die ad vesperam, secundum consuetudinem ille iunior frater accendens lucernam posuit super candelabrum. Faciente autem malitiâ dæmonum, ruit candelabrum, & extincta est lucerna. Per hanc occasionem insidiabatur eis malignus diabolus, vt in litem eos incenderet: surgensque senior cœpit percutere cum furore fratrem suum. Ille vero prostratus in terram, deprecabatur germanum suum, dicens: Magnanimus esto, domine, & ego rursus accendo lucernam. Ergo quia non respondit ei turbulentum sermonem, statim malignus spiritus confusus recessit ab eis. Et pergens eadem nocte nuntiauit principi dæmonum, dicens: Quoniam propter humilitatem illius monachi, qui prostratus in terrâ veniam postulabat à fratre suo, non præualui in eis. Vidensque Deus humilitatem eius, effudit super eum gratiam suam: & ego sentio me valde torqueri atque cruciari, quoniam non præualui eos separare ab inuicem. Hæc autem omnia verba audiens sacerdos idolorum qui ibi commanebat, compunctus est in timore Domini & amore Iesu Christi: considerans enim quoniam magis seductio & perditio animarum est cultus idolorum, relinquens omnia, festinanter perrexit ad sanctos patres ad monasterium, & retulit eis omnia quæ per

DVORVM
FRATRVVM
Pelag. li-
bell. 15.
num. 89.Humilitate
dæmon
vincitur.Sacerdos
idolorum,
ex colloquio
dæmonum
de humili-
tate, con-
uertitur.

t 3 mali-

malitiam dæmones inter se loquebantur. Cumque monitis salutaribus instruxissent eum sancti patres de doctrinâ Domini Saluatoris, baptizatus est, & sancti propositi monachorum vitam arripuit, & adiuuante & cooperante gratiâ Dei, factus est probatissimus monachus, tantumque veneratus est & tenuit virtutem humilitatis, vt omnes nimiam humilitatem eius admirarentur. Dicebat enim, quoniam omnem virtutem aduersariorum nostrorum dæmonum soluit humilitatis intentio. Denique & Dominus noster Iesus Christus per humilitatem triumphauit diabolum, & omnem eius virtutem contriuit. Addebat etiam dicens, quoniam frequenter audisset dæmones inter se loquentes, quia quando ad iracundiam succendimus corda hominum, si quis sustinuerit patienter conuitia iniuriarum, & conuersus magis rogauerit ea quæ ad pacem sunt, dicens, Quia ego peccaui, statim sentimus omnem nostram virtutem marcescere, quia approximat eis gratia diuinæ potentia.

INCERTI.

Pelag. libell. 15. num. 66.

19. Referebat autem beatus senior Pœmen fratribus, dicens: Quoniam fuit quidam nuper monachus in Constantinopoli temporibus Theodosij Imperatoris. Habebat autem paruâ cellâ foris ciuitatem prope⁶ proastium, qui vocatur in⁷ Septimo, vbi solent Imperatores egressi de ciuitate libenter degere. Audiens autem Imperator, quod ibi esset quidam monachus solitarius, qui numquam egrediebatur de cellâ, cœpit deambulando pergere ad eum locum, vbi erat supradictus monachus, præcepitque sequentibus se eunuchis, vt nullus approximeret ad cellulam monachi illius. Ipse autem solus perrexit, pulsauitque ostium. Surrexit autem monachus, & aperuit ei, & non cognouit eum quod esset Imperator. Tulerat enim sibi coronam de capite suo, vt non cognosceretur. Post orationem autem sederunt pariter, & interrogauit eum Imperator dicens: Quomodo sancti patres degunt in Ægypto? Respondensque monachus, ait: Omnes exorant Deum pro salute vestrâ. Aspiciebat autem Imperator intentè cellulam ipsam, & nihil in eâ vidit, nisi paucos panes siccos in sportâ pendentes, & dixit ei: Da mihi benedictionem, abba, vt reficiamus. Statimque festinauit monachus, & misit aquam, & sal, & misit buccellas, & comederunt pariter, porrexitque ei calicem aquæ, & bibit. Tunc Theodosius Imperator dixit: Scis quis ego sum? Respondens monachus dixit: Nescio quis sis, domine. Dixit ei: Ego

Theodosius Imperator monachum inuisit.

Cum eo manducat.

sum Theodosius Imperator, & ob deuotionem veni huc. Hoc cum audisset monachus, prostravit se ante illum. At ille dixit ei: Beati estis vos monachi, qui securi ac liberi de negotijs sæculi, tranquillâ & quietâ perfrui mini vitâ, & solummodò de salute animarum vestrarum habetis sollicitudinem, quomodo ad vitam æternam & ad cælestia præmia peruenire possitis. In veritate enim dico tibi, quia certe in regno natus sum, & nunc in regno dego, & nunquam sine sollicitudine cibum capio. Post hæc autem valde honorificè salutauit eum Imperator, & ita egressus est ab eo. Eadem autem nocte cœpit intra se cogitare famulus Dei, dicens: Quoniam non oportet iam me in hoc loco esse: multi enim non solum de populo, sed etiam de palatio & de senatoribus quamplurimi exemplum Imperatoris secuti, ad videndum me venturi sunt, & honorem mihi tamquam seruo Dei deferendo non cessabunt. Et illi quidem hæc propter nomen Domini facturi sunt, ego autem timeo ne fortè diabolus malignus mihi⁸ subripiat, & libenter incipiam eos suscipere, & condelectetur cor meum laude & honore eorum, & per hæc iam incipiam virtutem humilitatis perdere, & laudibus atque honoribus hominum delectari. Hæc igitur omnia homo Dei secum cogitans, eadem nocte fugit inde, & perrexit in Ægyptum ad sanctos patres in eremo. Itaque consideremus, dilectissimi fratres, quantâ sollicitudine virtutem humilitatis custodire famulus Dei studuit, vt in cælesti regno æternam gloriam pro labore sanctæ vitæ suæ, quem propter nomen Domini exercuerat, percipere à Christo Domino mereretur.

Felicè eum prædicat.

Fugit honorem monachus, ne humilitatis iacturam faciat.

20. De hoc autem ipso sancto Pœmene referebât alij sancti seniores dicentes: Quia quodam tempore, cum aduenisset iudex prouinciæ, audissetque sanctam opinionem beati Pœmenis, desiderabat videre eum, misitque nuntium ad deprecandum vt susciperet eum. Beatus autem Pœmen contristatus est valde, cogitans apud semetipsum, Quia si cœperint personæ nobiles venire ad salutandum & honorandam me, manifestum est, quia & alij multi etiam populares homines frequentabunt me; & necesse est vt per hoc perturbetur secreta vitæ meæ conuersatio, & humilitatis gratiam, quam cum labore tanto, auxiliante Domino, à iuuentute meâ studui custodire, forsitan surripiente maligno diabolo perdam, & vanæ gloriæ incurram laqueos: hæc ergo apud semetipsum pertractans, definiuit quatenus excusaret magis, & non suscipere

POEMENIS. Pelag. libell. 8. num. 13.

Pœmen magnorum virorum conuersationem respuit, ne per vanam gloriam humilitate excidat.

ret

ret iudicem. Contristatus autem iudex, quia non eum suscepisset, ait ad officium suum: Quoniam non merui videre hominem Dei, peccatis meis imputo. Verumtamen nimis desideravit per quamcumque occasionem videre sanctum virum. Exco- gitavit ergo huiuscemodi causam, quæ occasionem ei præberet videndi eum. Comprehendens enim filium sororis beati Pœmenis, misit in carcerem, vt per istam occasionem aut susciperet iudicem, aut certe ipse veniret ad rogandum iudicem. Dixitque ad officium suum: Vt non contristetur sanctus senior, mandate ei si voluerit venire ad me, necesse est vt statim educamus eum de carcere. Talis enim est causa eius, quæ non possit impunè transire. Audiens autem hæc mater iuuenis, id est, soror sancti Pœmenis, abiit in eremum vbi erat frater suus, stabatque ad ostium cellulæ eius cum multo fletu & vlulatu, rogans eum vt descenderet ad iudicem, & rogaret pro filio suo. Beatus autem Pœmen non solum ad eam nihil dixit, sed nec ostium ei aperuit vt egrederetur ad eam. Tunc cœpit illa maledicere ei, ac dicere: Durissime & impijssime, & ferrea viscera gerens, quomodo te tantus dolor fletus mei non flectit ad misericordiam, quoniam vnicum ipsum filium habeo, quem in periculo mortis video constitutum. Tunc senior mandavit ei per fratrem qui ei ministrabat, dicens: Vade, dic ei: Pœmen filios non genuit, & ideo non dolet. Hæc audiens iudex, dixit amicis suis: Scribite ad eum, vt vel epistolam precatoriam faciat ad me, quatenus possim eum dimittere. Tunc iam quamplurimis suadentibus, sanctus senior scripsit ad iudicem, dicens: Iubeat nobilitas tua diligenter requirere causam illius, & si quid dignum morte admisit, moriatur, quatenus in hoc præsentis sæculo exoluat crimen peccati sui, vt euadat æternas ac perpetuæ gehennæ pœnas: sin autem nihil dignum morte commisit, quod iustum videtur legibus, ita de eo iube discernere.

Pro sororis filio non nisi aqua à iudice postulat.

AGATHONIS. Pelag. libell. 10. num. 10.

Tentatur à fratribus Agathonis humilitas.

21. Fuit etiam de magnis patribus quidam senior, nomine Agathon, nominatissimus in virtute humilitatis & patientiæ. Quodam autem tempore perrexerunt ad visitandum eum fratres. Audientes enim de eo quod magnam humilitatem haberit, volentesque probare, si verè humilitatis patientiam possideret, dixerunt ei: Multi scandalizantur in te, pater, quia nimis vitio superbiæ tenearis, & ideo alios despicias, & pro nihilo eos habeas, sed & detractiones aduersus fratres non cesses loqui: affirmant etiam quamplurimi, quod hæc ideo agas,

quia fornicationis vitio tenearis, & ne solus videaris errare, ideo alijs non cesses detrahere. Ad hæc respondens senior, ait: Hæc omnia quæ dixistis vitia in me esse cognosco, nec possum negare tantas iniquitates meas: procidentisque pronus in terram, adorabat eosdem fratres, dicens: Deprecor vos, fratres, vt intentius pro me misero & multis peccatis obnoxio Christum Dominum exorare non cessetis, vt indulgentiam tribuat iniquitatibus meis multis ac malis. Ad hæc supradicti fratres addentes, dixerunt ei: Non te lateat etiam hoc, quia hæreticum te esse quamplurimi affirmare volunt. Hoc autem cum audisset senior, dixit eis: Licet in alijs multis peccatis obnoxiosus sim, tamen hæreticus penitus non sum: absit hoc ab animâ meâ. Tunc omnes fratres qui ad eum venerant, prostrauerunt se in terram ad pedes eius, obsecrantes eum, ac dicentes: Precamur te, abba, vt dicas nobis, cur tanta vitia & peccata dicentibus nobis de te, in nullo commotus es; de verbo autem hæretici valde te commouisti, & abominatus es, nec sufferre potuisti auditum? Dixit eis senior: Illas priores culpas & peccata propter humilitatem sustinui, vt peccatorem me esse crederetis. Nouimus enim, quod si custodiatur humilitatis virtus, magna salus est animæ. Nam Dominus & Saluator noster Iesus Christus, cum ei Iudæi multas contumelias & conuitia irrogassent, patienter cuncta tolerauit, vt nobis humilitatis præberet exempla. Immissi enim falsi testes, multa aduersus eum falsa dixerunt, & vsque ad mortem crucis patienter cuncta sustinuit. Ita enim & apostolus Petrus prædicabat, dicens: Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. Oportet igitur vt patienter cum humilitate cuncta aduersa sustineamus. Sermonem autem, quem obiecistis de hæresi, non potui sustinere, & valde abominatus sum, quia hæresis separatio est à Deo. Hæreticus enim separatur à Deo viuo & vero, & coniungitur diabolo & angelis eius. Alienatus enim à Christo, iam non habet Deum quem exoret pro peccatis suis, quia ex omni parte periit. Si autem conuersus fuerit ad veram & Catholicam sanctæ Ecclesiæ fidem, suscipitur à bono & pio Salvatore nostro Christo, & reconiungitur Deo vero creatori & Salvatore nostro Christo, qui est in Patre Filius semper cum sancto Spiritu. Ipsi gloria in sæcula sæculorum, Amen.

22. Consilium inter se habuerunt seniores patres, & omnes monachi habitantes in eremo Scithi, & consenserunt vt pater Isaac

Humilitas se vir Dei accusantibus, quasi multorum peccatorum esset rem.

Solius hæresis crimen à se amoluit.

Humilitas salus anima.

1. Pet. 2.

Hæresis malum.

ISAAC.

Pasch. c. 33 n. 2.

SENIO-
RVM.*Fugit Isaac
ex humilitate,
ne fiat
presbyter.**Occultatus
mirè proditur.**Ex Deivoluntate
presbyterii
suscepit.*DVORVM
FRATRYM*Insigne hu-
militatis
& patientiæ exem-
plum.*

SENIS.

presbyter eis ordinaretur in ecclesiâ quæ in ipsâ eremo sita est, vbi conuenit die & hora statuta multitudo monachorum, qui in illâ eremo conuersantur. Audiens autem supradictus abbas Isaac huiuscemodi consilium, fugit in Ægyptum, & abscondit se in quodam agro inter fructeta, arbitrans indignum se esse honore presbyterij: quamplurimi autem fratres monachi sequebantur, vt comprehenderent eum. Cùm autem applicuissent ad vesperam in eodem agro prolongiùs, vt reficerentur fatigati de itinere (erat enim nox) dimiserunt asellum qui eis sumptus portabat in itinere vt pasceret. Cùm autem pasceretur asellus, peruenit in locum vbi supradictus abbas Isaac latitabat. Cùmq; illuxisset dies, requirentes monachi asellum, peruenerunt ad eundem locum vbi se senior occultauerat, & admirantes valde dispensationem diuinam, comprehendentes ligare & constringere eum voverunt, & ita perducere. Venerabilis autem senior non permisit, dicens: Iam non possum contradicere vobis, quia forsitan voluntas Dei est, vt licet indignus suscipiam ordinem presbyterij.

23. Erant autem duo fratres monachi pariter in cellâ commorantes, quorum humilitatem & patientiam multi etiam de sanctis patribus collaudabant. Audiens verò quidam sanctus vir, voluit probare si veram perfectamque humilitatem haberent: venit ergo ad visitandum eos. Cùmque cum gaudio suscepissent eum, & ex more complessent orationes & psalmodiam, egressus foris cellulam vidit paruum hortum vbi sibi olera faciebant. Apprehensoque baculo, cum toto impetu cœpit omnia olera cædendo constringere, ita vt nihil omnino remaneret. Videntes autem supradicti fratres, nihil penitus dixerunt, sed nec vultum tristem aut turbatum habentes. Et rursus ingressi cellulam, vespertinas orationes complentes, adorantes eum dixerunt: Si præcipis, domine, ibimus, vt eum qui remansit caulem coquentes gustemus, quia iam hora est vt cibum sumamus. Tunc senior adorauit eos, dicens: Gratias ago Deo meo, quia video Spiritum sanctum requiescere in vobis; & ideò hortor vos ac moneo, fratres charissimi, vt vsque in finem custodiatis sanctæ humilitatis & patientiæ virtutem, vt ipsa in regno cælesti vos magnos & sublimes in conspectu Domini faciat apparere.

24. Erat quidam in cœnobio iam senex & probatissimus monachus, & incurrit grauissimam ægritudinem: confectusque nimia & intolerabili infirmitate, per longum

tempus laborabat in doloribus multis, nec inuenire poterant fratres, qualiter succurrerent ægritudini eius, quoniam ea quæ necessitas infirmitatis eius expetebat, non habebant in monasterio. Audiens autem quædam famula Dei de afflictione infirmitatis eius, deprecabatur patrem monasterij, vt eum ad cellulam suam tolleret, vt ministraret ei, maximè autem, quia faciliùs inuenire posset in ciuitate quæ necessaria ægritudini eius videbantur. Præcepit ergo pater monasterij, vt portarent eum fratres ad cellulam famulæ Dei. Ipsa verò cum omni veneratione suscipiens senem, propter nomen Domini ministrabat ei pro retributione mercedis æternæ, quam credebatur à Christo Salvatore nostro recipere. Cùmque per tres & amplius annos sedulè obsequeretur famulo Dei, cœperunt homines mente corrupti, secundum scabiem mentis suæ suspicari, quòd non sinceram haberet senior conscientiam de virgine, quæ ministrabat ei. Audiens autem hæc senior, exorabat diuinitatem Christi, dicens: Tu, Domine Deus noster, qui solus nosti omnia, & vides quia multi sunt dolores ægritudinis & miserix meæ, & afflictionem consideras tantæ infirmitatis, quæ me ita per tantum consumpsit tempus, vt necessarium habeam obsequium huius famulæ tuæ, quæ mihi propter nomen tuum ministrat; tribue ei, Domine Deus meus, condignam mercedem in vitâ æternâ, sicut dignatus es promittere propter bonitatem tuam his qui propter nomen tuum exhibent egenis & infirmis suum ministerium. Cùm autem approximasset dies transitus eius, conuenerunt ad eum quamplurimi sancti seniores fratres de monasterio, & dixit eis senior: Obsecro vos, domini, & patres, & fratres, vt cùm defunctus fuero, tollatis baculum meum, & planteris eum super sepulcrum meum, & si radices fecerit, miseritque fructum; tunc scietis quia munda est conscientia mea à famulâ Dei, quæ mihi ministrabat. Si autem non fronderit, scitote quia non sum mundus ab eâ. Cùm ergo vir Dei exiisset de corpore, secundum præceptum eius sancti patres plantauerunt baculum eius super sepulcrum ipsius, & fronduit, accedenteq; tempore protulit fructum: & admirati sunt omnes, glorificantes Deum. Ad tale enim miraculum, etiam de vicinis regionibus multi conuenientes magnificabant gratiam Saluatoris, nam & nos ipsam arbusculam vidimus: & benediximus Dominum, qui protegit in omnibus in sinceritate & veritate sibi seruietes.

*Seni incurabili morbo laboranti famula Dei promptè seruit.**Baculus senis in probationem castitatis super sepulcro eius frondescit.*

APOLLON. 25. Quodam tempore ad beatum abbatem Apollonium duxerunt quemdam vexatum, qui fortiter à dæmonio torquebatur. Cumque per triduum obseruarent, qui cum eo venerant, obsecrantes senem ut eum in nomine Christi fuis ad Deum precibus curaret: respondens senior, dixit eis, non esse se huius meriti, ut dæmonibus imperaret. Cùm autem persisterent qui venerant, rogantes eum, & flentes nimis deprecantes, tandem acquieuit. Cùm autem in nomine Domini Saluatoris nostri imperaret dæmoni, dicēs: Exi, immunde spiritus, de plasmate Dei. Tunc respondens dæmon dixit ei: Ego quidem imperante virtute Christi egredior, tamen interrogabo te sermonem ut dicas mihi. Quid est quod scriptum est in Euangelio: Qui sunt hœdi, & quæ sunt oues? Respondens autem senior dixit ei: Hœdi quidē iniusti sunt, inter quos & ego sum peccator, qui multis peccatis obnoxius sum: oues autem Deus nouit quæ sunt. Tunc exclamauit dæmon voce magnâ, dicens: Propter humilitatem tuam stare omnino non possum; & statim egressus est de homine quem obsederat. Videntes autem omnes qui astabant, dederunt gloriam Deo.

*Apollonius
dæmonem
humilitate
suâ ab ener-
gumeno ex-
pellit.
Matth. 25.*

INCERTI. 26. Referebant sancti seniores nobis dicentes: Quia fuit quidam monachus in eremo Scithi; venit autem ad visitandos sanctos patres in loco qui dicitur Cellia, vbi multitudo monachorum diuisis habitabat cellulis. Cumq; non inueniret ad præsens cellulam vbi posset manere, quidam de senioribus habens aliam vacantem cellulam, dedit ei, dicēs: Interim repausa in hac cellulâ, donec inuenias vbi possis manere. Cumque ad visitandum eum conuenirent quamplurimi fratres, desiderantes ab eo audire verbum salutis æternæ: habebat enim spiritualem gratiam docendi verbum Dei. Videns ille senior, qui ei ad habitandū præstiterat cellam, inuidiæ liuore cor eius vulneratum est, & indignari cœpit ac dicere: Quoniam ego tantis temporibus in hoc loco habito, & ad me non veniunt fratres nisi rarissimè, & hoc in diebus festis, & ecce ad istum impostorem pænè quotidie fratres quamplurimi vadunt; dixitque discipulo suo: Vade, & dic ei, ut egrediatur de cellulâ illâ, quoniam necessaria mihi est. Cùm autem perrexisset discipulus eius ad illum fratrem, dixit ei: Mandauit abbas meus sanctitati tuæ, iube ei per me mandare qualiter habeas; audiuit enim te infirmari. Ipse verò remandauit ei dicens: Ora pro me, domine pater, quia valdè stomachum doleo. Reuersus autem discipulus dixit abbati suo: Nimis

rogat sanctitatem tuam, ut vel duos dies iubeas ei inducias dare, ut possit sibi aliam cellam prouidere. Transactis autem tribus diebus iterum, misit discipulum suum, dicens: Vade, dic ei ut egrediatur de cellulâ meâ: nam si rursus distulerit, dices ad eum, quia continuò venio, & cum baculo cædendo expello eum de cellâ meâ. Pergens autem discipulus ad supradictum fratrem dixit ei: Quoniam valde sollicitus est abbas meus de infirmitate tuâ, ideò misit me requirens, si meliùs habeas. At ille respondens dixit: Gratias ago, domine sancte, charitati tuæ, quia sollicitus es de me, verum tamen precibus tuis meliùs habeo. Reuersus autem discipulus, dixit abbati suo: Etiam & nunc deprecatur sanctitatem tuam dicens, ut vsque ad diem Dominicam exspectes, & statim egredietur. Cùm autem aduenisset Dominicus dies, & non egrederetur; accipiens vectem senior, inflammatus inuidiæ & iracundiæ spiritu, pergebat ut cædendo expelleret eum de cellâ suâ. Accedens autem discipulus eius dixit ei: Si iubes, pater, præcedo te, & video, ne forsitan aliqui fratres ad salutandum eum venerint, & si viderint te, scandalizentur. Præcessit ergo discipulus, & ingressus ad eum dixit: Ecce abbas meus venit ad salutandum te, egredere ergo celerius, & cum gratiarum actione occurre ei, quia pro nimia charitate & dilectione venit ad te. Qui statim surgens cum nimia alacritate occurrit ei. Cumque vidisset eum antequam approximaret ad eum, prostrauit se pronus in terram, adorabatque senem cum gratiarum actione, dicens: Retribuat tibi Dominus, charissime pater, bona æterna pro cellulâ tuâ, quam mihi propter nomen eius præstitisti, & in cælesti Ierusalem inter sanctos suos Christus Dominus tibi gloriosam & splendidam præparet mansionem. Hæc autem audiens senior, compunctus est corde, & proiciens baculum recurrit in amplexus eius, & osculatus est eum, & inuitauit illum ad cellulam suam, ut pariter cum gratiarum actione sumerent cibum. Vocauit autem senior supramemoratum discipulum suum, & interrogauit eum, dicens: Dic mihi, fili, si dixisti verba isti fratri, quæ propter cellulam mandauit ut diceres ei. Tunc discipulus eius confessus est ei, dicens: Verè domine dico, quia propter humilitatem, quam tibi exhibere debeo tamquam patri & domino, ideò non audebam respondere tibi aliquid quando me mittebas ad eum: verum tamen nihil eorum dixi ei, quæ mandabas ad eum. Hæc audiens senior, statim prostrauit se ad pedes

*Humilitate
iunioris
fratris placatur se-
nex.*

eius

SENIO-
RVM
Compertū
discipuli
d'scretionē
laudat ma-
gister.

eius dicens: Ex hodiernā die tu meus pater esto, & ego discipulus tuus: quoniam te festinante & moderante, ac cum timore & charitate Dei agente, & meam & illius fratris animam de peccati laqueo Christus Dominus liberavit. Pro fide enim & sanctā sollicitudine & intentione discipuli, qui perfectē in charitate Christi diligebat abbatem suum, & anxie timebat, ne per inuidiā & iracundiā vitium, aliquid tale ageret pater suus spiritualis, vt perderet omnes labores sanctos, quos ab ineunte ætate in Christi seruitio, pro vitæ æternæ præmiis laborauerat. Ideoquē Dominus donauit gratiam suam, vt in pace Christi pariter lætarentur.

IOANNIS. 27. Dicebant sancti seniores de discipulo abbatis Pauli, nomine Ioannes, quoniam magnam haberet humilitatem, & virtutem obedientiæ, vt etiam difficiles causas imperante ei abbate, in nullo penitus contradiceret, sed nec leuiter in aliquo murmuraret. Cū autem necessarius esset in monasterij vtenilibus fimus bouum, misit eum abbas in proximum vicum, vt requireret ibi finum bouum, & cum celeritate afferret ad monasterium. Erat autem in loco illo mala bestia læna. Statim ergo egressus discipulus eius Ioannes, ibat secundū præceptum abbatis; cumquē pergeret, dixit abbati suo: Domine pater, audiui quamplurimos dicentes, quia in illo loco mala bestia læna fit. Tunc senior quasi ioculariter dicit ei: Si venerit super te, tene, & alliga eam, & adduces eam tecum. Cū autem venisset ad locum iam vespere, statim, egressa læna irruit super eum, & ille comprehendens tenere eam voluit, illa verò excutiens se, de manibus eius aufugit. Sequebatur autē ille dicens: Quia abbas meus præcepit, vt alligatam te perducam ad eum. Continuo autem stetit bestia, & tenens eam, reuertebatur ad monasterium. Dum autem retardaret in itinere, abbas nimis sollicitus pro eo, tristabatur grauius: & ecce subito superuenit discipulus eius tenens ligatam lænam, quod cū vidisset senior, admiratus valde, gratias agebat Saluatori nostro Domino. Dicit autem discipulus eius: Ecce, domine, sicut præcepisti, adduxi lænam ligatam. Volens autem humiliare sensum eius senior, ne extolleret se in cogitationibus suis discipulus suus, ait ei: Sicut tu insensibilis es, ita etiam & istam insensibilem bestiam adduxisti: solue ergo, & dimitte eam, vt pergat ad locum suum.

Magister
discipulum
humilitate
seruat.

INCERTI. 28. Quidam de sanctis senioribus misit discipulum suum ad hauriendam aquam. Prolongius autem erat puteus à cellā se-

nioris. Oblitus est autem secum tollere funem discipulus eius, de quo hauriret aquam. Cumquē peruenisset ad puteum, contristatus est valde, quia longē erat cellula eorum; quid ageret, quò se verteret, nesciebat: dubitabat enim ad cellulam sine aquā reuerti. Tunc anxius nimis, prostrauit se in orationem cum lacrymis, dicens: Domine, miserere mei secundū magnam misericordiam tuam: qui fecisti cælum & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt, qui fecisti mirabilia magna solus, miserere mei propter seruum tuum qui misit me. & cū exurrexisset ab oratione, exclamauit dicens: O putee, putee, seruus Christi abbas meus misit me, vt hauriam aquam. Statim autem ascēdit aqua sursum vsq; ad os putei, & cū implessit lagenam suam frater, abcessit glorificans potentiam Domini Saluatoris: aqua autem putei reuersa est in locum suum.

29. Fuit quidam frater in monasterio, nomine Eulalius, nimis gratiā humilitatis ornatus. Si quid igitur, vt solet, culpabile admisisset fratres negligentiores, excusantes culpas suas, supradictum fratrem assebebant esse culpabilem. Cumquē argueretur à senioribus fratribus, non negabat, sed prosternebat se in terram, & adorans eos, se dicebat peccasse, & negligenter fecisse. Cū autem iterum ac frequenter accusarent eum, & secundū regulam monasticam biduana ac triduana ieiunia ei indicerentur, ille omnia patienter tolerabat. Ignorantes autem fratres, quia hæc omnia pro humilitatis virtute patienter sustineret, conuenientes pariter, & maximē seniores fratres ad patrem monasterij, dixerūt: Considera, pater, quid faciendum sit, quamdiu enim possumus sustinere negligentias & damna, quæ frater ille Eulalius facit in monasterio? Iam pænē omnia vasa & vtenilia monasterij contracta sunt, & exterminata per negligentiam eius. Quomodo ergo iste talis tolerandus est? Respondēs pater monasterij ait: Interim paucos dies sustineamus fratrem, & postea ordinabimus de eo, quod competit fieri. hæc dicens dimisit fratres. Ingressus verò cellulam prostrauit se in orationibus, obsecrans misericordiam Domini, vt ei manifestare dignaretur, quid ordinare aut definire posset de sæpè dicto fratre: tunc reuelatum est ei quid ageret. Conuocauit ergo omnes fratres abbas, dixitque eis: Credite mihi, fratres, quia magis opto matulam fratris Eulalij cū humilitate & patientiā eius, quàm omnia opera eorum dumtaxat, qui murmurantes in cordibus suis operantur in monasterio. Vt autem ostendat vobis Dominus, quale meritum

Psal. 50.

Ad orationem serui Dei, aqua ex puteo sursum ascendit.

EVLALII.

Pelag. li. bell. 15. n. 86. titulo Incerti.

Eulalij humilitas qui aliorum errata in se recipit.

ritum

*Mattula
Eulalij in
igne perstat
illa sa.*

*Et gloriam
aeternam
consequatur,
tempo-
ralem fugit.*

*ANASTASII
Pelag. li-
bell. 16. n. 1
nomine
Gelasij.*

*Abbas Anastasius
fratris fur-
tum diffi-
nuit.*

ritum habet ipse idem frater apud Deum, præcipio vobis ut deferantur mihi mattulae omnium fratrum: quas cum detulissent, iussit ut accenderent ignem, & misit in eum omnium fratrum mattulas, quæ statim combustæ sunt, præter mattulam fratris Eulalij, quæ integra reperta est, & non est combusta. Cumque hoc vidissent fratres omnes, timuerunt valde, & prostrauerunt se in terram, veniam & indulgentiam à Christo Domino postulantes, & collaudantes admirabantur nimis patientiam & humilitatem fratris Eulalij. Denique ex eo honorabant & magnificabant eum, tamquam vnum de magnis patribus; istos autem honores & laudes non poterat sustinere frater Eulalij, dicens: Væ mihi infelici, quia perdidit humilitatem meam, quam tantis temporibus acquirere; auxiliante & adiuuante me Christo Domino, festinaui. Consurgens itaque nocte, egressus de monasterio fugit in eremum, vbi nullus eum agnosceret, & ibi in spelunca habitauit. Noluit enim temporales hominum laudes, sed caelestem aeternamque gloriam à Salvatore nostro Christo in futuro sæculo percipere.

30. Beati abbatis Anastasij laudabilem humilitatem & patientiæ virtutem oportet ut cognoscamus, quatenus admirabilem magnanimitatem & tranquillitatem animæ eius considerantes, imitemur exemplum. Hic itaque Anastasius habebat codicem in pergamenis valde optimis scriptum, qui decem & octo valebat solidis: totum enim vetus & nouum Testamentum scriptum habebat. Cum autem quidam frater venisset ad eum visitandi gratiâ, vidit in cellula eius codicem ipsum, & concupiuit, furatusque est eum, & abiit. Supra memoratus autem abbas Anastasius, cum requisisset eadem die ad legendum codicem suum, & non inuenisset, intellexit quia frater ille furatus esset eum, & noluit mittere post ipsum, nec requirere eum; ne post furtum, etiam & periuria adderentur. Descendens autem frater ille in eam quæ in proximo erat ciuitatem, voluit distrahere codicem illum, petebat autem in pretio eius solidos sedecim. Dicit ei ille qui eum emere volebat: Da mihi codicem, ut possim probare, si tanti pretij valet: dedit ergo ei codicem ut probaret eum. Statim autem frater ille cum ipso codice perrexit ad sanctum Anastasium, & rogabat eum dicens: Iube considerare, pater, codicem istum, & aestimare eum si valeat solidos sedecim, quoniam tantum pretij petit qui distrahit illum. Dixit autem abbas Anastasius, Quia bonus est codex, & valet tanti. Reuersus

autem qui eum emere volebat, dixit distrahenti: Ecce accipe pretium, quia ostendi codicem abbati Anastasio, & dixit mihi: Quia bonus est codex, & valet tanti: Interrogauit autem frater ille, si nihil beatus Anastasius dixit aliud. Cui respondens ille ait: Crede mihi quia nihil penitus mihi aliud dixit. Hæc cum audisset frater ille, dixit ei: Quia iam recogitavi, frater, & nolo distrahere codicem meum. Cõpunctus enim corde, festinanter perrexit ad abbatem Anastasium, & prostravit se in terram ad pedes eius, & precabatur eum fletu & lacrymis pœnitendo, ut resusciperet codicem suum, sed non acquiescebat ei abbas, dicens: Vade cum pace, frater: ecce iam cum voluntate meâ habeto ipsum codicem. Ille autem persistebat cum lacrymis petendo eum dicens: Quia si non susceperis codicem, domine pater, nullo modo requiescet anima mea. Post hoc ille recepit codicem suum; nam frater ille permansit apud beatum Anastasium in cellula eius, vsque in exitum vitæ suæ.

31. Fuit quidam eremita, Pior nomine, de antiquis patribus, quem beatus Antonius adolescentem in sancto proposito monachorum instruxit: demoratus est autem apud beatum Antonium annos paucos. Cumque viginti & quinque esset annorum, abiit ad alium secretum eremi locum, ut solitarius habitaret, hoc etiam volente & consentiente beato Antonio. Dixitque ei sanctus Antonius: Vade, Pior, & habita vbi volueris: & cum tibi per aliquam rationabilem occasionem reuelauerit Dominus, venies ad me. Cum autem peruenisset hic ipse Pior ad locum qui situs est inter Nitriam & eremum Scithi, effodit puteum, cogitans apud semetipsum, Quoniam qualemcumque aquam inuenero, oportet me ipsam contentum esse; quod & factum est, ad augmentum meritorum eius talis occasio: tantum enim falsa & amara inuenta est aqua, ut si quis ad eum visitandi gratiâ veniret, in proprio vasculo sibi aquam deportaret. Remoratus est in eodem loco annis triginta. Dicebant ergo ei fratres, ut recederet de loco ipso propter amaritudinem aquæ: ipse autem dixit eis: Si amaritudinem & laborem fugimus abstinentiæ, & volumus in hoc mundo requiem habere, post exitum vitæ huius non percipiemus illa æterna & verè dulcia bona, nec fruemur illis perpetuis beati paradisi deliciis.

Dicebant ergo fratres, quia tantum vnum paximatium & quinque oliuas in cibo accipiebat, & hoc deambulando foris.

Etiam & hoc affirmabant de eo multi sanctorum patrum, quia triginta & amplius

*Humilitate & patientiâ
Anastasij commotus frater, ablatum codicem restituit.*

PIOR.

Sancti Antonij discipulus Pior.

Aquam falsam & amaram bibit.

Vno paximatium & quinque oliuas vixit.

Pelag. libell. 4 n. 34

*A parentū
visitatione
abhorret.*

plius annis, ex quo egressus est de domo parentum suorum, numquam ei suafum fuisse, etiam cum defunctos audisset parentes suos, ut pergeret ad requirendum seu visitandum propinquos. Verum tamen soror eius cum esset vidua, habens duos filios iam adolescentulos, misit eos in eremum ad requirendum fratrem suum Pior. Qui cum diuersa monasteria circuissent, requirentes eum, vix tandem inuenientes illum dixerunt ei: Nos filij sororis tuæ sumus, quæ nimio desiderio optat te videre ante exitum suum. Ipse verò non acquieuit petitioni eorum. Perrexerunt autem adolescentes ad hominem Dei beatum Antonium, indicantes ei pro quâ causâ venerant. Misit autem beatus Antonius, & vocauit eum ad se, dixitque ei: Quare, frater, tanto tempore non venisti ad me? Qui respondens, dixit ei: Præcepisti mihi, beatissime pater, ut cum per aliquam occasionem reuelasset mihi Dominus, venirem ad te, & ecce usque hætenus non mihi reuelatum est. Dixit ei beatus Antonius: Vade ut videat te soror tua. Tunc assumpsit secum alium monachum, & perrexit ad locum & domum sororis suæ: & stans foris prope ianuam atrij, clausis oculis, ut non videret sororem suam stetit. Illa autem veniens proiecit se ad pedes eius, de nimio enim gaudio angustata est. Dicit ei Pior: Ecce ego sum Pior frater tuus, vide ergo me quatum volueris: & post hoc statim reuersus est ad eremum in cellulam suam. Hoc autem fecit ad erudiendum monachos, ut non daretur eis licentia, cum libitum eis fuerit, visitare parentes vel propinquos suos.

IOANNIS.

32. Etiam abbas Ioannes, qui commanebat in monte qui vocatur Calamus, habebat sororem, quæ ex infantia in sancto proposito conuersabatur, ipsa enim erudit & docuit fratrem suum eundem abbatem Ioannem ut relinqueret vanitates sæculi huius, & ingrederetur monasterium. Cum autem ingressus fuisset monasterium, per viginti & quatuor annos non est egressus de monasterio, nec visitauit sororem suam: illa verò nimis desiderabat videre eum; nam frequenter scribebat, & mittebat ad eum epistolas, petebatque ut ante exitum eius de hoc corpore veniret ad eam, ut in charitate Christi de præsentia sua lætaretur. Ille autem excusabat, nolebatque de monasterio egredi. Venerabilis autem famula Dei & soror eius iterum scripsit ad eum dicens: Quia si nolueris venire ad me, necesse habeo ut ego veniam ad te, ut post tantum temporis adorare merear sanctam charitatem tuam. Hæc cum audisset supra-

*Ioannes
24. annis
non egressus
de monaste-
rio.*

dictus Ioannes, contristatus est nimis, & cogitabat apud semetipsum, dicens: Quoniam si permisero ut ad me veniat soror mea, de cetero licentia datur, ut & alij parentes & propinqui nostri veniant ad visitandum me: ideoque tractauit apud se, ut magis ipse pergeret, & visitaret sororem suam; accepit etiam alios duos secum fratres de monasterio. Er cum venisset ad ianuam monasterij sororis suæ clamauit, dicens: Benedicite, & audite peregrinos. Egressa est autem soror eius cum alia famula Dei, & aperuit ianuam, & penitus non cognouit fratrem suum; ipse autem cognouit sororem suam; sed non est locutus verbum, ne forte cognosceret in voce eum. Monachi verò qui cum ipso erant, dixerunt ad eam: Rogamus te, domina mater, ut iubeas nobis aquam dare ad bibendum, quia de itinere fatigati sumus. Cum autem accepissent, & bibissent, facientes orationem, & gratias agentes Deo, discesserunt, & reuersi sunt ad monasterium suum. Post aliquantos autem dies iterum scripsit ad eum soror sua ut veniret, & videret eum ante exitum suum, & orationem faceret in monasterio eius. Tunc ille rescripsit ad eam, & direxit epistolam per monachum de monasterio suo, dicens: Quia præstante gratia Christi ego veni ad te, & nullus me cognouit; ipsa verò egressa es ad nos, & dedisti nobis aquam, & accipi de manibus tuis, & bibi, & gratias agens Domino reuersus sum in monasterium: sufficiat ergo tibi quia vidisti me, & non sis ulterius mihi molesta, sed ora pro me incessanter ad Dominum nostrum Iesum Christum.

*Dei rogatus
sorori
se, sed in-
cognitus
exhibet.*

33. Sed & alius quidam monachus abiit ad sororem suam, ut visitaret eam, audierat enim eam ægrotantem in monasterio. Erat autem ipsa famula Dei nominata in sanctâ conuersatione; itaque non acquieuit illa suscipere & videre fratrem suum, ut non per occasionem eius ingrederetur monasterium feminarum, sed mandauit ei, dicens: Vade, domine frater, & ora pro me; præstante enim gratia Dei & Saluatoris nostri, videbo te in futuro sæculo in regno Domini nostri Iesu Christi.

*C V I V S-
D A M.
Pelag. li-
bell. 4. n. 67*

*Famula
Dei fra-
trem suum
videre de-
rebat.*

34. Etiam de abbate Theodoro oportet nos exempla virtutum proferre. Hic itaque beatus Theodorus discipulus fuit sancti Pachomij viri de sanctis patribus, qui fuit pater infinitæ multitudinis monachorum, multorumque monasteriorum pater in partibus Thebaidæ. Cum enim in omnibus sanctitatis fulgeret virtutibus, etiam prophetiæ gratiam à Domino promeruit: multa enim futura reuelabat ei Dominus.

*T H E O-
D O R I.
Suprà l. 1.
in Vita sã-
cti Pachomij
c. 28.
dicitur de
sorore Pa-
chomij.*

Quo-

Quodam autem tempore supradicti Theodori soror germana venit ad monasterium, in quo idem beatus Theodorus conuersabatur, vt post multa tempora videret germanum suum. Cumque nuntiaffent ei de aduentu sororis eius, misit continuo duos monachos, qui obseruabant ad ianuam monasterij, mandauitque per eos sorori suae, dicens: Ecce soror audisti & cognouisti quia uiuo, ne contristeris, quia minime me vidisti, sed magis considera vanitatem & instabilitatem praesentis mundi, & conuer-te cor tuum, & apprehende sanctae vitae conuersationem, vt possis peruenire ad aeternam vitam, & ad caelestia bona, quae praeparauit diligentibus se Dominus, & facientibus mandata eius. Tracta ergo apud te, quia haec est sola vera & firma spes, vt faciat homo praecipua Dei, vt mereatur homo peruenire ad gloriosa & aeterna promissa Domini Saluatoris nostri Christi. Haec autem cum audisset illa, statim compuncta est corde, lacrymasque fundebat in conspectu Domini, & post paululum ingressa est in monasterium virginum famularum Dei, quod in eodem vico constructum erat, & procedenti tempore multiplicabatur in sancto proposito famula Christi.

Theodorus sororem videre renuit, & vt futuram vitam inquirat, nuntiare curat.

Theodori soror virginum monasterio se dedicat.

Supra lib. 1 in Vita sancti Pachomij cap. 31

Theodorus vt exemplo sit fratribus, etiam matrem suam videre detestat.

Haec itaque gesta cum audisset mater eorum, deprecata est episcopos, & dederunt ei epistolas ad supradictum sanctum Pachomium patrem monasteriorum pro filio eius. Cumque venisset, applicuit in monasterio famularum Dei, & direxit epistolam ad patrem monasterij, obsecrans vt videret filium suum. Beatus autem Pachomius vocauit eius filium Theodorum, & dixit ei: Audiui, fili, quia mater tua aduenit propter te. Itaque propter epistolas episcoporum qui scripserunt ad me, vade, & videat te mater tua. Dixit ei Theodorus: Praecipisti mihi, domine, vt videam matrem meam: si ergo abiero videre eam post tantam scientiam spiritualem, vereor ne culpabilis inueniar apud Deum: etenim oportebat me fortitudinem animi mei ad exemplum aliorum fratrum demonstrare. Audiens autem mater, quia non acquieuit videre eam, nimio affectu feruens in filium, noluit remeare ad domum suam, sed permansit in monasterio virginum, dicens: Quoniam si permansero hic, saepe etiam videbo filium meum, cum inter alios fratres egredietur ad necessarias monasterij causas, & monitis & exhortatione eius proficere possum in sancta conuersatione, doctrinaque eius spiritualis confirmabit cor meum, vt merear peruenire ad aeternam

requiem quam promisit Dominus noster Iesus Christus diligentibus se.

Multa autem & magnifica per sanctum Pachomium fecit Dominus mirabilia. Nam & a daemonebus obsessos frequenter inuocato Christi Domini nomine curauit. Multis etiam diuersas aegritudines sustinentibus, & paralyticis, orationibus eius miseratus est Dominus.

35. Multo tempore beatus abbas Pachomius contra immundissimas daemoneum impugnationes certamen bonum certauit, sicut athleta veritatis, tamquam & beatus Antonius. Denique intentissimis precibus exorauit Dominum, vt somnum non caperet per aliquod tempus, quatenus diebus ac noctibus peruigil permaneret contra aduersarios daemones dimicando, donec prosterneret & superaret eos, sicut dicitur in psalmo: Et non conuertar, donec deficiant. Praestitit ergo, & concessit ei Dominus petitionem eius. Impossibiles enim & imbecilles sunt daemones, cum quis nostrum ex tota fide & ex tota intentione cordis feruente sancto desiderio, & adiuuante nos virtute Saluatoris nostri Iesu Christi, contendimus contra eos.

Referebant autem nobis fratres de eodem beatissimo patre Pachomio, qui fuit, vt diximus, monasteriorum multorum in regione Tabennensiotarum prepositus. Referebant ergo de eo, quoniam frequenter dicebat fratribus: Quia (sicut mihi testis est Dominus Deus) saepe audiui immundos spiritus daemoneum loquentes inter se diuersas ac varias artes suas, quas contra feruientes Deo, maximeque contra monachos habent. quidam enim dicebant: Quia ego certamen contra durissimum hominem habeo, & quoties ei immirto peruersas cogitationes, ille statim surgit, & prosternit se in oratione, cum gemitu orans adesse sibi diuinum auxilium. Ego autem minime illo exurgente cum grandi confusione egredior. Item alius demon dicebat: Ego ad illum quem obseruo, cum ei cogitationes immittero in corde, consentit, & suscipit, & facit eas. Saepe enim exardescere eum in iracundiam facio, & in contentiones rixae, & pigritiam orationis, & dormitionem in psalmodiam, & non contradicit mihi. Ideoque, fratres mei dilectissimi, semper oportet vt custodiatis sensum & animum vestrum, inuocantes nomen Domini nostri Iesu Christi, & secundum praecipua Dei conuersamini tam in orationibus quam psalmodiam, sicut dicit Apostolus: Instantes orationi, & vigilantes in ea. Ideoque cum compunctione & timore cordis vigilantibus

Pachomius multorum mirabilium patrator.

*PACHOMII
Supra lib. 1
in Vita sancti Pachomij cap. 29*

*Peruigil
Pachomius
daemones
superat.
Psal. 17.*

*In Vita Pachomij per
Metaphr.
c. 55. apud
Surium
tom. 3.
Maij 14.*

*Visio Pachomij de
diaboli temptationibus.*

Coloss. 4.

SENIORVM.

bus non præualebunt nocere nobis aduersarij & immundissimi dæmones. Ipse autem beatus pater Pachomius docebat fratres, vt semper memores essent verbi Dei, in salutem animarum suarum. Postmodum verò discedebat vnusquisque fratrum in cellulas suas, operantes manibus suis, & meditantés quæ de sacris Scripturis didicerant. Impossibile est enim, aliquem apud eos verbum otiosum loqui, sed ea tantum quæ de sanctis Scripturis didicerant erant inter se conferentes, & exponentes de capitulis Scripturarum, quæ ad timorem Domini confirmarent & illuminarent animas eorum.

Verbum otiosum exulat à congregatione Pachomij.

INCERTI.

Ioannes libell. 1. n. 3.

36. Fuit quidam vir magnus de sanctis senioribus, cui talem gratiâ donauerat Christus, reuelante ei Spiritu sancto, vt videret quod alij non videbant. Referebant ergo sancti seniores, quia aliquando quamplurimi sedebant fratres, & simul loquebantur inter se, & conferebant de sanctis Scripturis, quæ ad salutem pertinent animarum. Stabant autem circa eos sancti Angeli lætantes in hilari vultu, considerantes; delectabantur enim de eloquijs Domini. Cum autem aliud quodcumque inter se loquerentur, statim sancti Angeli recedebant longius, indignantes contra eos; veniebant autem porci sordidissimi & morbo pleni, & volutabant se inter eos; dæmones enim in specie porcorum delectabantur per superflua & vaniloquia eorum. Beatus autem senior hæc videns, abiit in cellulam suam, & per totam noctem cum grandi fletu & vlulatu gemendo dessebat miserias nostras. Exhortabatur ergo sanctos patres per monasteria, & commonebat fratres, dicens: Cauete, fratres, à multiloquio, & ab otiosis sermonibus linguam prohibete, per quam malus interitus animæ generatur, & non intelligimus, quoniam per hæc & Deo & sanctis Angelis odibiles sumus. Dicit enim Scriptura: Per multiloquium non effugies peccatum. Hæc enim infirmam & vacuam efficiunt mentem atque animam nostram.

Prou. 10.

ARSENI.

Pelag. libell. 1. n. 6.

Arsenius Arcadium & Honorium de Baptismo suscepit.

psal. 62.

37. Fuit quidam vir in palatio sublimis, sub Theodosio Imperatore, nomine Arsenius, cuius filios, id est Arcadium & Honorium Augustos de Baptismo suscepit. Hic itaque Arsenius desiderio diuini amoris accensus, relinquens omnem sæculi gloriam temporalem, perrexit ad eremum Scithi, vt inter sanctos patres secretam & quietam ab omni strepitu huius mûdi ageret vitam, vt separatus ab illecebris & delectationibus corporalibus, cum totâ mentis intentione adhæreret Domino Saluatori, sicut scriptum est: Adhæsit anima mea post te,

me suscepit dextera tua. Dicebant ergo de eo sancti seniores, quia sicut cum in sæculi conuersatione esset, nimis pretiosis vestimentis præ omnibus utebatur; ita postmodum in eremo Scithiæ degens, studebat vt ab omnibus monachis viliora & despectiora vestimenta haberet.

vt in palatio pretiosis, ita in eremo vilibus induitur vestibus.

EIVSDEM Pelag. libell. 1. n. 6.

Arsenij visio de tribus hominum operibus & generibus.

38. Dicebat etiam abbas Daniel, quoniam sanctus Arsenius referebat fratribus dicens, quasi de alio audisset; sed quantum datur intelligi, ipse talem vidit visionem: Sedebat, inquit, quidam de senioribus monachis in cellulâ suâ, & subito venit ad eum vox dicens: Egredere foras, & ostendam tibi opera hominum. & surrexit, inquit, & egressus est foras. Duxit autem eum, & ostendit ei Æthiopem nigrum cum securi cædentem ligna, & facientem grandem sarcinam, & tentabat subleuare sarcinam illam, & præ magnitudine non poterat portare eam; sed redibat, & cædebat iterum alia ligna, & addebat super sarcinam illam. Iterum autem ostendit ei alium hominem stâtem super lacum, & haurientem aquam de lacu, & mittentem eam in collectaculum, & de aliâ parte per foramina defluebat aqua desubter in eodem loco. Iterum dixit ei: Veni, sequere me, & ostendam tibi aliud. Et vidit quasi quoddam ædificium templi, & duos sedentes in equis, portantes super scapulas suas vterque lignum vnum, id est, perticam longam, volentes pariter ingredi portam templi illius, & non permittebat eos lignum quod ex aduerso portabant, ingredi per portam illam; non enim humiliabat se alter alteri, sed contendebant vtrique, pariter ingredi volentes; & non præualebant, nec enim humiliabat se vnus eorum, vt alteri locum daret. Exponit ergo ei has visiones, dicens: Hi qui lignum portant, hi sunt qui habent iugum sanctum monachorum; sed iustificantes seipso in cordibus suis cum exaltatione superbiæ, non humiliantur inuicem, noluerunt enim ambulare in humilitate viam Saluatoris Domini nostri Iesu Christi, qui dixit: Discite à me quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Ideoque propter superbiam cordis sui remanserunt foris, de regno Regis cælorum Christi exclusi. Qui autem cædebat ligna, & super sarcinam adhuc addebat, homo est qui oneratus est multis peccatis, & super sarcinam peccatorum suorum addit semper alia peccata: quem oportebat magis vt pœnitentiam ageret de prioribus peccatis; sed negligens vitia emendare peccatorum priorum, magis & alia addit supra priora peccata. Ille autem qui aquam de lacu hauriebat,

visio eius posicio.

Math. 11.

niebat,

riebat, homo est qui aliqua bona operatur, sed quia mala, etiam amplius per peccata operatur, & idè pereunt & delentur etiam bona opera quæ facit. Oportet ergo hominem, sicut ait Apostolus, cum timore & tremore salutem suam operari.

Philip. 2.

EIVSDEM

Pelag. li. bell. 4 n. 5.

*Arfenius
faculi odo-
ramenta
fœtore ca-
stigar.*

39. Dicebat autem abbas Daniel de abbate Arsenio, quia cum operaretur sportas ex palmarum folijs, mittebat aquam in peluim, ut infunderentur palmæ: & cum fœteret ⁹ brumosa aqua odore, non permittebat ut aliam aquam mutarent, sed super illam fœtidam, aliam addebat aquam, ut semper fœteret. Interrogabatur autem fratres eum, dicentes: Cur non permittis, pater, ut aqua mutetur, sed pessimo fœtore, tota cellula tua repletur? Respondens autem beatus senior ait: Quoniam propter thymiamata, & ¹⁰ muscata, & alia diuersa quibus in seculari conuersatione sine intermissione fruebar, oportet nunc me, dum in hoc corpore sum, sustinere istiusmodi fœtorem, pro suauissimo illo odore, ut in die iudicij de illo gehennæ inenarrabili fœtore liberet me Dominus, & non cum illo diuite, qui epulabatur in isto mundo deliciosè & splendè, condemnetur anima mea.

Luc. 16.

POEMENIS

Pelag. li. bell. 5 n. 32

40. Quidam de fratribus dixit beato Arsenio: Ecce, beatissime pater, meditari festino de Scripturis sanctis, quæ didici, & non sentio cumpunctionem in corde meo, quoniam non intelligo virtutem diuinæ Scripturæ, vnde & valdè cõtristatur anima mea. Respondens autem beatus Arsenius ait: Oportet te, fili, incessanter meditari eloquia Domini: audiui enim quia dixit beatus abbas Pœmen & alij multi sanctorum patrum, quoniam incantatores illi qui serpentes solent incantare, non intelligunt ipsi verba illa quæ loquuntur, sed serpentes audientes intelligunt virtutem verborum illorum, & conuiescunt, & subduntur eis. Sic etiam & nos faciamus: quamuis enim non valeamus intelligere diuinarum Scripturarum virtutem, tamen dæmones audientes, diuini verbi virtute terrentur, & effugati discedunt à nobis non sustinentes eloquia Spiritus sancti, quæ per feruos suos prophetas & apostolos locutus est.

*Scriptura
sacra piè
recitata,
et si non in-
tellecta, dæ-
mones fu-
gat.*

MACARII
Ruffin. l. 2.
cap. 28. in
Macario
Aegypto
panè ad
verbum.

41. Quodam tempore cum in vicinio beati Macarij homicidium fuisset perpetratum, & cuidam innocenti homini impingeretur crimen admissum, surgens ille qui calumniam patiebatur, fugit ad cellulam beati Macarij: adfuerunt etiam & illi qui eum perurgebatur, & alligabant eum, dicentes, periclitari seipsos, nisi comprehenderent & legibus traderent homicidam: ille

verò cui crimen impingebatur, cum sacramentis affirmabat, conscius se non esse sanguinis illius. Et cum diu ab utraque parte certamen haberetur, interrogauit sanctus Macarius, vbi sepultus esset, qui dicebatur occisus: cumque designassent ei locum, cum ipsis pergit ad sepulcrum, atque ibi fixis genibus inuocato Christi nomine, ait ad eos qui assistebant: Nunc Dominus ostendet, si verè reus est hic qui à vobis perurgetur: & eleuata voce ex nomine clamabat defunctum. Cumque ei de sepulcro vocatus respondisset, ait ad eum sanctus Macarius: Per fidem Christi te obtestor, ut dicas nunc, si ab isto homine, qui in te insimulatur, occisus es. Tunc ille clara voce de sepulcro respondit, dicens, non se esse ab eo interfecitum. Et cum obstupefacti omnes decidissent ad terram, ac pedibus eius voluerentur, rogare eum cœperunt, ut interrogaret illum à quo esset occisus: tunc sanctus vir ait: Hoc ego non interrogabo: sufficit enim mihi ut liberetur innocens; non est autem meum ut reus prodatur: forsitan enim compugnetur adhuc pro scelere quod commisit, & aget pœnitentiam, ut saluetur anima eius.

*Macarius
mortuum
excitat, ut
accusato
testimoniū
dicat.*

42. Alio itidem tempore, cum sancto Macario quidam frater vnam detulisset, ipse qui secundum charitatem non quæ sua sunt sed quæ alterius cogitaret, ad alium fratrem eam detulit, qui infirmior præ egritudine videbatur. Tunc infirmus gratias egit Deo pro fratris officio, & suscepit eam, & ipse nihilominus plus de proximo quam de semetipso cogitans, ad alium detulit eam infirmum fratrem; & iterum ille ad alium, & sic cum per omnes cellulas, quæ longè à semetipsis erant per eremum dispersæ, vna illa circumlata esset, ignorantibus eis, qui eam primus misisset, ad vltimum defertur ipsi qui eam miserat. Gratulatus autem sanctus Macarius, quod tantam videret in fratribus abstinentiam, tantamque charitatem, ad aciora semetipsum spiritualis vitæ exercitia extendit.

MACARII
Philip. 2.
Ruffin. l. 2.
cap. 29. in
Macario
Alexandri-
no panè
verbote-
nus.

*Vna infir-
mo missa,
per mutua
charitatis
officia, cel-
las fratru
perambula-
tas.*

43. Illud etiam ad fidem confirmatum nobis de eo est ab his, qui ex ore eius audierunt, quoniam quodam tempore nocte in specie monachi dæmon ad ostium cellulæ eius pulsauerit, dicens: Surge, abba Macari, & eamus ad collectam, vbi fratres ad vigilias congregantur. Sed ille gratiâ Dei repletus falli non potuit: intellexit enim diaboli esse fallaciam, & ait: O mendax, & veritatis inimice: quid enim tibi confortij, quid societatis est cum collectâ & congregatione sanctorum? At ille ait: Latet ergo te, ô Macari, quod sine nobis nulla collecta

EIVSDEM
Ruffin. l. 2.
cap. 29. ad
verbum.

*Macarius
à demone
ad collectâ
vocatur.*

SENIO-
RVM.

Iudæ ep.

*Macarius vidit demones Æthiopum specie collectis interesse.**Varia demonum suggestiones temporis orationis.*Pfal. 82.
Pfal. 67.*Superflua cogitationes temporis orationis opus demonis.*

agitur, nullave congregatio monachorum? veni denique, & videbis ibi operam nostram. Dixit autem sanctus Macarius: Inperet tibi Dominus, dæmon immunde. Et conuersus ad orationem, petiit à Domino, vt sibi ostenderet si hoc verum esset, quod gloriatus est dæmon. Abiit ergo ad collectam, vbi iam vigiliæ à fratribus celebrabantur, & iterum in oratione Dominum deprecabatur, vt ei veritatem verbi huius ostenderet: & ecce videt quasi paruulos quosdam pueros Æthiopes nigros per totam ecclesiam discurrere huc atque illuc, & velut volitando deferri. Discurrentes autem illi Æthiopes pueri, singulis quibusque fratribus in oratione positus atque psallentibus alludebant, & si cui de eis oculos duobus digitulis compressissent, statim dormiebat: si cui verò in os immertissent digitum, oscitare eum faciebant. Item post psalmum, cum ad orandum se proiecissent fratres, percurrerant iterum singulos, & ante alium quidem iacentem in oratione, quasi in mulieris speciem vertebantur, ante alium quasi ædificantes, & portantes aliquid, aut diuersa quæque agentes apparebant: & quæcumque demones quasi ludentes formassent, hæc orantes illi in cordis sui cogitatione versabant. Ab aliquantibus tamen fratribus, vbi aliquid horum agere cœpissent, quasi violenter repulsi, præcipitati deiiciebantur, ita vt nec ante eos stare aut transire auderent, aliis verò etiam supra ceruices & dorsa ludebant. Hæc cum vidisset sanctus Macarius, ingemuit grauiter, & lacrymas profundens ad Deum, dixit: Respice Domine, & ne sileas, neque mitigeris Deus; sed exurge, & dispergantur inimici tui, & fugiant à facie tuâ, quoniam anima nostra repleta est illusionibus. Post orationem autem examinandæ veritatis gratiâ, seorsum vocatis singulis quibusque fratribus, ante quorum faciem viderat demones diuerso habitu & variis imaginibus ludetes, requirit ab eis si in oratione vel ædificandi cogitationes habuerint, vel iter agendi, vel alia diuersa, quæ vniciuique per demones imaginata viderat: & singuli eorum ita confitebantur in corde suo fuisse cogitationes, sicut ille arguebat. Et tunc verè intellectum est, quod omnes malæ, & superflue, & vanæ cogitationes, quæ vel psallentes, vel somniorum aut orationum tempore vnusquisque in corde suo conceperit, illusionem & instinctum demonum fiant. Nam ab his qui omni custodiâ seruât in timore & amore Domini cor suum, illi tenebrosi Æthiopes, & hæc quas emittunt cogitationes repelluntur: Christo enim

mens coniuncta, & præcipuè in tempore orationis intenta, nihil malum, nihilque superfluum recipit.

44. Quidam frater requisitum abbatem Sisoium, quemadmodum in cella propria degere deberet. Cui ille respondens dixit: Comede panem tuum cum sale & aquâ, & non erit tibi necessitas aliquid coquendi, aut longius euagandi.

SIS OIS.
Palc. c. l.
num. 1.
Virtus monachi panis cum sale & aquâ.

45. Requisitus abbas Pœmen quemadmodum oporteat ieiunare, respondit: Ego volo monachum ita esse quotidie parum comedentem, vt non fatietur; nam biduana & triduana ieiunia vanæ gloriæ vacant. Hæc enim omnia examinauerunt sancti patres, & inuenerunt, quia bonum est quotidie ieiunare & parum comedere, vt possit & quotidie esurire. Hanc enim viam regiam leuem nobis esse demonstrauerunt.

PŒMENIS
Pelag. libell. 10.
num. 44.*Quomodo monacho ieiunandû.*

46. Abbas Siluanus dum cum discipulo suo Zachariâ ad quoddam monasterium peruenisset, antequam egredierentur, fecerunt eos monachi parum comedere. Postquam ergo egressi sunt, inuenit discipulus eius aquam, & volebat bibere. Cui abbas Siluanus: Zacharia, hodie ieiunium est. At ille dixit: Numquid hodie non comedimus, pater? Et dixit ei senex: Illa esca charitatis erat, fili; nos autem nostrum ieiunium teneamus.

SILVANI.
Pelag. libell. 4. n. 40*Esca charitatis ieiunium non frangit.*

47. Quidam de fratribus in Panepho ad abbatem Ioseph perrexerunt, vt eum requirerent de susceptione fratrum, si liceret cum his illo tempore vel fiduciam habere, vel lætitiâ. At ille antequam requirerent eum, dicit discipulo suo: Quod facturus sum hodie, fili, ne mireris; & posuit duo sedilia illis qui venerant, & dicit eis: Sedete. Et posuit vnum à dextris suis, & alterum à sinistris: & ingressus cellulam suam misit sibi vestimenta corrupta, & egressus transit in medio eorum; & iterum ingressus misit alia meliora, quibus solebat die festo vti, & egressus est postea ad eos, iterum autem ingressus quotidiano vestimento suo vestitus, venit, & sedit inter eos. Illi autem mirati sunt, & obstupuerunt propter hoc factum. Dicit eis senex: Vidistis quid feci? Cum autem illi annuissent, dicit eis: Et quid feci? Et dicunt ei: Primum vestimento corrupto vsus es, & postea alio meliori: Et dicit eis: Numquid mutatus sum ex illo inhonesto, aut ex illo meliore? Dicunt ei: Non. Quibus senex ait: Si ergo idem ego sum in vtrisque, & non sum mutatus, & sicut illud primum non me nocuit, ita nec secundum mutauit: sic ergo debemus facere in occursum fratrum, vt quando eorum præsentia est, cum fiduciâ & lætitiâ suscipiamus

IOSEPH.
Pelag. libell. 13. n. 1*Ioseph apologeto docet, quomodo suscipiendi sunt hospites.*

piamus eos, quando autem soli sumus, opus est vt luctus & abstinencia permaneant in nobis. Illi verò audientes quæ in cordibus suis habebant, antequam requirerent eum, glorificauerunt Deum, & læti discesserunt.

INCERTI. 48. Dicebat vnus ex patribus: Quia inuenitur homo multum comedens, & adhuc esuriens se continet ne satiatur: alter autem parum comedit, & satiatur. Qui ergo multum comedit, & adhuc esuriens se continet, maiorem mercedem habet, quàm ille qui parum comedit & satiatur.

INCERTI. 49. Dixit quidam senex: Ne quod desideraueris aliquando manduces. Comedens autem quod tibi à Domino transmissum fuerit, gratias age sine intermissione.

INCERTI. 50. De quodam sene referebant fratres, quia desiderasset cucumerem: quem cum attulisset, suspendit ante oculos suos; & ne vinceretur à cupiditate, non tetigit eum, sed magis agebat pœnitentiam, puniens semetipsum ob hoc, quia ipsum desiderasset.

SENIS. 51. Quidam ex senioribus factus est infirmus, & per multos dies non poterat escam vllam percipere. Compulit autem eum discipulus suus, dicens: Si iubes, pater, facio tibi parum placentæ; & vt annuit ei, fecit. Erat autem ei vasculum paruum habens mel, & aliud vas simile habens oleum de lini semine expressum, & erat foetidum, & in re nullâ aliâ proficiebat, nisi fortè in lucernâ: & deceptus frater misit in escam senis de illo, sperans quia mel misisset: cum autem gustasset senex, nihil locutus est, sed tacens comedit: tertîa verò vice cum ei daret, dixit ei: Non possum comedere, fili. Ille verò tamquam volens adhortari eum, dixit: Ecce, abba, bona sunt, & ego comedo ex ipsis: & postquam gustauit, & sensit rem quam fecerat, cecidit in faciem, dicens: Væ mihi, abbas, quoniam occidi te! istud peccatum posuisti super me, quia locutus non es. Dicit ei senex: Non contristeris, fili, propter hoc; si enim voluisset Deus vt bonum comederem, tu mel misisses, & non hoc quod misisti.

POEMENIS 52. Dixit abbas Pœmen: Nisi Nabuzardan princeps cocorum venisset in Ierusalem, templum Domini non arsisset igne. Hoc autem est, quia nisi desiderium gastrimargiæ in animam veniret, sensus hominis non succenderetur impugnatione diaboli.

MACARI 53. Abbas Macarius quotiescumque cum fratribus factâ charitate reficiebat, hoc in proprio corde statuerat, vt quantos vini calices oblatos hausisset, tantis diebus nec & ipsam aquam gustaret omnino. Cum er-

go ei fratres vinum porrigerent, cum gaudio sumebat, vt postea se siti maceraret. Quod cum discipulus eius didicisset, patefacto senis cõsilio, ne ei vinum porrigerent, coniurabat, tormenta illi potius esse quàm pocula manifestans.

54. Factâ congregatione in ecclesiâ cum esset festiuitas, & ceteri monachi comederent, vnus ministrantibus dicit: Quia nihil coctum comedo, sal mihi deferri præcipito. Quo verbo minister audito, cum clamore audientibus ceteris alij imperauit, dicens: Quoniam coctum ille frater non comedit, parum illi salis afferto. Tunc beatus Theodorus dixit: Oportuit te magis, frater, carnes in cellâ tuâ comedere, quàm hunc præsentibus fratribus audire sermonem.

55. Quidam peregrinus frater venit ad Abbatem Siluanum in monte Sinâ, & vidit quòd fratres operarentur, & dicit eis: Quare operamini escam, quæ perit? Maria enim bonam partem elegit. Tunc senex dicit discipulo suo Zachariæ: Da illi codicem vt legat, & mitte illum in cellulam, quæ nihil habet. Horâ autem nonâ circumspiciebat frater ille viam, si fortè vocaret eum senex ad comedendum. Postquam verò transiit hora nona, venit ad senem, dicens ei: Numquid hodie non comederunt fratres, abba? Cumque senex fateretur, ait ille: Quare me non vocasti? Tunc dixit ei abbas Siluanus: Tu homo spiritualis es, & non habes necesse hanc escam: nos autem tamquam carnales opus habemus comedere; ideò operamur, tu autem bonam partem elegisti. Legis enim omni die, & non vis carnalem escam accipere. Quod cum audisset, coepit pœnitere, ac dicere: Indulge mihi, abba. Tunc respondit illi Siluanus: Ergo necessaria est Martha Mariæ, propter Martham enim & Maria laudatur.

56. ¹¹ Abbas Ioannes dicebat fratri suo maiori: Vellem enim securus esse, sicut & Angeli securi sunt, nihil operantes, sed Deum semper tantummodò collaudantes. Et proiecto pallio suo, egressus est in erenum; factaque illic septimanâ, regressus est ad fratrem suum. Cum autem pulsaret ostium, & non illi aperiret frater, dicens: Tu quis es? At ille dixit: Ego sum Ioannes. Illo autem non aperiente, rogabat, dicens: Ego sum. & noluit illi ostium aperire, vsquequò illucesceret. Manè autem facto dixit ad eum: Homo es, & necesse habes operari, vt pacaris. Tunc ille proiecit se ad pedes eius, & dixit: Indulge mihi, abba.

57. Quidam frater impugnabatur à spiritu blasphemix, & erubescbat dicere, & quoscumque audisset magnos senes, perge-

SENIO-
RVM.

Macarius
vini pocula
etiam aque
abstinentiâ
castigat.

THEODO-
RI.

Pelag. li-
bell. 8. n. 21
titulo In-
civis.

Cibi singu-
laritas in
cõmunitate
fugienda.

SILVANI.

Pelag. li-
bell. 10.
Ioan. 6.
Lucæ 10.

Martha
Maria iun-
genda; ei-
bus corpo-
ralis spiri-
tali.

IOANNIS.

Pelag. li-
bell. 10.
n. 27.
In editis est
hic textus
Pelagij.
posui vt in
MSS.

Dum in
hac vita
sumus, ope-
randum vt
pascamur.

POEMENIS

Senex ran-
cido oleo
pro melle
per erro-
rem ciba-
tus tacet.

Gastrimar-
gia origo
impugna-
tionis dia-
boli.

Pelag. li-
bell. 4. n. 26

SENIO-
RVM.

bat ad eos vt illis declararet, sed mox cum peruenisset, iterum verecundabatur illis dicere. Cum ergo frequenter ad abbatem Pœmenem veniret, vidit eum senex habentem cogitationes, & dicit ei: Ecce, frequenter venis ad me habens cogitationes, & sic iterum remeas tristis tecum illas reportans: dic ergo mihi, fili, quid habes. At ille dixit: In blasphemiâ impugnat me diabolus, & erubescere dicebam dicere: & mox vt aperuit causam, leuior impugnatio eius apparuit. Et dicit ei senex: Non contristeris, fili. Quando hæc cogitatio ad te venit, dic: Ego causam non habeo, blasphemia tua super te sit satanas, hanc enim causam anima mea non vult. Quamcumque autem causam anima non voluerit, non diu permanebit: & ita sanus factus frater ille discessit.

Pasch. c. i.
n. 5.

Remedium
contra cogitationem
blasphemiam

MOYSIS.

Pasch. c. i.
num. 6.
Passionum
origo.

58. Dixit abbas Moyfes: Per has quatuor res passio gignitur: per abundantiam escæ & potus, & per satietatē somni, & per otium & iocum, & ornatis vestibus incedendo.

POEMENIS
Pelag. li-
bell. 5. n. 8.

59. Dixit abbas Pœmen: Quemadmodum Imperatoris spatharius semper illi afficit armatus, ita & animâ aduersus dæmonē huiusmodi oportet esse semper paratâ.

SENIS.

60. Dixit quidam senex: Sicut venenata animalia fortiores herbæ vel pigmenta expellunt, ita cogitationes fordidas oratio cum ieiunio repellit.

MACARII

Pelag. li-
bell. 18.
num. 9.
Pasch. c. i.
num. 8.

61. Abbas Macarius dum in illâ solitudine (in quâ solus erat) maneret, inferior autē plena esset multis fratribus, serò per viam circūspiciebat, & vidit dæmonem venientem in figurâ hominis, vestitū tunicâ lineâ perforatâ, & per singula foramina, vascula parua dependebant, & dixit illi senex: Quò vadis, maligne? Et respondit ei: Vado commouere fratres hos, qui sunt inferiùs. Cui senex dixit: Et propter quid tot vascula fers tecum? At ille dixit: Gustum fero fratribus, & idèò tanta fero, vt si vnum displicuerit, ostēdam aliud, & si illud non placet, porrigam aliud; & fieri nō potest, nisi vnum ex ipsis aliquod placeat eis. Et hæc dicēs discessit. Permansit autem senex iterum viam circūspiciēs, vsquequò rediret, & cum rediret, dicit ei: Salueris. Dicit & ille: Quomodo istud mihi verbum dicis, quia omnes mihi cōtrarij facti sunt, & nullus meis cōsilijs acquiescit. Et dicit ei senex: Ergo nullum habes amicum? At ille respondit: Vnum habeo amicum, vel ipse consentit mihi, & quoties me viderit, huc atque illuc citò conuertitur. Cumq; nomen eius ab eo requisisset, ait: Quia ¹² Theopemptus dicitur. Discedente illo mox surrexit abbas Macarius, & descendit ad inferiorem eremum. Quod cum audissent fratres, egressi sunt illi

Visio Ma-
carij de dæ-
mone, gu-
stum fra-
tribus por-
tante.

obuiam, & vnusquisque sperans, quòd apud se maneret, præparauit se. At ille requirens cellam Theopempti, ad eum profectus est. Cumque cum gaudio illum suscepisset, & essent vtrique simul soli, dixit ei senex: Quemadmodum est tecum, fili? At ille respondit: Orationibus tuis bene sum, & ait senex: Non te impugnant cogitationes? At ille respondit: Interea benè sum. Erubescere enim dicebam, & dixit ei senex: Ecce quot annos sum in solitudine, & ab omnibus honoror, & in hac ætate cum sim senex, molestant me cogitationes meæ. Respondit Theopemptus: Crede mihi, abba, quia similiter & mihi faciunt. Tunc senex singulas cogitationes quasi se impugnâtes fingebat, vsquequò totum illi Theopemptus confiteretur. Post hæc dixit ei: Quemadmodum ieiunas? At ille dicit ei: Vsque ad nonam. Cui senex ait: Vsque ad vesperam ieiuna, & de Euangelio vel de alijs Scripturis sine cessatione semper aliquid meditare, & quoties tibi aliqua immunda cogitatio superuenierit, numquâ deorsum aspicias, sed sursum, & mox Dominus tibi adiutor est. Et mox ita discessit abbas Macarius in propriam solitudinem. Iterumq; viam circūspiciens, vidit dæmonē redeuntem, & requirit eum: Quò vadis? At ille respondit: Simili modo commouere fratres. Cum autem reuertetur, requisit eum, quemadmodū agerent fratres. At ille dixit: Malè, quoniam omnes agrestes effecti sunt, & quod de omnibus peius est, eum quem habui amicum & obediētē mihi, ipse nescio quomodo conuersus est, & omnibus amplius asperior mihi visus est. Et iurauit non ibi accedere, nisi post multum tempus: & hæc dicens, discessit.

Prudentiâ
suâ fratrem
curat.

Sursum
aspiciendū
cum im-
munda cogitatione
molesta
sunt.

SENIS.
Pelag. li-
bell. 5. n. 31

62. Quidam frater requisit quemdam senem, dicens: Quid faciam, pater, quia non possum susterre cogitationes? Cui senex dixit: Ego in hac causâ nunquam impugnatus sum. Scandalizatus autem frater, ipse venit ad alterum senem, & dixit ei: Ecce quid dixit mihi senex ille? Scandalizatus sum in ipso, quoniam super naturâ humanam locutus est. Dixit ei ille senex secundus: Non simpliciter tibi dixit ille homo Dei hunc sermonem. Vade ergo, & age pœnitentiam apud ipsum, vt dicat tibi virtutem verbi illius. Reuersus ergo frater, venit ad senem, & cœpit ei dicere: Indulge mihi, abba, quoniam insipienter egi, vt tibi vale non dicerem, & sic egrederer. Sed rogo te, explana mihi quomodo non es impugnatus? Dixit ei senex: Ex quo factus sum monachus, non sum satiatus neque pane, neque aquâ, neque somno, & horum omnium cogitatio non me permisit

Abstinē-
tiâ & vigi-
liâ mala
cogitatio-
nes pellendâ.

misit habere pugnam, quam tu dixisti. & egressus est ab eo frater ille iuuatus ab eo.

POEMENIS 63. Interroganti iterum cuidam super cogitationes, dixit abbas Poemen: Monachus si ventrem suum & linguam tenuerit, & vagationem non fuerit sectatus, confidat quia non morietur, sed viuet in perpetuum.

ELIAE. 64. Duo fratres ad abbatem Eliam uenerunt impugnati a cogitationibus suis: & videns eos senex quod essent corpulenti, tamquam ad discipulum suum subridens, ait: Vere, frater, ego erubescio pro te, quia sic enutristi corpus tuum, cum certe profitearis te monachum: pallor enim & macies cum humilitate, decus est monachi.

Item dixit: Quia monachus edens multum, & operans multum, non confidat; qui autem parum edit, etiam si parum operetur, confidat, & viriliter agat.

ARSENII. 65. Abbas Arsenius dum sederet in campo, quaedam mulier virgo, diues, timensque Deum, ac propterea abbatis Arsenij famam comperta, de Romanam ciuitate, ut eum videre mereretur, aduenit in Alexandriam. Quae cum honorifice a Theophilo fuisset suscepta, ipsius ciuitatis Archiepiscopo, rogauit eum, quatenus persuaderet beatum Arsenium, ut eam suscipere dignaretur. Ipse igitur ad eum profectus est, dicens: Quaedam mulier Romana, & dignitate, & opibus, & opinione ceteras antecellens, videre te ac benedici desiderans, de tam longinqua regione peruenit, cui occurras expulso. Sed cum non acquieuisset occurrere ei Arsenius, illa cognoscens hoc, animalia sua sternere praecipit, dicens: Confido in Deo meo, quia videbo illum, nec ab hac intentione fraudabor. Non enim homines veni conspicerem, quia & in nostra supersunt ciuitate, sed prophetam videre desideravi. Cum ergo venisset ad cellam beati Arsenij, contigit ut foris illum deambulantem conspiceret. Ac mox ante pedes eius in faciem prona prosternitur. Quam ille cum festinatione suscitans, ita compellebat, dicens: Si faciem meam tantum videre desideras, ecce, intueri. Illa vero praereverentiam oculos non audebat attollere. Dicit ei senex: Si quid de meis actibus comperisti, hoc debueras intueri. Quomodo ergo & tantum pelagus nauigare praesumpisti? An ignoras te mulierem esse, quibus quocumque non licet exire? An ideo huc venisti, ut Romam rediens, aliis te feminis glorieris vidisse Arsenium, ut fiat peruium mare ad me venientium feminarum? At illa respondens, ait: Si vult Deus, nullam huc venire permittat. Sed ut pro me ores, & in memoriam me habere digneris, exoro.

Cui Arsenius dixit: Oro Deum meum, ut deleat tuam ex corde meo memoriam. Quo illa verbo percepto, in ciuitatem regrediens, aegritudine praetribulatione correpta est. Ad quam cum visitationis causa venisset episcopus, & quid rei esset inquireret, illa sermonem senis, quem vltimum de memoria sui dixerat, enarrauit, ac propterea se velle mori praetristitia confitetur: sed episcopus tali eam consolatur alloquio: Numquid nescis te esse mulierem? Et quia per feminam solet inimicus hominem impugnare, ideo vultum tuum de corde suo delere dixit. nam pro anima tua Dominum deprecatur. Quibus verbis mulier recreata est.

66. Dicebat abbas Moyses: Si voluerit Imperator inimicorum ciuitatem aliquam expugnare, prius escam eorum & aquam interdicit, & ita inimici eius fame ac penuria compulsi subiiciunt se regno eius. Et ita passiones carnales, si in ieiunio & fame velis viuere, deterescunt, & non sunt fortes aduersus animam. Quis enim tam fortis ut leo? Et tamen propter ventrem suum intrat in caueam, & omnis virtus eius humiliatur.

67. Quidam iuuenis volebat renuntiare mundo, & frequenter egressum reuocabant eum cogitationes, inuoluentes eum variis negotiis: erat enim diues. Vna ergo die egressum eum daemones circumdederunt, & multum puluerem ante eum excitauerunt. Ille vero confestim exspoliatus se, & iactans vestimenta sua currebat nudus ad monasterium. Declarauit autem Deus vni seni, dicens: Surge & accipe athletam meum. Exurgens ergo senex, obuiauit illi nudo, & cognoscens causam admiratus est, & dedit illi habitum monachilem. Quando autem veniebant aliqui fratres ad ipsum senem, perquirere eum de conditionibus variis, respondebat eis; de renuntiatione autem sciscitantibus dicebat: Hunc requirite fratrem, quia ego ad renuntiationem ipsius nondum perueni.

68. Quidam frater renuntiauit saeculo: & cum dispersisset res suas pauperibus, quaedam sibi retinuit in propria ratione, & venit ad abbatem Antonium. Quod cum senex comperisset, dixit ei: Si vis, vade in vico, & eme tibi carnes, & impone tibi corpori tuo nudo, & veni ad me. Cum ergo hoc fecisset frater, tam canes quam aues omne corpus suum propter carnem rapiendam, tantibus quam vnguibus diruperunt. Cum ergo venisset ad Antonium, requisitus est si fecisset quod ei praeeperat. Illo autem demonstrante corpus suum laceratum, dicit ei sanctus Antonius: Quicumque re-

MOYSIS.

Pelag. libell. 4. num. 19. Ieiunio passionis superanda.

INCERTI.

Pelag. libell. 14. n. 4. Pasch. c. 2. num. 1.

Insignis iuuenis cuiusdam renuntiatione.

ANTONII

Pelag. libell. 6. n. 1.

Perfekte saeculo renuntandum.

Pasch. c. 1. num. 9. Venter & lingua continentendi.

ELIAE. Pasch. c. 1. num. 10.

Pallor, monachi decus.

Parum edendum.

ARSENII. Pelag. libell. 2. n. 7. *Pall. Cap. nopo.

Arsenius mulierum aspectum refugit.

nuntiant sæculo, & volunt adhuc habere pecunias, sic à dæmonibus lacerantur.

INCERTI. 69. Quidam frater requisivit senem, dicens: Vis vt retineam mihi duos solidos propter infirmitatem corporis? Et videns senex cogitationes eius, quòd vellet retinere eos, dixit: Retine. Reuersus ergo in cellam frater, cœpit cum cogitationibus propriis colluctari, dicens: Putas benedixit mihi senex an non? Exurgens ergo iterum venit ad senem, rogans, & dicens: Propter Deum dic mihi veritatem, quia conturbor à cogitationibus meis, propter illos duos solidos. Dicit illi senex: Quia vidi cogitationem tuam volentem retinere eos, dixi tibi vt retineres: nam non est bonum, tenere plus quàm necesse est corpori. Duo ergo solidi sunt spes tua; & si contigerit vt pereant, numquid Deus non cogitat de nobis. Iacta ergo cogitationem tuam super Deum, quoniam ipsi cura est de nobis.

SERAPIONIS. 70. Quidam monachorum Serapion tantum Euangelium possidens, vendidit illud, & esurientibus dedit, dignum memorie sermonem imitans: Ipsum, inquit, verbum venundavi, quod mihi semper dicebat: Vende quæ possides, & da pauperibus.

AGATHONIS. 71. Cùm quidam vir rogaret abbatem Agathonem, vt pecuniam illius susciperet in propria ratione, nolebat ille, dicens: Non est necesse mihi, quia opera manuum mearum me pascunt. Cùm autem ille persistens diceret: Vel propter indigentes dignare suscipere, respondit: Duplex verecundia est, quia non indigens suscipio, & aliena præstans, vanæ gloriæ subiacebo.

PAULI. 72. Dicebat abbas Paulus: Si aliquas res voluerit monachus in cellâ suâ habere, præter eas sine quibus non potest viuere, frequenter cogitur de cellâ suâ egredi, & ita à dæmone decipitur. Hæc autem ipse Paulus obseruans in vnâ quadragesimâ, cum sextario lenticulæ & paruo aque vasculo perdurauit, & vnâ mattam faciens, eandem texebat & retexebat, ne tantummodò foris exiret.

MACARI. 73. Abbas Macarius cùm esset in Ægypto, & egressus fuisset de cellâ suâ, reuersus inuenit quemdam furantem id quod in cellâ suâ habebat. Stetit ergo & ipse tamquam peregrinus, & ¹³ caricauit animal cum illo cum multâ requie & perduxit eum, dicens: Nihil in hunc mundum intulimus. Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut & ipse voluit, ita factum est. Benedictus Dominus in omnibus.

INCERTI. 74. Quidam frater veniens ad cellam cuiusdam magni senis, ingrediebatur, & furabatur ei victum. Cùm autem videret se-

nex, non arguebat illum, sed amplius operabatur, dicens: Puto, frater ille necessarius est. Habebat autem grandem tribulationem senex ex penuriâ panis. Cùm autem idem senior moreretur, & circumdassent eum fratres: ille videns eum fratrem qui solebat furari ei panem suum, dicit ei: Accede huc ad me, frater: & apprehendit manum eius, & osculatus est, dicens: Gratias ago manibus istis, fratres, quia per eas arbitrator me intrare in regnum caelorum. Ille autem compunctus de hoc verbo, & agens poenitentiam, factus est ipse strenuus monachus ex actibus senis, quos vidit.

AGATHONIS. 75. Abbas Agathon dispensabat semetipsum, & in omnibus cum discretione pollebat, tam in opere manuum suarum, quàm in vestimento. Talibus enim vestibus utebatur, vt nec satis bonæ, nec satis malæ cuiquam apparerent.

INCERTI. 76. Dixit quidam senex: Ira per has quatuor res exurgit: per cupiditatem auaritiæ, dando & accipiendo; & si quis propriam sententiam amans, vt nec satis bona nec satis mala cuiquam appareat, defendat; & si quis vult se honoribus sublimari, & si quis se doctorem esse velit, & plus omnibus sapientem sperat. Ira etiam per hæc quatuor humanos sensus obscurat: Si odio habuerit homo proximum suum, aut si illi inuiderit, aut si pro nihilo duxerit, aut si detraxerit ei. Idè autem passionis huius retributio quatuor modos habet: Primum ex corde, secundum ex facie, tertium ex linguâ, quartum ex facto. Si ergo potuerit quis ita portare malum, vt ne ingrediatur in cor, non peruenit vsque ad faciem: si autem venerit in faciem, custodiat linguam ne loquatur illud. Quòd si locutus fuerit, vel hoc custodiat ne reddat in facto, sed mox dimittat. Tres enim gradus hominum sunt in passione iræ. Nam cui voluntariè nocetur & iniuriatur, & parcat proximo suo, hic secundum naturam Christi est. Qui autem non lædit, nec lædi vult, hic secundum naturam Adam est. Qui verò nocet aut iniuriatur, aut calumniam ingerit, aut vsuras exigit, hic secundum diabolum est.

SISOI. 77. Quidam ex fratribus passus ab alio iniuriam, venit ad abbatem Sisoium, & contumeliæ genus exponens, addebat: Cupio me vindicare, pater. Senex autem rogare eum cœpit, vt relinqueret Deo vindictam. At ille inquit: Non desistam, nisi fortiter vindicauiero. Cui senex ait: Quatenus semel hoc in animo statuisti, vel nunc oremus. Exurgens autem senex, his verbis cœpit orare: Deus, iam non es nobis necessarius, vt pro nobis sis sollicitus: quia nos ipsi

Nihil pecunia reseruare debet monachus.

Pelag. libell. 6. n. 5. titulo Incerti.

Pelag. libell. 6. n. 17. tit. Incerti.

Agatho omnem pecuniam reuicit.

Pasch. c. 2. n. 2.

Monacho cella custodienda.

Pelag. libell. 16. n. 6. Pasch. c. 3. n. 1.

Macarius furantem è cellâ suâ iuuat. Iob 1. 1. Tim. 6.

Pelag. libell. 16. n. 19.

Pasch. c. 3. n. 2. Sentis in fure tolerando patientiam.

Agathonis discretio.

INCERTI. Pasch. c. 6. n. 1. Ira quatuor radicales causas habet.

Quatuor iræ modi.

Diuersitas irascensium.

SISOI. Pelag. libell. 16. n. 10. Pasch. c. 7. n. 1. Sisoius prudenter fratrem à vindictâ reuocauit.

ipsi, sicut frater iste dicit, & volumus & possumus nos vindicare. Quod cum ille frater audisset, ante pedes senis effusus veniam postulabat, promittens se cum illo cui irascebatur, numquam certaturum.

INCERTI. 78. Quidam frater, dum ab altero iniuriaretur, venit & nuntiauit seni. Cui ille respondit: Satisfac cogitationi tuæ, quoniam non vult te frater iniuriari, sed peccata tua. Nam in omni tentatione quæ tibi contingit per hominem, non arguas eum, sed tantummodò dic: Quia propter peccata mea contingunt mihi hæc.

POEMENIS 79. Dicebat frequenter abbas Pœmen: Malitia numquam te exuperet. Si quis tibi malum fecerit, tu illi bonum redde, vt per bonum vincas malum.

INCERTI. 80. Quidam frater, quantò plus eum aliquis iniuriabatur aut deridebat, tantò plus ille gaudebat, dicens: Isti sunt qui nobis occasionem præbent ad profectum nostrum; qui autem beatificant nos, conturbant animas nostras. Scriptum est enim: Quoniam hi qui beatificant vos, decipiunt vos.

INCERTI. 81. Alter senex, si quis detraxisset ei, ille festinabat (si vicinus ei erat) per se ipsum benè illum remunerari: quòd si longius manebat, trans mittebat ei munera.

SISOIS. 82. Quidam frater rogabat abbatem Sisoium, dicens: Si latrones aut barbari super me irruerint, occidere me volentes, & ego si præualere potuero, iubes occidam eos? Cui ille respondit: Ne facias omnino; sed totum Deo te committe. Quidquid enim tibi aduersi contigerit, profiteri hoc tibi propter peccata tua venire: diuinæ enim dispensationi debes totum adscribere.

POEMENIS 83. Erat quidam eremita magnus, in monte qui dicitur Athlibeus, & venerunt super eum latrones. Cum autem ille vocem fecisset, de vicinis locis fratres alij confluentes comprehenderunt eos. Quos transmissos in ciuitatem iudex misit in carcerem. Fratres ergo illi mœsti facti sunt, quia propter ipsos latrones traditi essent iudici: & venientes ad abbatem Pœmenem, renuntiauerunt ei factum. qui scripsit ad eremitam, dicens: Reminiscere, prima proditio vnde facta est? & tunc videbis secundam. Nisi enim proditus fuisses ab interioribus tuis, secundam proditorem numquam perpetrasses. Quo ille sermone cum compunctus esset, in omni illà regione nominatus, & per multum tempus non exiens, surrexit statim & venit in ciuitatem, & excutiens latrones publicè de carcere, liberauit eos à tormentis.

84. Cuiusdam philosophi discipulus peccauit: & cum sibi indulgeri vellet, dicit ei philosophus: Non tibi indulgeo, nisi in his tribus annis portaueris onera aliorum. Cui reuerso post tres annos, cum iam peccato satisfecisset, dicit ei philosophus: Nec nunc tibi adhuc indulgeo, nisi aliis tribus annis dederis his mercedem, qui te iniuriis & conuitiis affligunt. Quod etiam cum ille complexisset, remisso peccato eius, dicit ei magister suus: Veni modò & ingredere Atheniensium ciuitatem, vt illic sapientiam possis discere. Erat autem ibi quidam senex sapientiâ studiosus, & sedebat ad portam, omnesque ingredientes experiendi causâ¹⁴ conuitiis affligebat: qui cum idem iuueni illic ingredienti faceret, ille exorto cachinno risit. Cui senex ait: Quid est hoc quod agis? ego te iniurior, & tu rides? Cui iuuenis ait: Et non vis vt rideam, cum tribus annis mercedem dederim, vt hoc paterer quod hodie à te gratis patior? Tunc senex dixit ei: Ingrede ergo ciuitatem, quia dignus es. Hoc autem solebat abbas Ioannes referre, & his ipse addebat, dicens: Hæc est porta Dei, per quam patres nostri per multas tribulationes & iniurias gaudentes ingressi sunt ciuitatem Dei.

85. Quidam frater requisitum senem, dicens: Da mihi, pater, vnâ rem, quam custodiam, & saluet per eam. Respondit ei senex: Si potueris iniuriari & affici conuitiis, & portare ac tacere: magna est hæc res, & super alia mandata.

86. Interrogantibus quibusdam fratribus abbatem Moysen sermonem; ille hortatus est discipulum suum Zachariam, vt eis aliquid diceret: Tunc ille pallium suum deposuit subtus pedes suos, & conculcauit illud, & dixit: Nisi quis sic fuerit conculcatus, monachus esse non potest.

87. Dicebat abbas Macarius: Ille verè est monachus, qui se in omnibus vincit. Nam si quis alium arguens ad iracundiam mouetur, propriam passionem implet. Nec enim vt alterum saluet, seipsum debet perdere.

88. Quemdam fratrem sub præsentia abbatis Antonij alij fratres collaudabant; sed cum tentasset eum senex, reperit quòd non sufferret iniuriam. Et dixit ei senex: Tu quidem frater similis es ædificio, quod quamuis habeat ingressum ornatum, per posticia tamen à latronibus expugnatur.

89. Quidam frater requisitum abbatem Isaac, dicens: Abba, quare te ita dæmones timent? Respondit senex: Ex quo factus sum monachus, statui apud me, vt iracundia mea foris guttur meum non procederet;

Quidam iniuriantibus mercedem dat.

Porta celi, iniuriarum perpeffio.

INCERTI. Pelag. li- bell. 15. n. 83. *Salutis via, iniuriarum tolerantia.*

ZACHARIAE.

Pelag. li- bell. 15. n. 17. *Quis verus monachus.*

MACARII *Sui ipsius victoria monacho necessaria.*

ANTONII Pelag. li- bell. 8. n. 2. *Iniurie impatiencia, anima latronum.*

ISAAC. Pelag. li- bell. 4. n. 22. *nomine Isidori. Dæmones mansueti timent.*

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

Bonimonachi est, etiam vim vi non repellere.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

INCERTI. Pasch. c. 7. num. 2. *Omnis iniuria peccato suo imputanda.*

POEMENIS Pelag. li- bell. 10. n. 53. Pasch. c. 7. num. 3. **INCERTI.** Pelag. li- bell. 16. n. 12. Pasch. c. 7. n. 4. *Iniuria profectus occasio.* Isaiæ 3.

INCERTI. Pasch. c. 7. n. 5. *Iniuria beneficis remuneranda.* SISOIS. Pasch. c. 8. n. 1.

POEMENIS Pasch. c. 8. n. 2.

Suadet Pœmen monacho non prodendos latrones.

ACHIL-
LAE.
Pelag. li-
bell. 4. n. 9.

Insignis
vincte
refrenatio
in Achilla.

deret; & idèd timent me dæmones.
90. Cùm venisset quidam de patribus ad abbatem Achillam, vidit eum sanguinem exspuentem, & requisivit quid hoc esset. At ille respondit: Sermo erat fratris qui me contristauerat, & repugnaui vt non illum dicerem, sed petiui Dominum, vt tolleret à me, & factus est ille sermo sanguis in ore meo, & postquam exspui, requisivi; sed & ipsam tristitiam & sermonem istum oblitus sum.

INCERTI.
Pelag. li-
bell. 16.
n. 14.

A minoribus
essue
faciendus
animus
patientia.

91. Quidam fratres venerunt ad quemdam sanctum senem, sedentem in solitudine; & inuenerunt infantes pecora pascentes, & aliquoties inter se loquentes verba turpia. Postquam autem de singulis cogitationibus requirentes, à sene acceperunt responsum, dicunt ei: Quemadmodum potes sustinere, abba, voces infantium istorum, & nec præcipis eis vt non ita vociferentur? Et dicit eis senex: In veritate, fratres, plurimos dies habuit cogitatio mea volens illis aliquid dicere, sed redargui memetipsum, reputans mihi: Si parum hoc non porto, quomodo si maior mihi tentatio aduenerit, portabo? Et idèd illis nihil dico, vt fiat mihi consuetudo portandi.

Item dicit: Si quis linguam suam non tenuerit in tempore iræ, nec passionem carnis suæ aliquando poterit continere.

IOANNIS.
Pelag. li-
bell. 16. n. 3

Ioannes
perfectè pa-
tiens, & in-
terius &
exterius.

92. Abbas Ioannes dum sederet inter fratres, & singuli eum de propriis cogitationibus inquirent, atque ille responsum omnibus daret, quidam senex ex inuidiâ dicit ei: Sic est hic Ioannes quomodo mulier meretrix ornans semetipsam, vt congreget sibi amatores. Cui abbas Ioannes ait: Verum dicis, abba, & non est aliter; nam & hoc ipsum Deus tibi reuelauit. Respondit illi iterùm ille senex, dicens: Nam & vas tuum, Ioannes, veneno plenum est. At Ioannes ait illi: Sic est, abba, vt dixisti, & hoc dicis, quia illa tantummodò quæ deforis sunt vides: nam si ea quæ intrinsecus sunt videres, quanto plus haberes quod diceres? Et post hoc quidam ex discipulis eius dixit ei: Non es conturbatus interiùs, abba, in verbis senis huius? Cui ille respondit: Non; sed sicut sum deforis, ita sum deintus.

POEMENIS
Pelag. li-
bell. 17. n. 8

93. Erat quidam senex in Ægypto, & antequam veniret illuc abbas Pœmen, grandi veneratione habebatur ab omnibus. Cùm autem abbas Pœmen de Scithi illuc subisset, multi relicto illo sene, veniebant ad hunc, & propterea cœpit illi inuidere & detrahere. Quod audiens abbas Pœmen, contristatus est, & dixit fratribus suis: Quid facimus? quia in tribulationem miserunt nos homines, vt illum senem tam sanctum

relinquerent, & nos qui nihil sumus respicerent? Quomodo sanabimus hunc virum magnum? Venite ergo, faciamus paruas escas, & portantes pergamus ad eum, & parum vini, ac pariter cum eo gustemus: forsitan in hoc possumus animũ eius placare. Profecti ergo pulsauerunt ostium eius. Audiens verò discipulus illius senis, dixit: Qui estis? At illi dixerunt: Dic abbati tuo quoniam Pœmen venit, vt benedicatur ab eo. Quod cùm ille per discipulum suum audisset, respondit ad eum: Vade, dic eis: Ite hinc, non enim mihi vacat. Illi tamen restiterunt * mœsti, dicentes: Quia non hinc discedimus, nisi digni fuerimus adorare eum. Quorum cùm ille humilitatem & patientiam peruidisset, compunctus aperuit ostium, & osculantes se inuicem, gustauerunt pariter. Dixit ergo eis ipse senex: In veritate non sunt ea sola quæ audiui de vobis, sed & centuplum opera vidi in vobis. Et ab illo die amicus charissimus factus est ei.

94. Abbas Muthues aliquando ædificauit sibi cellulam in loco qui dicitur Heracleona. Et dum ibi à multis molestaretur, alterũ locum introgressus est, & similiter etiã ibi cõstruxit habitaculum. Sed per insidias diaboli, quidam frater inuentus est ibi, qui per inuidiam semper iram cū eo habuit: propter quod surrexit inde, & ad proprium reuersus est vicum, & fecit sibi illic quoque cellulam, & reclusit se in eam. Post tempus autem aliquantulum congregati sunt senes de illo loco vnde egressus est, deducentes secum etiam illum fratrem cum quo habuit litem, quatenus rogarent eum vt rediret ad cellulam suam. Postquam autem in vicinum locum venerunt, tam melotes suas quàm illum fratrem ibidem dereliquerunt: ipsi verò profecti sunt ad senem, & pulsantibus illis, apertã fenestrã respexit eos, & cognouit, & dixit eis: Vbi sunt melotes vestræ? At illi responderunt: Ecce hinc in vicino sunt vnã cum fratre illo, qui tecũ iram habebat. Hoc postquam senex audiuit, & illos cognouit, præ gaudio ostium, per quod ingressus fuerat, cum securi confregit, & egressus cucurrit vsque ad locum, vbi erat ille frater, & cœpit ipse prior pœnitentiam apud eum agere, & amplexatus est eum, & introduxit illos in cellam suam, & per tres dies conuiuatus est cum eis, qui numquam habebat consuetudinem, vt ieiunium solueret. Et postea surrexit, & profectus est cum illis.

95. Abbas Agathon solebat dicere: Numquam litem habes cum aliquo dormiui; sed nec permisi aliquem mecũ litem habentem dormire, quantum ad virtutem meam pertinuit, nisi priùs cum illo in pace reuerterer.

96. Erant

Pœmen hu-
militate
suã senis
inuidentiis
animum
placat.

* al. in estu,

MUTHUIS
Pasch. c. 10
n. 1.

Muthues
humilitate
& cha-
ritate ad-
uersarius
præuenis.

AGATHO-
NIS.
Pelag. li-
bell. 17. n. 6
Agathon
semper iu-
stificus.

INCERTI.

Pelag. li-
bell. 17.
n. 21.

*Duo senes
minimè li-
sig. 65.*

96. Erant duo senes in vnâ cellâ pariter sedentes, & numquam inter se vel qualem- cumque parvam contentionem habuerant. Dixit ergo vnus ad alterum: Faciamus & nos vel vnâ litem, sicut & alij homines. At ille alter dixit ei: Nescio quemadmodum fit lis. Dixit ei ille: Ecce ego pono laterem in medio, & dico, Quia meus est. & tu dic, Quia non est tuus, sed meus. & ex hoc fit contentio & rixa. Et cum posuissent late- rem in medio, dicente vno, Quia meus est; ille alter primò respondebat: Ego meum esse spero. Cum ille alter iterùm diceret: Non est tuus, sed meus; tunc ille respondit: Et si tuus est, tolle illum. Quo dicto, non inuenerunt quemadmodum litigarent.

MACARI

Ioannes li
bell. 3, n. 17

97. Quodam tempore orante beato Macario abbate, vox ad eum personuit, dicens: Macari, necdum ad mensuram duarum mulierum peruenisti, quæ in proximâ pariter habitant ciuitate. Quo audito, senex exurgens arrepto baculo in designatam peruenit ciuitatem. Cumque ostium quælitæ domus atque inuentæ pulsaret, egressa vna ex illis, cum magnâ exultatione eum suscepit. Quas vtrasque senex conuocatas, ita est allocutus: Propter vos tantum laborem veniens ex solitudine longinquâ sustineo, vt opera vestra cognoscerem, quæ mihi vos condicite ac narrate. Cui illæ sic dixerunt: Crede nobis sanctissime pater, quia nec præsentî nocte à maritorum lectulis fuimus separata. Qualia ergo opera à nobis exquiris? Sed senex in precibus persistebat vt ei vitæ suæ ordinem declararent. Cui tunc ille compulsæ dixerunt: Nos nulla inter nos sumus parentelitatis affinitate coniunctæ: contigit autem vt duobus fratribus iungeremur, & cum his quindecim annis in domo vnâ pariter permanentes, neque turpe verbum altera dixit ad alteram, neque litem aliquando commisimus, sed in pace hæcenus viximus, & pari consensu tractauimus, quatenus pariter relictis maritis, in congregatione religiosarum virginum proficisceremur, & multis precibus hoc à coniugibus non valuimus obtinere. Quo non adepti, inter nos & Deum posuimus testamentum, vt vsque ad mortem nostram sæculare verbum non loqueremur omnino. Quæ cum audisset beatus Macarius, dixit: In veritate non est virgo, neque maritata, neque monachus, neque sæcularis; sed Deus tantum propositum quærit, & spiritum vitæ omnibus ministrat.

*Concordia
Et pietas
duarum con-
iugum Ma-
carij virtu-
tibus præ-
lata.*

tan requiescet à me hæc passio. Cum autem egressus esset, & mansisset solus in spelæo, quadam die cum vas aquâ repleisset, & posuisset in terram, subito versatum est. Cumque tertiâ vice repleisset, ac similiter contigisset, arrepto ipso vase, fregit illud iratus. Cum autem ad se reuersus fuisset, cogitabat, quia ab spiritu iracundiæ esset deceptus, & dixit: Ecce & solus sum, & tamen ab iracundiâ victus sum. Reuertar in cœnobium, quia vbique pugna opus est & patientiâ, & maxime Dei auxilium. Et ita exurgens, reuersus est ad locum suum.

99. Beatus Macarius de semetipso referebat, dicens: Dum essem iuuenis, & tamen in cellâ residerem, inuitum me tenentes clericum ordinauerunt in vico. Cum autem nolens illic esse, in vicum alterum effugissem, & quidam mihi sæcularis religiosus opere meo vendito ministraret: contigit quamdam virginem per stuprum ventris onus accipere. Quæ dum à parentibus, à quo fuisset compressa requiritur, dixit illa: Anachoreta ille vester hoc in me facinus perpetravit. Egressi verò parentes puellæ comprehendentes me, suspenderunt me collo vasa fictilia, & per singulas semitas circumducebant me cæde maectantes, atque insuper his vocibus insultantes: Hic monachus filia nostræ vim intulit. Cumque me vsque ad necem fustibus pænè multassent, quidam ex senioribus dixit ad eos: Vsquequò hunc peregrinum monachum cæde maectatis? Sed & ministrante mihi se- quente & rubore perfuso, iniurias irrogabant, dicentes: Ecce quid fecit hic pro quo tu testimonium perhibebas. parentes autem puellæ dixerunt: Nullâ hunc ratione dimittimus, nisi pro alimentis puellæ præstandis aliquis pro ipso satisfactor accesserit. Quòd dum ministranti mihi vt faceret innuissem, interpositâ me suâ fide suscepit. Itaque regressus ad cellulam, quantascumque inueni sportellas ei contribuebam, quibus venditis, victum mihi coniugique meæ ministraret. Dicebam autem: Ecce, Macari, inuenisti tibi vxorem: necesse est ergo amplius operari, vt eam valeas enutrire. Et tam diebus quàm noctibus operabar, vt ei quotidie victum ministrarem. Sed quando miseræ tempus pariendi aduenit, diebus plurimis parere cruciata non potuit. Quæ, quid fecisset requisita respondit: Quia anachoretæ illi causam non habenti crimen imposui. Nam me iuuenis vicinus noster ille compressit. Quòd cum ille qui mihi ministrabat, audisset, gaudio repletus aduenit, infelicem illam puellam, priusquam fateretur, quòd tibi calumniam frustra

SENIORVM.

In editis est hic textus Pelagij, posui vt in M. SS.

Ira non in solitudine, sed in confortio superanda.

MACARI

Pelag. li-
bell. 15.
n. 25.

Macarius calumniâ patienter fert.

Puella calumniæ fructrix dicitur torqueatur.

INCERTI.

Pelag. li-
bell. 7, n. 33

98. Quidam frater dum esset in cœnobio, & frequenter ad iram moueretur, dixit ad semetipsum: Vadam in solitudinem: & cum non habeam, cum quo litigem, forsi-

con-

contexuit, parere nullatenus potuisse vociferans, sed & omnes vicinos venire, & te commissi veniâ postulare. Quæ ego cognoscens, ne me & ipsi homines molestant, festinus abscedens in hunc locum perueni; & hæc est causa mei in istis locis aduentus.

POEMENIS
Pasch. c. 39
n. 2.
Pelag. li-
bell. 9. n. 8.
*Contra
tristitiam
remedia.*

100. Quidam frater requisivit abbatem Pœmenem, dicens: Quid faciam, pater, quoniam conturbor à tristitiâ? Dixit ei senex: Neminem pro nihilo aspicias, nullum condempnes, nulli detrahas, & dabit tibi Dominus requiem.

ISIDORI.
Pasch. c. 11
n. 3.

*Isidori con-
tra super-
biam &
desperatio-
nem re-
sponsum.*

101. Dicebat abbas Pœmen de abbate Isidoro, quia solus ipse se cognouisset. Nam quoties illi cogitatio sua dicebat, Quia magnus es; tunc & ipse respondebat ad se: Numquid talis sum qualis Antonius, aut certe abbas Pambo, vel reliqui patres, qui Deo placuerunt? Quoties ergo hæc cogitabat, quiescebat. Quando verò dæmon conturbans eum suggerebat ei desperationem & pœnas, dicens: Quoniam post hæc omnia iturus es in tormenta. dicebat iterum ipse: Quia quamuis ego in tormenta mittar, tamen vos subitus me inuenio.

MOYSIS.
Pasch. c. 11
n. 4.
*Diabolus
humilitate
vincendus.*

102. Abbati quoque Moyli frequenter apparuerunt dæmones maledicentes ei, ac dicentes: Præualuisti nobis, Moyse, & nihil tibi possumus facere: quoniam quoties te in desperationem humiliare volumus, exaltaris; quoties autem exaltaris, ita te humilias, ut nullus de nobis accedat ad te.

SISOIS.
Pasch. c. 11
n. 5.

*Semper à
lapso re-
surgendum.*

103. Cum quidam frater abbatem Sisoium frequenter talem sermonem requiret, dicens: Quid faciam, pater, quoniam cecidi? respondit, Surge. At ille respondit, Exurrexi; & iterum te cecidisse confessus est. Ait senex: Et iterum surge. Cum autem frater frequenter se surrexisse & frequenter se cecidisse narraret, eodem sermone senex utebatur exclamans: Non cesses exurgere, fili. Cui frater ait: Usquequò possum surgere, pater, explana. Tunc senex ait: Quousque aut in bono opere, aut in malo deprehensus occumbas. In quo enim opere homo deprehensus fuerit, in eo iudicabitur.

INCERTI.
Pelag. li-
bell. 7. n. 42

*Mala cogi-
tationes,
dum inui-
tis contin-
guunt, coro-
na seruiunt.*

104. Quidam senex tentabatur à cogitationibus grauitè per annos decem, ita ut iam desperaret, dicens: Perdidisti iam animam meam: sed quia semel perij, reuertar ad sæculum. Cum autem proficisceretur, venit ad eum vox, dicens: Decem anni in quibus certatus es, coronæ tuæ erunt. Reuertere ergo in locum tuum, & ab omni malâ cogitatione libero te. Et statim regressus, permansit in incœpto opere. Non est ergo bonum, desperare se quemquam propter cogitationes. Ille enim magis no-

bis coronas prouident, si vtiliter eas pertractantes transferimus.

105. Quodam tempore abbas Antonius, dum resideret in eremo, spiritu tentatus acedia, cogitationibusque diuersis implicatus, dicebat ad Deum: Domine, saluari desidero, sed cogitationes variæ non me permittunt. Quid faciam in tribulatione meâ, vel quomodo saluari valeam, dignanter ostende. Et post paululum surgens, quemdam sibi similem conspicitur sedentem, torquentem funiculum, & surgentem ex opere, & orantem. Erat autem Angelus ad emendationem, Antonij destinatus, à quo etiam hunc sermonem audiuit: Et tu ita faciens, Antoni, saluaberis. At ille summo gaudio cumulatus, acceptâ confidentiâ saluatus est.

106. Quidam frater requisivit senem, dicens: Quid faciam, pater, quoniam nulla opera facio monachi, sed in negligentia constitutus comedo, & bibo, & dormio, & de horâ in horam transgredior de cogitatione in cogitationem; & propterea contristor & deficio. Cui senex ait: Tu sede in cellâ tuâ, & fac quod potes sine perturbatione animi, & confide in Deum: quia qui sedet in cellâ suâ propter Deum, inuenietur in loco illo, vbi est abbas Antonius.

107. Alter frater requisivit abbatem Achillam, dicens: Cur sedens in cellâ meâ patior acediam? Cui senex ait: Quia necdum vidisti requiem, fili, quam speramus, neque tormenta quæ timemus. Si enim ea diligenter inspiceres, etiam si vermibus plena esset cella tua usque ad collum, tu tamen in ipsis iaceres permanens sine acedia.

108. Quidam frater abbatem Antonium requisivit, dicens: Quid obseruando, Deo placebo? Respondit senex: Quod dico tibi, custodi. Quocumque vadis, Deum semper habeto præ oculis tuis. & quocumque opus exerces, sume ex diuinis Scripturis exempla; & in quocumque loco resederis, ne inde citius mouearis, sed patienter in eodem loco consistere. Hæc enim tria custodiens, saluus efficiaris.

109. Quidam frater cum experisset sermonem ab abbate Moyse, dicit ei senex: Vade, & sede in cellâ tuâ. Cella autem tua omnia te potest instruere, si ibi permanseris. Sicut enim piscis ex aquâ eductus statim moritur; ita & monachus perit, si foris cellam suam voluerit tardare.

110. Quidam frater requisivit abbatem Pœmenem: Si melius est remotius, an cum alijs manere? Respondit senex: Homo si seipsum reprehendit, vbi que potest persistere; si autem se magnificat, numquam stat.

Quid-

ANTONII
Pelag. li-
bell. 7. n. 1.

*Variæ cogi-
tationes
operatione
fuganda.*

INCERTI.
Pelag. li-
bell. 7. n. 34

*Propter
Deum cella
custodia
valet contra
acediam.*

ACHIL-
LAE.
Pelag. li-
bell. 7.
n. 28. titu-
lo Incerti.
*Futurorū
cogitatio
acediam
fugnat.*

ANTONII
Pelag. li-
bell. 1. n. 1.
*Dei præ-
sentia, Scri-
pturarum
exempla,
loci stabilitas,
Deo nos
gratos faciunt.*

MOYSIS.
Pelag. li-
bell. 2. n. 1.
nomine
Antonij.
Vitâ An-
tonij c. 52.
*Monachus
extra cellâ,
piscis extra
aquam.*

POEMENIS
Pasch. c. 11
n. 2.

Quidquid enim boni fecerit homo, ne ex- uitet in eo; quia mox perdet illud.

ZENONIS 111. Aliquando venit ad abbatem Ze- nonem in Syriam aliquis frater Ægyptius, & cœpit cogitationes proprias accusare præfente sene. Ille autem admirans dixit:

Ægyptij virtutes quas habent, celant; & vitia quæ non habent, manifestant. Sy- ri autem & Græci virtutes quas non ha- bent, prædicant; & vitia quæ habent, abf- condunt.

INCERTI. 112. Quidam senex dixit: Qui ab homi- nibus amplius honoratur aut laudatur, non paruum animæ damnum patitur; qui au- tem penitus ab hominibus non honoratur, desuper gloriam à Deo accipiet.

EIVSDEM 113. Idem dixit: Fieri non potest, vt si- mul & herba nascatur & semen; ita im- possibile est, vt laudem & gloriam sæcula- rium habentes, simul etiam & fructum faci- amus cælestem.

EIVSDEM 114. Idem dixit: Sicut thesaurus mani- festus minuitur, ita & virtus deperit publi- cata. Nam sicut cera à facie ignis soluitur, ita & anima per laudem resoluta, perit ab intentione suâ.

EIVSDEM 115. Idem dixit: Quando cogitatio vanæ gloriæ vel superbiæ te impugnat, per- scrutare teipsum, si omnia Dei mandata seruasti, si inimicos tuos diligis, si gaudes in gloriâ inimici tui, & contritatis in deie- ctione eius: si apud te habes, Quoniam ser- uus inutilis sum, & plus omnibus homini- bus peccans; & neque tunc tamen aliquid grande sapias, tamquam aliquid boni fece- ris; sciens quod elata cogitatio omnia illa bona dissoluit.

SENI. 116. Quidam senex cùm venisset ad alium senem, dicit ei: Ego iam mortuus sum sæculo huic. At ille alter respondit: Ne confidas in teipsum, donec egrediaris de corpore hoc. Nam etsi tu dicas: Quo- niam mortuus sum; diabolus tamen nec- dum est mortuus, cuius innumerabilia sunt artis mala.

ABRA- HAM. 117. Quidam senex cùm quinquaginta annis esset in deserto, neque panem guttans, neque aquam ad satietatem accipiens, dice- bat ipse: Quia occidi vanam gloriam & auar- itiam. Quod cùm audisset abbas Abra- ham, venit ad eum, & requisivit illum ser- monem si ipse dixisset. At illo confitente, dixit ei Abraham: Ecce dum per viam am- bulas, vides lapides & fragmenta latercu- lorum, & inter hæc massam auri, nec po- test cogitatio tua illud simile illis alijs iudi- care? Dixit ei senex: Non: sed iterum in pu- gno cum cogitationibus meis. Ecce enim viuuit auaritia, sed ligata est.

Passiones mori- ur sed li- gantur in sanctis.

Item dixit abbas Abraham: Hic diligit te & laudat; alter verò te horret & detra- hit: si vtrique veniunt ad te, non vtrofque æqualiter aspicias? Dixit ei senex: Non: sed iterum pugno cum cogitatione meâ, vt & illum diligam quem horreo. Cui abbas Abraham ait: Ecce ergo viuunt in te passio- nes adhuc, sed ligatæ sunt à sanctis, quæ tibi fortè propter vitam tuam permanent.

INCERTI. 118. Quidam senex habitabat in infe- rioribus partibus eremi, & sedebat quie- scens in speluncâ, vnus autem sæcularis re- ligiosus ministrabat ei. Contigit autem vt filius sæcularis istius infirmaretur. Multis ergo precibus postulabat senem, vt veniret in domum suam, & faceret orationem pro infante. Exurgens autem senex, ambulabat cum eo: Ille autem præcessit, & ingressus in domum suam dixit: Venite in occur- sum anachoretæ. Quos cùm vidisset de longè egressos cum lampadibus, sensit quod ad se venirent. Despolians itaque se vestimenta sua, misit in flumen, & cœpit ea lauare, stans nudus. Ille autem qui mini- strabat ei, videns hæc erubuit, & rogauit homines, dicens: Reuertimini, senex enim noster sensum perdidit. Et veniens ad eum, ait illi: Abba, ad quid hoc fecisti? Omnes enim qui te viderunt, dixerunt, Quia da- monium habet senex. Cui ille: Et ego hæc volebam audire.

119. Cùm quidam iudex prouinciæ ab- batem Moysen vellet adorare, audiens ille fugiebat de loco suo. Et cùm obuiam forte illi fuisset, requisivit iudex ab eo, dicens: Dic nobis, vbi est cella abbatis Moysis? At ille respondit: Quid illum vultis videre hominem stultum & hæreticum? Quod cùm audisset iudex, veniens ad ecclesiam, retulit clericis, dicens: Ego quidem diuer- sa audiens de abbate Moysæ, volui ab eo benedici: sed quidam veniens mihi obuiam monachus, retulit de eo quod esset hære- ticus. Quod cum audissent clerici, contri- tati sunt: & cœperunt interrogare eum qualis esset monachus ille qui hoc dixisset. Ille autem respondit: Senex erat, & veterrimis indutus vestimentis, longus, & niger. Et tunc cognoscens ex relatione eor- um, quia ipse erat Moyses, satis miratus discessit.

120. Abbas Sifoius cùm habitaret in monte, in quo erat beatus Antonius reclu- sus, quidam sæcularis ad eum cum paruo filio percipiendæ benedictionis gratiâ pro- perabat. Contigit autem vt intrans more- retur in viâ. Quem pater sine vllâ pertur- batione mentis sublatum, cum fide porta- uit ad senem: ingressusque cellulam, tam

Ioan li- bell. 4 n. 35 Pasch. c. 12 num. 7.

Stultum se simulac- senex vt ho- nores de- clinet.

MOYSIS. Pelag. li- bell. 8. n. 13

Moyses per humilita- tem sibi detrahit.

SISOIS. Ioan. li- bell. 2. n. 13

SENIORVM.
Si iouis mortuum verbo resuscitas.

Se quàm infantem proiecit in terram, vt est moris postulantium benedictionem. Oratione autem expletâ, exurgens pater egressus est foràs, filij corpusculo derelicto ante pedes abbatis; quem cum adhuc senex orandi causâ iacere speraret, Surge, inquit, fili, & egredere; defunctum enim esse nesciebat. Confestimque puer exurgens, egressus est. Cumque vidisset pater eius, obstupuit, regressusque in cellulam, adorato fene, tam causam filij quàm luctum cum fide narravit. Sed senex valde mœstus effectus est: non enim à se quidquam tale volebat audiri factum. Sed per discipulum suum homini illi, ne cuiquam vsque ad transitum suum hæc diceret, imperauit.

Occultari miraculum iubet.

BESARIO-NIS.

121. Cùm quidam sæcularis in ecclesiam veniens, ab immundo spiritu teneretur, & omnes orationem fecissent, & nullatenus spiritus immundus ab eo egredere-tur; dicunt ergo inter se fratres: Quid possumus huic spiritui facere? nemo potest illum excutere, nisi abbas Besarion. Sed si dixerimus hoc illi, nec ad ecclesiam acquiescet venire: sed faciamus taliter, quoniam ante omnes solet ad ecclesiam venire: hunc qui patitur faciamus sedere, & postea dicamus abbati: Abba, suscita hunc dormientem. fecerunt ita. Et veniente abbate Besarione, steterunt omnes in oratione, & dicunt ei: Abba, suscita etiam istum dormientem. Ille autem excitauit eum, dicens: Surge, & egredere foràs. & mox ab eo egressus est spiritus immundus, & sanus effectus est ex illâ horâ.

Besarion demonem etiam nesciens expellit.

EIVSDEM.

Ioan. libell. 2. n. 7. nomine Macarij.

Besarion nescius paralyticum curat.

122. Erat quidam habens filium paralyticum in Ægypto, & attulit eum in cellam beati Besarionis abbatis, & reliquit eum super ostium plorantem, & discessit longè. Cœpit ergo infans flere. Cùm autem senex per fenestram vidisset eum, dixit: Quis te huc detulit, fili? Cui infans respondit: Pater meus detulit me, & ipse discessit. Cui senex dixit: Surge, & adiungere illi, & mox sanus effectus surrexit, & peruenit ad patrem suum.

MUTHVIS Pelag. libell. 15. num. 28.

1. Cor. 10.

Pelag. libell. 11. n. 34. titulo Syncretica.

123. Dixit abbas Muthues: Quantum homo Deo appropinquauerit, tantum se peccatorem videbit. Isaias enim propheta videns Dominum, miserum se & immundum vocauit. Nos ergo non sumus hic sine sollicitudine. Dicit enim Scriptura: Qui stat, videat ne cadat. Incerti ergo nauigamus in hoc mundo. Sed nos quidem quasi in tranquillo mari nauigare videmur: sæculares verò quasi in periculosis locis. Nos quasi in die, sole iustitiæ illustrati: illi verò in ignorantia, quasi per noctem. Sed frequenter contingit, vt sæcularis in tene-

brosâ nocte nauigans, vigilans autem & clamans, propriam nauim saluet; nos autem dum in tranquillo nauigamus, sapius ex ipsâ securitate negligimus, & perimus, humilitatis gubernaculum relinquentes: sicut enim impossibile est nauim firmam fieri sine clavis, ita impossibile est hominem sine humilitate saluari.

Humilitas nauigij spiritalis gubernaculum.

124. Abbas Macarius dum diluculo palmarum folia portans, ad cellam suam reuerteretur, occurrit ei diabolus cum falce præcuratâ, volensque eum percutere, non valebat. qui exclamans dixit: Magnam à te vim patior, ô Macari, qui cùm te cupio nocere, non valeo; dum quæcumque tu facis, ego magis ex opere facio. Tu ergo ieiunas interdum, ego nullo vnquam cibo reficior. Tu sæpè vigilas, me verò sopor numquam oppressit. Sed in vnâ re me vincis ipse profiteor. Cum ab eo rem ipsam beatus Macarius requisisset, Humilitas tua, dixit, sola me vincit. Hæc dicente inimico, & extendente beato Macario manus suas ad orationem, spiritus immundus inter auras euauit.

MACARIUS Pelag. libell. 15. num. 28. Pasch. c. 13. num. 6.

Macarius humilitate diabolum vincit.

125. Quidam ex senibus monachorum eremita fuit, quem quidam à spiritu malo correptus, & spumans, fortiter eum in maxillam percussit: senex autem præbuit illi alteram maxillam vt feriret: diabolus autem non sufferens incendium humilitatis eius, statim discessit.

INCERTI. Pelag. libell. 15. num. 53. Humilitas diabolum incendit.

126. Quidam ex patribus dicebat: Omnis labor monachi sine humilitate vanus est. Humilitas enim præcursor est charitatis, sicut Ioannes erat præcursor Iesu, omnes trahens ad eum: ita & humilitas attrahit ad charitatem, id est, ad ipsum Deum; quia Deus charitas est.

INCERTI. Pasch. c. 13. num. 7. Humilitas præcursor charitatis.

127. Quodam tempore abbas Macarius dum ad montem Nitriæ ascenderet, discipulo suo vt parum præcederet imperauit. Qui cùm ante illum pergeret, obuium habuit quemdam sacerdotem idolorum, cursu concito venientem, & lignum grande portantem. Cui exclamans ait: Quò curris dæmon? At ille iratus, tantis eum plagis affecit, vt exanimem pænè relinqueret: & relicto eo sacerdos iterum currebat, progressusque parum, obuiavit beato Macario, qui ait ad eum: Salueris laborator, salueris. At ille admiratus respondit: Quid in me boni conspexisti, vt me saluares? Cui senex ait: Quia vidi te laborantem, & curris ignoranter. Cui sacerdos dixit: Et ego salutatione tuâ compunctus magnum seruum Dei te cognoui: nam alter nescio quis miserabilis monachus occurrens mihi iniurias fecit, sed & ego plagas illi pro verbis imposui.

Discipulus Macarij plagis afficitur.

Sacerdos idolorum fit monachus.

fui. Tunc apprehendens pedes beati Macarij clamabat, dicens: Nisi me monachum feceris, non desistam. Pergentesque pariter venerunt ad locum, vbi cæsus frater iacebat: quem vtrique tollentes, quoniam gradi non poterat, manibus in ecclesiam pertulerunt. Cùm autem fratres vidissent sacerdotem illum beatum Macarium comitantem, stupefacti, cum admiratione monachum illum perficiunt, & multi propter illum ex paganis facti sunt Christiani. Dicebat ergo abbas Macarius: Quia sermo superbus & malus etiam bonos viros conuertit ad malum; sermo verò humilis & bonus, etiam malos mutat in melius.

Sermo humilis malos in melius mutat.

ANTONI

Pelag. libell. 15. n. 80. titulo Incerti. Pasch. c. 15 n. 1.

Humilitas custos bonorum operum.

Sui reprehensor mercedis est cõseruator.

128. Sæpè dicebat beatus Antonius: Nisi pistor molæ oculos operiret, mercedem suam recipiens ipse consumeret. Ita & nos per Dei dispensationem regumen accipimus, vt ea quæ operamur bona non valeamus attendere, ne nos ipsos beatificantes possimus extolli, & mercedem propriam amittamus. Nam & ob hoc quando relinquimur in sordidis cogitationibus, necesse est vt hoc tantummodò prouideamus, vt nos ipsos & nostram sententiam condemnemus, ne ea quæ sunt in nobis sordida, illud paruum bonum opus nostrum in nobis obscurent. Numquam enim homo bonus est, etiam si bonus esse desideret, nisi Deus habitauerit in ipso: quia nemo bonus nisi solus Deus. Oportet ergo vt nos ipsos veraciter semper incusemus. Quando enim se quisque reprehendit, mercedem propriam non amittit.

EIVSDEM.

Laqueos damonis effugit humilitas.

EIVSDEM.

Pasch. c. 15 n. 2.

Coriarius Antonio præfertur.

Humilitas coriarij.

129. Item beatus Antonius retulit vidisse omnes laqueos inimici super vniuersam terram extentos. & cùm suspiras dixisset: Quis hos poterit transire? vocem ad se dicentem audiuit: Humilitas sola pertransit, Antoni; quã nullo modo valent superbi contingere.

130. Item beatus Antonius dum in cellã propriã oraret, venit ad eum vox dicens: Antoni, nondum peruenisti ad mensuram coriarij, qui est in Alexandria. Quo audito senex surgens manè, arrepto baculo in ciuitatem Alexandriam festinus venit. Cùmque ad designatum hominem fuisset ingressus, ille viso tanto viro obstupuit. Cui senex dixit: Refer mihi opera tua, quia propter te relicto deserto huc veni. Qui respondens ait: Nescio me aliquando aliquid boni perpetrasse: vnde & ex cubili proprio mane confurgens, antequam in opere meo resideam, dico quòd omnis hæc ciuitas à minore vsque ad maiorem ingrediuntur regnum Dei propter iustitias suas; ego autem solus propter peccata mea pœnam ingrediar sempiternam. Quod verbum ante-

quam quiescam serò, ex cordis mei recente veritate. Quod audiens beatus Antonius, respondit: In veritate, fili, sicut bonus aurifex sedens in domo tuã cum requie regnum Dei adeptus es; ego autem veluti sine discretionem omne tempus meum in solitudine conuersatus, necdum verbi tui assumpsi mensuram.

131. Quidam frater requisit abbatem Pœmenem dicens: Quid est, pater, quod ait Apostolus: Omnia munda mundis? At ille dixit ei: Si quis ad hunc sermonem poterit peruenire vt eum intelligat, videbit se minorem esse totius creaturæ. Cui frater: Et quomodo possum me minorem videre ab eo qui homicida est? Respondit senex: Si potuerit homo ad hunc sermonem Apostoli peruenire, & viderit hominem qui forte occidit alium, dicit in semetipso: Iste quidem hoc solum peccatum fecit, ego autem omni horã homicidium committo, me ipsum peccando interficiens. Et cùm frater requireret, quomodo hoc possit fieri; respondit: Hæc sola iustitia est hominis vt semetipsum reprehendat. Tunc enim iustus est, cùm sua peccata condemnat.

POEMENIS Pasch. c. 15 num. 3. Tit. 1.

Sui reprehensio sola iustitia.

EIVSDEM

132. Cum sederent quidam fratres prope abbatem Pœmenem, vnus alium quemdam fratrem laudauit, dicens: Bonus est ille frater, quoniam mala horret. Cui senex ait: Et quid est mala horrere? At ille nesciens quid ei responderet, petebat dicens: Dic mihi, abba, quid est malum horrere? Cui senex ait: Ille horret mala, qui sua peccata propria horret, & omnem fratrem suum beatificat & diligit.

Mala horret, qui peccata sua horret.

133. Quidam frater requisit abbatem Pœmenem, dicens: Quomodo potest homo vitare ne loquatur malum de proximo suo? Respondit senex: Ego & proximus meus duæ imagines sumus: cùm ergo meam prospexero, & reprehendero me, inuenitur imago fratris mei apud me venerabilis. Quando autem meam laudauero, tunc fratris mei imaginem prauam respicio. Tunc ergo de alio non detracto, si semper me ipsum reprehendo.

EIVSDEM Pasch. c. 16 num. 1.

Sui inspector, proximus est laudator.

134. Dixit abbas Hyperichius: Melius est comedere carnes & vinum bibere, quàm comedere in vituperatione carnes fratrum. Sicut enim susurrans serpens Euam de paradiso excussit; ita qui de fratre suo detrahit, non suam solum, sed & audientis animam perdit.

HYPERICHII.

Pelag. libell. 4. n. 51 & 52. Detractio fugienda.

135. Solebat dicere abbas Ioannes: Ioannis, Paruam sarcinam dimisimus, id est nos ipsos reprehendere; & grauem portare elegimus, id est vt nos iustificemus, & alios condemnemus.

Alterius condemnatio grauis est sarcina.

136. Peractâ congregatione semel in Scithi, dum patres de multorum vitâ & de rebus plurimis loquerentur, abbas Pior tacebat. Postea verò egressus tollens faccum impleuit eum arenâ, & portabat in dorso suo, & iterum in alio paruo panno misit alteram arenam, & portabat ante se. Videntes autem ceteri fratres, requisierunt ab eo, quod esset hoc exemplum: & respondit, dicens: Iste faccus, qui habet multam arenam, mea peccata sunt, quoniam plurimæ sunt iniquitates meæ, & ecce dimisi ea post dorsum meum, nolens illa videre, vt pro illis doleam vel plangam. Et ecce pauca hæc delicta fratris mei ante oculos meos posui, & crucior in ipsis condemnans fratrem. Sed non oportet sic iudicare, sed magis ante me adducere, & de ipsis cogitare, & rogare Deum, vt indulgeat mihi. Quod audientes patres, dixerunt: In veritate hæc est via salutis.

Magis nota, quam aliena peccata.

ISAAC. Pelag. libell. 9. n. 3. In editis est hic titulus Pelagij. Posui vt in MS.

Nemo temere iudicandus.

PAPHNUTII.

Nimia increpatio quandoq; noxia.

137. Venit aliquando abbas Isaac in cœnobium, & vidit illic fratrem negligentem, & iratus iussit eum expelli de cœnobio. Cum ergo egrederetur ad habitaculū suū, venit angelus Domini, & stetit ante ostium cellulæ eius, dicens: Non te permittam ingredi. At ille rogabat, vt eius culpa manifestaretur. Et respōdit Angelus, & dixit: Deus transmisit me, dicēs: Vade, & dic Isaac: Vbi iubes vt mittamus illum fratrem, qui peccauit? At ille mox egit pœnitentiam, dicēs: Peccaui, Domine, indulge mihi. Et dixit illi Angelus: Exurge, indulge tibi Deus. Sed ne iterum hoc facias, vt quemcumque condemnes, antequam Deus illum iudicet. Tulerunt homines iudicium, & non mihi illud permittunt, dicit Dominus: hoc autem dictum est, quia si contigerit de illis perfectis aliquē vel in paruo peccare, mox prodatur.

138. Contigit fratri cuidam culpa in cœnobio: & dum à ceteris increparetur, ad abbatem profectus est Antonium. Et affecti sunt eum fratres volentes eum reducere, cœperuntque ei culpas exprobrare. Ille verò fecisse culpam denegabat. Inuētus est ibi abbas Paphnutius, cui cognomen erat Cephalas, qui talem retulit in congregatione fratrum inauditam parabolam: Vidi, inquit, in ripâ fluminis hominem vsque ad genua in limo demersum: venientes autem quidam vt eum porrectâ manu extraherent, vsque ad collum demerserunt. Tunc beatus Antonius de beato Paphnutio ait: Ecce homo, qui ex veritate potest animas saluare. Quo fratres illius sermone compuncti agentes pœnitentiam, eum qui discesserat, ad cœnobium reuocauerunt.

INCERTI.

139. Dixit quidam de senioribus: Si vi-

deris aliquem peccantem, ne mittas culpam in eum, sed in eum qui impugnat eum, dicens: Væ mihi, quia iste nolens victus est, sicut & ego; & plange, & inquire Dei solatium, quia omnes decipimur.

Non tam peccator, quam impellens ad peccatum culpandus.

140. Quidam Timotheus anachoreta, negligentem fratrem aliquem audiens, interrogante ipsius abbate, quid illi fratri faceret, dedit consilium vt eum expelleret de cœnobio. Cum ergo ille fuisset expulsus, tentatio venit ad Timotheum: & cum ploraret in conspectu Dei, & diceret: Miserere mei. venit ad eum vox dicens: Timothee, ideò tibi hæc caussa venit, quia fratrem tuum in tempore tentationis suæ despexisti.

TIMOTHEI.

Timotheus contra tentationem asperior, etiam tentatur.

141. Quidam ex patribus in extasi positus, vidit quatuor ordines ante Deum. Et primus quidem erat hominum infirmitium & gratias agentium Deo: secundus verò erat eorum, qui hospitalitatem sectantur, & in hoc stant & ministrant; tertius verò illorum, qui solitudinem sectantur, & non vident homines; quartus verò illorum qui propter Deum & obedientiam solliciti, & subiecti sunt patribus. Erat ergo illis tribus ordinibus hic ordo superior, qui obedientiam exhibebat, & utebatur torque aureâ, & maiorem gloriam præ ceteris possidebat. Dixit autem senex ei qui sibi hoc in extasi demonstrabat: Quare hic ordo quartus, maiorem ceteris gloriam habet? Ille autem respōdit ei, dicens: Quia isti alij omnes habent aliquam requiem adimplendo, quamuis in bonis operibus, voluntates suas; obediens autem, propriam voluntatem relinquens, pender in patris voluntate iubentis, & ideò maiorem præ ceteris gloriam est sortitus.

INCERTI.

Pelag. libell. 14. n. 19. In editis est hic titulus Pelagij. Posui vt in MSS. Ordines meritorum quatuor.

Ordo obedientium ceteris præcellens.

142. Quidam senex dixit: Quia si quis fratri suo iniunxerit causam cum timore Dei, & cum humilitate, sermo ille, qui propter Deum egreditur, compellit fratrem obedire, & facere quod iniunctum est ei. Si autem iubere quis cupiens, non secundum timorem Dei, sed ex auctoritate & propria voluntate fratri voluerit imperare, qui videt absconsa cordis, non illum permittit vt audiat, ne faciat quod illi præceptum est, quia manifestum est opus Dei, quod fit propter Deum, & manifesta est hominis auctoritas quæ per iactantiam ordinatur. Quæcumque enim ex Deo sunt, à principio humilitatem habent, quæ autem ex auctoritate & iracundiâ, vel conturbatione, ex inimico sunt.

SENIORIS.

Pelag. libell. 15. n. 73.

Humilis obedientiâ imperans facile impetrat.

143. Abbas Siluanus habebat discipulū, nomine Marcum, cuius obedientia erat magna, & propterea senior diligebat eum. Habebat autē & alios vndecim discipulos, qui contristabantur eò quòd illum plus diligeret.

MARCI.

Pelag. libell. 14. n. 5.

ligeret. Quod postquam alij senes audierunt, mœsti venerunt ad eum, vt ei renuntiarent, quia fratres illi qui cum eo erant contristabantur. Sed antequam illi aliquid faterentur, ipse cum illis ad singulorum cellas profectus est, & vnumquemque nomine proprio vacauit, dicens: Egredere foràs, frater, quia opus te habeo: & nullus ex illis voluit egredi. Venerunt autem post omnes ad cellam Marci, & cum pulsassent ostium, vocauit abbas Siluanus nomen eius: ille autem mox vt audiuit vocem senis, foràs egressus est. Et ingressus abbas in cellam Marci, quoniam scriptor erat, reperit quaternionem quem scribebat, & inuenit quod in quâ horâ vocatus est, litteram quam faciebat, mediam dereliquit, tantummodò vt obedientiam adimpleret. Noluit autem post auditam vocem senis, litteram quam cœperat percomplere. Vnde illi alij senes dixerunt ei: In veritate, quem tu diligis, & nos iam diligimus: quia & Deus eum propter suam obedientiam diligit.

Obedientia promptissima etiam litteram imperfectam relictam.

* O interpretantur editi: & ita in Pelag.

INCERTI. 144. Pelag. libell. 14. num. 16.

In editis adverbium ex Pelagio: posui vt in MSS.

144. Quidam senex solitarius habebat quemdam ministrantem sibi, manentem in vico. Cum autem ille tardasset per dies aliquot, & seni necessaria defecissent, & neque quod operaretur haberet, & quo reficeretur, & propter hoc tristaretur, dixit discipulo suo: Vade in vicum. At ille respondit: Quod vis, pater, faciam. Timebat autem frater accedere ad vicum propter scandalum, & tamen vt obediret patri, promisit se iturum. Dixit ei senex: Quia confido in Deo patrum nostrorum, quod protegat te ab omni tentatione. Et factâ oratione transmisit eum. Cum autem venisset frater in vicum, & requisisset quod maneret ille qui seni ministrabat, inuentâ domo cum pulsasset ostium, contigit vt nemo ex illis inueniretur in domo, præter vnâ filiam illius ministrantis. Quæ cum aperuisset ostium, & frater eandem pro patre eius requireret, cur tot diebus tardasset, illa hortabatur eum ingredi domum simul, & trahebat eum. Cum autem ille non acquiesceret, illa inualuit, & traxit eum ad se. Cum autem vidisset ille, quia ad peccatum trahebatur, & urgebant eum cogitationes, ingemuit, & clamauit, dicens ad Deum: Domine, propter orationem eius qui me misit, salua me in hac horâ. Et cum hoc dixisset, subito inuentus est ad flumen iuxta monasterium suum, & reuersus est ad patrem suum sine maculâ.

Ex obedientia proficiens, periculo eripitur.

DVORVM FRATRVM 145. Pelag. libell. 14. num. 17.

145. Duo fratres carnales venerunt in quoddam monasterium habitare, & vnus ex ipsis erat religiosus valde, alter habens obedientiam grandem. Cum ergo abbas præciperet illi: Fac hoc, & faceret. Et ite-

rum: Fac illud, & faceret. Et in hoc gloriificabatur in monasterio, quod talem obedientiam haberet. Inuidens verò frater eius ille * religiosus dixit intra semetipsum: Tentabo hunc fratrem meum si habet certam obedientiam; & veniens ad abbatem dixit ei: Transmittle fratrem meum mecum, quoniam necessarius sum in quodam loco. Et dimisit eum abbas. Cum autem pariter proficiscerentur, volens tentare eum, cum peruenissent ad flumen, in quo erat multitudo crocodilorum, dixit ei: Descende in fluuium, & transi: & descendit ille, & venerunt crocodili, & ceperunt lingere corpus eius, & non ei nocuerunt. Quod cum vidisset ille, dixit ei: Ascende de fluuio, & eamus. & dum irent, inueniunt corpus mortuum iacens in viâ. Et dixit ille religiosus: Si haberemus aliquid ex veteramentis, mitteremus super illud. Cui frater dixit: Oremus, si forte suscitetur eum Deus. Et stantibus illis in oratione, suscitatus est mortuus, & laudauit se ille religiosus, dicens: Propter religionem meam surrexit hic mortuus. Manifestauit autem Deus patri in monasterio eorum omnia, & quemadmodum tentauit fratrem de crocodilis, & quomodo mortuus surrexisset. Et postquam venerunt in monasterium, dixit abbas ad istum religiosum: Quare hæc fecisti fratri tuo? Cognosce, quia propter obedientiam eius surrexit mortuus ille.

Obedientia ferè comes humilitas, abstinentia sæpè superbia.

146. Quidam ex senibus de Scithi discipulum suum transmisit in Ægyptum, vt ei camelum deduceret, qui sportellas quas fecerat, portaret in Ægyptum. Cum autem deduceret camelum, alter senex obuians eum dicit ei: Si scissem, frater, quando ibas in Ægyptum, dixissem tibi vt & mihi alterum camelum adduceres. Quod cum ille frater proprio abbati dixisset, præ multâ charitate dicit ei: Vade, fili, & duc camelum ad illum, dicens ei: Quia necdum parati sumus, comple necessitatem tuam, & vade tu cum ipso camelo vsque in Ægyptum, & iterum reduc nobis camelum, vt & nostra vasa portemus. Cum ergo fecisset frater sic, & iuisset ad illum senem, dicens: Abbas Pambos dicit, Quia nos necdum parati sumus, tolle & comple necessitatem tuam. Carricauit autem senex camelum, & iuit in Ægyptum. Cum autem discarricasset iterum ille frater reducebat camelum; & dixit: Ora pro me, pater. Cumq; senex requisisset, quod pergeret, respondit: In Scithim vado, vt etiam nostras sportellas huc afferam. Quod cum audisset senex, compunctus cœpit pœnitere, dicens lacrymando:

PAMMOS vel PAMBO.

Pambos charitas camelum suum alteri cocedentis.

SENIORVM.

do: Indulgete mihi, dulcissimi, quia charitas vestra fructum meum abstulit.

INCERTI.

Pelag. libell. 17. n. 16.

Senis charitas sportellas suas retinacula alteri dantis.

147. Alter senex cum perfecisset sportellas suas, & iam retinacula misisset eorum, audiuit vicinum suum dicentem: Quid faciam, quoniam nundinae propetunt, & non habeo unde mittam retinacula in sportellas meas. & mox ingressus dissipauit propria retinacula, & attulit ad fratrem, dicens: Ecce ista superflua habeo, tolle, & mitte in sportellas tuas, & ita praenimia charitate fecit ut fratris opera complerentur, sua autem imperfecta reliquit.

IOANNIS.

148. Abbas Ioannes gratia charitatis omnem malitiam est oblitus. Hic cum a fratre quodam mutuasset solidum vnum, & comparasset linum unde operaretur, venit vnus frater petens eum parum lini, ut faceret sibi sacco: at ille dedit ei cum gaudio. Item alter venit petens eum linum, & dedit ei. Necnon & alij plurimis venientibus & petentibus, dedit omnibus cum gaudio. Post hoc ille qui mutuauerat solidum, venit repetens eum. At ille dixit: Ego vado, & afferam tibi. Et non habens unde redderet, surrexit, & profectus est ad abbatem Iacobum, ut peteret eum quatenus redderet illi, a quo mutuauerat. Et dum iret per viam inuenit solidum iacentem, & non eum tetigit; sed facta oratione reuersus est in cellulam. Et cum iterum frater ille repeteret rationem suam, dicit ei: Undecumque modo defero illum. Et iterum profectus inuenit solidum, vbi antea positus erat: & facta oratione reuersus est, & ecce iterum venit frater ille molestans eum pro solido. Tunc senex dixit modis omnibus: Modò vado, & afferò illum: & dum proficisceretur inuenit eodem loco solidum iacentem: & facta oratione tulit eum, & venit ad abbatem Iacobum, & dicit ei: Abba, veniens ad te, inueni hunc solidum in via. Fac ergo charitatem, & praedica hic in ciuitate, ne forte aliquis perdidit illum, & si inuentus fuerit dominus eius, redde illum. Profectus est ergo senex, & per tres dies praedicauit, & nemo inuentus est qui perdidisset solidum illum. Tunc ergo Ioannes dicit ad abbatem Iacobum: Si nemo illum perdidit, reddo illum fratri illi, quoniam debeo illi; & veniens ad te mutuari, aut certe tollere in charitate, & reddere illi debitum meum, inueni illum. Et miratus est senex, quemadmodum & debens & inueniens, non statim tulit eum, & reddiderit, nisi bis reuersus esset, & tertio praedicaasset. Hoc autem erat eius mirabile, quia si quis volebat ab illo aliquid mutuari, non dabat per ma-

Ioannes alius charitatem praestans solidum inuenit.

Inuentum iubet publicari.

nus suas, sed dicebat fratri: Vade, & tolle tibi quod opus habes. Et cum reportaret iterum, dicebat: Vade, & reporta in loco unde tuleras. Si autem nihil detulisset, nihil ille penitus dicebat.

149. Abbas Pœmen dicebat: Voluntatem tuam numquam adimpleas, sed magis humilia te ipsum, ut facias voluntatem proximi tui.

Item abbas Pœmen quando vocabatur ut extra voluntatem suam comederet: ibat plorans, ne inobediens fratri suo contristaret eum.

Idem mactans propriam voluntatem humiliatus, voluntatem sequebatur alterius.

150. Quidam anachoreta sedebat in spelæo iuxta coenobium multas virtutes faciens: & cum aliqui monachi venissent de coenobio, compulerunt eum hora non consuetâ comedere. Et post hoc dicunt ei fratres: Contristatus es aliquid, abba, quia hodie extra consuetudinem fecisti? Quibus ille respondit: Tunc mihi est tribulatio, quando propriam fecero voluntatem.

151. Abbas Paphnutius non gustabat vinum aliquando. Semel autem ambulans deuenit super latrones: & cum in via eos inuenisset bibentes, cognitus est a principe latronum, qui sciebat eum quod vinum non biberet: sed videns quia ex labore itineris fatigatus esset, impleuit calicem grandem vino, & gladium tenens in manu sua, dixit feni: Nisi biberis hunc calicem, occidam te. Cognoscens senex, quia ex mandato Dei vult facere; volens eum lucrari, tulit, & bibit. Princeps autem latronum cepit ei dicere: Indulge mihi, abba, quoniam tribulaui te. Cui senex ait: Confido in Deum meum, quia propter vnum calicem vini faciat tecum misericordiam, & in praesenti saeculo & in futuro. Dicit ei princeps latronum: Et ego confido in Deo, quia ab hodie nemini malefacio. Et sic lucratus est senex omne collegium latronum.

152. Erant duo fratres: vnus ex ipsis senex erat, qui rogabat iuniorem, dicens: Rogo ut pariter habitemus, frater. Ille autem respondit: Ego peccator sum, & non potes mecum habitare. Ille verò rogabat eum, dicens: Possumus. Erat autem ille senior mundus, & nolebat audire quia monachus habebat aliquando cogitationem prauam. Et dicit ei ille iunior: Permite quiescere hac vna septimanâ, & iterum loquemur. Cum ergo post septimanam senex venisset ad eum, ille volens experiri eum, dixit ei: In grandem tentationem incidi in septimanâ hac, abba. Profectus enim in vicum pro-

POEMENIS Pelag. libell. 4. n. 30 In ediciis hic stilo Pelag. Deidex MSS.

Pœmenobedienciam suadet.

INCERTI. Pelag. libell. 13. n. 8 Pasch. c. 18 n. 1.

Cuidam tribulatio est propria voluntatem facere.

PAPHNUTIUS.

Pelag. libell. 17. n. 12.

Paphnutius obediens latrones lucratur.

DVORVM FRATRVM

Pelag. libell. 17. n. 14.

pter

Senex al-
terius onus
simul por-
tas.

pter necessitatem, peccavi. Et dixit ei senex:
Et vis pœnitere? Cùm autem ille promissif-
set, ait senex: Ego tecum porto medium pec-
cati illius. Tunc ille frater dixit: Modò pos-
sumus ambo pariter manere. Et manserunt
pariter vsque ad tempus transitionis suæ.

INCERTI.

Pelag. li-
bell. 1. n. 21
Pasch. c. 16
n. 2.

Quod tibi
non vis fieri,
alteri ne
feceris.

153. Quidam senum dicebat: Quid-
quid horret homo, alij omnino ne faciat.
Horres enim, si quis detrahit tibi? tu ne de-
trahas alteri. Horres, si quis tibi calumniam
fecerit, vel si quis tibi aliquid abstulerit? &
tu siue hoc, siue alia his similia ne facias ali-
cui. Qui enim hoc verbum seruauerit, po-
test illi sufficere ad salutem.

POEMENIS

Pelag. li-
bell. 4. n. 33

Pœmen &
Nuph ma-
tris aspectum
fugiunt.

154. Abbas Pœmen & abbas Nuph
postquam in desertum venerunt, desidera-
bat mater eorum videre eos, & sæpè ve-
niebat ad eorum cellam, nec tamen po-
tuit illic contemplari eos. Captato itaque
tempore, occurrit eis cùm ad ecclesiam
festinarent: quâ visâ reuersi velociter
ostium cellæ clauserunt; illa autem stans fo-
ris cum lacrymis quærebat eos. Tunc abbas
Nuph egressus ad beatum Pœmenem, ait:
Quid faciemus de hac matre nostrâ, quæ
plangit ad ostium? Tunc exurgens abbas
Pœmen vadit ad ostium; quo non aperto
audiens eam iugiter lamentari, dixit ei:
Cur tantos clamores, cùm iam ætate de-
fessa sis, & planctus effundis? Illa autem
voce filij cognitâ, amplius exclamauit, di-
cens: Quoniam vos videre desidero, filij.
Quid est enim si vos videro? nonne sum
vestra genitrix? nonne vos his meis lactau-
i vberibus? Iam omni morarum contractio-
ne repleta sum, & auditâ voce tuâ omnia
viscera mea præ desiderio conturbata sunt.
Cui Pœmen ait: Hic nos magis, an in fu-
turo sæculo videre desideras? At illa dixit:
Quid ergo si vos hic non videro, quasi il-
lic pro certo visura sim? Sene autem re-
spondente: Quod si te hic cohibere potue-
ris, ne nos videas, illic nos proculdubio
semper videbis. Tunc illa discessit cum
gaudio, dicens: Si pro certo illic vos visura
sum, hic vos videre iam nolo.

Mater pa-
catur spe
ætæna vi-
sionis.

IOANNIS

Pelag. li-
bell. 16. n. 4
Pasch. c. 19
n. 2.

Ioannis ob-
sequium &
patientia
erga infir-
mum.

155. Ioannes minor Thebæus, discipu-
lus abbatis Ammonis, per duodecim an-
nos cuidam seni infirmanti fecit obse-
quium. Senex tamen cùm vidisset eum la-
borantem, numquam illi sermonem blan-
dum aut placidum locutus est. Cùm au-
tem transfret de corpore, sedentibus aliis
senibus, tenuit manum eius, & dixit ei ter-
tiò: Salueris, Salueris, Salueris. & tradidit
illum senibus, dicens: Ille non homo, sed
Angelus est, qui tot annis mihi infirmanti,
nec tamen bonum sermonem à me au-
diens fecit obsequium.

156. Abbas Agathon veniens in ciuita-
tem, vt opera sua venderet, inuenit quem-
dam peregrinum iacentem in angiportu in-
firmum, nullum habentem qui ei curam
adhiberet: & permansit ibi senex, & condu-
xit sibi cellam, & ex opere manuum sua-
rum præstabat infirmo illi obsequium.
Permansit autem ibi mensibus quatuor,
donec sanaret infirmum: & sic ad cellam
suam regressus est.

SENIORVM.
AGATHONIS.

Agathon
infirmo
peregrino
min. frat.

157. Quidam magnus senex infirmanti
discipulo suo dixit: Non contristeris, fili, ex
infirmate vel plagâ corporis tui; summa
enim religio est, vt in infirmitate quis agat
Deo gratias. Si ferrum es, per ignem æru-
ginem amittis: si verò aurum es, per ignem
probatum à magnis ad maiora procedis. Ne
anxieris ergo, frater: si enim Deus te vult
in corpore torqueri, tu qui sis, qui moleste
feras? Sustine ergo, & roga Deum, vt quæ
ipse vult, illa concedat.

SENIORVM.
Pelag. li-
bell. 7. n. 16
titulo Syn-
clastica.
Pasch. c. 20
n. 1.

Virtus in
infirmate
perficitur.

158. Senex quidam cùm frequenter in-
firmaretur corpore & langueret, contigit
vt vno anno nulla eum valetudo continge-
ret. Et propterea flebat, & grauiter ferebat,
dicens: Reliquisti me, Domine, & noluisti
me præsentem hoc anno visitare.

SENIORVM.
Pelag. li-
bell. 7. n. 41
Pasch. c. 20
n. 2.
Flet senex,
quia non
agrotat.

159. Quidam senex cùm moreretur in
Scithi, & circumdassent lectulum eius
fratres, & composuissent eum atque plan-
gerent, aperuit ille oculos suos & risit; &
iterum aperuit & risit; & tertio similiter
fecit. Cùm autem rogarent eum fratres,
dicentes: Dic nobis, abba, cur nobis flenti-
bus ipse rides? Respondit & dicit eis: Pri-
mò risi, quia omnes timetis mortem; & se-
cundò risi, quia non estis parati; tertio verò
risi, quia de labore vado ad requiem.

INCERTI.
Pelag. li-
bell. 11.
n. 52.

Cur senex
moribus
dus tertio
riserit.

160. Abbas Pammon in ipsâ horâ quan-
do transibat iam de corpore, dixit alijs vi-
ris sanctis astantibus sibi: Ex quo veni, fra-
tres, in hunc locum eremi, & ædificauit mi-
hi hanc cellulam, extra opera manuum
mearum nescio me panem gustasse, nec
pœnitui super sermonem quem locutus
sum, vsque in hanc horam: & tamen sic
vado ad Deum, tamquam si nec inciperem
colere eum.

PAMMON.
Pelag. li-
bell. 1. n. 16

Religioso
vsque ad
mortem
semper in-
cipendum.

161. Abbas Agathon dum moreretur,
per tres dies oculos apertos tenuit non eos
mouens. Fratres autem tangentes eum di-
xerunt: Vbi nunc es, abba? At ille dixit: In
conspectu iudicij Dei sto. Et dicunt ei fra-
tres: Numquid & tu times? Quibus ille re-
spondit: Interea quantum fuit ad virtutem
meam semper consideraui, vt mandata Dei
mei facerem: sed homo sum, & vnde scio,
si opera mea placent Deo. Cui fratres di-
xerunt: Non confidis quòd opera tua fe-
cundum

AGATHONIS.

Pelag. li-
bell. 11. n. 2

Aliud Dei,
aliud ho-
minum in-
dicium.

SENIO-
RVM.

cundum Deum sunt? At ille respondit: Non confido in conspectu Dei: quia aliud est iudicium Dei, & aliud hominum.

SISOIS.
Ioannes li-
bell. 3. n. 6.

162. Abbati Sisoio cum tempus dormitionis eius aduenisset, & multi illic alij senes conuenissent, viderunt faciem eius fulgore quodam radiantem; & dicit eis ipse: Ecce abbas Antonius venit ad nos. Et post parum ait: Ecce & chorus prophetarum. Et iterum facies eius clariore luce aspersa est; & dicit eis: Beati quoque apostoli adsunt: visusque est cum quibusdam loqui. Cum ergo postularent ab eo patres, vt cum quibus loqueretur ediceret, ait ille: Angeli, inquit, venerunt auferre animam meam; & supplico illis, vt paululum me pro poenitentia agenda sustineant. Dicunt autem ei patres: Tu iam non indiges poenitentiam agere, abba. At ille respondit: In veritate dico vobis, quia nec initium poenitentiae me reminiscor arripuisse. Ex quo dicto senserunt, quod in timore Domini esset perfectus. Tunc in splendore solis eius effigie relucente, dicit ad eos ipse: Videte, videte quia Dominus venit. In hoc sermone reddito spiritu, omnis locus ille grato odore repletus est.

Sisoio in
hora mortis
varij Sancti
apparent.Humilitas
Sisoij.Christus ei
apparet.ARSENI.
Pelag. li-
bell. 10.
num. 9.
Oblatio pro
defuncto.

163. Beatus Arsenius, dum tempus eius vt migraret de hoc saeculo proximaret, dicebat ad discipulos suos: Nemo super me faciat charitatem, nisi in sola oblatione: ego si feci charitatem, inuenio illam.

Turbatis autem discipulis eius, quasi iam tempore propinquante dicit eis: Necdum hora mea venit; cum autem venerit, non tacebo. Sed tamen stabitis mecum in diuino iudicio ante tribunal Christi, si alicui de meo corpusculo aliquid velut reliquias dederitis. Illis autem respondentibus: Et quid faciemus, pater, quia nescimus hominem sepelire? Respondit ille: Numquid nescitis funem in pedibus meis mittere, & ita me ad montem trahere?

Pili autem oculorum eius ex iugi fletu ceciderunt. Nam per omne tempus vitae suae sedens & operans, pannum in sinu suo habebat propter lacrymas defluentes ex oculis eius.

Pelag. li-
bell. 3. n. 1.
Lacryma
continua
Arsenij.Pelag. li-
bell. 15. n. 9

Dum ergo moreretur, coepit flere, & cum fratres illius requirerent dicentes: Quid fles, pater? numquid & tu times? Ille respondit: In veritate timeo, & iste timor qui nunc mecum est, semper in me fuit ex quo factus sum monachus. Cum autem vidisset abbas Poemen, quia transijt, dixit: Beatus es abba Arseni, quia te tantum in hoc saeculo planxisti. Qui enim hic se non plangit, illic in perpetuum lugebit. Aut ergo hic ex voluntate, aut illic pro tormentis im-

Timuit
semper
mortem.Qui hic
plangit,
perpetuo
gaudebit.

possibile est hominem non plangere.

164. Beatus Athanasius episcopus rogauit aliquando abbatem Pammon vt iret in Alexandriam. Qui descendens cum fratribus, cum vidisset quosdam saeculares, dicit eis: Surgite, & salutate monachos, vt benedicamini ab eis. Frequenter enim isti loquantur cum Deo: & os eorum sanctum est. Et cum vidisset ibi mulierem theatricam, lacrymatus est. Et requisierunt astantes cur plangeret. At senex respondens, dixit: Duae me res ad has lacrymas compulerunt; vna quidem perditio illius mulieris; secunda vero, quia ego tantam curam non habeo placendi Deo, quantam habet haec mulier, vt hominibus turpibus placeat.

PAMMONIS.
Pelag. li-
bell. 17.
num. 11.
Salutaris
monachorum
benedictio.
Pelag. li-
bell. 3. n. 14
Simile in
Vita Pela-
giae cap. 3.Pammonis
lacryma ob
duas causas.

165. De quodam sene dicebatur, quia quoties illi sua cogitatio dicebat: Dimitte hodie, & cras poenitebis: ipse iterum respondebat: Non ita; sed hodie debemus poenitere, & cras voluntas Dei fiat in nobis.

INCERTI.
Pelag. li-
bell. 11.
num. 44.
Hodie poe-
nitendum.

166. Quidam ex patribus de aliquo referebat episcopo, eod quod audisset duos de plebe sua viros nimiae impuritatis aduteros. Rogauit ergo Deum, vt si ita esset agnosceret. Cum ergo post oblationem consecratam vnusquisque ad Communionem accederet, per singulorum facies intelligebat & animas. Peccatorum enim facies nigras inspiciebat vt carbonem, & oculos eorum sanguine repletos, alios vero vidit clara facie, & vestibus albis indutos. Cum autem corpus Domini suscepissent, in quorundam vultibus lumen, in quorundam flammam videbatur. Vt autem agnosceret de illis, quorum crimina audierat, Communionem illis porrexit: & vidit vnum ex eis clara facie & honorabili, albisque vestibus circumdatum, alterum vero nigrum, & horribili vultu. Et postquam diuini gratiam mysterij perceperunt, illum vis quadam luminis illustrabat, istum vero alium quasi flamma succendebat. Oravit autem episcopus de singulis quae ei ostensa fuerant se doceri. Astitit autem angelus Domini, dicens ei: Omnia quae de ipsis audisti vera sunt: sed ille vnus in suis sordibus permanet, & in voluntate peccandi, ideo illum nigrum facie, & flammam succendi vidisti. Ille vero alter similis ei quidem erat, sicut audieras; sed ideo illum clara facie illustrari vidisti, quia recordatus de his, quae primum fecit, abrenuntians illis malis operibus, cum lacrymis & gemitibus Dei misericordiam postulabat, promittens vt si praeterita ei fuissent remissa peccata, ulterius ad eadem non rediret. Et ideo prioribus deletis criminibus, ad hanc gratiam quam vidisti, peruenit. Cum autem episcopus de gratia Dei

INCERTI.
Ioan. li-
bell. 1. n. 16
Pasch. c. 23
n. 1.Diuersa
hominum
diuersorum
merita vel
demerita
per Com-
munionem
declarata.

mira-

miraretur, eò quòd non solùm de tormen-
tis tam turpis vitæ hominem eruerit, sed
etiam tanto honore decorauerit. Respon-
dens Angelus, dixit: Benè miraris; ho-
mo enim es, nam Dominus noster ac ves-
ter naturaliter bonus & humanus est ces-
santibus à peccatis; petentibus enim se per
confessionem non solùm peccata dimittit,
sed etiam honore efficit dignos. Sic enim
dilexit Deus hominem, vt vnigenitum
suum Filium pro peccatoribus destinaret, &
pro ipsis daret ad mortem. Qui ergo dum
inimici eius essent, mori pro ipsis elegit,
quanto magis quando illi proprij fiant. Hoc
ergo scias quia nullum peccatum huma-
num bonitatem Dei vincit, si tantum mo-
dò per pœnitentiam vnusquisque ea quæ
prius fecerat, aboleuerit mala: misericors
enim Deus, & infirmitatem humani gene-
ris scit, & passionum fortitudinem, & dia-
boli virtutem vel malitiam. Et cadentibus
quidem hominibus in peccatum, tamquam
filijs indulgens sustinet emédationem: pœ-
nitentibus verò tamquam languidis com-
patitur, & mox soluens peccata eorum, ius-
torum etiam illis præmia tribuit. Audiens
verò hæc episcopus, miratus est nimis, &
glorificabat Deum.

Dei bonitas
erga pœni-
tentes.

Ioan. 3.

Rom. 5.

PAVLVS
SIMPLI-
CIS.
Pelag. li-
bell. 18.
D. 20.
Pasch. c. 23
n. 2.
Paulus
Simplex
communio-
nium
diuersos
status vi-
det.
Gaudens
Angeli de
Comunio-
ne, demones
tristantur.

Peccator
pœnitens,
post Com-
munionem
clarà facie
apparet.

167. Abbas Paulus Simplex habebat hæc
gratiam, vt ingredienti in ecclesiam aspi-
ceret, & ex ipsa facie eorum vnus cuiusque
cogitationes, seu malæ essent seu bonæ, sen-
tiret. Cùm ergo venissent ad ecclesiam, &
ingererentur, senex vidit eos clarà facie &
læto animo ingredi, & Angelos eorū pariter
cum gaudio cū ipsis. Vnum autem nigrum
vidit, & nebulosum habentem corpus, & de-
mones hinc atque inde trahentes eum ad se
misso fræno in naribus, & Angelū sanctum
eius à longè sequentem tristem. Beatus ergo
Paulus cœpit flere amarissimè, & pectus suū
tundere, sedès ante ecclesiam, propter eum
quem talem viderat. Omnes autem alij se-
nes videntes eum sic flentem, cœperunt ro-
gare vt si quid in ipsis vidisset manifestaret,
aut cū eis ingereretur in congregationem:
ille autè nolebat ingredi, sed semper flebat
propter eum què sic viderat. Post paululum
autem cùm absolutà cōgregatione discede-
rent, iterum omnium vultus circumspicie-
bat, si tales egrederentur, quales ingressi
sunt, & vidit illum quem antè viderat ni-
grum & nebulosum, egressum de ecclesià
clarà facie, & candido corpore, & demones
à longè sequentes eum, sanctum autem An-
gelum eius prope eum, hilarem & gauden-
tem super eum nimis. Tunc Paulus exur-
gens cum gaudio vociferabatur, benedicēs
Deum, ac dicens: Quanta misericordia &

benignitas Dei est: quanta miseratio eius
est. Et ascendens in altiorem locum, magnà
voce dicebat: Venite, & videte opera Dei:
venite & videte quemadmodum vult om-
nes homines saluos fieri, & ad agnitionem
veritatis venire. Venite adoremus eum, di-
centes: Quia tu solus potes peccata tollere.
Cùm autem omnes conuenissent, exposuit
eis Paulus, quem vidisset antequam ingre-
derentur in ecclesiam, & quem postea: &
petebat illum fratrem quem sic viderat: vt
ei manifestaret cogitationes suas & actus,
vel quemadmodum tantam commutatio-
nem illi Deus donasset. Ille autem ante om-
nes cœpit referre, dicens: Ego sum homo
peccator, & in multis temporibus istis sem-
per fornicationem gessi. Ingressus autem
nunc in ecclesiam Dei, audiui verba Isaïæ
prophetæ, magis autem Dei per ipsum lo-
quentis: Lauamini, mundi estote, & tollite
malitias de animabus vestris ante conspe-
ctum oculorum meorum. Discite benefa-
cere: quærite iudicium. Et si fuerint peccata
vestra tamquam coccinum, velut nix deal-
babitur: & si volueritis & audieritis me,
bona terræ comedetis. Ego autem miser
& fornicator, compunctus in hoc sermone
Prophetæ, & ingressus intra pectus meum,
dixi ad Deum: Domine, tu es qui venisti
saluare peccatores. Hæc ergo quæ nunc per
Prophetam promisti, opere comple in me
indigno peccatore. Ecce enim a modò pro-
fiteor tibi, & ex toto corde confiteor, quia
hoc vlterius non faciam malum, sed renun-
tio omni iniustitiæ, & a modò seruiro tibi in
conscientiâ mundâ. Ab hodie ergo, Domi-
ne, & ab hac horâ suscipe me pœnitentem,
& adorantem te, & renuntiantem omnibus
peccatis. Iuravi & statui apud me, seruire
omnes tuas iustificationes. Sub hac ergo
sponsione egressus sum de ecclesiâ, statuens
apud me, nihil de prioribus peccatis vlterius
facere. Tunc omnes senes exclamauerunt
dicentes ad Dominum voce magnâ: Quàm
magnificata sunt opera tua, Domine! om-
nia in sapientiâ fecisti.

168. Abbas¹⁹ Ioseph dum cum alijs se-
nibus ad abbatem Pœmenem venisset,
quidam ex parentibus prædicti senis attulit
infantem, cuius facies per corruptionem
fuerat deprauata, & sedens pater eius cum
eo foris ad monasterium, plorabat. Cùm au-
tem vnus senex ad vocem flentis egressus
esset, & interrogaret eum cur ploraret, ille
respondit: Parens sum istius abbatis Pœme-
nis, & ob hoc veni vt hunc infantem, quem
tentatio cōterit, vidisset, & timuimus illum
vsque nunc huc asferre, quia non vult vide-
re nos, & nunc si cognouerit quia hîc sum,
adhuc

Psal. 45.

1. Tim. 2.

Isaïæ 1.

Psal. 118.

Psal. 103.

PŒMENIS

Ioan. li-
bell. 2. n. 10

SENIORVM.

adhuc expellet me hinc. Ego autem videns vos patres, qui modò ad eam venistis, præsumpsi venire huc. Quomodo vis ergo, abba, miserere mei, & tolle infantem hunc, & defer intus tecum, vt oret pro eo. Quem cum senex attulisset in cellam, sapienti vsus est consilio: non illum primò obtulit abbati Pœmeni, sed à minoribus fratribus incipiēs, dicebat: Signate hunc infantem, fratres, facientes orationem, similiter rogās per singulos senes. Post omnes detulit illum ad abbatem Pœmenem: at ille nolebat eum contingere. Cum autem rogaret eum, vt sicut omnes, ita & ille oraret. Exurgens senex ingemuit, & orauit, dicens: Deus, sana facturam tuā, ne dominetur illi inimicus. Et signauit infantem, moxque patri sanus est redditus.

Pœmen oratione & signo crucis infantem sanat.

INCERTI.

169. Requisiteus quidam ex patribus, si perfectum bonum esset egestas; respondit: Magna res est penuria: nam qui eam voluntariè sustinet, tribulationem quidem carnis habet, animæ verò suæ inuenit requiem.

Egestas voluntariè, anima requies.

INCERTI. Pasch. c. 5. num. 2.

170. Quidam frater requisitum senem, dicens: Si paucos nummos mihi debet frater, iubes vt repetam eos? Cui senex ait: Semel tantummodò dic illi cum humilitate. At ille dixit: Quòd si semel dixero, & nihil mihi dederit, quid faciam? Tunc senex ait: Vtremque nihil ei dicas. At ille dixit: Et quid faciam, quia non possum vincere cogitationem meam, nisi fuero illi importunus. Dixit ei senex: Dimitte cogitationem tuam crepare, tantummodò ne contristes fratrem tuum, quia monachus es.

Monachus debitum non debet ollicitè exigere.

INCERTI.

171. Quidam frater requisitum senem, dicens: Quomodo potest anima humilitatem adipisci? Ille respondit: Si sua tantummodò, & non alterius mala consideret.

Pasch. c. 13. num. 10. Perfecta humilitas quomodo acquiratur. Pelag. libell. 15. n. 77. Pasch. c. 13. n. 5. Hominis perfectio humilitas.

Dicebat autem: Quia perfectio hominis humilitas est. Quantumcumque enim deposuerit se homo in humilitatem, tantum prouehitur in honorem. Sicut enim superbia si ascenderit in cælum, vsque ad inferos deducitur; ita humilitas, si descenderit vsque ad infernum, tunc exaltatur vsque ad cælos.

MACARIUS

172. Abbas Macarius dum ambularet in deserto, caput cuiusdam hominis aridum inuenit in terrâ. Quod postquam baculo suo conuertit, vocem visum est emittere. Quod senex quisnam esset interrogat: at ille respondit: Ego quidem princeps eram sacerdotum idolorum, qui in hoc loco habitabant. Tu autem es abbas Macarius spiritu diuino repletus. Quacumque enim horâ misertus eorum fuers qui in pœnâ sunt, & pro eis oraueris, consolationem aliquam sentiunt. Cui senex: Et quæ est consolatio vestra, vel pœna? responde. At ille alius ingemiscens: Quantum, inquit, cælum distat à

Ioannes libell. 3. n. 16. paulò aliter narrat. Macarius à cranio idololatra responsum de pœnis inferni elicit. Sanè hæc intelligenda. Vide Notat.

terrâ, tantum ignis est altus, in quo medio sumus à pedibus vsque ad caput vndique perfusi, nec cuiquam licet faciem alterius intueri, sed facies nostro dorso coniunctæ sunt. Cum ergo oras pro nobis, ex parte videmus alterutrum, & hoc nobis pro consolatione constat. His auditis, lacrymas fudit; dicens: Væ diei illi in quo homo mandata Dei transgressus est! Et iterum ab eo, si esset altera pœna maior, inquit. Cui ille respondit: Sunt nobis alij multò inferius. Cumque qui essent illi interrogaret, dixit: Nos quidè, qui Deum non cognouimus, misericordiam quantulamcumque patimur: illi verò qui cognitum negauerunt, grauioribus & infamilibus pœnis subitus nos cruciantur. Quibus auditis, beatus Macarius capite altius terræ defosso discessit.

Grauior Christianorū quam paganorum pœna.

173. Quidam frater requisitum senem, dicens: Abba, cur à dæmonibus tam grauius impugnamur? Respondens senex, dixit: Quia arma nostra projicimus à nobis, id est, patientiam, humilitatem, mansuetudinem, atque obedientiam.

INCERTI. Pelag. libell. 15. num. 58. Pasch. c. 25. n. 1.

174. Quidam frater requisitum abbatem Sisoius, dicens: Putas, abba, sic modò persequitur nos diabolus, sicut antiquos patres? Respondit: Magis nunc persequitur nos: quia appropinquate pœnarum tempore magis angustiat, nec tamen infirmos quosque dignatur appetere, quos vbi voluerit citò subuertit, sed fortes viros ac magnos aggreditur.

SISOIUS. Pelag. libell. 15. n. 45. Pasch. c. 25. n. 2. Dæmonis maior nunc persecutio.

175. Quidam fratres requisierunt abbatem Silvanum, per quam viam adeptus esset tantam prudentiam. Respondit eis ille, dicens: Numquam dimisi morari cogitationes malas in corde meo, quæ Deum prouocarent ad iram.

SILVANUS. Pelag. libell. 11. n. 29. Prudentia acquiritur malas cogitationes repellendo.

176. Beatus Antonius dicebat: Si potest fieri, quantos passus ambulet monachus, vel quot calices aquæ bibit in cellâ suâ, debet senioribus declarare, vt non deuiet in ipsis.

ANTONIUS. Omnia senioribus detegenda.

177. Abbas Pœmen dixit: In nullo sic gaudet inimicus, quomodo in illo qui non vult cogitationes suas manifestare.

POEMENIS. Cogitationes manifestanda.

178. Quidam frater dixit ad senem: Ecce, abba, frequenter interrogo seniores patres vt dicant mihi commonitionem pro salute animæ meæ, & quidquid dixerunt mihi, nihil retineo. Erant autem seni duo vasa vacua, & dixit ei senex: Vade, & affer vnum ex illis vasis, & mitte aquam, & laua illud, & effunde, & pone nitidum in locum suum. Fecit ergo ita frater semel & bis, & dixit ei senex: Vtraque vasa simul affer. Et cum attulisset, dicit ei: Quale est ex vtrisque mundus? Respondit frater: Vbi aquam misi, & laui. Tunc senex dixit ei: Sic est & anima, fili, quæ frequenter audit verba Dei, quamuis nihil

INCERTI. Pelag. libell. 10. n. 92.

Fructus verbi Dei sapius audit.

nihil retineat ex his quæ interrogat, tamen plus mundatur quàm illa quæ non requirit.

INCERTI. 179. Quidam senex dixit: Quando opera bona exercet monachus, veniens diabolus locum non inuenit in eo, & statim discedit: si autem malum opus exercet, veniens frequenter Spiritus Dei, & videns malum opus, non ad eum accedit, sed recedit. Si autem ex toto corde iterùm requisitus fuerit, citò reuertetur.

SENIS. 180. Quidam senex dixit: Vsq̄ue tunc debet laborare monachus, vsquequò possideat Christum. qui autem semel illum adeptus fuerit, iam non laborat. Permittit tamen Dominus laborare electos suos, vt rememorentur tribulationum labores, vnde semetipsos custodiant, timentes ne tantos labores amittant. Nam & filios Israël ideò Deus per desertum quadraginta annos circumduxit: vt rememoratis tribulationibus, non redirent retrorsum.

INCERTI. 181. Quidam frater interrogauit senem, dicens: Dic mihi, pater, quare laborantes in conuersationibus monachi non accipiunt gratiam, sicut antiqui patres? Cui senex dixit: Tunc tanta charitas erat, vt vnusquisque proximum suum fursum traheret: nunc verò postquam charitas refrigit, & totus mundus in maligno positus est, singuli proximos suos ad inferiora deducunt, & ideò sic gratiam non sortimur.

INCERTI. 182. Quidam frater requisituit senem, dicens: Puras, abba, cognoscunt sancti viri quando venit in eos gratia? Respondit senex, dicens: Non semper cognoscunt. Nam cuiusdam magni senis discipulus cum peccasset in aliquâ re, iratus senex dixit ei cum clamore: Vade, & morere. & statim ille cecidit & defunctus est. Cumque senex vidisset eum mortuum, timor ingens irruit super eum, & cum magnâ humilitate orauit rogans Deum, & dicens: Domine Iesu Christe, resuscita illum, & iam vlteriùs sine consideratione talem non loquar sermonem: & cum hæc dixisset, statim surrexit discipulus eius.

POEMENIS. 183. Abbas Pœmen dixit: Homo qui alios docet, & non facit ea quæ docet, similis est fonti alto, qui omnium res lauat, & omnes satiat potu, seipsum autem lauare non potest; sed habet & immunditias & sordes limorum.

Idem dixit: Doce animam tuam seruare, quæ lingua tua alios docet.

EIVSDEM. 184. Quidam anachoreta cum venisset ad abbatem Pœmenem, suscepit eum senex cum lætitiâ. Et cum se alterutrum amplexi fuissent, cœpit anachoreta de Scripturis sanctis, & de rebus cælestibus conferre.

Tunc senex vertit faciem suam ad alium fratrem, & nullum dedit anachoretæ responsum. Ille verò videns quòd non loqueretur cum eo, egressus est tristis, & dicit discipulo illius: Sine causâ tantum itineris & laboris assumpsi, vt venirem ad eum qui mihi loqui dedignatur. Ingressus autem discipulus ad abbatem Pœmenem dixit: Propter te huc venit abbas iste, homo tam magnus, tantam gloriam in locis suis habens, & tu non vis loqui cum ipso? Respondens senex dixit: Iste homo de superioribus est, & cælestia loquitur; ego autem de inferioribus sum, & terrena vix loqui possum: si mihi locutus fuisset aliquid de passionibus monachi, forsitan & ego repondissem illi: si autem de cælestibus loquitur, ego me nescire confiteor. Egressus ergo discipulus, dicit ad anachoretam: Senex iste noster non vult de altioribus quæstionibus loqui: sed si quis ei de passionibus locutus fuerit, respondet illi. At ille compunctus in hoc sermone, ingressus ad senem dixit: Quid faciam, abba, quia dominantur mihi passionibus cordis mei? Tunc senex respexit eum gaudens, & dixit ei: Modò bene, pater, venisti. Aperio ergo os meum, & imple illud bonis tuis. Et hoc sermone adiutus est anachoreta, & dixit: In veritate, bona est hæc via quam tenes, & vera. & agens seni gratias, reuersus est in propriam regionem.

185. Quidam senex dixit: Si quis aut de Scripturis aut de qua cumque causâ locutus fuerit, ne contendas cum eo; sed si quidem benè dicit, consenti ei; si verò malè, dic ei: Tu scias quomodo loquaris. Hoc obseruans, & humilitatem possidebis, & odium euitabis: nam si peristis contendens, & vis defendere sermonem tuum, nascetur scandalum. De quacumque ergo causâ si non obseruaueris contentiones, nullo modo requiem possidebis.

186. Quidam frater interrogauit senem, dicens: Vsq̄uequò est obseruandum silentium, pater? Respondit senex: Vsq̄uequò interrogeris. In omni enim loco si taciturnus fueris, requiem possidebis.

187. Quidam senex dicebat: Sicut apis quocumque vadit, mel operatur; ita & monachus quocumque pergat, si propter opus Dei perrexit, dulcedinem bonorū actuum semper potest perficere.

188. Abbas Muthues venit aliquando de loco qui vocatur Ragitham, in partibus Gebalonis: erat autem cum eo etiam discipulus eius. Videns autem eum episcopus loci illius, tenens eum, inuitum presbyterum fecit. Et dum pariter commorarentur, dicit

*Infirmior
altiora ne
scrutetur.*

SENIS.
Pasch. c. 31
n. 1.

Contentiones vitandas, iuxta Apostolum.
2. Tim. 2.

INCERTI.
Pasch. c. 32
num. 3.
In silentio requies.

INCERTI.
Pasch. c. 34
n. 7. titulo Ampomnis.
Monachus apis.
MUTHUIS

Pelag. libell. 15.
num. 27.
Pasch. c. 33
num. 3.

Bona opera fugant diabolum.

Etiã electi laborandum.

Pelag. libell. 17.
num. 19.
Pasch. c. 28
num. 4.
Vbi maior charitas, maior gratia.

Gratia in sanctis quandoq̄ occulta.

Ad verbũ senis moritur discipulus, & resurgit.

Facta verbis respondere debent.

Pelag. libell. 10.
num. 39.

SENIO-
RYM.

dicit ei episcopus : Indulge mihi , abba : scio enim quia hanc causam nolebas ; sed ego à te benedici desiderans hoc presumpsi. Cui senex pro humilitate ait : Et mea cogitatio parum volebat : sed in hoc laboro , quia diuidi habeo à fratre qui mecum est , & solus non sufficio orationes meas implere . Dicit ei episcopus : Si scis eum esse dignum , ordino ego & illum . Respondit abbas Muthues : Si quidem dignus sit , nescio : vnum autem scio , quia melior me est . Ordinavit autem & illum : vtrique tamen ipsi ita permanserunt vsque ad finem suum , vt ad altare , quantum ad oblationem sacrandam , numquam accederent . Vnde dicebat senex : Confido in Deum meum , quia non habeo grande iudicium propter hanc ordinationem : quia oblationem non mihi presumpsi offerre . Nam ordinatio hæc illorum est , qui sine culpâ sunt iusti & immaculati ; ego autem bene me cognosco .

*Muthuis humilis offerre detrectantis.**Iustorum sanctorum est oblatio.*

MACARII

189. Quidam frater beatum Macarium postulabat , vt ei sermonem diceret , per quem posset saluari . Cui senex ait : Oportet fugere homines , & sedere in cellâ , & pro peccatis iugiter lamentari : & quod super omnes virtutes est , tam linguam coercere quam ventrem .

Qua saluta- tis via.

ARSENI.

Pelag. li-
bell. 2. n. 3.

190. Abbas Arsenius dum adhuc sæcularis in palatio moraretur , orauit Dominum , dicens : Domine , ostende mihi viam per quam possim saluari . Et audiuit vocem dicentem sibi : Arseni , fuge homines , & saluaberis . Cùm ergo recessisset in solitudinem , & eundem sermonem oraret ; rursus audiuit sibi vocem dicentem : Arseni , fuge , tace , & quiesce . Hæc sunt principia salutis .

Fuge , tace , quiesce . salutis principia.

EIVSDEM

Pelag. li-
bell. 2. n. 4.

191. Cùm ad eundem Arsenium Theophilus Archiepiscopus venisset aliquem ab eo audire sermonem ædificationis ; tunc sanctus Arsenius ait cunctis qui aderant : Si dixero vobis aliquid , custodietis ? Quod cùm illi gratanter promississent , addidit ille : Quocumque loco audieritis Arsenium , illuc ulterius ne accedatis .

A consortio hominum abhorret Arsenius.

Item cùm eum vellet Archiepiscopus videre , misit primò videre si aperiret ei . At ille remandauit ei , dicens : Si solus veneris , aperio tibi : si autem cùm pluribus , ultra hic non sedebit Arsenius . Quod cùm audisset Archiepiscopus , coeptum distulit iter , ne propter se loco illo eremita discederet .

** Hic in edicis intercedit alius de Arsenio numerus , videlicet de arundineto.*

EIVSDEM

Diuersus stilius in editis . Posui ex MSS. Pasch. c. 34 num. 2.

* 192. Quidam fratres dum ex Thebaidâ linum pergerent comparare , dixerunt ad inuicem : Per hanc occasionem beatum videbimus Arsenium . Cùm que ad speluncam eius peruenissent ; nuntiauit ei discipulus suus Daniel . Cui ille ait : Vade , fili ,

& susceptis eis obsequium præbe : me autem permittite cælum aspicere , & dimitte eos redire ; nam faciem meam non videbunt .

Fugit fratrum conspectum , vt conuincere cælum aspiciat.

193. Cùm quidam ad eundem beatum Arsenium ex fratribus aduenisset volens videre eum , pulsauit ostium . Abbas autem Arsenius speras suum esse discipulum , aperuit ei . Sed postquam alterum esse conspexerat , mox se in terram proiecit in faciem . Illo autem vt surgeret postulante , respondit Arsenius , dicens : Non hinc exurgam , nisi discesseris . Per multas autem horas rogatus à fratre , non acquieuit surgere , quousque discederet ille .

EIVSDEM Diuersus stilius in editis . Posui ex MSS. Pronum in terram caedit , ne homines videat.

Quotiescumque autem idem beatus Arsenius in ecclesiam cum aliis patribus conuenisset , post columnam sedebat , ne aut ipse alterius , aut alter illius faciem inspiceret posset .

Pelag. li-
bell. 1. 5.n. 10.
* Hic in edicis additur numerus alius de Arsenio.

* 194. Abbas Besarion dum ambularet cum discipulo suo per eremum , venerunt ad quamdam speluncam : & ingressi ; ibi inuenerunt fratrem sedentem & funiculum operantem , qui neque respexit ad eos , neque salutauit , neque aliquid locutus est eis . Dixit ergo abbas Besarion ad discipulum suum : Eamus hinc , quia hic senex non vult loqui nobiscum . Et profecti sunt ad abbatem Ioannem . Cùm autem reuenterentur , venerunt ad eandem speluncam ; & ait Besarion ad discipulum suum : Ingrediamur iterum ad hunc fratrem , si fortè vel modò persuadeat illi Deus , vt loquatur nobiscum . Et cùm ingressi fuissent , inuenerunt corpus tantummodò mortuum , & ingemiscens dixit discipulo suo : Veni , frater , componamus illud ; quia propter eum huc nos Dominus transmisit . Cùm autem sepelirent , inuenerunt quòd mulier esset , & admirati sunt , & dixerunt : Quemadmodum & mulieres colluctantur , & vincunt dæmonia . Et collaudantes atque glorificantes Deum qui est omnium protector , recesserunt de loco illo .

BESARIO-
NIS.Ioan. li-
bell. 3. n. 1.
Pasch. c. 34 n. 3.*Monachus silentij obseruans.**Mortuus femina deprehenditur.*

195. Venerunt aliquando duo quidam inuenientes ad beatum Macarium ; vnus quidè ad plenum doctus , alter verò adhuc incipiens . Et prouoluti pedibus eius , postulabant vt secum eos habitare permitteret . Quos cùm vidisset quasi corpore deliciosos , existimauit eos eremum ferre non posse . Dixitque ad eos : Hic , fratres mei , non potestis manere . Et illi dixerunt : Si tecum non possumus habitare , pater , quid ergo faciemus ? Quo ille audito , coepit intra se ita reputare : Si illos hinc eiecero , scandalum patientur . nunc dicam illis : Venite , construete vobis cellulam , si potestis . Cùm que illi locum

MACARII

Ioan. li-
bell. 3. n. 2.
Diuersus hic in editis stilius.*Macarium duos inuones deliciosos probat.*

sibi

sibi tantummodò demonstrari rogarent, duxit eos & ostendit eis petram, quâ incisâ sibi habitaculum præpararent, & lignis alatis de palude contegerent: Arbitrabatur autem Macarius, confestim illos pro iniuncto labore discedere. Illi verò interrogauerunt eum, dicentes: Quid operis exercere iubes nos, pater? Tunc ille sublatis foliis, funiculum illis intexere ostendit, quem pro victu eos distrahere commonuit, & ita ab eis discessit. At illi cum summâ patientiâ, quæcumque eis fuerant imperata, p̄fecerunt. Videns ergo eos senex in operibus bonis quotidie succrescere, & frequenter in ecclesiam cum silentio in orationibus persistere, desiderabat scire vera opera eorum. Septimanâ ergo integrâ ieiunauit, & rogauit Dominum, vt sibi opera eorum dignaretur ostendere. Et post hæc profectus est ad eos, pulsauitque ostium speluncæ eorum. Quo aperto, & viso homine Dei, adorauerunt vtrique in terrâ. Et postquam factâ ex more oratione confederunt, ille maior innuit minori, & egressus est foras. Ipse autem sedebat torquens funiculum, nihil loquês omnino. Horâ verò nonâ pulsauit ostium frater iunior, & ingressus est cum cibo, quo reficerentur. Eodem nutu iussus, mensulam paruulam cum tribus paximatis apposuit, tacensque stetit. Cumque comeditissent, dixerunt ad beatû Macarium: Discedis, pater, an non? Et ille illic se quiescere velle respondit. Tunc illi matulam in vno angulo ad opus ipsius collocarunt, ipsi verò in altero angulo quieuerunt, quasi ad dormiendum se proiecissent. Iterùm ergo Macarius rogauit Dominum, vt ei opera ipsorum declararet. Et ecce velut dissipato tecto, lux clara cellulam illam quasi media dies impleuit, quam tamen illi non fenserunt: sed postquam arbitrati sunt senem dormire, surgentes in orationem sese dederunt, extendentes manus ad cælum; quos quidem ille, quid facerent, intuebarur; illi autem illum videre non poterant. Intentiùs autem senex respiciens, vidit tamquam muscas dæmones venientes in illius minoris ore atque oculis residere volentes, sed angelus Domini rhomphæâ igneâ armatus, tam illos circumdabat & defendebat, quàm dæmones repellebat & eiiciebat; ad maiorem verò accedere nullo modo præualebant. Propè verò iam luce, proiecerunt se in eodem stratu suo. Tunc Macarius velut euigilans surrexit, similiter surrexerunt & ipsi, quasi de longo somno excitati. Et accedens senior frater ad senem dixit: Vis, pater, vel duodecim psalmos canamus. Cumque psallerent, de ore

iunioris fratris per singulos versus fax ignis egressa ascendebat ad cælum. Item & maior cum decantaret, quoties ad psallendum labia deducebat, velut funiculus ignis de ore eius similiter tendebatur ad cælum. Postquam verò expleuerunt matutinos, egressus Macarius obsecrabat eos, vt pro se orare dignarentur: illi verò tacentes, ad eius pedes sunt prouoluti, seipsos orationibus illius commendantes. Et cognouit senex, quoniam maior quidem esset in timore Dei perfectus, minorem verò adhuc dæmones impugnarent. Post paucos verò dies maior frater receptus est in pace, tertio die etiam minor est eum adsecutus.

196. Abbas Moyses commonebat fratres, dicens: Quatuor sunt monacho principalia obseruanda; id est, tacendi, seruandi mandata Dei, humiliandi semetipsum, & angustia paupertatis. Oportet ergo monachum vt semper luceat, semper suorum sit memor peccatorum, & omni horâ ponat sibi mortem ante oculos suos.

197. Sancti patres congregati prophetauerunt de vltimâ generatione, ex quibus vnus præcipuus, nomine Squirion, dixit: Nos quidem adhuc mandata Dei implemus. Interrogauerunt eum alij patres, dicentes: Quid hi, qui post nos futuri sunt? At ille respondens dixit: Media fortè complebunt mandata Dei, & æternum requirent Deum. Dixeruntque sancti patres: Post hos autem qui veniunt, quid facturi sunt? Respondens dixit: Homines generationis illius mandatorum Dei opera non habebunt, & præcepta Dei obliuiscuntur. Superabundabit autem tunc iniquitas, & refrigescet charitas multorum. Veniet verò super eos tentatio, & qui inuenti fuerint in illâ tentatione probati, & nobis & patribus nostris meliores existent, & feliciores, & probabiliore.

198. Quidam frater abbatem requisituit Agathonem, dicens: Volo, pater, manere in congregatione cum fratribus: dic mihi quomodo habitem cum eis? Respondit ei senex: Obserua hoc præ omnibus, vt qualis primo die ingredieris apud ipsos, talis etiam reliquos peragas dies cum humilitate.

199. Quodam tempore Mazices cum superuenissent in Scithi, & multos ex patribus interfecissent, abbas Pœmen cum alio abbate seniore se, nomine Nub, & cum aliis quinque patribus fugiens inde, venit in locum Therenuthi: & inuenerunt ibi templum quoddam desertum, manserunt in eo septem diebus pariter, donec cognoscerent vbi mansurus esset vnusquisque in

SENIORVM.
Ignis ex ore eorum egreditur.

MOYSES.
Pasc. c. 35 n. 1.
Quæ quatuor monacho obseruanda.

INCERTI.
* Vulgati Isquirion, Ioan. libell. I. n. 14 Squirionis de vltimâ generatione propheta.

Matth. 24.

AGATHONIS.
Pelag. libell. 10. n. 1.
Pasc. c. 42 n. 1.
Vt primo die conuersionis, semper conuersandum.

N V B.
Pelag. libell. 15. n. 11.
Pasc. c. 42 n. 4.

Proficiunt.

Surgunt ad orationem.

Protegitur ab Angelo.

psalmos duodecim canamus.

SENIORVM.

Ægypto. Dicit ergo eis abbas Nub: Septimanâ hac vnusquisque requiescat apud se, & cum altero non loquatur. Cum autem sic facerent, erat in templo illo statua cuiusdam idoli. Abbas ergo Nub exurgens manè lapidabat eam, & vespere veniens dicebat ad eam: Peccaui, indulge mihi. & per totam septimanam similiter fecit. Die autem Sabbati cum pariter conuenissent, dicit ei abbas Pœmen: Quid voluisti hac totâ facere septimanâ, vt homo fidelis idolo diceres, Indulge mihi. Dicit ei senex: Hæc ego propter vos feci: dicite mihi, numquid hoc idolum quando lapidabam, locutum est, aut iratum? Et iterum quando indulgentiam petebam, numquid exaltauit se, aut gloriatum est? Cui abbas Pœmen respondit: Non vtiq̄ue. Tunc senex dixit: Fratres, ecce, sumus septem; si vultis ergo vt pariter maneamus, sit idolum istud nobis exemplum; nequando iniuriatus aliquis irascatur; nec quando ab eo venia petitur, gloriatur vel extollatur. Sin autem ita non vultis, vnusquisque vbi vult pergat. At illi proijcientes se in terram, responderunt se ita facturos, & sic permanserunt per multos annos cum multâ humilitate & patientiâ. Quatuor horis dormiebant in nocte, & quatuor psallebant, & quatuor operabantur; in die verò vsque ad horam sextam operabantur: deinde vsque ad nonam legebant; & post hoc victum sibi præparabant, colligentes quasdam herbas terræ.

Verus monachus instar statuae, nec laude nec iniuriâ mutatur.

Canon vita septem fratrum.

VII. MONACHORVM.

200. Fuerunt & alij septem similiter probatissimi viri, qui in eâ eremo, quæ Sarracenis contigua est, habitabant; cellulis quidem haud longè à se diuisis, sed ipsi vinculo charitatis connexi: quorum vnus vocabatur Petrus, alius Stephanus, tertius Ioannes, quartus Georgius, quintus Theodorus, sextus Felix, septimus Laurus. Hic ergo in sterili ac vultuosâ solitudine, & panè hominibus inhabitabili commorantes, semel sibi in septimanâ videndos se præbebant. Sabbatorum namque die, horâ diei nonâ conueniebant singuli de locis suis ad locum sibi condictum, deferentes vnusquisque, si quid inuenire poterat. Et vnus quidem defererebat nuces, alius ²³ lactones, alius dactylos, alius ficus, alius herbas vsibiles, id est, lapsanum, pastinacas, caricas, & petroselinum. Ille quippe erat præcipuus eorum victus: panem namque & oleum vel potum extra vsum habebant. Tantummodò enim supradictis herbis & pomis sustentabantur. Vestimentum eis palma solummodò præbebat: aqua in illis locis minimè inueniebatur. Neque

Septem eremita die Sabbati tantum conueniunt.

Herbis folis vtiuntur.

enim aliter potabantur, quàm exeuntes mane, ac discurrentes per diuersas herbas colligentes rorem, qui affluentissimè ibi cadit, & inde tantummodò bibebant. Cumque (vt diximus) in vnum conuenirent locum, agentes Deo gratias sumebant cibum. Post refectionem verò vsque ad vespeream sedètes meditabantur de Scripturis sanctis. Non enim discurrebat inter eos sæcularis fabula, non cura sæculi, non actio terrenarum rerum, sed solummodò collatio spiritalis, regni cælestis desiderabilis commemoratio, futura beatitudo, gloria iustorum, pœna peccatorum, sanctorumque quies. Hæc commemorantes suspirabant ex imo pectore, & flebant vberimè. Cumque per totam noctem peruigiles manerent celebrantes Domino laudes: die Dominico horâ nonâ, loquendi secum & videndi se terminum capiebant. Redibat enim vnusquisque ad cellam suam, in quâ solus soli Deo diebus ac noctibus vacabat. In his igitur studijs eos positos Sarraceni latè per eremum discurrentes repererunt, & irruentes supra eos de eremo eiecerunt, atque ligantes eos pedibus suspenderunt, multisque iniurijs afflictos ad extremum focum subtus eos de herbis amarissimis congefserunt, vbi incredibiliter cruciati, lumen oculorum ex amaritudine fumi amiserunt. Et postquam multis tormentis eos afflixerunt, semiuuos eos dimiserunt: ex quibus vnum nouimus in quodam loco plurimo postea superuixisse tempore, ceteri verò vbiuam fuerint deuoluti penitus ignoramus.

Rore potantur.

Spiritualiter colloquuntur.

A Sarracenis cruciantur.

201. Interrogauit quidam frater abbatem Pœmenem, dicens: Quid est quod Dominus in Euangelio dicit: Maiorem hac charitatem nemo habet, quàm vt quis animam suam pro amico suo ponat: quomodo hoc fiet? Respondit senex: Si quis audit verbum malum à proximo suo, & cum possit ipse similia illi respondere, tolerat tamen in corde suo, & vim laboremque sibi facit, ne fortè respondeat illi malum & contristet illum, iste animam suam ponit pro amico suo.

POEMENIS Pelag. libell. 17. n. 10. Pasch. c. 37. num. 3. Ioan. 15.

Quomodo quis animam spiritualiter pro amico ponat.

202. Dixit quidam senex: Si non recordatur homo suos actus in oratione, in vanum laborat cum orat. Quando enim voluntatem peccandi quis dimiserit, & ambulat permanens in timore Dei, istum mox cum gaudio suscipit Deus.

INCERTI. Ioannes libell. 4. n. 4. titulo Moyses. In editis alio stilo.

203. Sanctum senem requisituit frater, dicens: Quid faciet homo in omni tentatione veniente super se, & in omni cogitatione immisâ ab inimico? Respondit: Plangere debet in conspectu bonitatis Dei, vt succurrens auxilietur ei. Scriptum est enim:

INCERTI.

Orandum in tentatione.

Pfal. 117. enim: Dominus mihi adiutor est, & ego despiciam inimicos meos.

INCERTI. 204. Quidam senex dixit: Sicut ad succensam ollam muscæ non appropinquant, si verò tepida fuerit, insident in eâ, & faciunt vermes: ita & monachum succensum igne diuini amoris fugiunt dæmones, tepidum verò illudunt & insequantur.

SILVANI. 205. Abbas Siluanus dum sederet in spelæo, factus in exultati pendebat in faciem suam. Et post aliquot horas surgens plangebatur vehementer. Altans autem discipulus eius, dixit ei: Quid habes, pater? At ille tacens plangebatur. Cùm autem compelleret eum discipulus, vt diceret ei quid plangeret; dixit ei: Ego ad iudicium raptus fui, fili, & vidi multos de habitu nostro monachili euntes ad supplicium, & multos laicorum euntes in regnum Dei. & hæc dicens senex, lugebat grauiter.

INCERTI. 206. Quidam senex dixit fratri: Omni die vicinam tibi mortem esse cogita, quasi iam clausus sis in monumento, nihil de hoc sæculo cures. Timor Dei iugiter permaneat in te, in omni horâ. Crede te hominibus omnibus inferiorem esse. Non detrahas alicui, quia Deus cognoscit omnia; sed esto pacificus cum omnibus, & dabit tibi Dominus requiem semper.

MACARIJ. 207. Cùm quidam fratres quemadmodum orarent, beatum Macarium requisissent, respondit illis, dicens: Non sunt necessaria nobis superflua verba, sed extendere tantum manus ac dicere debemus: Deus quomodo vis, & sicut tibi placet, ita fiat. Si autem tentatio irruerit, aut impugnatio, dicendum est: Deus auxiliare nobis. ipse enim scit quæ nobis expediant.

IOANNIS. 208. Abbas Ioannes dicebat: Similis debet esse monachus homini sedenti sub arbore, qui respiciens feras diuersas & serpentes venientes ad se, cùm non potuerit eis resistere, ascendit in arborem vt euadat. Ita & monachus sedeat in cellâ suâ, & respiciens prauas cogitationes venientes super se, & cùm non potuerit eis resistere, confugiat per orationem ad Dominum, & saluabitur.

EIVSDEM. 209. Idem dixit: Similis debet esse monachus homini habenti à sinistrâ ignem, & à dextrâ aquam; quoties enim succensus fuerit ignis, tollit de aquâ & exstinguit illum. Sic oportet & monachum facere omni horâ, vt quodcumque cogitatio turpis succensa fuerit ab inimico, tunc aquam orationis effundat, & exstinguat illam.

ZENONIS. 210. Abbas Zenon dum esset in Scithi, egressus est nocte de cellâ suâ ambulare per eremum: & factum est, dum longius pro-

cessisset, errauit tres dies & noctes ambulans, & cecidit fatigatus vsque ad mortem. Et ecce stetit ante eum infans, habens in manu suâ panem, & dixit ei: Exurge, & comede. At ille exurgens orauit; sperabat enim phantasiam esse. Cui infans dixit: Benè fecisti quod orasti, modò ergo surge & comede. cui abbas Zenon non acquieuit, nisi secundo ac tertio orasset. Et cùm ille laudaret quia orabat, iam tunc surrexit & comedit. Post hæc dixit ei infans: Quantum plus ambulasti, tantum longius es à cellâ tuâ; sed surge, sequere me: & mox inuentus est ante cellam suam. Dixit ergo ei senex: Ingredere in cellam meam, & fac orationem. Et ingresso sene in cellam suam, ille non apparuit.

211. Abbas Daniel referebat de beato Arsenio, eò quòd sabbatorum die vespere solem relucens post dorsum suum dimittebat in oratione persistens, extendensque ad cælum manus non desistebat orare, nisi iterum sequenti die sol surgens oculis eius impleffet.

Ceteras autem noctes peruigiles ducebat, & propè diluculo, cùm vellet parum pro naturæ fragilitate quiescere, dicebat somno: Veni male ferue; & mox claudens oculos, quiescens subripiebat parum somni sedendo, & statim exurgebat.

Hic ipse Arsenius totum tempus vitæ suæ sedens ad opus manuum, pannum habebat in sinu propter lacrymas, quæ ob desiderium æternæ vitæ crebrò currebant ex oculis eius.

212. Quidam fratres cùm ad abbatem Lucium aduenissent, requisit eos senex, dicens: Quid soletis manibus vestris operari? At illi dixerunt: Nos nihil manibus nostris operamur, sed secundum quod dicit Apostolus, sine cessatione oramus. Quibus senex dixit: Non manducatis? At illi professi sunt: Etiam. Dixitque eis: Quando ergo comeditis, quis pro vobis orat? At illi conticuerunt. Et iterum requisit eos, dicens: Numquid dormitis? Cùmque illi se dormire dixissent, dixit eis: Quando ergo dormitis, quis orat pro vobis? Et non inuenerunt quid responderent ei. Tunc dixit eis: Indulgete ergo mihi, quoniam non facitis sicut dicitis. Ego autem dicam vobis quemadmodum manibus meis operans sine cessatione oro. Sedeo enim de mane vsque ad horam constitutam, & pauca palmarum folia infundo, & facio exinde funiculos, & interim oro, dicens: Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam. Cùmque

VERBA SENIORVM.

Contra phantasmatam oratio adhibenda.

Dimittitur reducitur in cellam.

ARSENII. Pelag. libell. 12. n. 1 Sabbatis Arsenius orat à solis occasu usque ad ortum.

Pelag. libell. 4. n. 2.

Somnus malus seruus.

Pelag. libell. 3. n. 1. Ruffin. supra n. 163.

LUCII. Pelag. libell. 12. n. 9 atque eius stilo hic in editis. 1. Thess. 5.

Quomodo quis semper orare possit.

Psal. 50.

percompleuero opera manuū mearum, & fecero aliqua vasa aut paucos funiculos, & emero ex eis nummos decem, ex ipsis nummis duos do pauperibus, & reliquos comedo. Quando ergo comedo aut dormio, tunc illi pro peccatis meis sine cessatione implent orationem meam.

MACARII
IOAN. li.
bell. 2. n. 6.
Macarius
lassus diu-
nitus tras-
portatur.

213. Abbas Macarius, dum semel de Scithi portaret sportellas quas texerat, grandem habens viæ laborem, refedit, & dixit: Deus, tu scis, quia amplius non valeo ambulare. & mox inuentus est ad fluuium, vnde adhuc multis aberat interuallis.

AMMON-
NIS
Ammon à
basilisco
diuinitus
liberatur.

214. Abbas Ammon veniens in deserto ad quemdam locum haurire aquam, vidit basiliscum: & iactans se in faciem suam, dixit: Domine, aut ego moriturus sum, aut ista bestia. Mox basiliscus per virtutem Dei dissipatus est.

BESARIO-
NIS
IOAN. li.
bell. 2. n. 1.

215. Abbatis Besarionis discipulus, nomine Dulas, cum quadam die cum ipso pariter iuxta littus maris ambularet, contigit eum multum sitire, & dixit seni: Sitis me macerat, pater. At beatus Besarion factâ oratione iussit eum aquam de mari tollere & bibere. Quod cum fecisset, & dulcissimam aquam reperisset, vasculum quod secum portauit, impleuit. Quod cum vidisset abbas Besarion, dixit ad eum: Quare implesti vas aquâ, fili? At ille dixit: Indulge mihi, pater, timui enim ne forte in antea sitiam. Cui senex dixit: Indulgeat tibi Dominus, fili, quia & vbique Deus est, & potest tibi dulcem aquam præstare.

Aqua ma-
ris oratione
Besarionis
dulcescit.

Deo fiden-
dum.

INCERTI.
Pelag. li.
bell. 3. n. 20
arque eius
stilo hic in
editis. Po-
sui ex
MSS.

216. Quidam frater volens discedere in solitudinem, à matre propriâ prohibebatur. Ille verò dicebat matri suæ: Permite me, mater; saluare enim volo animam meam. Cum autem non posset retinere eum mater, dimisit eum. Ille verò veniens in solitudinem, per negligentiam omnem vitam suam consumebat. Contigit autem vt moreretur mater eius. Et post tempus aliquod factus est & ipse ægrotus, & raptus in extasi ad iudicium, inuenit matrem cum his qui iudicabantur. Illa autem cum vidisset eum, obstupuit, dicens: Quid est hoc, fili? & tu in hoc loco deductus es condemnandus? Et vbi sunt illa verba, quæ solebas dicere, Quoniã saluare volo animam meam? Erubescens ergo ille in verbis quæ audiebat, stabat nihil habens quod responderet. Et ecce voce factâ, vt hic reuocaretur, tamquam altero iussu ex cœnobio fratrum transire, reuersus ad se, omnia quæ cognouerat quæque audierat adstantibus reterebat. Ad confirmationem sanè verborum suorum rogauit, vt aliquis ex adstantibus iret ad monasterium, vt videret si transisset frater eiusdem nomi-

Religiosus
negligens
uisione mo-
netur.

nis, de quo audierat: qui profectus, inuenit ita. Ipse verò postquam sanus effectus est, recludit se, & sedit cogitans de salute suâ, pœnitens & lacrymans super his quæ fecerat prius in negligentia. Tanta autem erat ei compunctio, vt cum multi eum rogarent paululum requiescere, ne forsitan noxium aliquid pateretur per incessantem fletum, ille nollet, dicens: Si matris meæ improprium non portauit, quemadmodum præsentem Christo & angelis eius in die iudicij aut impropria aut tormenta portabo?

Ex infir-
mitate &
uisione pro-
ficis.

217. Quidam frater sedebat in Ægypto in magnâ humilitate præcipuus, & habebat sororem in ciuitate meretricem, quæ multis animabus perditio fuerat. Frequenter ergo monebant senes fratrem illum, & vix potuerunt ei persuadere, vt veniret ad eam, quatenus per admonitionem eius posset peccatum, quod per eam fiebat, euincere. Cum autem veniret ad locum, quidam ex notis eum videns, præcessit, & nuntiauit illi, dicens: Ecce frater tuus venit ad te de eremo. Illa autem hæc audiens, præ gaudio relictis amatoribus suis quibus ministrabat, capite discooperto ad occurrendum fratri egressa est. Et dum vidisset eum, tentaretque eum complecti, dixit ei ille: Soror mea charissima, parce animæ tuæ, quoniam multi propter te pereunt. Considera quanta habeas tormenta preparata, nisi citò pœnitere festinaueris. Illa autem contremiscens dixit ad eum: Et scis, frater, quia est mihi salus vel modò? Cui ille dixit: Si volueris, est tibi adhuc salus. Illa autem iactans se ad pedes fratris sui, petebat vt eam secum duceret in desertum. Cui frater dixit: Vade, cooperi caput tuum, & sequere me. Cui illa, Eamus, ait, velociter: oportet enim me deformare, & inter homines nudo capite ambulare, quàm in officinam peccati mei iterum ingredi. Dum autem pariter ambularent, monebat eam frater ad pœnitentiam. Videns autem ille quia quidam fratres obuiarent sibi, dixit ad eam: Quoniam necdum omnes sciunt quòd soror mea es, secede parum de viâ, donec trãseant. Quod cum fecisset, postquam transierunt illi, vocauit eam frater suus, dicens: Veni soror, eamus viam nostram. Illa autem nõ respondit ei. Perquirens ergo ille diligenter sororem suam, inuenit eam mortuam, & vestigia pedum eius plena sanguine; erat enim discalceata. Tunc ille flens & euilans nuntiauit senioribus omnia quæ facta fuerant: at illi contendebant inter se de saluatione eius. Manifestauit autem Deus vni seni de ipsâ, quia quòd nulla illi cura fuit de rebus corporalibus, sed vt vulnus proprium sanaret, neglexit omnia sua, & inspirauit graui-

INCERTI.
Pasch. c. 24
num. 2.

Monachus
sororem à
meretricio
reuocat.

grauiter, & fleuit propter peccata sua, propterea suscepisset Deus poenitentiam eius.

ANTONII
Ex Hieron. ep. 33.
ad Caltrucium.

218. ²⁴ Quodam tempore cum beatus Antonius à sancto Athanasio Alexandriae episcopo propter confutationem hæreticorum in urbem esset adductus, perrexit ad eum Didymus vir eruditissimus, captus oculis. Cumque multa de Scripturis sanctis loquerentur, inter ceteras fermocinationes quas de sanctis Voluminibus habebat, cum Antonius miraretur ingenium eius, & acumen animi collaudaret, sciscitans, ait ad eum: Non tristis es quod oculis carneis carneas? Et cum ille præ pudore reticeret; secundò tertioque eum interrogans Antonius, tandem elicuit ut mœrorem animi simpliciter fateretur. Cui Antonius ait: Miror prudentem virum eius rei dolere damnum, ²⁵ quam formicæ, & muscæ, & culices habent; & non potius lætari illius possessione, quam sancti & apostoli meruerunt. Melius enim multò est spiritu videre, quam carne; & illos oculos possidere, in quos peccati festuca non possit incidere, quam illos qui solo visu per concupiscentiam possunt hominem in interitum gehennæ mittere.

Antonius
Didymum
super caritate solatur.

SENIORVM.

Ex Hieron. ep. 22.
ad Eutoch. de custod. virgin.

219. ²⁶ Quidam frater ex Nitriâ parciior magis quam auarior, & nesciens triginta argenteis Dominum Iesum venditum, centum solidos, quos lina texendo collegerat, moriens dereliquit. Inritum est autem cõsiliu inter monachos (²⁷ nam eodem in loco circiter quinque millia diuisis cellulis habitabant) quid facto opus esset. Alij pau-

peribus distribuendos esse censebant, alij dandos ecclesiæ; nonnulli parentibus eius remittendos. Macarius verò, & Pambo, & Isidorus, & ceteri seniores patres, sancto in eis loquente Spiritu, decreuerunt infodendos esse cum domino suo, dicentes: Pecunia tua tecum sit in perditionem. Sed ne hoc crudeliter quisquam putet factum, tantus terror & pavor per totam Ægyptum cunctos monachos inuasit, vt vnum solidum dimisisse, grâdis apud eos sit criminis.

SENIORVM.

Solidi cum mortuo monacho infodiuntur. Act. 8. Grande crimen monacho vel solido vnius proprietatis.

220. Erat quidam adolescens Græcus in Ægypto constitutus in cœnobio, qui nullâ continentia, nullâ operis magnitudine flammam poterat carnis extinguere. Cumque ad patrem monasterij hæc eius tentatio fuisset perlata, hac ille eum arte saluauit: Imperauit cuidam viro graui & aspero, vt iurgijs atque conuitijs infectaretur adolescentem, & post irrogatam iniuriam primus veniret ad querimoniam. Cumque imperata sibi perficeret, insuper vocati testes pro eo loquebantur, qui contumeliam adolescenti fecerat. At ille cœpit flere contra mendacium: quotidie gemitus, quotidie lacrymæ fluebant: sedebat solus, quia amaritudine repletus erat, omni que auxilio destitutus ad Iesu pedes iacebat. Quid multa? ita totus annus deductus est: quo expleto, interrogatus adolescens super cogitationibus pristinis, an si adhuc molestiæ aliquid sustineret, respondens dixit: Pater, viuere mihi non licet, quemadmodum fornicari libet? Ita ergo spiritali patre procurante adolescens superatâ libidine saluatus est.

INCERTI.
Ad verbu pœuè ex D. Hieron. ep. 4. ad Rusticum.

Libido malestis superada.

I N

LIBRVM TERTIVM

D E

VITIS PATRVM

NOTATIO.

I
PROLOGVS.

RVFFINO] Vide Prolegomenon v. generale initio horum librorum.

2. VERE MVNDVM QVIS DVBITET MERITIS STARE SANCTORVM] Vel hinc aliquo modo colligi potest, libri huius auctorem

esse Ruffinum, vt Prolegomeno v. tetigi. Repetit enim hic Ruffinus qua dixerat Prologo libri prioris: vel potius eiusdem libri Prologo epiphonematicè respondet. Cum enim illic dixisset: vt dubitari non debeat eorum meritum adhuc stare mundum: nunc infert

epiphonematicè, ad prius dicta alludens: Verè mundum quis dubitet meritum stare Sanctorum?

Vt porro prioris libri Prologus in quibusdam ad Palladij Procemium in Lausiacam historiam alludit, ita hic apertius communia quedam habet cum epistola Palladij ad Lausum, que post Procemium ibidem ponitur, que singulatim iam subiungo.

Non ergo spernas simplicitatem & impolitos sermones. Palladius initio Lausiacæ Hist. epistolâ ad Lausum: neque respuas rudem & inornatam dictionem.

Nec enim mei operis est diuinæ doctrinæ scripturæque sophisticæ & eloquenter signare sermones. *Palladius ibidem*: Non est enim diuinæ doctrinæ, ornata & ad ostendendam sapientiam composita uti oratione.

Sed suadere mentes hominum in fide & operibus veritatis. *Palladius ibidem*: Sed verbis persuadere veritatis.

Patrum denique sanctorum patriarcharum & prophetarum Abraham, Isaac, & Iacob, Moysis, & Eliæ, & Ioannis idèò descripta est fides, &c. *Palladius ibidem*: Nam ij quoque, qui patrum Vitæ conscripserunt, Abraham, & Isaac, & Iacob, & Moysis, & Eliæ, & Ioannis, & eorum qui deinceps conlequuntur, non narrarunt ut eorum illustreretur gloria, sed ut prodesse iis qui eas legerent.

3. MI DOMINE FIDOSE] *Putabam primò, Phidose legendum. Græco vocabulo, quòd scirem simile nomen alibi esse; ut Phidus episcopus Ioppe in Concilio Ephesino, & Phidus diaconus in Vita sancti Euthymij xx. Iannarij & Athanasius epistola de Synod. Arim. & Seleuc. habet quemdam Φιδίσιον, Phideliu episcopum. pro quo apud Socratem libro 11. cap. xxxii. est Φιλίδης, Philidius. Sed variis excusis, nihil inueni quod huc faceret. Tandem cum accentiè Palladium legerem, ex quo videbam Prologum hunc adumbratum, & in eo, tam in Proemio, quam epistola ad Lausum aliquoties occurreret fidelissimus. In Proemio: Fidelissim que & religiosi imperij splendor Lause. In epistola: Hæc ergo cum scias fidelissime Lause. & cap. xix & xx. hominum fidelissime Lause. ut Rufinus videatur Fidosum possuisse pro fidelissimo, & ita Lausum occultè insinuare. Nec enim puto Rufinum nomen suum libro huic præfixisse, cum ex alio vel verterit, vel alterius librum cum præfatione ediderit.*

Atque ut Prologum hunc in manuscriptis & editionibus omnibus, exceptâ primâ, inueni, ita eum hîc dedi. Prima tamen editio sequentia post Fidoſe ita concepit, & auctiora exhibet; qua hîc subiungo, ne quid desiderares omisſum.

Beatifico liquidem & admiror laudabile propositum tuum, ut dignum est: quoniam cum plurimi religiosam vitam professi circa vana & inania præsentis sæculi studium suum impendant, & iuxta Prophetæ oraculum, lapides sanctuarij dispersi sunt in capite omnium platearum; ex hoc valdè gaudeo, quòd tu verbo ædificationis, & sanctæ Scripturæ doctrinâ informari desideras, sanctorumque patrum considerationes & instituta perquiris.

Igitur vigesimum in episcopatu agens annum, desideranti tibi spiritualium virorum, quos in Dei rebus spectatos vidi & audiui, vitam moralemque doctrinam præsentis libelli compendio declarare tentabo, quatenus in proposito pietatis dux tibi metipſi bonorum operum, & eorum qui tecum sunt, & qui post te erunt, doctor efficiaris imperitorum.

Sed oro te, ne spernas simplicitatem eloquij, nec polita à me exigas stili venustatem. Nec enim operis est diuinæ Scripturæ, sophisticæ & eloquenter signare sermones, sed suadere mentes hominum in fide & operibus veritatis, secundum quod scriptum est: Aperi os tuum verbo Dei. & iterum: Non aspernas verba seniorum, & ipsi enim didicerunt à patribus suis.

Denique sanctorum patriarcharum & prophetarum, Abraham scilicet, Isaac, Iacob, Moysi, Eliæ, & Ioannis idèò à præcedentibus descripta est fides & conuersatio, non tantum ut illos glorificarent, quos certè Dominus glorificauerat, & in regno suo gloriosos habebat; sed ut legentibus posteris cõferrent veritatis doctrinâ, & exempla salutis.

Accipiens ergo à nobis non diserta, sed fortia; vera, non fucata; sanctos imitare quos legis; prædica quos diligis. Ex hoc enim auditores tui, facti amatores Christi, proficient ad æternam salutem.

Atque ex his manifestius quoque euadit, quomodo Rufinus Prologum hunc ex Palladij Proemialibus expresserit. Conferantur inter se, & non vanam coniecturam meam esse, tute deprehendes.

4. PAXIMATIA] *Panes sunt Ægyptiis monachis in usu. Vide Onomasticon.* Num. 4.

5. GELLO] *Post gellunculus. In Pelagio libello v. num. 24. est furicula. Intelligitur vas aquarium.* Num. 14.

6. PROASTIVM] *Mira hic MSS. librorum lectio. Audomaren. praestro, qui vocatur infentimo.* Num. 19.

Aquic. proastion, qui vocatur setimo. Edui, prope præcium vel præitium. Cedrenus anno xx. Imperij Theodosij iunioris, eandem historiolam narrat, ubi Græcè est Πραστειον. & infra apud Pelagium libello xv. n. 66. in hac eadem re, suburbianum. Suprà in Vita S. Basilij c. 11. etiam habes proastium.

7. SEPTIMO] *Intelligitur septimum clima seu regio Constantinopoleos, quod in proastio seu suburbio erat. Aliquando Græcum vocabulum Latini seruant, & vocant hebdomon. Vide Onomasticon.*

8. SVBRIPAT] *Id est, subrepat. Editi addunt, meritum. Sic supra apud Rufinum lib. 11. cap. xv. Huic quodam die satanas subripere volens.*

9. BRUMOSA] *Ita MS. Editi ferè, bramosa & bromosa. Intelligitur autem aqua crassa & fœtida. Glossæ Isidori. Bromosa, immunda. Brumofus, annolus, resinofus. Brumalia, resinosa pluuia.* Num. 39.

10. MUSCATA] *Variâ hic lectio in MSS. musca in Aquicinet. musaco in Audomaren. Suprà in Vita Pelagij cap. 11. Quæ tamen transiens per nos, totum impleuit aërem ex odore musci. In Vita Marcelle cap. 111. fragrare musco mure.*

11. ABBAS IOANNES] *Fulbertus Carnotensis episcopus in sine epistolarum suarum, post hymnum de Natiuitate Christi & Epiphaniæ, ex hoc loco, vel ex Pelagio infra libell. x. num. 27. hanc de Ioanne Paruo narrationem ita versibus & rhythmis sæculi sui reddidit:* Num. 56.

In Vitis patrum veterum quiddam legi iucundum, Exemplo tamen habile, quod vobis dico rhythmicè.

Ioannes abba paruulus staturâ, non virtutibus, Ita maiori socio, quicum erat in eremo, Volo, dicebar, viuere securè, sicut Angelus, Ne veste nec cibo frui, qui laboretur manibus. Respondit frater: Moneo, ne sis incepti proper, Quod tibi postmodum fit non cœpisse fatius.

At ille: Qui non dimicat, non cadit neque superat. Et nudus eremum interiorè penetrat, Septem dies gramineo nix ubi durat pabulo: Octauam fames imperat, ut ad sodalem redeat: Qui serò clausam ianuam, tutus sedet in cellula: Cum minor voce debili appellat: Frater, aperi;

Ioannes opis indigus notis assistit foribus: Ne spernat tua pietas, quem redigit necessitas. Respondet ille deintus: Ioannes factus est Angelus, Miratur cæli cardines, vltra non curat homines.

Foris

Foris Ioannes excubat, malamq; noctē tolerat,
Et præter voluntariam hanc agit pœnitentiam.
Facto manè recipitur, satisq; verbis vritur,
Sic intentus ad crustula, fert patienter omnia.
Refocillatus Domino grates agit ac socio:
Dehinc rastellū brachijs tētar mouere lāgudis.
Castigatus angustia de leuitate nimia,
Cum Angelus nō posuit, vir bonus esse didicit.

Num. 61. 12. THEOPEMPTVS] *Ita Θεοπέμπτος vocatur in Menais Græcis XIX. Iannary in Vita Macarij Aegyptij. In MSS. & editis variè hoc nomen deprauatur; Theopentus, Theopenitus.*

Num. 73. 13. CARRICAVIT] *Gloss. vet. Carrico, onero.*

Num. 84. 14. CONVITIIS AFFLIGEBAT] *De hoc Atheniensium more habes apud Gregorium Nazianzen. Oratione in laudem D. Basilij.*

Num. 104. 15. CERTATVS ES] *Aliàs, certasti. Sed sapius hac forma loquendi eo saculo vsitata in his libris occurrit.*

Num. 118. 16. CVM LAMPADIBVS] *Viris in dignitate constitutis, vel sanctitate eminentibus occurrebant, cum igne, cereis, lampadibus, thymiamate. Vide dicta ad Vitam S. Basilij cap. IX. n. 44.*

Num. 128. 17. PISTOR MOLÆ OCVLOS OPERIRET] *Deest prior pars huius numeri in manuscriptis vsque ad Numquam. Editi eam habent: quare reliqui. Sed qui oculi molæ? Legendum existimo, pistor molæ, oculos animalis operiret. Ita Pelagius libello xv. numero 80.*

Num. 134. 18. HYPERICIVS] *Hoc numero in editis varia comprehendebantur apophthegmata breuia, quæ iisdem verbis habentur in Pelagio libello IV. à numero 45. vsque ad num. 54. inclusiue nomine Hyperichij, exceptis duobus ultimis, qui sub Incerti titulo habentur. Substitui hic quod erat in MSS.*

Num. 168. 19. IOSEPH] *MS. Aquic. Iusefel. MS. Audomar. Tusefel. alij Iosephel.*

Num. 172. 20. MACARIVS] *Numerus hic & historiola Macarij hoc modo in MS. Aquicinct. erat concepta: Abbas Macarius dum ambularet per desertum, hominem quemdam mortuum pronum in terrâ inuenit iacentem, & posito baculo suo super eum, ait: In nomine Iesu Christi surge. Et statim, qui iacebat mortuus, surrexit, & iactauit se ad pedes S. Macarij. Et cœpit proclamare, quemadmodum ducebatur ab angelis satanæ ad locum tormentorum, & propter petitionem eius fuisset ab Æthiopicis dimissus. Cui, cum interrogaret Macarius in quo loco fuisset destinatus; ille altè ingemiscens, ait: Quantum cælum distat à terrâ; tantum ignis est altus, in quo medio eram missus. His autem auditis senex lacrymas effudit, dicens: Væ homini illi, qui mandata Dei transgressus fuerit. *Quæ in textu edito sunt de refrigerio damnatorum, non valde quadrant cum placitis Theologorum Scholasticorum. Eadem historiola paulo aliter narrata, habetur etiam inf. apud Ioannem libello III. n. 16. vbi Notationē vide.**

Num. 199. 21. MAZICES] *Impressi Mazines. MS. Aquic. Amazones. sed legendum Mazices. apud Pelagium est, gens Mazicorum.*

Num. 200. 22. THERENVTHI] *Ita legendum, ex Pelagio libell. xv. n. 11. constat. MS. & impressi, vel teneritudinis, vel terentitudinis, vel simile quid deprauatū.*

Num. 200. 23. LACTORONES] *Ita impressi. MS. Aquicinct. lactopones, qui totum locum ita legit: Alius lacto-*

pones, alius dactylos, alius ficus, alius herbas vsibiles, id est, lapsanium, pastenacas, scaruitas, & petroselinum. MS. Audomar. priora decerant, reliqua ita legit: lapsanium, pastenacas, carricas ex petris. Colon. editio: lapsanium & pastenatas, cucurbitas & petroselinum. *Aliquæ editiones carricas omittunt. Omnino difficile hic diuinare. An lacterones sunt. lactuca. à lacte? an decurtatum ex Græco Σαλαντέρες? quod tamen non memini legisse. Fortè etiam scaruitæ proba vox, unde Gallis cheruy, inter herbas vsibiles.*

24. QVODAM TEMPORE] *Desumptum hoc ex D. Hieronymo epist. xxxiii. ad Castrurium, quæ hic tamen in fine, desumit Hieronymo. quàm illos qui solo visu per concupiscentiam possunt hominè in interitum gehennæ mittere. Russin. lib. 11. Eccl. hist. cap. vii. Socrat. lib. 1v. cap. xx. Hieron. in præfat. Didymi de Spiritu sancto: Didymus verò meus oculum habens sponsa in Cantico canticorum, & illa lumina, quæ in candentes segetes sublimari Iesus præcepit, procul altius intuetur. & ep. xxxii. ad Abigaum: Sed illum te oculum habere latere, de quo in Cantico dicitur canticorum: Vulnerasti me foror mea sponsa vno de oculis tuis.*

25. QVAM FORMICÆ ET MVSCÆ ET CVLICES HABENT] *Hieron. epist. xxxi. ad Abigaum, quæ est consolatoria super cecitate: Nec doleas si hoc non habeas quod formicula, & muscæ & serpentes habent. Vbi etiam refert, quosdam mundi philosophos, vt totam cogitationem ad mentis cogent puritatem, sibi oculos eruisse. Et lib. 11. in Iovinianum: quosdam legimus sibi effodisse oculos. Cicero lib. v. de fin. Democritus qui verè falsone dicitur oculis se priuauisse. De eo idem v. Tuscul. Gellius lib. x. cap. vii. Tertullianus Apolog. c. xlvi.*

26. QVIDAM FRATER] *Huc fortasse facit quod habet D. Hieronymus epist. 1v. ad Rusticum: Vidimus nuper & planximus Cræsi opes vnus morte deprehensas, vrbique stipes quasi in vsus pauperum congregatas stirpi & posteris derelictas. Tunc ferrum quod latebat in profundo, supernatauit aquæ: & inter palmarum arbores myrrha amaritudo monstrata est. Nec mirum; talem & socium & magistrum habuit, qui egentium fames suas fecit esse diuitias; & miseris derelicta in suam referuauit miseriam. Quorum clamor tandem peruenit ad cælum, & patientissimas Dei vicit aures, vt missus angelus pessimus Nabal Carmelo diceret; Stulte hac nocte auferent animam tuam à te: quæ autem præparasti cuius erunt? vbi tralatiuè ferum pro latenti grauique monachi iniquitate accipe; & amaritudinem aquæ à Moyse propè septuaginta palmas inuentam pro crimine, quod palmis velut sanctitatis umbrâ obtegatur.*

Nescio an per sociū & magistrum suo gillet Rufinum, quæ Grunni nomine designat, de quo in eadem epistolâ: Hic benè numatus plus placebat in prandis. Nec mirum, si qui multos inescare solitus erat, facto cuneo circumstrepentium garrulorum procedebat in publicum, intus Nero, foris Cato.

27. NAM EODEM LOCO CIRCITER QVINQUE MILLIA DIVISIS CELLVLIS HABITABANT] *Suprà lib. 11. qui primus Russini est, in Prologo: Commanent autem per eremum dispersi & separati in cellulis. Non frustra dixit, diuisis cellulis. vt Cellia seu Lauram insinuaret.*

DE
VITIS PATRVM
LIBER QVARTVS,
AVCTORIBVS
SEVERO SVLPITIO
ET
IOANNE CASSIANO.

Excerpta hæc sunt ex SEVERI SVLPITII Dialogo I.
& IOANNIS CASSIANI Institutis & Collationibus.

PROLOGVS.

Seuer. Sul-
pit. Dialo-
go I. cap. I.
quædam
huius Pro-
logi verba
habet.
Intelligē-
da omnia
uomine
Posthu-
miani, qui
interloqui-
tur.

REQVENTER ac sæpius à me, fratres, flagitatis, vt vobis gra-
tiâ adificationis, regressus de partibus transmarinis, edisseram meæ
peregrinationis historiam, vel qualiter in Oriente fides Christi flo-
reat, quæ sit principum pax, quæ sanctorum quies, quæ instituta
monachorum, quæ eremitarum vita vel conuersatio. Si vel in eremo
vivere Christianis licet, quantisque signis ac virtutibus in seruis suis Christus opere-
tur, quemadmodum etiam mihi prospera nauigatio fuerit, qui vel quò me iter terrenum
perduxerit. Vestris ergo adiutus orationibus faciam, vt desiderare vos video: &
quæso vt libentissimè ad ea quæ narro aurem accommodetis.

CAP. I. De monacho solitario, qui in sinibus Cyre-
norum in paruo tugurio commanebat.

Seuer. Sul-
pit. Dialo-
go I. c. 2.

ANTE hoc triennium, quo
tempore hinc abij, vbi à Nar-
bonâ nauim soluimus, quinto
die portum Africæ intraui-
mus: adeò prospera Dei nutu
nauigatio fuit. Libuit animo adire Car-
thaginem, loca visitare sanctorum, & præ-
cipuè ad sepulcrum Cypriani martyris
adorare. Quintodecimo igitur die ad por-
tum regressi, profectique in altum Alexan-
driam petentes, reluctante Austro, pænè in
Syrtim illati sumus: quod prouidi nauitæ

cauentes, iactis anchoris nauim sistunt. Sub
oculis autem terra continens erat, in quam
scaphis egressi, cum vacua omnia ab hu-
mano cultu cerneremus, ego studiosius ex-
plorandorum locorum gratiâ, longius pro-
cessi. tribus ferè à littore millibus paruum
tugurium inter arenas conspicio, cuius te-
ctum, quasi carina nauis, erat contiguum
terræ, satis firmis tabulis constructum. Non
quòd ibi imbrium vlla vis timeatur; fuisse
autem illic pluuiam nec aliquando qui-
dem auditum est: sed quòd ventorum tan-
ta vis est, vt si quando vel clementiore cælo
aliquantum spirare flatus cœperit, maius in
illis terris, quam in vlllo mari naufragium
fit.

Posthumi-
anus adorat
ad sepul-
crum san-
cti Cypria-
ni.

fit. Nulla ibi germina, fata nulla proueniūt: quippe in inifabili loco arenis, ad omnem motum ventorum cedentibus. Verum vbi aduersa quaedam à mari promontoria ventis resistunt, terra aliquantulum solidior herbam raram atque hispidam gignit: ea ouibus est pabulum satis vtile. Incolæ loci illius lacte viuunt. Qui solertiores sunt, vel (vt ita dixerim) ditiores, hordeaceo pane vtuntur. Et ibi sola messis est: quæ celeritate prouentus, per naturam solis siue aëris, ventorum casus euadere solet. Quippe fertur à die iacti seminis, trigesimo die maturefcere. Consistere autem ibi homines non alia ratio facit, quàm quod omnes tributo liberi sunt. Extrema siquidem Cyrenorum ora est deserto illi contigua, quod inter Ægyptum & Africam interiacet; per quod olim Cato Cæsarem fugiens duxit exercitum.

Ergo vt ad tugurium illud, quod eminus conspexeram, pertendi, inuenio ibi senem in veste pelliceâ, molam manu vertentem. Consalutatus, accepit nos benignissimè. Eiectos nos in illud littus exponimus; & ne statim repetere cursum possemus, maris mollitie detineri. Egressos in terram, vt est mos humani ingenij, naturam locorum, cultumque habitantium voluisse cognoscere: Christianos nos esse, id præcipue quærere, an essent aliqui inter illas solitudines Christiani. Tunc verò ille flens præ gaudio, ad genua nostra prouoluitur, iterumque ac sæpius nos deosculans, inuitat ad orationem. Deinde expositis in terram ferinis pellibus, facit nos discumbere; apponit prandium sanè locupletissimum, dimidium panem hordeaceum. Eramus autem nos quatuor, ipse erat quintus. Fasciculum herbæ etiam intulit, cuius nomen mihi excidit, quæ menthæ similis est, exuberansque foliis saporem mellis præstabat. Huius prædulci admodum suauitate & delectati sumus, & satiati. Septem enim diebus apud illum fuimus. Postera igitur die, cum aliqui ex incolis ad nos confluere cœpissent, cognoscimus illum hospitem nostrum esse presbyterum, quod summâ nos dissimulatione ille celauerat. Deinde cum ipso ad ecclesiam processimus, quæ ferè duobus millibus à conspectu nostro, interiectu montis, exclusa aberat. Erat autem vilibus texta virgultis, non multò ambitiosior, quàm nostri hospitis tabernaculum: in quo vix quis, nisi curuus, poterat consistere. Cum hominum mores quæreremus, illud præclarum animaduertimus, nihil eos neque vendere, neque emere. Quid sit fraus atque furtum, nesciunt: aurum atque ar-

genrum neque habent, neque habere cupiunt. Nam cum ego presbytero illi decem aureos obtulissem, refutauit. Et cum nollet eos accipere, aliquantulum vestimentorum ei indulisimus. Quod cum ille benignè accepisset, reuocantibus nos ad mare nautis, discessimus ab eo.

De dictis Origenis, quòd hæretica sint.

CAP. II.

PROSPERO igitur cursu, septimo die Alexandriam peruenimus, vbi fœda inter episcopos atque monachos certamina gerebantur, ex eâ occasione vel causâ, quod congregati in vnum sæpius sacerdotes, frequentibus decreuisse Synodis videbantur, ne quis Origenis libros legeret aut haberet, qui tractator sanctarum Scripturarum peritissimus habebatur: sed episcopi quædam in libris illius insanius scripta memorabant. Quæ assertores Origenis non ausi defendere, ab hæreticis potius fraudulenter inserta dicebant: & idè non propter illa, quæ in reprehensionem meritò vocantur, etiam reliqua esse damnanda; cum legentium fides facile posset habere discrimen, ne falsa sequeretur, & tamen Catholicè disputata retineret. Non esse autem mirum, si in libris neotericis & recenter scriptis fraus hæretica fuisset operata, quæ in quibusdam locis non timuisset impetere Euangelicam veritatem. Aduersum hoc episcopi obstinatius renitentes, pro potestate cogebant recta etiam vniuersa cum prauis, & cum ipso auctore damnare, quia satis super his sufficerent libri, quos ad se iam recepisset Ecclesia; respuendamque esse penitus lectionem, quæ plus esset nocitura insipientibus, quàm profutura sapientibus. Mihi autem ex illis libris quædam curiosius indaganti, admodum multa placuerunt: sed aliqua reprehendi, in quibus illum praua sensisse non dubium est, quæ defensores eius falsata contendunt. Ego miror, vnum eundemque hominem tam diuersum à se esse potuisse: vt in eâ parte, quæ probatur, neminem post apostolos habeat æqualem; in eâ verò, quæ iure reprehenditur, nemo deformius doceatur errasse. Nam cum ab episcopis excerpta ex libris illius multa legerentur, quæ contra Catholicam fidem scripta constarent: locus ille vel maximam parabat inuidiam, in quo editum legebatur: Quia Dominus noster Iesus Christus sicut pro redemptione hominis in carnem venisset, crucem pro hominis salute perpassus, mortem pro hominis æternitate gustasset; ita esset eodem ordine passionis etiam diabolum redempturus: quia hoc bonitati illius pietati que con-

Seuerus Sulp. Dialogo 1. c. 3. Contentio episcoporum & monachorum ob Origenem.

Origenis scripta ab hæreticis adulterata

Præclarum de Origenis testimonium cum respiratione.

Error Origenis de diabolo quandoque redimendo.

Hordeum trigesimo die maturefcens.

Senis Cyrenensis prædium hospitale.

Posthumus septem diebus apud senem mansit.

Senis innocentia.

gruc-

INSTIT.
COLLAT.

grueret, vt qui perditum hominem reformasset, prolapsum quoque angelum liberaret. Cùm hæc atque alia huiusmodi ab episcopis proderentur, ex studiis partium orta est magna seditio. Quæ cùm reprimi sacerdotû auctoritate non posset, sæuo exemplo ad regendam ecclesiæ disciplinam præfectus assumitur: cuius terrore dispersi fratres, ac per diuersas oras monachi sunt fugati, ita vt propositis edictis, in nullâ constare sede sinerentur. Illud autem me admodum permouebat, quòd Hieronymus vir maxime Catholicus, & sacræ legis peritissimus, Origenem secutus primo tempore putabatur: quem nunc idem ipse Hieronymus præcipuè, & omnia illius scripta damnaret. Nec verò ausus sum de quocumque temerè iudicare: præstantissimi tamen viri doctissimiqûe ferebantur in hoc certamine dissidere. Sed tamen siue illud error est, vt ego sentio; siue hæresis, vt putatur, non solum reprimi non potuit multis animaduersionibus sacerdotum, sed nequaquam tam latè se potuisset effundere, nisi contentione creuisset. Istiusmodi ergo turbatione cùm veni, Alexandria fluctuabat. Me quidem episcopus illius ciuitatis benignè admodum, & meliùs quàm opinabar exceperit, secumqûe tenere tentabat. Sed non fuit animus ibi consistere, vbi recens fraternæ cladis feruebat inuidia.

Hieronymus sacræ legis peritissimus.

Hæreses contentionibus cresunt.

CAP. III. De conuersatione Hieronymi Ierosolymitani.

Seuer. Sulpit. Dialogo I. c. 4. Beatus Hieronymus in Bethleem rexit ecclesiam.

Eiusdem encomium.

Posthumianus sex mensibus mansit apud Hieronymum.

Hier. ep. 22. ad Eustochium de custod. virgin.

IGITVR inde egressus, Bethleem oppidum petij, quod ab Ierosolymis sex millibus separabatur: ab Alexandria autem sedecim mansionibus abest ecclesia loci illius, quam Hieronymus presbyter regebat. Nam parochia est episcopi, qui Ierosolymam tenet. Mihi iam pridem Hieronymus superiore illâ meâ peregrinatione comperitus, facillè obtinuerat, vt nullum præter illum mihi expetendum rectiùs arbitrarer. Vir enim præter fidei meritum, dotemqûe virtutum, non solum Latinis atque Græcis, sed & Hebraicis etiâ litteris eruditus est, vt se illi in omni scientiâ nemo audeat comparare. Nam sex menses apud ipsum fui conuersatus. Cui iugis aduersum malos pugna, perpetuumqûe certamen conciuit odia perditorum. Verè fateor, pinxisse mihi videretur in aliquibus opusculis vitia multorû; inò quòd nihil penitus omisit, quod non carperet, laceraret, exponeret; præcipuè auaritiâ, nec minùs vanitatem infectatus est. multa de superbiâ, non pauca de superstitione disseuit. Ceterùm de fami-

liaritatibus virginum & monachorum, atque etiam clericorum, quàm vera, quàm fortia disputauit? Vnde à quibusdam dicitur non amari. Oderunt eum hæretici, quia eos impugnare non desinit. Oderunt eum clerici, quia vitia eorum insectatur & crimina. Sed planè eum boni homines admirantur & diligunt. Nam qui eum hæreticum esse arbitrantur, insanunt. Verè dixerim, Catholica hominis scientia, sana doctrina est: totus semper in lectione, totus in libris est. Non die, non nocte quiescit: aut legit aliquid semper, aut scribit. Quod nisi mihi fuisset fixum animo, & promissum, Deo teste, antè propositum, eremum adire, vel exiguum temporis punctum à tanto viro discedere noluissem. Huic ergo traditis atque commissis omnibus meis, omniqûe familiâ, quæ me contra voluntatem animi mei secuta, tenebat implicitum, exoneratus quodammodo graui fasce penitus ac liber, egressus sum ad Alexandriam. Visitatis ibi fratribus, ad superiorem inde Thebaidam, id est ad Ægypti extrema contendendi. Ibi enim vastæ patentis eremi solitudinis plurimum ferebantur habere monachorum. Longum est, si omnia cupiam referre quæ vidi: pauca namque perstringam.

A quibus odio habetur Hieronymus, à quibus amatur.

Posthumianus post Alexandriam lustrat Thebaidam.

Quòd abbates fratribus suis eorum licentiâ in eremo constitutis victum administrant. CAP. IV.

HAUD longè ab eremo contiguâ Nilo, multa sunt monasteria: habitant in vno loco plerumque centeni, quibus summum ius est, sub abbatis imperio viuere, nihil arbitrio suo agere, per omnia ad nutum illius potestatemqûe pendere. Ex his ergo si qui maiorem virtutem mente conceperint, vt acturi solitariam vitam se ad eremum conferant, non nisi permittente abbate discedunt. Hæc illorum prima virtus est, parère alieno imperio. Transgressis ergo ad eremum abbatis illius ordinatione, panis & quilibet alius cibus ministratur.

Seuer. Sulpit. Dialogo I. c. 5. Varia monasteria in Ægypto.

Prima monachorum virtus obedientia.

Quòd frater in eremo pascitur pane calico. CAP. V.

CASV per illos dies, quibus illuc adueniam, cuidam solitario, qui nuper ad eremum secesserat, neque ampliùs ab hoc monasterio, quàm sex millibus, tabernaculum sibi constituerat, panem abbas per duos pueros miserat. Quorum maior habebat ætatis annos quindecim, minor duodecennis erat. His ergo inde redeuntibus, aspis miræ magnitudinis venit obuiam: cuius occursum nihil perterritis, vbi ante pedes eorum

Seuerus Sulpit. Dialogo I. c. 5.

Pueri innoxie aspide strascant.
eorum venit, quasi incantata carminibus, cærulea colla deposuit; minor ex pueris manūeam apprehensam ac pallio inuolutam, ferre cœpit: deinde monasterium quasi victor ingressus, in occursum fratrum captiuam bestiam, resoluto pallio, non sine iactantiæ tumore deposuit. Sed cum infantium fidem atque virtutem ceteri prædicarent, abbas ille altiori consilio, ne infirmior ætas inolefceret, vtrumque virgis compescuit, multum obiurgatos, cur ipsi, quod per eos operatus fuerat Dominus, prodidissent: opus illud non suæ fidei, sed diuinæ fuisse virtutis: discerent potius Deo in humilitate seruire, non in signis & virtutibus gloriari; quia melior esset infirmitatis conscientia, virtutum vanitate. Hoc ubi ille frater audiuit solitarius, & periclitatos infantulos serpentis occursum, & ipsos insuper multa verbera victo serpente meruisse, abbatem obsecrat, ne sibi post hæc vllus panis aut cibus aliquis mitteretur. Iamque octauus dies fuerat emensus, quo se homo Christi infra periculum famis ipse concluderat. Arebant membra ieiunio, sed deficere mens cælo intenta non poterat. Corpus inediâ fatiscebat, fides firma durabat: cum interim admonitus abbas ille per Spiritum, vt discipulum visitaret, piâ sollicitudine cognoscere cupiens, quâ vitæ substantiâ vir fidelis aleretur, qui ministrari sibi panem ab homine noluisset, ad requirendum eum ipse abbas proficiscitur. At ille, ubi eminens senem venire conspexit, occurrit ei obuiam: agit gratias, ducit ad cellulam. Cum ingressi pariter ambo, conspiciunt palmiciam sportam, calido pane congestam, foribus affixam de poste pendere: ac primum panis calidus sentitur odore, tactu verò ac si ante paululum foco esset ereptus, ostenditur: Ægyptij tamen panis forma non cernitur. Obtupefacti ambo, munus cæleste cognoscunt: cum ille hoc abbatis aduentu præstitum fateretur, abbas verò illius fidei ac virtuti adscriberet: ita ambo cælestem panem cum magnâ exultatione fregerunt. Quod cum abbas ad monasterium post regressus fratribus retulisset, tantus omnes incenderat ardor animarum, vt certatim ad eremum & sacras solitudines ire properarent.

In hoc monasterio duos ego iam senes vidi, qui per quadraginta annos ibi degere, ita vt numquã inde discesserint, ferebantur. Siquidem id de eorum virtutibus, & abbatis ipsius testimonio, & omnium fratrum audierim sermone cõsono celebrari, quòd vnum eorum sol numquam vidisset epulantem, alterum numquam vidisset ira-

tum. Sed quia vnus eremitæ cognouistis virtutem, referam vobis adhuc pauca de pluribus.

Quòd leena tamquam animal mansuetum à sene escam cepit. CAP. VI.

EGO vbi primam partem eremi ingressus sum, duodecim ferè à Nilo millibus (habebam autè vnum ex fratribus ducem locorum peritum) peruenimus ad quemdam senem monachum, sub radice montis habitantem: ibi, quod in illis locis rarissimum est, puteus erat. Bouem vnum habebat, cuius hic erat totus labor, impulsâ rotali machinâ aquam producere: nam mille aut amplius pedum profundum putei ferebatur. Hortus & illic erat multis oleribus copiosus. Id quidem contra naturam eremi, ubi omnia arentia, exulta solis ardoribus, nullius vnumquam feminis vel exiguam radicem ferunt. Verum hoc sancto illi labor cum pecude communis, & propria præstabat industria: frequens enim irrigatio aquæ tantam pinguedinem arenis dabat, vt mirum in modum virere atque fructificare hortuli illius olera videremus. Ex his ergo vnà cum domino suo bos ille viuebat: nobis quoque ex eâ copiâ cœnam sanctus ille dedit. Post cœnam autem iam inclinante vesperâ, inuitat nos ad arborem palmæ, cuius interdum pomis vti solebat: quæ ferè duobus millibus aberat. Nam hæc tantum in eremo arbores, licet raræ, habentur tamen: quod vtrum solers antiquitas procurauerit, an solis natura gignat, ignoro; nisi Deus præsciis futurorum, habitandam quandoque sanctis eremum, hæc seruis suis præparauerit. Ex maiore enim parte, quæ inter illa consistunt secreta, cum alia germina nulla succedant, istarum arborum pomis ibi aluntur. Ergo ubi ad illam, ad quam nos hospes noster ducebat, arborem peruenimus, leonem ibi offendimus. Quo viso, ego & ille dux meus intremuimus: sanctus ille incontanter accessit, nos licet trepidi, secuti sumus. Fera ab eo imperata, modesta discessit & constitit, dum ille attingua ramis humilioribus poma decerperet. Cumque palmis plenam manum obtulisset, occurrit bestia: accepitque tam liberè, quam nullum animal domesticum. Et cum comedisset, abscessit: nos hæc intuentes, & adhuc trementes, facile potuimus agnoscere, quanta in illo virtus fidei, & quanta in nobis esset infirmitas.

Quòd

Seuer. Sulpit. Dialog. 1. c. 7.

Hortulus fertilis in loco sterilissimo.

Leo anachoreta cõuina, eius obediens.

Vapulant pueri quòd non fugissent vanam gloriam.

Panis calidus subministratus.

Contentio humilitatis.

Ibidem cap. 6.

Sol monachum non vidisset epulantem, nec alterum iratum.